
Innst. 483 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017)

**Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om
Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets
objektsikring**

Vedlegg: Referat fra åpen høring 20. og 21. mars 2017

Beriktiget

Innst. 483 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Vesentlige svakheter i Politidirektoratets og Forsvarets objektsikring

Dokument 1 (2016–2017) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2015, som ble overlevert Stortinget 18. oktober 2016, omtalte vesentlige svakheter i Politidirektoratets og Forsvarets objektsikring. Vedlagt Dokument 1 (2016–2017) fulgte en gradert rapport om revisjonen av politiets og Forsvarets objektsikring, tillegg nr. 1 (2016–2017), som behandles separat i denne innstillingen.

Etter terrorhendelsen 22. juli 2011 forventet Stortinget bedre samarbeid mellom politiet og Forsvaret. «Instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig» er ett av tiltakene for å bedre samarbeidet og tydeliggjøre ansvaret. Politiet og Forsvaret skal ved bruk av sikringsstyrker sikre og beskytte utpekte eiendommer (objekter) når situasjonen tilsier det. I tillegg er det krav om at skjermingsverdige objekter hele tiden skal være beskyttet og sikret, for eksempel med fysiske stengsler og barrierer (permanent grunnsikring).

Formålet med revisjonen har vært å undersøke om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever instruksjonen slik at viktige objekter opprettholder sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. Videre

er det undersøkt om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever kravene i sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet om grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter. Riksrevisjonen ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksjonen krever. Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikke gjennomført. Det er dermed risiko for at viktige objekter ikke kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. De to departementene har heller ikke sørget for at Politidirektoratet og Forsvaret har etablert permanent grunnsikring på egne skjermingsverdige objekter. Etter Riksrevisjonens mening er det sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det.

Revisjonsrapporten er gradert i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd § 13, og rapporteres særskilt i Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017). Riksrevisjonens anbefalinger om politiets og Forsvarets objektsikring inngår i den graderte rapporten.

1.2 Departementenes oppfølging

1.2.1 Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsministeren har utarbeidet et ugradert og et gradert svar på rapporten. I det ugraderte svaret uttaler justis- og beredskapsministeren at han ser svært alvorlig på Riksrevisjonens merknader og funn, de svakhetene som påpekes og det faktum at instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig, ikke er fulgt opp av Politidirekto-

ratet (POD) og Justis- og beredskapsdepartementet på en fullt ut tilfredsstillende måte.

Justis- og beredskapsministeren er enig i at POD må gjøre en selvstendig og overordnet vurdering av hvordan instruksen skal etterleves. Kvalitetssikringen av arbeidet med oppfølgingen av instruksen er ikke gjennomført på en god nok måte, og departementet vil følge opp Politidirektoratet tettere.

Politidirektoratet har utarbeidet en framdriftsplan med frister for å oppfylle krav beskrevet i instruksen, blant annet skal det utarbeides retningslinjer for oppfølging av politidistriktene. POD har videre, som ledd i arbeidet med å styrke internkontrollen, besluttet å etablere en egen internrevisjon. Justis- og beredskapsministeren mener at dette er et viktig tiltak for å sikre at både POD og departementet vil rette opp de svakhetene som er påpekt. Justis- og beredskapsdepartementet vil i tillegg vurdere å gjennomføre egne tilsyn på spesielt kritiske områder.

Justis- og beredskapsministeren understreker at det er svært viktig at politidistriktene og heimevernsdistriktene etablerer et godt samarbeid, som sikrer enighet om objekter og planverk for felles øvelser. Dette vil legge et godt grunnlag for å løse utfordringer knyttet til prioritering og samtidskonflikter i ulike trusselsituasjoner, og er helt nødvendig for at instruksen skal etterleves.

Justis- og beredskapsministeren uttaler også at Riksrevisjonens merknader og tilbakemeldinger fra POD synliggjør et behov for å revidere instruksen. Dette vil være tema i møter med Forsvarsdepartementet. Justis- og beredskapsministeren ser det samtidig som viktig å drøfte hvordan departementene kan legge opp samarbeidet framover for å sikre god oppfølging av arbeidet med implementering av instruksen i begge sektorene.

Justis- og beredskapsministeren opplyser at Stortinget i Prop. 1 S (2014–2015) ble orientert om at arbeidet med implementering av objektsikkerhetsforskriften var krevende, og at det ville ta noe lengre tid enn forutsatt før et sikkerhetsnivå som tilfredsstillende forventninger som lå i regelverket, var nådd.

1.2.2 Forsvarsdepartementet

Forsvarsministeren har utarbeidet et ugradert og et gradert svar. I det ugraderte svaret uttaler forsvarsministeren at Riksrevisjonens rapport har avdekket svakheter i etterlevelsen av regelverket for objektsikring. Forsvarsministeren ser svært alvorlig på disse svakhetene.

Forsvarsministeren ser svært alvorlig på utfordringene med å sikre og beskytte objekter ved bruk av sikringsstyrker samt forebyggende defensiv objektsikkerhet av de skjermingsverdige objektene. Forsvarsministeren vil sørge for at Forsvaret gir økt pri-

oritet til dette arbeidet for å oppnå tilfredsstillende status.

Forsvarsdepartementet vil som en del av etatsstyringen gi pålegg om tiltak for å forbedre status for samarbeidet mellom politiet og Forsvaret om bistand til politiets objektsikring med sikringsstyrker. Tilsvarende pålegg vil bli gitt for å forbedre status for Forsvarets egen sikring av nøkkelobjekter med sikringsstyrker, og for Forsvarets arbeid med forebyggende objektsikkerhet for de skjermingsverdige objektene.

Forsvarsministeren legger Riksrevisjonens anbefalinger til grunn for det videre arbeidet med å forbedre objektsikringen og grunnsikring av skjermingsverdige objekter.

1.3 Riksrevisjonens sluttmerknad

Riksrevisjonen merker seg at statsrådene ikke gir fullgod forklaring om årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet.

Det er store omstillingsprosesser i politiet. Stortinget har gitt arbeidet med objektsikring høy prioritet. Riksrevisjonen ser det som svært alvorlig at forbedringsarbeidet ikke sikres framdrift uavhengig av omstillingsprosessen.

2. Komiteens behandling av saken

Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) er gradert KONFIDENSIELT i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. offentleglova § 13. Komiteen avgir i tillegg til denne innstillingen en gradert tilleggsinnstilling som behandles i et lukket stortingsmøte, jf. Innst. 483 S (2016–2017) – Tillegg 1.

Etter at Riksrevisjonen avga sin rapport 18. oktober 2016, har det vært ført en omfattende korrespondanse mellom Stortinget og de berørte departementene samt statsministeren angående avgradering. Korrespondansen følger som vedlegg 1–21 til denne innstillingen.

Komiteen ba i brev av 25. oktober 2016 Stortingets presidentskap anmode Riksrevisjonen om å vurdere om den graderte rapporten kunne avgraderes, etter å ha innhentet uttalelse fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulige skadevirkninger ved en avgradering. På denne bakgrunn ba Stortingets presidentskap i brev av 28. oktober 2016 Riksrevisjonen vurdere om rapporten kunne avgraderes. I brev av 8. november 2016 ba Riksrevisjonen om uttalelse fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulig avgradering. Riksrevisjonen mottok svar fra Forsvarsdepartementet datert 14. november 2016 og Justis- og beredskapsdepartementet datert 15. november 2016. Begge departementene uttalte at de ikke kunne tilrå en helt eller delvis avgradering, jf.

sikkerhetsloven § 11. Riksrevisjonen fant det vanskelig å bestride disse vurderingene.

Komiteen besluttet i møte 15. november 2016 at Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) skulle behandles separat i en egen innstilling, og at det skulle avholdes en kontrollhøring som ledd i behandlingen av saken.

I brev av 21. november 2016 opplyste Riksrevisjonen til Stortinget at Riksrevisjonen i samråd med de ansvarlige departementene ville forsøke å skrive om den graderte rapporten på en slik måte at dokumentet ikke kom i konflikt med sikkerhetsloven § 11 og 12. Dette arbeidet skulle skje i samråd med de ansvarlige departementene. Komiteen planla på denne bakgrunn opprinnelig å avholde en åpen kontrollhøring 23. januar 2017, men valgte senere å utsette høringen fordi det viste seg at komiteen likevel ikke fikk et ugradert sammendrag.

I brev av 13. januar 2017 til Stortingets presidentskap opplyste Riksrevisjonen at de hadde utarbeidet et sammendrag av rapporten som hadde et samlet innhold og detaljingsnivå som etter riksrevisorkollegiets vurdering gjorde at den kunne være offentlig tilgjengelig. Riksrevisjonen understreket i brevet at den omskrevne rapporten gir et bedre grunnlag for parlamentarisk kontroll og at den tilrettelegger for åpenhet i debatten. Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet hadde imidlertid motsatt seg at Riksrevisjonens sammendrag ble gjort offentlig. Riksrevisjonen fant det i denne situasjonen riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten.

Stortingets presidentskap mottok 16. januar 2017 et felles brev fra forsvarsministeren og justis- og beredskapsministeren der statsrådene ba om at dokumentet fra Riksrevisjonen behandles som et dokument som inneholder sikkerhetsgradert informasjon.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen ba i brev av 17. januar 2017 Stortingets presidentskap om at det ble satt i gang en prosess med å få Riksrevisjonens omskrevne rapport avgradert, og høringen som var berammet til 23. januar 2017 ble utsatt.

Presidentskapet rettet 19. januar 2017 en henvendelse til statsministeren, hvor regjeringen ble bedt om å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av den omskrevne rapporten fra Riksrevisjonen.

Den 13. februar 2017 opplyste statsministeren i brev til Stortingets presidentskap at Forsvarsdepartementet ville ta et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme frem til et nytt ugradert sammendrag av rapporten.

I brev av 17. februar 2017 ga Riksrevisjonen i brev til presidentskapet uttrykk for at en ytterligere omskriving av allerede fremsatt sammendrag til Stor-

tinget etter deres vurdering ville svekke alvorligheten i saken, og at Riksrevisjonen sto fast på den omskrevne rapporten som tidligere var oversendt Stortinget. Riksrevisjonens kollegium fant det riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten.

Den 23. februar 2017 meldte presidentskapet tilbake til kontroll- og konstitusjonskomiteen at initiativet med sikte på å få den omskrevne rapporten avgradert ikke hadde ført frem.

I brev av 8. mars 2017 ba komiteen statsministeren om selv å foreta en fornyet vurdering av om Riksrevisjonens sammendrag av rapporten kan avgrades. Statsministeren svarte i brev av 16. mars 2017 at hvem som kan avgradere informasjon gradert etter sikkerhetsloven er regulert i forskrift til sikkerhetsloven, jf. forskrift om informasjonssikkerhet § 2-11, og at verken statsministeren eller Statsministerens kontor har myndighet til å avgradere informasjon som annen virksomhet har gradert etter sikkerhetsloven.

Statsministeren ba på denne bakgrunn Forsvarsdepartementet, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, om å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av sammendraget. I brev av 16. mars 2017 fra statsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen vises det til at forsvarsministeren i brev av 15. mars 2017 til statsministeren konkluderer med at Riksrevisjonens sammendrag ikke kan avgrades. Vedlagt statsministerens brev fulgte den fornyede vurderingen fra Forsvarsdepartementet.

Avisen Dagens Næringsliv offentliggjorde torsdag 22. mars 2017 konklusjonene fra Riksrevisjonens graderte sammendrag. Påfølgende dag ble hele dokumentet samt vedlagt korrespondanse publisert i sin helhet.

I brev av 28. mars 2017 til Stortingets presidentskap ba komiteen presidentskapet om å igangsette en prosess for at Stortinget avgraderer Riksrevisjonens sammendrag samt den vedlagte korrespondanse. Den vedlagte korrespondansen består av et brev fra Forsvarsdepartementet til Riksrevisjonen datert 6. januar 2017, med nærmere redegjørelse for departementets syn på skadevirkningene ved avgradering, og et brev fra Justis- og beredskapsdepartementet til Riksrevisjonen datert samme dag. Forsvarsdepartementets brev er gradert BEGRENSET etter sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. offentliglova § 13. Justis- og beredskapsdepartementets brev er offentlig. Komiteen viste i brevet til at det etter komiteens syn er viktig å ha en grundig debatt om så viktige temaer som rapporten omhandler, og at Stortinget i plenum har mulighet til å behandle, diskutere og ytre sine oppfatninger i åpenhet.

I brev av 18. april 2017 til statsministeren anmodet komiteen regjeringen om å få oversendt et utkast

til ugradert sammendrag som Forsvarsdepartementet gjennom uformell henvendelse hadde fremlagt, jf. Riksrevisjonens brev av 17. februar 2017 til Stortingets presidentskap. Komiteen understrekte at det ugraderte sammendraget ikke skulle erstatte Riksrevisjonens sammendrag, men være et supplement til de øvrige opplysningene i saken. I brev av 19. april 2017 ba statsministeren om at forsvarsministeren besvarte komiteens brev.

I lys av sakens prinsipielle sider fant presidentskapet det riktig å legge saken om Stortinget skulle avgradere Riksrevisjonens sammendrag av Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) samt den vedlagte korrespondansen frem for Stortinget. Presidentskapet avga innstilling i saken 19. april 2017, jf. Innst. 259 L (2016–2017). Et flertall i presidentskapet, stortingspresident Olemic Thommessen og visepresidentene Ingjerd Schou, Kenneth Svendsen og Line Henriette Hjemdal, ville ikke tilrå for Stortinget at dokumentene avgraderes. Presidentskapets medlemmer visepresidentene Marit Nybakk og Svein Roald Hansen tilrådte at Stortinget vedtar en egen lov om avgradering av de to graderte dokumentene. Disse medlemmer fremmet forslag til egen lov om dette.

Saken ble behandlet i Stortinget 25. april 2017. Mindretallets forslag om lov om avgradering av dokumentene ble nedstemt med 44 stemmer for og 52 stemmer mot.

Den 25. april 2017 fikk komiteen oversendt Forsvarsdepartementets utkast til ugradert sammendrag som etter Forsvarsdepartementets syn ikke inneholder sikkerhetsgradert informasjon.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet, Gjermond Hagesæter, har som tidligere statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet valgt ikke å delta i komiteens behandling av saken. Han har derfor heller ikke deltatt i komiteens høringer i saken.

2.1 Åpen kontrollhøring 20. og 21. mars 2017

Kontroll- og konstitusjonskomiteen besluttet i møte 15. november 2016 å behandle Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) som en egen sak og avholde en åpen kontrollhøring i saken 23. januar 2017. I møte 17. januar 2017 besluttet komiteen å utsette den planlagte høringen 23. januar 2017 i påvente av svar på komiteens anmodning om at presidentskapet satte i gang en prosess for å få avgradert Riksrevisjonens graderte sammendrag av Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017).

I møte 31. januar 2017 besluttet komiteen å avholde åpen kontrollhøring i saken 20. og 21. mars 2017. Utgangspunktet for høringen var omtalen av saken i Dokument 1 (2016–2017) og statsrådenes offentlige brev til Riksrevisjonen som fulgte som vedlegg i Dokument 1 (2016–2017).

Det fremgår av invitasjonsbrevene til høringen at komiteen hadde besluttet at høringen skulle omhandle – men ikke begrense seg til – følgende problemstillinger:

1. Har Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret slik Stortinget har forutsatt og instruksene krever?
2. Er nødvendige tiltak som skal sikre et godt samarbeid og gode forberedelser gjennomført?
3. Har arbeidet med objektsikring og grunnsikring fått nødvendig prioritet slik et enstemmig storting mente etter 22. juli 2011?
4. Er nødvendige sivile nøkkelobjekter utpekt?
5. Er kapasitetsbehov avklart slik at politiet og Forsvaret gjennom Heimevernet kan sikre og beskytte objektene?

Følgende ble invitert og møtte til høringen:

- Statsminister Erna Solberg
- Justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen
- Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide
- Tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen
- Forsvarssjef admiral Haakon Bruun-Hanssen
- Sjef for Heimevernet generalmajor Tor Rune Raabye
- Politidirektør Odd Reidar Humlegård
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet v/ direktør Kjetil Nilsen

Komiteen inviterte også tidligere statsminister Jens Stoltenberg til høringen, men han meldte forfall. I brev av 13. mars 2017 til komiteen viser han til at Riksrevisjonens rapport omhandler et budsjettår etter at han gikk av som statsminister. Videre viser han til at han tidligere har deltatt i høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om håndtering av beredskap og objektsikring i tiden han var statsminister. Stoltenberg var for øvrig forhindret i å delta i høringen som var berammet på et tidspunkt han i egenskap av å være generalsekretær i NATO blant annet skulle delta på et møte i den internasjonale koalisjonen mot IS-IL.

Det ble tatt stenografisk referat fra høringen. Referatet fra høringen følger som vedlegg 22 til denne innstillingen.

2.2 Lukket kontrollhøring 29. mai 2017

I møte 25. april 2017 besluttet komiteen at det i tillegg til den åpne kontrollhøringen 20. og 21. mars 2017 også skulle avholdes en lukket kontrollhøring i saken. Den lukkede høringen ble avholdt 29. mai 2017.

Det fremgår av invitasjonsbrevene til høringen at komiteen hadde besluttet at høringen skulle omhandle – men ikke begrense seg til – følgende problemstillinger:

1. Har Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret slik Stortinget har forutsatt og instruksene krever?
2. Er tiltak som skal sikre et godt samarbeid og gode forberedelser gjennomført?
3. Er arbeidet med objektsikring og grunnsikring gitt nødvendig prioritet i tråd med det et enstemmig storting mente etter 22. juli 2011?
4. Er objektsikring prioritert og omtalt i henholdsvis Forsvarsdepartementets og Justis- og beredskapsdepartementets budsjetter?
5. Finnes det et planverk for sikring av objekter av vital interesse i alle deler av landet?
6. I hvilken grad er Heimevernets ressurser kartlagt og forbedret for å ivareta objektsikringen?
7. Er fylkesmennene, DSB og NSM trukket inn i arbeidet med objektsikring?
8. I hvilken grad har alle departementene kartlagt objekter som skal sikres? Hvem har ansvar for at objekter av stor betydning faktisk kartlegges?
9. Er det gitt ulike opplysninger om nåsituasjonen for sikring av objekter fra henholdsvis Forsvarsdepartementet og forsvarsministeren?
10. Hva ligger til grunn for hemmeligholdet når innholdet i det graderte sammendraget og det ugraderte sammendraget ikke ser ut til å være avgjørende forskjellig hva gjelder å avdekke informasjon som ikke allerede er offentlig tilgjengelig?

Følgende ble invitert og møtte til høringen:

- Justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen
- Forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreide
- Forsvarssjef admiral Haakon Bruun-Hanssen
- Politidirektør Odd Reidar Humlegård
- Sjef for Heimevernet generalmajor Tor Rune Raabye
- Fylkesmannen i Rogaland v/fylkesmann Magnhild Meltveit Kleppa
- Statens helsetilsyn v/direktør Jan Fredrik Andreassen
- DSB v/direktør Cecilie Daae
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet v/direktør Kjetil Nilsen
- Sjef Politiets sikkerhetstjeneste Marie Benedicte Bjørnland
- Sjef Etterretningstjenesten generaløyntant Morten Haga Lunde
- Riksrevisor Per-Kristian Foss

Komiteen inviterte også tidligere departementsråd i Forsvarsdepartementet Erik Lund-Isaksen, men han meldte forfall med henvisning til at han ikke kunne stille i kontrollhøring 29. mai 2017.

Det ble tatt stenografisk referat fra høringen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard og lederen Martin Kolberg, fra Høyre, Erik Skutle og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Helge Thorheim, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring. Etter terrorhendelsen 22. juli 2011 forventet Stortinget bedre samarbeid mellom politiet og Forsvaret. Instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig er ett av tiltakene for å bedre samarbeidet og tydeliggjøre ansvaret. Komiteen merker seg at Riksrevisjonens formål med revisjonen har vært å undersøke om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever instruksene slik at viktige objekter opprettholder sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner, og at Riksrevisjonen i tillegg har undersøkt om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet om grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter.

Komiteen konstaterer at Riksrevisjonen har gjort følgende funn i sin undersøkelse:

«Riksrevisjonene ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksene krever. Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikke gjennomført. Det er dermed risiko for at viktige objekter ikke kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. De to departementene har heller ikke sørget for at Politidirektoratet og Forsvaret har etablert en permanent grunnsikring for egne skjermingsverdige objekter.

Etter Riksrevisjonens mening er det sannsynlig for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det.»

Forsvarsministeren ser svært alvorlig på utfordringene med å sikre objekter og vil sørge for at For-

svaret gir økt prioritet til dette arbeidet. Justis- og beredskapsministeren ser svært alvorlig på Riksrevisjonens funn, de svakheter som påpekes og det faktum at instruksene ikke er fulgt opp av Politidirektoratet og departementet på en fullt ut tilfredsstillende måte. Riksrevisjonens sluttmerknad er at verken justis- og beredskapsministeren eller forsvarsministeren gir en fullgod forklaring på årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet.

Komiteen besluttet å behandle Riksrevisjonens funn i Dokument 1 (2016–2017) om risiko for at viktige funksjoner settes ut av spill som følge av manglende objektsikkerhet i en egen innstilling. Riksrevisjonens funn er rapportert særskilt i Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring, som er gradert i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. offentleglova § 13.

Til grunn for behandlingen ligger også et sammendrag fra Riksrevisjonen som var tenkt som et åpent dokument, men som er gradert.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Forsvarsdepartementets ugraderte sammendrag også er en del av grunnlaget som komiteen bygger sin innstilling på.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Forsvarets ugraderte sammendrag er et utkast.

Komiteen besluttet å avholde åpen kontrollhøring i saken 20. og 21. mars 2017.

Komiteen erfarte under høringen at det ikke var mulig å få saken tilstrekkelig opplyst når Riksrevisjonens sammendrag er gradert. Etter en prosess for å få sammendraget med tilhørende korrespondanse avgradert, noe som ble avvist av stortingsflertallet, besluttet komiteen å avholde en lukket høring 29. mai 2017.

Dette svært grundige og tidkrevende arbeidet ligger til grunn når komiteen har tatt stilling til Riksrevisjonens svært alvorlige funn. Tidsaspektet må også relateres til forsvarsministerens avgjørelse om å holde store deler av dokumentasjonen unntatt offentlighet. Komiteen kommer tilbake til dette.

22. juli 2011

Komiteen vil understreke at utgangspunktet for Riksrevisjonens undersøkelse er 22. juli 2011 da Norge ble rammet av den mest alvorlige terrorhendelsen noen gang i fredstid. Åtte mennesker ble drept som følge av bombeeksplosjonen i regjeringskvartalet og 69 i massedrapet på Utøya. I tillegg ble mange

mennesker skadet både psykisk og fysisk. De materielle ødeleggelsene var enorme.

I dagene og ukene etter terroren stilte hele det norske folk opp, med kongefamilien og statsministeren i spissen. Nasjonen var samlet i sorg, men også i fortvilelse over at samfunnet ikke hadde vært bedre i stand til å stanse gjerningsmannen.

Den 10. november 2011 holdt daværende justisminister og forsvarsminister redegjørelse for Stortinget, som samme dag besluttet å nedsette en særskilt komité for å behandle saken videre. Komiteen som ble ledet av Knut Arild Hareide, avga sin innstilling 1. mars 2012.

12. august 2011 oppnevnte regjeringen en uavhengig kommisjon for å gjennomgå og trekke lærdom av hendelsene. Etter drøftinger med de andre partiene på Stortinget ble Alexandra Bech Gjørvi gitt i oppdrag å lede kommisjonen, og det ble klart og tydelig formidlet at kommisjonen skulle skrive 22. juli-historien usminket og ærlig. Kommisjonen la frem sin rapport 13. august 2012. Kommisjonens seks hovedkonklusjoner var knusende. I sin redegjørelse 28. august 2012 delte statsministeren følgende erkjennelse med Stortinget:

«Kommisjonen dokumenterer en svikt i norsk beredskap og beredskapskultur som er mer omfattende og dypere enn jeg var forberedt på. Det er tungt å ta inn over seg.»

Statsministeren beklaget den sviktende beredskapen. Et samlet politisk Norge var enige om at Gjørvi-kommisjonens anbefalinger i likhet med tiltakene som ble foreslått av den særskilte komité, skulle følges opp. Viktige tiltak var allerede under arbeid eller igangsatt av den daværende regjering. Et viktig ledd i oppfølgingen var instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig som ble fastsatt ved kgl.res. 24. august 2012 med ikrafttredelse samme dag.

En av de viktigste anbefalingene var at ledere på alle nivåer i forvaltningen systematisk må arbeide med å styrke sine egne og organisasjonens holdninger og kultur knyttet til risikoerkjennelse, gjennomføringsevne, samhandling, IKT-utnyttelse og resultatorientert lederskap. Et samlet storting mente også at det var et arbeid som vil ta tid og kreve vilje til endring på alle nivåer. Et arbeid som vil kreve et mer effektivt byråkrati, og ikke minst samhandling og et lederskap som er villig til å lytte og lære av dem som står i førstelinjen som vet hvor svakheter og styrker befinner seg. Et slikt lederskap var mangelvare før 22. juli 2011, både på administrativt og politisk nivå på flere områder.

Alexandra Bech Gjørvi sa i høringen:

«Vi konkluderte at det haster med å ta tak i disse utfordringene fordi nødvendig endring kan og vil ta tid, og krever beslutsomhet og utholdenhet.»

Komiteen viser til at et samlet storting la stor vekt på å rette opp de beredskapsmangler som først Den særskilte komité og deretter Gjörv-kommisjonen hadde pekt på. De anbefalingene som hadde blitt gitt, skulle systematisk følges opp av en rekke tiltak. Den særskilte komité identifiserte åtte sentrale temaer for arbeidet, hvorav to var samhandling mellom politi og Forsvar og beskyttelse av utsatte objekter.

Gjörv-kommisjonen pekte på i sin hovedkonklusjon at storting og regjering på de fleste områder hadde stilt opp fornuftige ambisjoner for sikkerhetsnivået i samfunnet, men at utfordringene ligger i å skape bedre samsvar mellom ord og handling. Kommisjonen stilte opp syv tiltak på nasjonalt nivå.

Punkt nr. 6 er:

«Sikkerhetslovens bestemmelser som pålegger tiltak for objektsikring, må gjennomføres på en offensiv måte. NSM må føre tilsyn med objektsikring. Det bør utarbeides en nasjonal objektsikringsplan der oppgavene dimensjoneres og fordeles mellom politi, Forsvaret og objekteier. Det må gis anledning til å gjennomføre realistiske øvelser på de utvalgte objektene.»

Komiteen vil peke på at det er ulike meninger om hvor mye som er rettet opp på beredskapsområdet etter 22. juli. Komiteen viser også til at Riksrevisjonen i to omganger har lagt frem undersøkelser av beredskapsarbeidet som Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for, jf. Dokument 3:7 (2014–2015) Riksrevisjonens undersøkelse av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, og Dokument 3:8 (2016–2017) Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, hvor det fremgår at arbeidet har blitt bedre gjennom de to årene som har gått mellom de to undersøkelsene. Selv om alt beredskapsarbeid henger sammen, vil komiteen begrense seg til objektsikring, som er den delen av beredskapsarbeidet Riksrevisjonen har undersøkt i denne rapporten.

Komiteen har erfart at NSM som tilsynsmyndighet gjør en samvittighetsfull jobb. Arbeidet fagdepartementene har hovedansvar for, å peke ut objekter i henhold til sikkerhetsloven, ser ut til å være vektlagt ulikt i departementene, og komiteen registrerer at OED ikke har pekt ut noen skjermingsverdige objekter på sitt ansvarsområde til tross for at de er eierdepartement for kraftforsyning og oljeinstallasjoner. Komiteen har også merket seg at det ser ut til å være uklarheter om hvem som skal sørge for at det enkelte fagdepartement gjør denne viktige jobben. Det ble fra både justis- og beredskapsministeren, for-

svarsministeren og statsministeren presisert at det er den enkelte eier av objektene som skal sikres, som har ansvar for å melde dem inn. Da statsministeren under den åpne kontrollhøringen 21. mars 2017 fikk spørsmål fra representanten Grøvan om hvem som har ansvar hvis ikke objekter meldes inn, svarte hun:

«Da ligger det et ansvar til NSM å påtale hvilke objekter de mener man må samfunnssikre – og levere.»

Komiteen har ikke inntrykk av at NSM har den samme forståelse, men går ikke videre i sin omtale av denne saken. Komiteen mener at statsministeren bør klargjøre dette viktige forholdet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, konstaterer at verken Forsvarsdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet har oppfylt Stortingets forutsetning eller instruksens krav. Objektsikring, som er utpekt som en svært sentral del av beredskapen, både av Den særskilte komité og Gjörv-kommisjonen, er ikke fulgt opp.

Flertallet viser til at bedre objektsikring var et av kjernepunktene i oppfølgingen av 22. juli. I Innst. 207 S (2011–2012) fra Den særskilte komité om redegjørelse fra justisministeren og forsvarsministeren i Stortingets møte 10. november 2011 om angrepene 22. juli var det tydelige merknader som understreket dette. Komiteen uttalte følgende om forskriften for objektsikkerhet:

«Gjennomføringen av sikkerhetstiltak på bakgrunn av fastsatt sikkerhetsklassifisering mv. skal skje så raskt som mulig, og senest tre år etter ikrafttredelsen, dvs. i løpet av 2013. Komiteen understreker betydningen av at dette følges opp innen de angitte tidsfristene.»

Fra Politidirektoratets side blir det gitt et inntrykk av at man ikke fulgte opp vedtakene om objektsikring godt nok fram til 2015 fordi det var en krevende periode med mange oppgaver på grunn av oppfølging av Gjörv-kommisjonen og forbedring av beredskap etter 22. juli.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, mener dette er en problematisk forklaring, med tanke på at objektsikring var et kjernepunkt både i oppfølgingen av 22. juli og i Gjörv-kommisjonens rapport.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener dette er en ikke tillitvekkende forklaring, med tanke på at objektsikring var et kjernepunkt både i oppfølgingen av 22. juli og av Gjörv-kommisjonens rapport.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at så godt som alle anbefalingene fra Gjørsv-kommisjonen og Den særskilte komité er gjennomført eller under gjennomføring. Disse medlemmer viser til Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn, hvor det i vedlegg 2 til meldingen er listet opp en oversikt over tiltak som er iverksatt etter terrorhendelsen 22. juli 2011.

Instruks om sikring og beskyttelse av objekter

Komiteen viser til at formålet med instruks om sikring og beskyttelse av objekter er å fastsette bestemmelser om ansvarsforhold og samarbeid om politiets og Forsvarets objektsikring ved bruk av sikringsstyrker slik at viktige objekter skal opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. Objekter ifølge instruksjonen er fast og rørlig eiendom – offentlige, private, sivile og militære. Komiteen har merket seg at Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet har kommet til enighet om å legge NSMs liste over skjermingsverdige objekter i henhold til sikkerhetsloven samt DSBs rapport «Samfunnets kritiske funksjoner» (KIKS II) til grunn for politiets objektsikring. Komiteen vil bygge på den samme forståelsen i denne innstillingen. I DSBs rapport er det en opplisting av blant annet vann- og matforsyning, el, elektronisk kommunikasjon og transportsystemer. DSB slår fast at samfunnskritiske funksjoner i hovedsak dreier seg om funksjoner vi ikke kan være foruten i mer enn syv dager.

Etterlevelsen av instruksjonen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Riksrevisjonen slår fast at arbeidet med å etterleve instruksjonen ikke er gitt tilstrekkelig prioritet slik Stortinget forventet – ikke i Politidirektoratet og ikke i Forsvaret. Verken Forsvarsdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet har sørget for at Forsvaret og politiet samarbeider slik instruksjonen krever. Viktige tiltak kan dermed ikke opprettholde sin funksjon i kritiske situasjoner. Flertallet har gjennom sitt arbeid kunnet fastslå at ingen har tilbakevist denne påstanden. Politidirektoratet og Forsvaret, den tidligere og nåværende justis- og beredskapsministeren, forsvarsministeren og statsministeren har sagt seg enige i Riksrevisjonens funn og kritikk. For flertallet har det vært vanskeligere å få bekreftet hvorvidt de samme aktørene er enige, i Riksrevisjonens konklusjon. Forsvarsjefen sa i den åpne høringen at han var uenig med Riksrevisjonen i at det er sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en

trusselsituasjon tilsier det. I sitt svar på representanten Grøvans spørsmål om forsvarsministeren var enig i Riksrevisjonens konklusjon, sa hun:

«Som jeg var inne på er jeg enig i funnene og anbefalingene og hovedkonklusjonene som kommer, men jeg hadde også behov for å si at vi har evne til sikring.»

Statsministeren sa det på denne måten:

«Jeg er enig i at de faktafunnene og den beskrivelsen som er gjort av funnene på det tidspunktet, var riktig, og at det ikke var godt nok. Så trekkes det konklusjoner i Riksrevisjonens rapport som er videre enn det jeg mener det er grunn for, knyttet til vår sikkerhet generelt.»

Flertallet mener det ikke er grunnlag for å bestride Riksrevisjonens konklusjon all den tid den bygger på de faktaopplysningene og funnene Riksrevisjonen har gjort, og at disse til sammen tilsier at det er sannsynlig at verken Forsvar eller politi vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det. Flertallet anser i likhet med Riksrevisjonen dette som svært alvorlig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til det forsvarssjefen sa under den åpne høringen:

«Jeg deler derfor ikke Riksrevisjonens vurdering om at Forsvaret ikke er i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse og sikring av viktige objekter ved en trusselsituasjon.»

Disse medlemmer viser også til det sjefen for HV sa under høringen om at HV vil klare å sikre både nøkkelobjekter og skjermingsverdige objekter utpekt av politiet med den nylig vedtatte heimevernsstrukturen, men at det da ikke vil være igjen ressurser til å dekke andre oppgaver. Et slikt scenario er lite tenkelig i dagens situasjon. Disse medlemmer vil for øvrig vise til at HVs budsjett er blitt betydelig styrket de senere år for å anskaffe nytt materiell og øke treningsaktiviteten. Etter disse medlemmers vurdering vil dette styrke HVs operative evne.

Disse medlemmer viser videre til at både forsvarssjefen og politidirektøren opplever at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er meget godt, og at det de senere år har vært fokus på å styrke samarbeidet innen beredskap og da særlig innen kontraterrorberedskapen.

Disse medlemmer viser til at det siden 2014 foreligger lister over objekter der politiet ønsker sikring med sikringsstyrker fra Forsvaret, og at denne blir jevnlig oppdatert.

Disse medlemmer viser til at alle HV-distriktene gjennomfører årlige møter med politidistrikt-

ene og begge møter i fylkesberedskapsrådene. HV inviterer dessuten politiet til alle større øvelser i Heimvernet, og nær halvparten av HV-distriktene har nå utarbeidet felles treningsplan med sine respektive politidistrikter. Som det fremkom på høringen er det største problemet i dag å få satt av nok tid til samtrening mellom HV og politiet. Disse medlemmer forventer at dette tas tak i slik at samvirket mellom politiet og HV kan fungere etter intensjonene.

Disse medlemmer deler derfor ikke Riksrevisjonens vurdering om at Forsvaret eller politiet verken hver for seg eller sammen vil være i stand til å beskytte viktige objekter når en trusselsituasjon tilsi-er det.

Hvorfor ble ikke etterlevelse av instruksene gitt tilstrekkelig prioritet?

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Riksrevisjonen i sin sluttmerknad sier at ingen av statsrådene gir fullgod forklaring på årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet.

I sitt svar til Riksrevisjonen av 15. august 2017 sier daværende justis- og beredskapsminister at det kom motstridende signaler fra henholdsvis Politidirektoratet og Forsvaret. Politidirektoratet hevdet at politidistriktene hadde rapportert inn allerede iverksatt samarbeid om planverk, mens informasjon fra Forsvaret og politiet ikke var helt samstemt når det gjaldt fremdriften i oppfølgingen av instruksene i distriktene. Daværende justis- og beredskapsminister Anundsen skriver at dette burde det vært grepet fatt i. Flertallet er enig med tidligere justis- og beredskapsminister i det. Flertallet registrerer imidlertid at feilrapporteringen fra Politidirektoratet blir omtalt som en vesentlig grunn til at objektsikringsarbeidet ikke ble gjennomført. Statsministeren omtalte det såkalte grønne lyset fra Justis- og beredskapsdepartementet som en vesentlig forklaring på hvorfor instruksene ikke ble etterlevd, riktignok med ulik vektning av viktighetsgrad, altså hvorvidt feilrapportering var den viktigste grunnen, eller om den var en tilleggsgrunn i løpet av de 12 gangene hun henviste til saken under den åpne høringen. Flertallet mener at feilrapportering på et så viktig område er alvorlig, men at et system som ikke fanger opp en slik feil, eller hvor hele systemet kollapser som følge av en slik feil, ikke er robust nok. Flertallet merker seg at feilrapporteringen ikke har fått noen konsekvenser for de ansvarlige, noe som tyder på at den ikke ble ansett som avgjørende for etterlevelsen av instruksene.

Flertallet mener svaret er å finne i statsministerens eget utsagn om at regjeringen ikke var klar over situasjonen før Riksrevisjonens rapport ble

kjent. Fordi både Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har vært prioritert økonomisk, som statsministeren formulerte det, har antagelsen vært at beredskapsarbeidet har vært i rute. Flertallet viser til at Gjörv-kommisjonen pekte ut dette som en særskilt utfordring for enhver regjering, og at oppfølging av at resultater er oppnådd framfor antagelser, er av avgjørende betydning.

Sekretariatslederen for Gjörv-kommisjonen sa følgende om gjennomføringsevne i den påfølgende kontrollhøringen i 2012:

«Man kan si at mangelfull iverksetting av offentlig politikk er et veldig kjent fenomen. Litteraturen er full av det, om at de som vedtar lover og regler, er mye mer opptatt av å komme med utspill enn av å se på om de faktisk blir etterlevd og fulgt opp. Dette er uavhengig av regjeringen og uavhengig av land. Det er også slik at i mange store organisasjoner kan det være tilløp til uklarthet omkring ansvar, som også kan være til hinder for gjennomføring.»

Alexandra Bech Gjörv sa det på denne måten:

«Det å følge opp at resultatet faktisk oppnås, er en kjempeviktig lærdom som vi alle kan ta til oss, og alle dere som er i ansvarlige posisjoner, må sørge for at det blir en endring på det. Det er det vi etterspør.»

Statsministeren erkjente i høringen 21. mars 2017 at arbeidet med objektsikring ikke hadde kommet langt nok, og at Riksrevisjonens konklusjoner er riktige. Statsministeren bekreftet en slik forståelse i spørretimen 31. mai 2017, hvor hun svarte:

«Jeg har også sagt at vi var for dårlige. Det tror jeg vi skal innrømme. Det var for dårlig oppfølging av objektsikringen.»

Flertallet er enig med Riksrevisjonen i at arbeidet med å etterleve instruksene ikke er gitt prioritet av verken Forsvarsdepartementet eller Justis- og beredskapsdepartementet. Både forsvarsminister og justis- og beredskapsminister burde tatt det ansvaret for å trygge befolkningen som ble pålagt enhver politiker etter terroren 22. juli. En så sentral del av beredskapen som instruksene ble ikke fulgt opp av de ansvarlige statsråder. Det karakteriseres av Riksrevisjonen som svært alvorlig, et uttrykk som bare brukes unntaksvis for eksempel ved fare for liv og helse. Flertallet mener dette er sterkt kritikkverdige.

En forsømmelse av en slik karakter mener flertallet burde vært fanget opp av et koordinerende organ på SMK, hvis oppgave primært er å sikre sterkere og raskere styring av samfunnssikkerheten og den nasjonale beredskapen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at da Forsvarsdepartementets instruks for bruk av sikringsstyrker

trådte i kraft i 2012, var de overordnede forsvarsplanene for å kunne utpeke de riktige nøkkelobjektene ikke oppdatert. Siste gang listen over nøkkelpunkter var oppdatert, var i 2006, og ansatte som tidligere hadde arbeidet med disse spørsmålene, var rasjonalisert bort.

Disse medlemmer viser til at det har vært en krevende prosess å få på plass et oppdatert planverk, å utpeke nøkkelobjekter og utarbeide objektplaner for disse.

Disse medlemmer viser til at heimeverns-soldatene som utarbeider sikringsplanene for disse objektene, normalt ikke er fast tjenestegjørende, slik at det vil ta noe tid fra et nøkkelpunkt er utpekt til det foreligger detaljerte sikringsplaner for det enkelte objekt.

Disse medlemmer vil påpeke at selv om det ikke foreligger konkrete planer for det enkelte objekt, vil HV kunne gjennomføre objektsikring av objektet på bakgrunn av den trening og øving som soldatene gjennomfører.

Disse medlemmer viser til at det ved inngangen til 2017 forelå objektplaner for 97 pst. av nøkkelobjektene som var utpekt før 2016. I 2016 ble et stort antall nye sivile objekter definert som nøkkelpunkter, og det vil derfor vil ta noe tid før disse objektene har fått utarbeidet detaljerte sikringsplaner.

Disse medlemmer viser videre til at både politiet og Forsvaret de siste årene har investert betydelige beløp for å sikre egne skjermingsverdige objekter/nøkkelpunkter, men at det fortsatt gjenstår betydelige arbeider før alle skjermingsverdige objekter har en permanent grunnsikring som fullt ut tilfredsstillende ønsket sikringsnivå. Det er viktig å understreke at alle objekter har en eller annen form for grunnsikring selv om kravene ikke fullt ut tilfredsstillende objektsikkerhetsforskriften.

Sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at Riksrevisjonen også har undersøkt om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever kravene i sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet om grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter. Rapporten viser at de to departementene ikke har sørget for at Politidirektoratet og Forsvaret har etablert permanent grunnsikring på egne skjermingsverdige objekter.

Flertallet understreker at en samlet komité i innstilling 207 S (2011–2012) ba om at objektsikkerhetsforskriften skulle ha en innføringsfase på tre år, der tiltak senest skulle gjennomføres i løpet av 2013. Komiteen understreket betydningen av at dette skulle følges opp innen de angitte tidsfristene. I den åpne høringen 20. mars 2017 uttalte Kjetil Nilsen, direktør

for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, at man ikke var i mål innen 2015, altså to år etter fristen.

Nåsituasjonen

Flertallet viser til at Riksrevisjonens undersøkelse ble avsluttet ved årsskiftet 2015/2016, og har dermed ingen kunnskap om hva som er gjort for å rette opp de manglene som er påpekt. Det tilligger ikke flertallet å mene så mye om hva som har skjedd i etterkant, annet enn at Riksrevisjonens anbefalinger bør følges opp, og at det arbeidet forhåpentligvis er godt i gang. Flertallet har imidlertid registrert at det kommer litt uklare signaler om hvorvidt instruksjonen nå etterleveres. Slik flertallet oppfatter det, er det gjort en rekke tiltak for å rette opp de feilene som er blitt påpekt, men hvor langt regjeringen har kommet i arbeidet, er uklart. Justis- og beredskapsminister Amundsen hevdet for eksempel i den åpne høringen at instruksjonen ikke var oppfylt. Sjef Heimevernet sa at han ikke hadde tilstrekkelige ressurser. Budsjettene som er lagt frem siden regjeringen Solberg tiltrådte, bærer heller ikke preg av at objektsikring er gitt prioritet. Flertallet forutsetter likevel at regjeringen lojalt følger opp de vedtak Stortinget har gjort på bakgrunn av det viktige arbeidet som ble lagt ned i Den særskilte komité og Gjorv-kommisjonen. Flertallet vil be om at Riksrevisjonen følger saken videre.

Flertallet viser til at det i 2015 var store mangler ved arbeidet med objektsikring, som Riksrevisjonen har dokumentert i sin rapport. Flertallet viser til at statsministeren i den åpne høringen 21. mars 2017 blant annet brukte denne begrunnelsen for at situasjonen ble slik:

«Det ene er at det tok lengre tid fordi det var mer komplisert, det er mer krevende, og det har vært endringer i listene. Men det andre som er viktig, er selvfølgelig at da man fikk et signal om at det var grønt fra Politidirektoratet, altså at det var ordnet opp i justissektoren, var det et signal som var feil. Det skulle ikke ha skjedd, men det var altså en tilbakemelding og rapportering som ikke var riktig.»

Flertallet viser til at ansvaret for objektsikring er fordelt på flere, og at Forsvarsdepartementet også har ansvar for en betydelig del av dette, blant annet for Instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig. Forsvaret rapporterte jevnlig til Forsvarsdepartementet om status for sikring av nøkkelobjekter. Flertallet viser til at alt tyder på at regjeringen i dette tilfellet hadde informasjon om at Stortingets vedtak om objektsikring ikke var tilfredsstillende fulgt opp innen tidsfristene som var oppgitt. Denne informasjonen kom ikke til Stortinget.

Flertallet viser til at Stortinget derimot fikk rapporter om at det stod bra til med objektsikringen.

Daværende justis- og beredskapsminister Anders Anundsen uttalte dette i møte i Stortinget 5. mai 2015:

«Når det gjelder objektsikring, er det jo skjedd store endringer på det området allerede. Denne regjeringen har vært svært opptatt av å bedre objektsikringen. Det er gjennomført på en svært god måte, men det er også gjennomført tiltak i den situasjonen som vi nå står i, hvor en har bidratt til å bedre vakthold, sette opp fysiske grensesperringe osv. Det er også et arbeid som Politidirektoratet følger opp i forhold til disse ROS-analysene.»

Og i statsbudsjettet fra Justis- og beredskapsdepartementet for 2016 stod denne formuleringen:

«Justis- og beredskapsdepartementet informerte i desember 2014 NSM om at samtlige virksomheter i justissektoren har rapportert at skjermingsverdige objekter er sikret i henhold til forskrift om objektsikkerhet.»

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener det er sterkt kritikkverdig at regjeringen på dette tidspunktet ikke var bedre koordinert og hadde god nok oversikt over tematikken til å gi Stortinget et mer presist bilde av situasjonen for objektsikring, verken innenfor Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde eller Forsvarsdepartementets ansvarsområde.

Dette flertallet viser til at det påhviler statsministeren et spesielt ansvar for å lede regjeringens arbeid med å følge opp Stortingets vedtak, fordele og koordinere ansvar og å ta grep når noe ikke er bra nok. I dette tilfellet har ikke dette ansvaret blitt fulgt opp på tilfredsstillende vis.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er svært alvorlig og kritikkverdig at regjeringen på dette tidspunktet ikke var bedre koordinert og hadde god nok oversikt over tematikken til å gi Stortinget et mer presist bilde av situasjonen for objektsikring, verken innenfor Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde eller Forsvarsdepartementets ansvarsområde.

Dette medlem viser til at det påhviler statsministeren et spesielt ansvar for å lede regjeringens arbeid med å følge opp Stortingets vedtak, fordele og koordinere ansvar og å ta grep når noe ikke er bra nok. I dette tilfellet fremstår det slik at dette ansvaret ikke har blitt fulgt opp på tilfredsstillende vis.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det er bevilget mer enn 1,1 mrd. kroner til permanent grunnsikring for objekter i Forsvaret siden objektsikkerhetsforskriften trådte i kraft i 2011. Forsvaret har også inves-

tert 450 mill. kroner i elektroniske sikringssystemer og planlegger ytterligere 450 mill. kroner til sikring av skjermingsverdige objekter de kommende årene. Tilsvarende har arbeidet med sikring av skjermingsverdige objekter i politiet medført betydelige investeringer for eksempel ved at IKT-infrastruktur som støtter kritiske kommando- og kontrollfunksjoner, har blitt flyttet til sikrere lokaliteter. Denne type prosesser tar nødvendigvis tid.

Hemmelighold

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at på bakgrunn av denne sakens tragiske forhistorie med en påfølgende meget grundig gjennomgang av hva som gikk galt og hva som virket den fatale julidagen for seks år siden, ønsket flertallet en like stor åpenhet i behandlingen av hvordan Gjorv-kommisjonens anbefalinger har blitt fulgt opp. Slik har det ikke blitt. Forsvarsministeren har valgt å holde viktige opplysninger om innbyggernes sikkerhet hemmelig. Det har vært en lang prosess for å få kartlagt hva som kan være offentlig og ikke i denne saken. Det har involvert Riksrevisjonen, Stortingets presidentskap, statsministeren og forsvarsministeren som siste og avgjørende instans. Saken ble endelig avgjort da Stortinget i plenum valgte ikke å fremme et forslag om særlov for å avgradere Riksrevisjonens sammen- drag.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det fortsatt er ubesvart hvorfor Riksrevisjonens sammendrag skal holdes hemmelig hvis alt som er påpekt av manglende etterlevelse, er rettet opp. Slik dette flertallet ser det, er det vanskelig å forstå at et bilde av situasjonen i 2015 er noe potensielle trusselaktører har nytte av i dag.

Enten er feilene rettet opp, slik det ble hevdet av forsvarsministeren i den åpne høringen og i Stortinget, og da er det vanskelig å forstå hvilken fare det innebærer å avdekke hva som var situasjonen i 2015, eller så det er fortsatt store mangler i tråd med det Riksrevisjonen har pekt på – og da kan det utgjøre en potensiell risiko. Slik dette flertallet ser det, kan begge deler ikke være tilfelle samtidig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at det kan reises tvil om hvorvidt det var nødvendig å hemmeligholde dokumentene, men vil like fullt hevde og understreke at det er informasjonseier som må ta den endelige beslutningen knyttet til eventuell avgradering. Disse medlemmer mener det ville være prinsipielt meget uheldig dersom Stortinget skulle

overprøve regjeringens beslutninger i saker som handler om gradering av dokumenter etter sikkerhetsloven. Disse medlemmer peker på at gjennomføring av tiltak som er vesentlige for samfunnsikkerheten, krever godt samspill mellom storting og regjering. Forholdet mellom statsmaktene må være ryddig og effektivt. Regjeringen må ha de verktøyene som trengs for å utføre de nødvendige oppgaver, samtidig som Stortinget skal sikre folkevalgt kontroll. Disse medlemmer mener det er avgjørende at Stortinget utfører den parlamentariske og folkevalgte kontrollen på en måte som behandler sensitiv og gradert informasjon korrekt.

Disse medlemmer viser til at Stortinget kan sette sikkerhetsloven til side gjennom en særlov. En slik særlov vil være helt i strid med det som er prinsippet i sikkerhetsloven, nemlig at utsteder av informasjonen er den som skal ta stilling til gradering. Disse medlemmer mener Stortinget ikke bør gi seg selv en lovhjemmel for å bli saksbehandler av enkelt dokumenter som sikkerhetsmyndighetene graderer. Dersom Stortinget tar eierskap over hemmelige regjeringsdokumenter, mener disse medlemmer at resultatet kan bli mindre åpenhet, ikke mer. Disse medlemmer mener utøvende makt må ha tillit til at Stortinget behandler informasjon korrekt. Kun da kan Stortinget utøve sin viktige kontrollfunksjon. Samtidig må det være lik praksis uavhengig av om det er mindretallsregjering eller flertallsregjering. Disse medlemmer mener respekten for sikkerhetsloven må være lik uavhengig av om en regjering har flertall eller mindretall i Stortinget. Disse medlemmer mener derfor at det skal svært mye til for at Stortinget skal overprøve regjeringens graderingsbeslutninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil fremheve at opplysninger om eventuelle svakheter eller sårbarheter knyttet til nøkkelobjekter og skjermingsverdige objekter er av etterretningsmessig verdi for potensielle trusselaktører mot Norge. Dette behøver ikke nødvendigvis å være terrorister.

Disse medlemmer vil vise til at Stortinget har fått ta del i all gradert informasjon i sakens anledning. Dessuten har alle hovedfunn, hovedkonklusjoner, kritikk og anbefalinger vært offentlig kjent. I en slik situasjon vil det være svært uklokt å avgradere informasjon som bør holdes skjult.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne mener at selv om regjeringen i utgangspunktet kunne tillatt offentliggjøring av Riksrevisjonens sammendrag, har disse medlemmer respekt for sikker-

hetslovens bestemmelser om at det er informasjonseier som har ansvaret for å ta stilling til graderingen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det ville være å tråkke over en grense om fordeling av makt mellom utøvende og lovgivende myndighet dersom Stortinget skulle offentliggjøre gradert informasjon mot regjeringens vilje.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener det skal svært mye til dersom Stortinget skulle offentliggjøre gradert informasjon mot regjeringens vilje.

Konklusjon

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen underrette Stortinget om hvilke forbedrende tiltak som er iverksatt for å sikre at instruksens krav og Stortingets forutsetninger er innfridd.»

«Stortinget ber om at Riksrevisjonen følger opp saken og kommer tilbake til Stortinget med en statusrapport om objektsikring per 29. mai 2017.»

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil konkludere med at det er enig i Riksrevisjonens funn og konklusjoner i Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017). Flertallet viser til at Riksrevisjonen ser det som svært alvorlig at forbedringsarbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke sikres framdrift uavhengig av omstillingsprosessene. Flertallet slutter seg til denne vurderingen. De alvorlige funnene og konklusjonene viser at regjeringen ikke har evnet å følge opp Stortingets vedtak og forutsetninger om objektsikring.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener det er sterkt kritikkverdig.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er svært alvorlig og kritikkverdig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, er imidlertid av den oppfatning at læringen som skulle følge av gjennomgangen av den fatale hendelsen 22. juli 2011 er viktigst.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Riksrevisjonens un-

dersøkelse av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap ba regjeringen legge frem en stortingsmelding om samfunnssikkerhet i løpet av 2016. Justis- og beredskapsdepartementet la 9. desember 2016 frem Meld. St. 10 (2016–2017) Risiko i et trygt samfunn som svar på deres anmodning. I vedlegg 2 til meldingen er det listet opp en oversikt over tiltak som er iverksatt etter terrorhendelsen 22. juli 2011.

Disse medlemmer viser til at så godt som alle anbefalingene fra Gjørsv-kommisjonen og Den særskilte komité er gjennomført eller under gjennomføring. Det er uriktig når det reises spørsmål om statsrådets evne og vilje til å gjennomføre sine oppgaver.

Disse medlemmer viser også til Prop. 151 S (2015–2016) Kampkraft og bærekraft - Langtidsplan for forsvarssektoren, jf. Innst. 62 (2015–2016), hvor samarbeidet mellom Forsvaret og sivil sektor er viet særlig oppmerksomhet med et eget kapittel.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen underrette Stortinget om hvilke forbedrende tiltak som er iverksatt for å sikre at instruksens krav og Stortingets forutsetninger er innfridd.

II

Stortinget ber om at Riksrevisjonen følger opp saken og kommer tilbake til Stortinget med en statusrapport om objektsikring per 29. mai 2017.

III

Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016–2017) – om Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 13. juni 2017

Martin Kolberg

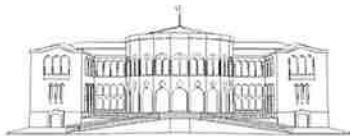
leder og ordfører

Liste over vedlegg

- Vedlegg 1** Brev datert 25. oktober 2016 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Stortingets president
- Vedlegg 2** Brev datert 28. oktober 2016 fra Stortingets presidentskap til Riksrevisjonen
- Vedlegg 3** Brev datert 28. oktober 2016 fra Stortingets presidentskap til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 4** Brev datert 21. november 2016 fra Riksrevisjonen til Stortinget
- Vedlegg 5** Brev datert 24. november 2016 fra Stortingets presidentskap til Riksrevisjonen
- Vedlegg 6** Brev datert 15. desember 2016 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Riksrevisjonen
- Vedlegg 7** Brev av 20. desember 2016 fra Riksrevisjonen til Stortinget
- Vedlegg 8** Brev av 13. januar 2017 fra Riksrevisjonen til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 9** Brev av 16. januar 2017 fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 10** Brev av 17. januar 2017 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 11** Brev av 19. januar 2017 fra Stortingets presidentskap til statsministeren
- Vedlegg 12** Brev av 10. februar 2017 fra Forsvarsdepartementet til Statsministerens kontor
- Vedlegg 13** Brev av 13. februar 2017 fra statsministeren til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 14** Brev av 17. februar 2017 fra Riksrevisjonen til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 15** Brev av 23. februar 2017 fra Stortingets presidentskap til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 16** Brev av 8. mars 2017 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til statsministeren
- Vedlegg 17** Brev av 16. mars 2017 fra statsministeren til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 18** Brev av 28. mars 2017 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til Stortingets presidentskap
- Vedlegg 19** Brev av 18. april 2017 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til statsministeren
- Vedlegg 20** Brev av 19. april 2017 fra statsministeren til Forsvarsdepartementet
- Vedlegg 21** Brev av 25. april 2017 fra Forsvarsdepartementet til kontroll- og konstitusjonskomiteen
- Vedlegg 22** Referat fra åpen høring 20. mars 2017
Referat fra åpen høring 21. mars 2017

VEDLEGG 1

Stortinget

Stortingets presidentskap
Her

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Vår dato: 25.10.2016
Vår ref.:

Deres dato:
Deres ref.:

Vedr. vedlegg til Dokument 1 (2016-2017)

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2015, som komiteen har til behandling.

Vedlagt dokumentet fulgte en rapport som er gradert KONFIDENSIELT etter sikkerhetsloven. En behandling av en sak gradert KONFIDENSIELT reiser en rekke praktiske og formelle spørsmål, da det vil være av helt sentral betydning å forhindre at det oppstår bevisste eller ubevisste lekkasjer fra Stortinget.

På denne bakgrunn ber komiteen presidentskapet om å be Riksrevisjonen, etter å ha innhentet uttalelse fra de berørte departementer om mulige skadevirkninger ved en avgradering, vurdere om den vedlagte rapporten kan avgraderes.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
Komitéleder

Riksrevisjonen
PB 8130 Dep
0032 OSLO

Stortingets presidentskap

Vår dato: 28.10.2016
Vår ref.: 2016/2442

Deres dato:
Deres ref.:

Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for 2015 – vedrørende gradert vedlegg

Dokument 1 (2016-2017) ble oversendt Stortinget 18. oktober 2016. Som vedlegg til dokumentet fulgte en rapport som er gradert KONFIDENSIELT etter sikkerhetsloven.

Dokumentet er oversendt kontroll- og konstitusjonskomiteen for behandling. Kontroll- og konstitusjonskomiteen har i brev 25. oktober 2016 bedt Stortingets presidentskap om å sette i gang en prosess med sikte på å få vurdert om rapporten kan avgraderes.

Stortingets presidentskap vil på denne bakgrunn be om at Riksrevisjonen, etter å ha innhentet uttalelser fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulige skadevirkninger ved avgradering, vurderer om rapporten kan avgraderes.

Med hilsen

Olemic Thommessen

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Her

Stortingets presidentskap

Dato: 28.10.2016
Ref.: 2016/2442

Dokument 1 Spørsmål vedrørende vedlegg

Det vises til brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 25. oktober 2016. Komiteen har bedt presidentskapet om å sette i gang en prosess med sikte på å få vurdert om gradert vedlegg til Dokument 1 (2016-2017) kan avgraderes.

Vedlagt følger til orientering brev sendt Riksrevisjonen i dag. Presidentskapet vil komme tilbake til saken når svaret fra Riksrevisjonen foreligger.

Med hilsen

Olemlc Thommessen

STORTINGET
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Dokument 1 (2016-2017) - vurdering av avgradering

Riksrevisjonen viser til Stortingets brev av 28. oktober 2016 med anmodning om å vurdere avgradering av *Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring - Dokument 1, tillegg nr. 1 (2016-2017)*.

I brev av 8. november 2016 har Riksrevisjonen bedt om uttalelse fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulig avgradering. Vi har mottatt svar fra Forsvarsdepartementet datert 14. november 2016 og Justis- og beredskapsdepartementet datert 15. november 2016. Begge departementene uttaler at de ikke kan tilrå en helt eller delvis avgradering, jf. sikkerhetsloven § 11. Riksrevisjonen finner det vanskelig å bestride disse vurderingene.

Riksrevisjonen tar ikke initiativ til å avgradere den graderte etterlevelsesrapporten som fulgte som vedlegg til Stortinget, fordi den inneholder et betydelig omfang detaljert informasjon som er gradert *konfidensielt*. Vi vil imidlertid forsøke å skrive om gradert Dokument 1 på en slik måte at dokumentet ikke kommer i konflikt med sikkerhetsloven § 11 og § 12. Dette arbeidet vil skje i samråd med de ansvarlige departementene.

Målet er at arbeidet ferdigstilles med ny behandling i Riksrevisorkollegiet primo januar 2017. Vi vil deretter komme tilbake til Stortinget om saken.

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Ryno Andersen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur.

Riksrevisjonen
PB 8130 Dep
0032 OSLO

Stortingets presidentskap

Vår dato: 24.11.2016
Vår ref.: 2016/2442

Deres dato: 21.11.2016
Deres ref.:

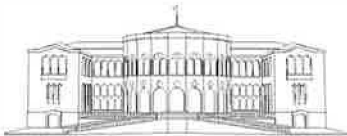
Dokument 1 vedrørende graderte vedlegg

Jeg viser til brev fra Riksrevisjonen datert 21. november 2016 der det fremgår at Riksrevisjonen vil forsøke å skrive om det graderte vedlegget til Dokument 1 om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring, slik at dokumentet ikke kommer i konflikt med sikkerhetsloven. Arbeidet vil skje i samråd med de ansvarlige departementene.

Stortingets presidentskap har stilt seg positive til dette. Presidentskapet tar til etterretning at arbeidet ferdigstilles primo januar 2017, og at Riksrevisjonen deretter vil komme tilbake til Stortinget om saken.

Med hilsen

Olemic Thommessen

Riksrevisjonen
Postboks 8130 Dep
0032 OSLO

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Vår dato: 15.12.2016
Vår ref.:

Deres dato:
Deres ref.:

Vedr. Dokument 3:13 (2015-2016) og Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til tidligere korrespondanse med Stortinget vedrørende ugraderte sammendrag av Dok. 3:13 (2015-2016) Riksrevisjonens undersøkelse av fregattvåpenets operative evne og Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring.

Komiteen vil avholde en åpen kontrollhøring i saken om objektsikring 23. januar 2017 og planlegger å avholde en lukket kontrollhøring i saken om fregattvåpenet vinteren 2017.

Av hensyn til den videre behandlingen av sakene, ber komiteen om en snarlig tilbakemelding på når i januar 2017 sammendragene vil bli oversendt Stortinget.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
Komitéleder

Riksrevisjonen

1816–2016

Vår saksbehandler	
Tor Digranes	22241354
Vår dato	Vår referanse
20.12.2016	2016/01396-11
Deres dato	Deres referanse

STORTINGET
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Att.: Martin Kolberg

Vedr. Dokument 3:13 (2016-2017) og Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Vi viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 15. desember 2016.

Riksrevisjonen gjennomførte møte med Forsvars- og Justis- og beredskapsdepartementet 16. desember, og avventer skriftlig tilbakemelding fra departementene om mulig avgradering av gradert Dokument 1 om Objektsikring. Det er berammet ekstraordinært møte i Riksrevisorkollegiet 12. januar om saken, og vi forventer å kunne avgi svar til Stortinget innen 16. januar 2017. Riksrevisor Per-Kristian Foss ønsker å møte komiteen eller leder/nestleder i forbindelse med overlevering av saken.

Når det gjelder ugradert sammendrag av Dok. 3:13 (2015-2016) *Riksrevisjonens undersøkelse av fregattvåpenets operative evne*, viser vi til vårt brev til Stortinget av 5. november 2016, vår referanse 2015/00189-23. Som nevnt i brevet legger Riksrevisjonen opp til at et nytt ugradert sammendrag av rapporten om fregattvåpenets operative evne skal behandles i Riksrevisjonens kollegium 31. januar 2017. Sammendraget vil deretter bli oversendt Stortinget.

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur.

Riksrevisjonen

Vår saksbehandler
Jens Arild Gunvaldsen 22241175
Vår dato 13.01.2017 Vår referanse 2017/00005-4
Deres dato Deres referanse

STORTINGETS PRESIDENTSKAP
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Avgradering av rapport om objektsikkerhet

Vi viser til brev fra Stortingets presidentskap av 28. oktober 2016 der Riksrevisjonen ble anmodet om å vurdere avgradering av rapporten om objektsikkerhet (Tillegg nr. 1 til Dok. 1 (2016-2017), etter å ha innhentet uttalelser fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Vi viser også til brev av 20. desember 2016 fra Riksrevisjonen med foreløpig tilbakemelding.

Riksrevisjonens kollegium har i møte 12. januar d.å. besluttet en rapport som på enkelte punkter er en omskriving av den tidligere graderte Dokument 1 om saken. Denne rapporten har nå et samlet innhold og detaljeringsnivå som gjør at den etter kollegiets vurdering kan være offentlig tilgjengelig. Rapporten bygger på det graderte dokument 1. Rapporten er utformet av Riksrevisjonen etter møte med departementsrådene og etterfølgende korrespondanse. Vi mener rapporten tar hensyn til de innvendinger departementene har reist.

Riksrevisjonen er underlagt sikkerhetslovens og informasjonssikkerhetsforskriftens bestemmelser om informasjonssikkerhet og gradering/omgradering, jf. lov om Riksrevisjonen § 16. Riksrevisjonen har som informasjonsutsteder et selvstendig ansvar for å vurdere informasjonens sensitivitet og skaderisiko.

Fagdepartementenes vurderinger er hensyntatt når det gjelder enkeltopplysninger som de mener at det vil være i strid med sikkerhetsloven å omtale i en ugradert rapport. Slike opplysninger er derfor enten tatt ut av det opprinnelige graderte Dokument 1 eller opplysningene/setningene er omskrevet/generalisert. Noen opplysninger fremgår allerede av den tidligere ugraderte Dokument 1 og er derfor opprettholdt. Vi gjør oppmerksom på at også enkelte av våre anbefalinger i denne ugraderte versjonen av rapporten er generalisert for å imøtekomme ønsket om publisering. Etter Riksrevisjonens vurdering er rapporten lagt opp slik at verken enkeltopplysninger eller fremstillingen samlet sett bryter med sikkerhetslovens bestemmelser. Vi oppfatter at hovedelementene og bredden i saken allerede er kjent gjennom den ugraderte omtalen i dokument 1.

Saken om objektsikkerhet omhandler forhold som hadde betydning for hvordan hendelsene etter terrorhandlingene 22. juli 2011 ble håndtert. Vi vurderer at den omskrevde rapporten som nå legges fram gir et bedre grunnlag for parlamentarisk kontroll, og at den tilrettelegger for den åpenhet i debatten som vi oppfatter at Stortinget ønsker.

Til tross for god og tett dialog under hele prosessen, konstaterer vi likevel at både Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet motsetter seg at Riksrevisjonen rapport blir gjort offentlig, jf. svar fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet av 6. januar 2017 som vil bli vedlagt rapporten. Enkelte kommentarer fra nevnte svarbrev er hensyntatt av Riksrevisjonen, men departementene er ikke blitt forelagt den siste versjon av rapporten.

Riksrevisjonen finner det i denne situasjonen riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten. Rapporten m/vedlegg vil inntil videre være gradert i påvente av Stortingets videre behandling.

Med hilsen

Per-Kristian Foss
riksrevisor

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur.

Kopi til: FORSVARSDEPARTEMENTET
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

Statsråden

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortingets presidentskap

Stortinget

0026 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2016/3021-13/FD II 4/TBT

16.01.2017

**Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets og Politidirektoratets
objektsikring,
Dokument 1 (2016 - 2017)**

Vi viser til Riksrevisjonens brev av 13. januar i år vedrørende avgradering av rapport om objektsikkerhet (Tillegg nr. 1 til Dok. 1 (2016-2017)), samt brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen av 11. januar i år med program for høringen om objektsikring.

Som Riksrevisjonen påpeker i sitt brev har det vært dialog mellom Riksrevisjonen og departementene om graderingsnivået for det rapporten. Departementene fikk forelagt et forslag til et ugradert sammendrag av rapporten, og vi har forsøkt å imøtekomme Riksrevisjonens ønske om å avgradere dokumentet. Vår felles vurdering er imidlertid at det dokumentet departementene ble forelagt, fortsatt inneholder informasjon som må beskyttes av sikkerhetsmessige grunner. På denne bakgrunn motsatte departementene seg at sammendraget kunne avgraderes. Dette ble kommunisert skriftlig til Riksrevisjonen i brev av 6. januar i år. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at dokumentet Riksrevisjonen har oversendt Stortingets presidentskap i brev av 13. januar i år, ikke er utarbeidet i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Riksrevisjonen legger i sitt brev til grunn at denne er underlagt sikkerhetslovens og informasjonssikkerhetsforskriftens bestemmelser om informasjonssikkerhet, jf. lov om Riksrevisjonen § 16. Det er utsteder av informasjon som har kompetanse til å beslutte om informasjon av sikkerhetsmessige grunner skal sikkerhetsgraderes, jf. sikkerhetsloven § 11. Videre er det utstedende virksomhet, eller dennes overordnede, som har kompetanse til å vurdere eventuell nedgradering eller avgradering av informasjonen, jf. informasjonssikkerhetsforskriften § 2-11 første ledd som er gitt med hjemmel i sikkerhetsloven § 11 tredje ledd annet punktum.

Basert på ovennevnte brev fra Riksrevisjonen, ser vi grunn til å presisere at Riksrevisjonen ikke er utsteder av den informasjonen som ligger til grunn for Riksrevisjonens rapport. At selve rapporten er utarbeidet av Riksrevisjonen, endrer ikke det faktum at rapporten baserer seg på informasjon som er utstedt av departementene.

Riksrevisjonen har ikke på selvstendig grunnlag kompetanse til å avgradere informasjon utstedt av departementene. Dette er også lagt til grunn til av Fredrik Sejersted i doktoravhandlingen Kontroll- og konstitusjon (Oslo 2001) side 886 nederst.

Vi vil på denne bakgrunn be om at dokumentet fra Riksrevisjonen behandles som et dokument som inneholder sikkerhetsgradert informasjon.

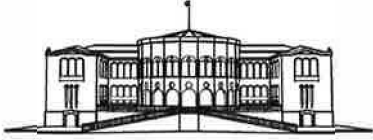
Vi er svært opptatt av at Stortinget skal få fyllestgjørende informasjon om saken. Revisjonen av politiets og Forsvarets objektsikring omfatter imidlertid et sakskompleks som i overveiende grad inneholder sikkerhetsgradert informasjon. Deltakerne vil i en åpen høring ikke kunne uttale seg om forhold som er sikkerhetsgradert i medhold av sikkerhetsloven. For at vi skal kunne bidra til å belyse saken best mulig bør høringen gjennomføres i et rom godkjent for informasjon opp til og med hemmelig. Vi legger til grunn at det i medhold av Reglement for åpne kontrollhøringer § 3 annet ledd, legges til rette for dette. Dersom det likevel besluttes en åpen høring, legger vi til grunn at høringens åpne og eventuelt lukkede del gjennomføres i sammenheng.

Med hilsen

Ine Eriksen Søreide

Per-Willy Trudvang Amundsen

Kopi til:
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Statsministerens kontor
Riksrevisjonen

Stortingets presidentskap

Her

**Kontroll- og
konstitusjonskomiteen**

Vår dato: 17. januar 2017

Vår ref.:

Vedr. Riksrevisjonens sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til tidligere korrespondanse vedrørende Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring som er gradert KONFIDENSIELT.

Riksrevisjonen opplyste i brev av 21. november 2016 til Stortinget at Riksrevisjonen i samråd med de berørte departementene ville forsøke å skrive om rapporten om objektsikkerhet på en slik måte at dokumentet ikke kommer i konflikt med sikkerhetsloven §§ 11 og 12. I brev av 20. desember 2016 opplyste Riksrevisjonen at Stortinget kunne forvente å få svar innen 16. januar 2017. På denne bakgrunn planla komiteen å avholde en åpen høring mandag 23. januar 2017 med utgangspunkt i et ugradert sammendrag av rapporten.

Riksrevisjonen opplyser imidlertid i brev av 13. januar 2017 til Stortingets presidentskap at både Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har motsatt seg at den omskrevne rapporten blir gjort offentlig. Riksrevisjonen overlater til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering. Riksrevisjonen mener at rapporten tar hensyn til de innvendinger departementene har reist og skriver at den omskrevne rapporten har et samlet innhold og detaljeringsnivå som gjør at den etter kollegiets vurdering kan være offentlig tilgjengelig. Komiteen ber på denne bakgrunn om at presidentskapet setter i gang en prosess med å få Riksrevisjonens omskrevne rapport avgradert.

Komiteen har i påvente av dette besluttet at den planlagte høringen 23. januar 2017 utsettes inntil videre.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
komitéleder

Statsministeren
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

Stortingets presidentskap

Vår dato: 19.01.2017
Vår ref.: 2016/2442

Deres dato:
Deres ref.:

Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2015 (unntatt Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring - tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017))

Stortingets presidentskap viser til brev fra forsvarsministeren og justisministeren 16. januar 2017 hvor de to statsrådene ber om at omskrevne rapport om Riksrevisjonens undersøkelse av politiets og Forsvarets objektsikring (Tillegg nr. 1 til Dok. 1 (2016-2017)) behandles som et dokument som inneholder sikkerhetsgradert informasjon.

Riksrevisjonen har i brev 13. januar 2017 formidlet at den finner det riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten, og kontroll- og konstitusjonskomiteen har i brev 17. januar 2017 bedt Stortingets presidentskap om å sette i gang en prosess med å få den omskrevne rapporten avgradert.

Stortingets presidentskap har merket seg at Riksrevisjonen og de to statsrådene gir uttrykk for ulike vurderinger av skadevirkningene ved en eventuell avgradering. Stortingets presidentskap ber på denne bakgrunn om at regjeringen foretar en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av den omskrevne rapporten fra Riksrevisjonen.

Med hilsen

Olemic Thommessen

Vedlegg:

Kopi av Riksrevisjonens brev 13. januar 2017

Kopi av forsvarsministerens og justisministerens brev 16. januar 2017

Kopi av kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 19. januar 2017

Kopi til:

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Forsvarsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet

STATSMINISTERENS KONTOR		
16	/	120 27
10 FEB 2017		
ARKIVKODE:	532	
S.buh.:	HHE	
Eosp.:		

kopi: KBE

Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2016/3021-16/FD II 4/TBT

10.02.2017

Forsvarsdepartementets vurdering av gradering av Riksrevisjonens sammendrag av revisjonsrapporten om objektsikring

Jeg viser til at jeg i samråd med Justis- og beredskapsministeren er bedt om å vurdere sikkerhetsgraderingen av Riksrevisjonens sammendrag av revisjonsrapporten om politiets og Forsvarets objektsikring for budsjettåret 2015. Bakgrunnen er brev av 19. januar i år fra Stortingets presidentskap til Statsministerens kontor, der det bes om at regjeringen foretar en fomyet vurdering av spørsmålet om avgradering av Riksrevisjonens omskrevne rapportsammendrag. Et slikt ugradert sammendrag vil eventuelt komme i tillegg til den ugraderte omtalen av revisjonen i Dokument 1 (2016-2017) *Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjonen og kontroll for budsjettåret 2015*. Det vil også komme i tillegg til Riksrevisjonens sikkerhetsgraderte rapportsammendrag og den sikkerhetsgraderte revisjonsrapporten, som Riksrevisjonen oversendte Stortinget 18. oktober 2016.

Forsvarsdepartementet (FD) har vurdert Riksrevisjonens forslag, og har også innhentet Justis- og beredskapsdepartementets vurdering. Graderingsvurderingen må ta utgangspunkt i Riksrevisjonens tekst, selv om FD ikke fullt ut deler beskrivelsene og vurderingene. Den siste omskrivingen har medført en reduksjon av den graderte tekstmengden, med noe mindre spesifikke opplysninger. Deler av teksten består fortsatt av informasjon som ved kompromittering «i noen grad kan medføre skadefølger» for rikets sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, og dermed skal sikkerhetsgraderes BEGRENSET, jf. sikkerhetsloven § 11 første ledd bokstav d. Også en helhetsvurdering av teksten tilsier at den utgjør en så verdifull kunnskapsbase at den er skjermingsverdig fordi den samlet berører rikets sikkerhet eller vitale nasjonale sikkerhetsinteresser. Hele rapporten vil være gradert.

Jeg ser det som viktig at Stortinget får behandlet denne saken på den måte som Stortinget ønsker, samtidig som jeg ivaretar mitt ansvar for å påse at sikkerhetsgradert informasjon utstedt av FD ikke behandles på en måte som er i strid med sikkerhetsloven og som gjør at den nasjonale sikkerheten svekkes. Dette gjelder både nødvendig gradering av innholdet i dokumenter og gjennomføring av høringen i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Jeg viser til at for Riksrevisjonens revisjon av fregattenes operative evne i revisjonsperioden 2013-2015, tok FD et initiativ overfor Riksrevisjonen som resulterte i et ugradert sammendrag av den sikkerhetsgraderte revisjonsrapporten. Etter at Stortingets presidentskap 28. oktober i fjor ba Riksrevisjonen om å vurdere avgradering av

sammendraget av revisjonsrapporten om objektsikring har FD hatt en dialog med Riksrevisjonen om dette. For denne revisjonen har det så langt ikke lyktes å komme frem til en omskrevet versjon som ikke inneholder sikkerhetsgradert informasjon. Jeg ser det som viktig at Stortinget får behandlet denne saken på den måte som Stortinget ønsker, samtidig som det tas hensyn til nødvendig sikkerhetsgradering av informasjonen.

På bakgrunn av Stortingets presidentskaps anmodning av 19. januar 2017 til Statsministerens kontor, kommer FD til å ta et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme frem til et nytt sammendrag av rapporten som ikke inneholder sikkerhetsgradert informasjon.

Selv om det utarbeides et ugradert sammendrag av rapporten, vil utdyping av informasjonen i et slikt sammendrag kunne komme i konflikt med sikkerhetslovens bestemmelser. Jeg setter derfor pris på at komiteen har signalisert at den vil legge til rette for at sikkerhetsgradert informasjon kan håndteres i en lukket del av høringen og i et rom som er godkjent for dette.

Med hilsen

Ine Eriksen Søreide

Kopi til: Justis- og beredskapsdepartementet

STATSMINISTEREN

Stortingets presidentskap

Oslo, 13. februar 2017

Stortinget
0026 Oslo

**Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring –
Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)**

Jeg viser til presidentskapets brev 19. januar 2017 hvor det bes om at regjeringen foretar en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av den omskrevne rapporten fra Riksrevisjonen.

Som kjent er det utsteder av informasjon som har kompetanse til å vurdere og beslutte om informasjonen må beskyttes av sikkerhetsmessige grunner, jf. sikkerhetsloven § 11. I denne saken er det Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Jeg har derfor bedt forsvarsministeren i samråd med justis- og beredskapsministeren vurdere sikkerhetsgraderingen på nytt.

Som det fremgår av vedlagte brev, datert 10. februar 2017, viser forsvarsministeren til at deres vurdering er at den siste omskrivingen har medført en reduksjon av den graderte tekstmengde, men deler av rapporten består *»fortsatt av informasjon som ved kompromittering «i noen grad kan medføre skadefølger» for rikets sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, og dermed skal sikkerhetsgraderes BEGRENSET, jf. sikkerhetsloven § 11 første ledd bokstav d. Også en helhetsvurdering av teksten tilsier at den utgjør en så verdifull kunnskapsbase at den er skjermingsverdig fordi den samlet berører rikets sikkerhet eller vitale nasjonale sikkerhetsinteresser. Hele rapporten vil være gradert.»*

Forsvarsministeren viser videre til at hun ser det som viktig at Stortinget får behandlet denne saken på den måte som Stortinget ønsker, samtidig som det tas hensyn til nødvendig sikkerhetsgradering av informasjonen. Jeg deler denne vurderingen og viser til at hun i sitt brev opplyser at hun vil ta et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme frem til et nytt ugradert sammendrag av rapporten.

Som forsvarsministeren setter jeg også pris på at komiteen har signalisert at den vil

legge til rette for at sikkerhetsgradert informasjon kan håndteres i en lukket del av høringen og et rom som er godkjent for dette.

Med vennlig hilsen

Erna Solberg

Riksrevisjonen

Vår saksbehandler
Tor Digranes 22241354
Vår dato 17.02.2017 Vår referanse 2016/01396-13
Deres dato Deres referanse

STORTINGETS PRESIDENTSKAP
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Dokument 1 (2016-2017), Tillegg nr. 1 vedrørende Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring

Jeg viser til korrespondanse om avgradering av Riksrevisjonens rapport om objektsikring, senest Stortingets presidentskaps brev til Statsministerens kontor av 19. januar og Statsministerens svar av 13. februar 2017, som Riksrevisjonen er blitt kjent med gjennom henvendelse fra Forsvarsdepartementet.

Gjennom uformell henvendelse fra Forsvarsdepartementet er det fremlagt et nytt utkast til ugradert sammendrag. Vår vurdering er at en ytterligere omskriving av allerede fremsendt sammendrag til Stortinget vil svekke alvorligheten i saken. Riksrevisjonen legger til grunn at kollegiet må stå fritt til å foreta sine egne vurderinger av de forhold som er omtalt i rapporten, og står derfor fast på den rapporten som allerede er oversendt Stortinget.

Etter fullmakt

Per-Kristian Foss
riksrevisor

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur.

Kopi til: STATSMINISTERENS KONTOR
FORSVARSDPARTEMENTET
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

STORTINGET

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Her

Vår ref.:
2016/2818

Deres ref.:

Dato:
23.02.2017

Dokument 1 (2016-2017) Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring

Det vises til brev fra kontroll- og konstitusjonskomiteen 17. januar 2017. Komiteen ber om at presidentskapet setter i gang en prosess med sikte på å få Riksrevisjonens omskrevne rapport avgradert.

Komiteen har tidligere til orientering fått kopi av presidentskapets brev til statsministeren 19. januar, hvor presidentskapet ba regjeringen om å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av den avskrevne rapporten. Statsministerens svar av 13. februar 2017, hvor det fremkommer at forsvarsministeren ville ta et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme frem til et nytt avgradert sammendrag av rapporten følger vedlagt.

I vedlagte brev 17. februar 2017 til Stortingets presidentskap gir Riksrevisjonen uttrykk for at en ytterligere omskriving av allerede fremsatt sammendrag til Stortinget vil svekke alvorligheten i saken, Riksrevisjonen legger til grunn at kollegiet må stå fritt til å foreta sine egne vurderinger av de forhold som er omtalt i rapporten, og står fast på den rapporten som allerede er oversendt Stortinget. Presidentskapet må på denne bakgrunn konstatere at initiativet for å få den omskrevne rapporten avgradert ikke har ført frem.

Presidentskapet har samtidig merket seg at kontroll- og konstitusjonskomiteen nå har besluttet å gjennomføre en åpen høring i saken basert på omtalen i Dok. 1 (2016-2017) samt de ugraderte svarene til forsvarsministeren og justis- og beredskapsministeren trykket som vedlegg til Dokumentet.

I den utstrekning komiteen, i lys av sakens stilling etter den gjennomførte høringen, skulle ønske ytterligere avklaringer angående den videre formelle håndteringen av saken i Stortinget, vil presidentskapet bidra til dette.

Med vennlig hilsen

Olemic Thommessen

Vedlegg:

1. Brev av 13. februar 2017 fra Statsministeren ang Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring - Tillegg nr. 1 til Dokument nr. 1 (2016-2017)
2. Brev av 17. februar 2017 fra Riksrevisjonen ang Dokument 1 (2016-2017) Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring

Kopi til: Riksrevisjonen
Statsministerens kontor
Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet

Statsminister Erna Solberg
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
08.03.2017

Kontrollhøring i sak om Forsvarets og politiets objektsikring

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til korrespondansen mellom Stortingets presidentskap og statsministeren vedrørende avgradering av Riksrevisjonens sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av Forsvarets og politiets objektsikring.

Statsministeren viser i brev av 13. februar 2017 til Stortingets presidentskap til forsvarsministerens vurdering av spørsmålet om Riksrevisjonens sammendrag kan avgraderes. Komiteen vil med dette anmode statsministeren om selv å foreta en fornyet vurdering av om Riksrevisjonens sammendrag av rapporten kan avgraderes. Av hensyn til høringen 20. og 21. mars 2017 imøteser komiteen statsministerens svar senest 16. mars 2017.

Med vennlig hilsen

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg

Komitéleder

STATSMINISTEREN

Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Oslo, 16. mars 2017

Stortinget

Postboks 1700 Sentrum

NO-0026 Oslo

**Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring –
Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)**

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 8. mars 2017 hvor det bes om at jeg selv foretar en fornyet vurdering av om Riksrevisjonens sammendrag av rapporten om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring kan avgraderes.

Hvem som kan avgradere informasjon gradert etter sikkerhetsloven er regulert i forskrift til sikkerhetsloven, jf. forskrift om informasjonssikkerhet § 2-11. Etter forskriften har verken statsministeren eller Statsministerens kontor myndighet til å avgradere informasjon som annen virksomhet har gradert etter sikkerhetsloven.

Jeg har på denne bakgrunn bedt Forsvarsdepartementet, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, om å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av sammendraget. Den fornyede vurdering i brev 15. mars 2017 følger vedlagt.

Jeg mener det er viktig at Stortinget får god og tilstrekkelig informasjon til å gjøre sine vurderinger, og ser frem til å møte i kontroll- og konstitusjonskomiteens høring.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Erna Solberg'.

Erna Solberg

Vedlegg

Stortingets presidentskap

Her

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
28.03.2017

Vedr. avgradering av Riksrevisjonens sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til tidligere korrespondanse vedrørende Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring.

Riksrevisjonens sammendrag av denne rapporten er gradert KONFIDENSIELT. I Riksrevisjonens brev av 13. januar 2017 til Stortingets presidentskap fremgår det at sammendraget har et samlet innhold og detaljeringsnivå som etter kollegiets vurdering gjør at det kan være offentlig tilgjengelig.

Riksrevisjonen opplyser i brev av 17. februar 2017 til Stortingets presidentskap at en ytterligere omskriving av allerede fremsatt sammendrag til Stortinget etter deres vurdering ville svekke alvorligheten i saken. Riksrevisjonen legger til grunn av kollegiet må stå fritt til å foreta sine egne vurderinger av de forhold som er omtalt i rapporten, og står derfor fast på den rapporten som allerede er oversendt Stortinget.

Det er etter komiteens syn viktig å ha en grundig debatt om så viktige temaer som rapporten omhandler, og at Stortinget i plenum har mulighet til å behandle, diskutere og ytre sine oppfatninger i åpenhet. Som ledd i behandlingen av saken gjennomførte kontroll- og konstitusjonskomiteen en åpen kontrollhøring 20. og 21. mars 2017. Komiteen erfarte under høringen at det ikke var mulig å få saken tilstrekkelig opplyst på grunn av at Riksrevisjonens rapport og sammendrag med vedlagt korrespondanse er gradert.

Presidentskapet og kontroll- og konstitusjonskomiteen har i brev av hhv. 19. januar og 8. mars 2017 anmodet statsministeren om å avgradere sammendraget uten at dette har ført frem.

Komiteen ber på denne bakgrunn presidentskapet om å igangsette en prosess for at Stortinget avgraderer Riksrevisjonens sammendrag samt den vedlagte korrespondansen.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
komitéleder

Statsminister Erna Solberg
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:
18.04.2017

Vedr. sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til tidligere korrespondanse vedr. Riksrevisjonens sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017) om Forsvarets og politiets objektsikring.

Komiteen har som kjent fått full tilgang til Riksrevisjonens rapport og sammendrag som begge er gradert. I Riksrevisjonens brev av 17. februar 2017 til Stortingets presidentskap vises det til at Forsvarsdepartementet gjennom uformell henvendelse har fremlagt et utkast til ugradert sammendrag. Komiteen anmoder regjeringen om å få oversendt dette sammendraget. Komiteen understreker at det ugraderte sammendraget ikke skal erstatte Riksrevisjonens sammendrag, men være et supplement til de øvrige opplysningene i saken.

Komiteen ber om å få oversendt sammendraget uten opphold av hensyn til den videre behandlingen av saken.

Med vennlig hilsen
Kontroll- og konstitusjonskomiteen

Martin Kolberg
komitéleder

STATSMINISTEREN

Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide

Oslo, 19. april 2017

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep,
0032 Oslo

**Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring –
sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017)**

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 18. april 2017 hvor det bes om at komiteen blir oversendt utkast til ugradert sammendrag av Tillegg nr. 1 til Dokument 1 (2016-2017). Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til at Riksrevisjonen, i brev 17. februar 2017 til Stortingets presidentskap, har omtalt Forsvarsdepartementets fremleggelse av et utkast til ugradert sammendrag.

Jeg ber om at forsvarsministeren besvarer kontroll- og konstitusjonskomiteens brev.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erna Solberg', with a horizontal line underneath.

Erna Solberg

Vedlegg

Kopi: Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Kontroll- og konstitusjonskomiteen
0026 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2016/3021-37/FD II 4/TBT

25.04.2017

Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets og Politidirektoratets objektsikring - Sammendrag av Tillegg nr 1 til Dokument 1 (2016-2017)

Jeg viser til brev av 18. april i år fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen til statsministeren. Statsministeren har bedt meg besvare brevet. Komiteen viser til at Forsvarsdepartementet (FD) gjennom uformell henvendelse har fremlagt overfor Riksrevisjonen et utkast til ugradert sammendrag av Riksrevisjonens rapport om politiets og Forsvarets objektsikring. Komiteen ber om å få oversendt dette sammendraget.

Det aktuelle dokumentet følger vedlagt. Bakgrunnen for dette utkastet til sammendrag er Stortingets presidentskaps brev av 19. januar i år til Statsministerens kontor, der det ble bedt om en vurdering av spørsmålet om avgradering av et sammendrag Riksrevisjonen hadde sendt Stortinget 13. januar. I statsministerens svarbrev av 13. februar fremgikk det at FD, som utsteder av informasjonen, vurderte at sammendraget ikke kunne avgraderes siden det inneholdt gradert informasjon. Det fremgikk videre av svaret at det er viktig at Stortinget får behandlet saken på den måte som Stortinget ønsker, og at det derfor ville bli tatt et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme frem til et nytt ugradert sammendrag. Dette var samme fremgangsmåte som ble brukt for å lage et ugradert sammendrag av Riksrevisjonens undersøkelse av fregattenes operative evne, ref. Dok. 3:13 (2015-2016).

FD avtalte et møte med Riksrevisjonen 15. februar og sendte etter avtale over et utkast til sammendrag som ikke inneholdt sikkerhetsgradert informasjon. Formålet var å bistå Riksrevisjonen i å komme frem til et ugradert sammendrag. Forslaget inneholdt fremdeles funn, merknader og anbefalinger som var fremkommet i revisjonen. For å unngå sikkerhetsgradering var det imidlertid nødvendig å fremstille funn, merknader og anbefalinger i en ramme der opplysninger som ville ha medført gradering var tatt bort. Kritikken om svakheter og mangler kom likevel tydelig frem også i dette utkastet. Videre var det også tydelig på hvilke områder av arbeidet med objektsikring det var påvist svakheter og mangler, selv om detaljnivået var noe mindre spesifikt sammenlignet med Riksrevisjonens sammendrag fra januar i år.

Det fremgikk av FDs epost av 14. februar til Riksrevisjonen at «forslaget kan benyttes som utgangspunkt for møtet, dersom dette er ønskelig for Riksrevisjonen.». Det presiseres derfor at sammendraget var utarbeidet på saksbehandlernivå, og utelukkende var ment som et arbeidsdokument til diskusjon med Riksrevisjonen. Dokumentet var således ikke forankret hos avdelings- eller departementsledelsen.

Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at Riksrevisjonens forslag til sammendrag ikke er avgradert.

Med hilsen

Ine Eriksen Søreide

Kopi: Statsministerens
kontor

Vedlegg 22

Referat fra åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om

Politiets og forsvarets objektstyring

Høring 20. mars 2017 kl. 10

Høring med Nasjonal sikkerhetsmyndighet v/direktør Kjetil Nilsen	2
Høring med forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen og sjef Heimevernet Tor Rune Raabye	13
Høring med politidirektør Odd Reidar Humlegård	26
Høring med tidligere justisminister Anders Anundsen	37

Høring 21. mars 2017 kl. 9

Høring med forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreide og justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen	1
Høring med statsminister Erna Solberg	18

**Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen
mandag den 20. mars 2017 kl. 10**

Møteleder: Martin Kolberg (A) (komiteens leder)

Sak:

Politiets og Forsvarets objektsikring

Møtelederen: Da er klokken blitt 10, og min oppgave er nå, på vegne av Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, å ønske velkommen til denne omfattende høringen. Som alle er kjent med, er denne høringen et ledd i komiteens behandling av sak om Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring, jf. Tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017, som komiteen har besluttet å behandle separat i en egen innstilling.

Tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017 er gradert «konfidensielt» i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. offentlighetsloven § 13.

Etter at Riksrevisjonen avga sin rapport 18. oktober 2016, har det vært ført en omfattende korrespondanse mellom Stortinget og de berørte departementene samt statsministeren angående avgradering. Jeg skal i det følgende redegjøre for sammenhengen i den korrespondansen og den diskusjonen som har vært mellom storting og regjering i denne sakens anledning.

Komiteen ba i brev av 25. oktober Stortingets presidentskap om å anmode Riksrevisjonen om å vurdere om den graderte rapporten kunne avgraderes, etter å ha innhentet uttalelse fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulige skadevirkninger ved en avgradering. På denne bakgrunn ba Stortingets presidentskap i brev av 28. oktober 2016 Riksrevisjonen om å vurdere om rapporten kunne avgraderes. I brev av 8. november 2016 ba Riksrevisjonen om uttalelse fra Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om mulig avgradering. Riksrevisjonen mottok svar fra Forsvarsdepartementet datert 14. november 2016 og fra Justis- og beredskapsdepartementet 15. november 2016. Begge departementene uttalte at de ikke kunne tilrå en hel eller delvis avgradering, jf. sikkerhetsloven § 11.

Komiteen besluttet i møte 15. november at Tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017 skulle behandles separat i en egen innstilling, og at det skulle avholdes en kontrollhøring som ledd i behandlingen av saken. Det var en enstemmig beslutning i komiteen.

I brev av 21. november 2016 opplyste Riksrevisjonen til presidentskapet at Riksrevisjonen i samråd med de ansvarlige departementene ville forsøke å skrive om den graderte rapporten på en slik måte at dokumentet ikke kom i konflikt med sikkerhetsloven §§ 11 og 12. Komiteen planla på denne bakgrunn opprinnelig å avholde en åpen kontrollhøring den 23. januar 2017, men valgte senere å utsette høringen fordi det viste seg at komiteen likevel ikke fikk et ugradert sammendrag.

I brev av 13. januar 2017 til Stortingets presidentskap opplyste Riksrevisjonen at de hadde utarbeidet et sammendrag av rapporten som hadde et samlet innhold og detaljnivå som etter Riksrevisjonens vurdering gjorde at den kunne være offentlig og tilgjengelig. Riksrevisjonen understreket i brevet at den omskrevne rapporten gir et bedre

grunnlag for parlamentarisk kontroll, og at den tilrettelegger for åpenhet i debatten. Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet hadde imidlertid igjen motsatt seg at Riksrevisjonens sammendrag ble gjort offentlig. Riksrevisjonen fant det i denne situasjonen riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten.

Stortingets presidentskap mottok 16. januar 2017 et felles brev fra forsvarsministeren og justis- og beredskapsministeren der statsrådene ber om at dokumentet fra Riksrevisjonen behandles som et dokument som inneholder sikkerhetsgradert informasjon. Stortinget har etterkommet dette.

I brev av 17. januar 2017 tilskrev kontroll- og konstitusjonskomiteen på nytt Stortingets presidentskap og ba om at det ble satt i gang en prosess for å få Riksrevisjonens omskrevne rapport avgradert, og høringen som var berammet til 23. januar 2017, ble derfor utsatt.

Stortinget presidentskapet rettet 19. januar 2017 en henvendelse til statsministeren, hvor regjeringen ble bedt om å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av den omskrevne rapporten fra Riksrevisjonen. Den 13. februar 2017 opplyste statsministeren i brev til Stortingets presidentskap at Forsvarsdepartementet ville ta et initiativ overfor Riksrevisjonen med sikte på å komme fram til et nytt, ugradert sammendrag av rapporten.

I brev av 17. februar 2017 ga Riksrevisjonen i brev til presidentskapet uttrykk for at en ytterligere omskriving av allerede framsatt sammendrag til Stortinget etter deres vurdering ville svekke alvorligheten i saken, og at Riksrevisjonen sto fast på den omskrevne rapporten som tidligere var oversendt Stortinget. Riksrevisjonens kollegium fant det riktig å overlate til Stortinget å ta stilling til spørsmålet om eventuell avgradering av den omskrevne rapporten.

Den 23. februar 2017 meldte presidentskapet tilbake til kontroll- og konstitusjonskomiteen at initiativet med sikte på å få den omskrevne rapporten avgradert ikke hadde ført fram, som det framkommer av det jeg har redegjort for her.

I brev av 8. mars 2017 ba videre kontroll- og konstitusjonskomiteen statsministeren om selv å foreta en fornyet vurdering av om Riksrevisjonens sammendrag av rapporten kan avgraderes. Statsministeren svarte i brev av 16. mars 2017 at hvem som kan avgradere informasjon gradert etter sikkerhetsloven, er regulert i forskrift til sikkerhetsloven, jf. forskrift om informasjonssikkerhet § 2-11, og at verken statsministeren eller Statsministerens kontor har myndighet til å avgradere informasjon som annen virksomhet har gradert etter sikkerhetslovgivningen.

Statsministeren ba på denne bakgrunn Forsvarsdepartementet, i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet, om igjen å foreta en fornyet vurdering av spørsmålet om avgradering av sammendraget. Forsvarsministeren konkluderte i brev av 15. mars 2017 til statsministeren med at Riksrevisjonens sammendrag ikke kan avgraderes. Vedlagt statsministerens brev fulgte den fornyede vurderingen fra Forsvarsdepartementet.

Komiteen har på denne bakgrunn besluttet å holde en åpen høring på bakgrunn av omtalen av svakhetene i Forsvarets og politiets objektsikring som er beskrevet i Dokument 1 for 2016–2017 – det kan være vanskelig å følge med på alt dette, men nå er det altså på grunnlag av den åpne delen – og av statsrådenes svarbrev til Riksrevisjonen som er gjengitt i dette dokumentet.

Komiteen er opptatt av at all relevant informasjon skal framlegges i høringen, og vi vil derfor gjøre oppmerksom på at det kan bli aktuelt å lukke deler på et senere tidspunkt, dersom komiteen ser at det er behov for det. Alle som deltar i høringen, er blitt informert om dette. Dersom det blir nødvendig med en lukket høring, vil komiteen komme tilbake til det med en egen invitasjon til en lukket høring på et senere tidspunkt. En eventuelt lukket høring på et senere tidspunkt vil derfor bli avholdt i et rom godkjent for informasjon opp til gradering «hemmelig».

Komiteen ber om forståelse for at høringen i utgangspunktet skal være åpen. Det er etter komiteens syn viktig å ha en åpen og offentlig debatt om så viktige temaer som rapporten omhandler, og at Stortinget i plenum også må ha muligheten til å behandle, diskutere og ytre sine oppfatninger i full åpenhet.

Det at rapporten er gradert, kan ikke uten videre hindre Stortinget i å behandle viktige og aktuelle spørsmål av stor betydning for befolkningen i Norge. Stortingets oppgave er nettopp å føre kontroll med at det er etablert tilfredsstillende kontrollsystemer, og at regjeringen og forvaltningen opptrer i henhold til Stortingets vedtak og forutsetninger. Komiteen har derfor lagt opp til at høringen og den parlamentariske behandlingen av rapporten gjennomføres uten å gjengi graderte opplysninger. Som komité har man selvsagt kjennskap til disse opplysningene.

Komiteen er innforstått med at det kan være utfordrende for deltakerne i høringen, f.eks. dere som sitter her, å svare på spørsmål uten å gjengi graderte opplysninger. Det er derfor viktig at deltakerne gir klar beskjed hvis de ikke kan besvare noen av spørsmålene på en fyllestgjørende måte i en åpen høring, uten å gjengi opplysninger som er taushetsbelagt. Stortingets reglement gir tydelig uttrykk for dette. Jeg leser ikke det reglementet. Jeg tror meningen i det er veldig tydelig for alle.

Jeg vil samtidig minne alle medlemmene av kontroll- og konstitusjonskomiteen om at stortingsrepresentanter har taushetsplikt om det som de under utøvelsen av stortingsvervet får kjennskap til om informasjon som er gradert i henhold til sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen, jf. Stortingets forretningsorden § 75 bokstav a. Under høringen må komiteens medlemmer ikke gjengi eller vise til opplysninger underlagt denne taushetsplikten. Komiteens medlemmer må respektere at deltakerne i høringen heller ikke kan gjengi slik informasjon.

Komiteen har besluttet at høringen vil omhandle – men ikke begrense seg til – følgende problemstillinger:

1. Hva er årsaken til Riksrevisjonens funn om at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet?
2. Hva er årsaken til Riksrevisjonens funn om at arbeidet med permanent grunnsikring av departementenes lokaler er forsinket og fortsatt ikke ferdig?
3. Hvor stort personell er nødvendig for at objektene skal sikres?
4. Hva er årsaken til Riksrevisjonens funn om at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse og sikring av viktige objekter ved en trusselsituasjon?
5. Er nødvendige sivile nøkkelobjekter utpekt?
6. Er kapasitetsbehovet avklart slik at politiet og Forsvaret gjennom Heimevernet kan sikre og beskytte objektene? Det er komiteens ønske og håp at denne høringen skal

gi nødvendige opplysninger i saken, som bakgrunn for de konklusjoner komiteen skal treffe i sin innstilling til Stortinget.

Komiteen har ønsket å belyse saken på en bred måte og har invitert følgende til høringen:

- statsminister Erna Solberg
- justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen
- forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreide
- tidligere statsminister Jens Stoltenberg
- tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen
- forsvarssjef, admiral Haakon Bruun-Hanssen
- sjef for Heimevernet, generalmajor Tor Rune Raabye
- politidirektør Odd Reidar Humlegård
- Nasjonal sikkerhetsmyndighet ved direktør Kjetil Nilsen

Tidligere statsminister Jens Stoltenberg har meldt forfall til høringen. I brev av 13. mars 2017 til komiteen viser han til at Riksrevisjonens rapport omhandler et budsjettår etter at han gikk av som statsminister. Videre viser han til at han tidligere har deltatt i høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen om håndtering av beredskap og objektsikring i tiden han var statsminister. Stoltenberg er for øvrig forhindret fra å delta i høringen, som er berammet på et tidspunkt han i egenskap av å være generalsekretær i NATO bl.a. skal delta på et møte i den internasjonale koalisjonen mot ISIL. Komiteen tar dette til etterretning.

Det vil bli tatt stenografisk referat fra høringen, og referatet vil følge som vedlegg til komiteens innstilling til Stortinget.

Jeg vil til slutt gjøre oppmerksom på at komiteens medlem fra Fremskrittspartiet Gjermund Hagesæter som tidligere statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet har valgt ikke å delta i komiteens behandling av saken. Han deltar derfor heller ikke i denne høringen.

De prosedyreregler som er fastsatt i Stortingets reglement, vil bli fulgt gjennom høringen. Jeg formoder at de som nå møter her, har kunnskap om det, så jeg repeterer ikke alt. Det vil være en innledning, i dette tilfellet fra Kjetil Nilsens side, innenfor en tidsramme på 10 minutter, og så er det sakens ordfører, som i dette tilfellet er meg selv. Når jeg har ordet, overlater jeg ledelsen av høringen til nestleder Michael Tetzschner.

Det var innledningen til høringen, og da ønsker jeg dere tre hjertelig velkommen. Det er, som allerede annonsert, direktøren for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Kjetil Nilsen, og det er bisitterne, assisterende direktør Annette Tjager og underdirektør Helge Rager Furuseth. Hjertelig velkommen til dere tre!

Da begynner vi høringen, og jeg gir ordet til Nilsen – vær så god.

*Høring med Nasjonal sikkerhetsmyndighet
v/direktør Kjetil Nilsen*

Kjetil Nilsen: Takk, komitéleder og komité, for at jeg får komme og besvare deres spørsmål om objektsikkerhet.

Objektsikkerhet er et viktig fagområde og en sentral del av det nasjonale sikkerhets- og beredskapsarbeidet. Objektsikkerhetsforskriften trådte i kraft den 1. januar 2011, og det er gjort mye siden da. 22. juli-handlingene viste oss

sårbarheter som kan utnyttes av en gjerningsmann med onde hensikter. Terrorhandlingene har skapt større oppmerksomhet om hvordan vi ivaretar det forebyggende sikkerhetsarbeidet nasjonalt. Dette er et viktig område, og det er således positivt at Riksrevisjonen har fokusert på dette.

Riksrevisjonens revisjon omhandler politiets og Forsvarets arbeid med objektsikring for budsjettåret 2015. NSM har flere oppgaver knyttet til både informasjonssikkerhet og objektsikkerhet. Her i dag er det altså objektsikkerhet, hjemlet i sikkerhetsloven, som er tema. Som fagdirektorat skal NSM gi råd og veiledning om hvordan objektsikkerhetsregelverket skal forstås. Vi fører også tilsyn med etterlevelsen av objektsikkerhetsregelverket, enten gjennom egne tilsyn eller ved bistand til sektortilsyn. Dette er en del av grunnlaget for vår oversikt over sikkerhetstilstanden i nasjonen og vår årlige rapport om denne.

Videre vedlikeholder vi det nasjonale objektregisteret. Dette er en overordnet oversikt over innmeldte skjermingsverdige objekter etter sikkerhetsloven og klassifiseringsnivået av disse. Det er disse objektene det er krav om permanent grunnsikring av i henhold til sikkerhetsloven.

Sikkerhetstruende hendelser som terrorisme, sabotasje og spionasje er i sin natur trusler som ikke alltid kommer med et forvarsel. Mot denne typen trusler er det derfor mer hensiktsmessig å fokusere på arbeidet med å forebygge hendelser gjennom grunnsikringstiltak, som alltid skal være til stede. Innenfor mitt ansvarsområde gjelder dette sikring av objekter som er viktige for rikets sikkerhet og andre vitale, nasjonale sikkerhetsinteresser – altså objekter med stor nasjonal betydning. Etter sikkerhetsloven omtales disse som skjermingsverdige objekter. Dette kan være infrastruktur, ledelsesbygg, datahaller eller andre funksjoner som rikets sikkerhet og selvstendighet er avhengig av.

Formålet med NSMs objektsikringsarbeid er å legge til rette for en helhetlig og overordnet tilnærming på tvers av samfunnssektorene når det gjelder utvelgelse, beskyttelse og tilsyn med skjermingsverdige objekter. Objektene skal sikres mot alvorlige hendelser som spionasje, terror og sabotasje.

Terskelen for utpeking av skjermingsverdig objekt etter objektsikkerhetsregelverket skal være høy. Departementene skal klassifisere utpekte objekter basert på skadepotensialet målt opp mot rikets sikkerhet og vitale, nasjonale sikkerhetsinteresser. Klassifiseringene er «viktig», «kritisk» og «meget kritisk». Skjermingsverdige objekter skal beskyttes mot tap av vesentlig funksjon, ødeleggelse og rettsstridig overtakelse. Slik kompromittering skal begrenses eller avverges avhengig av klassifisering. Det er kun et fåtall av objektene som er klassifisert på det høyeste nivået «meget kritisk».

Sektorprinsippet står sterkt i arbeidet med objektsikkerhet. Alle sektordepartementer er ansvarlig for utpeking og klassifisering av objekter innenfor sitt ansvarsområde. Den enkelte virksomhet eller objekteier i sektoren skal utarbeide en skadevurdering der objekteieren har vurdert konsekvensene ved bortfall eller overtakelse av objektet. Skadevurderingen skal sendes til departementet, som skal klassifisere objektene, føre dem i sitt register og melde fra om disse objektene til NSM. Det er den som eier objektet, som har ansvar for å sikre det.

Nasjonalt sikkerhetsmyndighet har utarbeidet en rekke veiledninger til hjelp for virksomhetene i deres arbeid med sikring. Objektsikkerhetsregelverkets krav til sikring er

funksjonelle, og en risikovurdering skal ligge til grunn for valg av sikringstiltak. Det vil si at det er den funksjon et skjermingsverdig objekt har i kombinasjon med nivå på klassifiseringen og en vurdering av mulige og relevante angrepsmetoder, som bestemmer hvordan et objekt skal sikres. Slik risikovurdering er en forutsetning for kostnadseffektiv sikring og riktig prioritering av begrensede sikringsressurser. At objektene egenart kan være høyst ulik, innebærer at man må ha betydelig systemforståelse og kunne se for seg hvordan og av hvem et anslag mot de konkrete objektene kan utføres for å fastsette hensiktsmessige sikringstiltak. Med andre ord: knytte sikringen av objektet til aktuelle scenarier.

I sikringen av et objekt inngår elementer av både fysisk sikring, IKT-sikring og personellsikkerhet. Det er viktig å understreke at sikringstiltakene ikke skal være for inngripende, og at de i stor grad er overlatt til objekteiers eget skjønn. Objektsikkerhetsregelverket omhandler grunnsikringstiltak med påbyggingstiltak hvis risikoen endrer seg. Grunnsikringstiltakene skal være en kombinasjon av barrierer, deteksjon, verifikasjon og reaksjon. Barrierer kan være fysiske sperringer, som låser eller kjøretøysperringer. Deteksjon kan være sikkerhetskamera som er knyttet til en bemannet vaktentral, som muliggjør verifikasjon gjennom å etablere et situasjonsbilde. Reaksjonen kan være at det sendes ut vaktmannskaper.

Det er summen av disse tiltakene som skal tilfredsstillende sikringskravene. Grunnsikringstiltakene skal være på plass uansett trusselsituasjon og fungere kontinuerlig i en normalsituasjon, da hendelser, som tidligere nevnt, kan oppstå uten forvarsel. Grunnsikringstiltakene må tilpasses endringer i trusselbildet gjennom kontinuerlig risikovurdering. Grunnsikringstiltakene kan således sies å være dynamiske. Sikringsstyrke fra politi eller forsvar faller ikke under virksomhetens eget ansvar for grunnsikring, men er påbyggingstiltak når trusselsituasjonen tilsier det.

Objektsikkerhetsregelverket gir altså ikke bestemmelser om hvilke konkrete tiltak som må være på plass. Det gir ingen bestemmelse om hvor høyt og tykt et gjerde skal være, men snarere at objekteier må ha vurdert om et gjerde er en hensiktsmessig barriere sett i forhold til andre tiltak. Virksomheten må altså selv vurdere sikringstiltak på bakgrunn av objektets egenart, risikovurdering og hvilken risiko som kan aksepteres.

Politiets objektsikringsplanverk og Forsvarets nøkkelpunktledelse har berøringspunkter med NSMs objektsikkerhetsregelverk. De regulerer i sikkerhetslovens forstand påbyggingstiltak i form av sikringsstyrker og iverksettes kun ved endringer av trusselsituasjonen eller som følge av en hendelse. Dette kan f.eks. utløses gjennom det nasjonale beredskapssystemet. Objektsikkerhetsforskriften skiller seg vesentlig fra politiets objektsikringsplanverk og Forsvarets nøkkelpunktledelse ved at det retter seg mot objekteiere og regulerer deres plikt til å ivareta sikring i en normalsituasjon. Om sikringsstyrker skal brukes, er det politiet og Forsvaret som er ansvarlige for å vurdere, men jeg vil påpeke at dimensjoneringen av grunnsikringstiltakene vil ha betydning for hvilke behov det er for sikringsstyrker i en gitt situasjon. Det er lettere å forsvare et objekt i en fjellhall enn på en åpen slette.

Som fagmyndighet for objektsikkerhetsregelverket er det viktig å understreke at utpeking, klassifisering og sikring av skjermingsverdige objekter er en løpende prosess

basert på utviklingen i trusselbildet og samfunnets utvikling som sådan. Det betyr at hva som er skjermingsverdige objekter, vil kunne endres over tid. Noen objekter kommer til, andre er ikke lenger omfattet av regelverket. Hvilke sikringstiltak som er effektive og relevante, endrer seg i tråd med utviklingen av teknologi og trusselbilde. Objektsikkerhetsarbeidet må derfor forstås som en kontinuerlig prosess.

Riksrevisjonens funn må ses i lys av en slik forståelse. Revisjonen gir et øyeblikksbilde i en pågående prosess med å sikre objekter i politiet og Forsvaret. Siden revisjonen ble gjennomført i 2015, er tiltak blitt implementert, andre er i ferd med å implementeres. Det er viktig at man ikke sitter igjen med et bilde av at ingen sikring er på plass.

Likevel: Riksrevisjonen peker på viktige forbedringsområder, som gir et godt grunnlag for jobben med å iverksette ytterligere tiltak for å bedre objektsikkerheten – en jobb som vi gjør nå, og vil fortsette med i morgen og i framtiden.

Med dette avslutter jeg min redegjørelse og ser fram til å besvare spørsmål fra komiteen, med den merknad at i den siste korrespondansen fra komiteen av 8. mars 2017 var det en noe annen sammensetning enn i de spørsmålene som i dag ble presentert for oss. Vi ber om forståelse for at vi eventuelt må konferere i den forbindelse.

Møtelederen: Det siste du sier, har vi full forståelse for. Det må være en såkalt inkurie. Jeg tror ikke det vil skape noen særlige utfordringer og problemer i diskusjonen. Du får si fra hvis så er tilfellet, så skal vi selvfølgelig ta hensyn til det.

Da går ordet til komiteens nestleder, Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Møtelederen: Jeg får vel ordet fordi jeg skal introdusere Arbeiderpartiets utspørring, ved Martin Kolberg, som også er saksordfører for saken.

Jeg tror jeg kan oppklare den lille misforståelsen, for jeg satt også med et annet formular enn det komitélederen innledet med. Vi må bare bli enige om hva som er temaet. Komiteen, som var enstemmig bak spørsmålene, vil ikke implisere noen konklusjoner. Derfor – i hvert fall i mitt eksemplar – er de fem spørsmålene formulert slik:

1. Har Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret slik Stortinget har forutsatt og instruksene krever?
2. Er nødvendige tiltak som skal sikre et godt samarbeid og gode forberedelser, gjennomført?
3. Har arbeidet med objektsikring og grunnsikring fått nødvendig prioritet slik et enstemmig storting mente etter 22. juli 2011?
4. Er nødvendige sivile nøkkelobjekter utpekt?
5. Er kapasitetsbehov avklart slik at politiet og Forsvaret gjennom Heimevernet kan sikre og beskytte objektene?

Som dere forstår, er det en litt mindre konkluderende ansats i spørsmålene selv om temaene selvfølgelig er riktige.

Da tror jeg vi har krittet opp banen for det som skal skje i dag, og jeg vil introdusere saksordfører Martin Kolberg.

Martin Kolberg (A): Da begynner jeg med å si at det som nå er referert av komiteens nestleder, er komiteens problemstillinger, slik han refererte dem. Jeg beklager dette.

Jeg begynner mine spørsmål.

Jeg takker for din redegjørelse, Nilsen. Det var en fornuftig og riktig gjennomgang av det som er grunnlaget for det arbeidet som du og dine folk har ansvaret for. Jeg vil begynne litt annerledes. Jeg vil henvise til Riksrevisjonens rapport. Riksrevisjonen begynner faktisk med hva NSM har sagt, for NSM har i sin risikorapport for 2016 framhevet «svakheter i styring av forebyggende sikkerhet på alle nivåer» som den mest vesentlige sikkerhetsutfordringen vi står overfor i dag. I rapporten skriver NSM:

«Svakheter i lederforankring og styring av sikkerhetsarbeidet i et stort antall virksomheter kan få konsekvenser for virksomhetene og for nasjonal sikkerhet.»
Da er det nødvendig å spørre: Hvorfor er det blitt slik?

Kjetil Nilsen: Det er riktig som referert til i vår rapport, Risiko 2016, hvor vi skriver at det er svakheter i styringen på alle nivå. Til grunn for denne vurderingen ligger vår samlede erfaring fra det rapporteringsåret og årene før. Vi førte i det året i overkant av 50 tilsyn med ulike virksomheter på tvers av samfunnet. Vi så da, som vi også hadde gjort tidligere år, mange sammenfallende funn som i sum ga denne vurderingen. Når det blir en konsistens i funnene, kan vi aggregere det opp og si at de kan få svakheter som vil få betydning utover den enkelte virksomhet, og i dette tilfellet er det mange virksomheter med tilsvarende funn.

Martin Kolberg (A): Hvorfor har det blitt sånn? Unnskyld at jeg avbryter deg, men jeg må nesten gjøre det. Dere er fagdirektoratet i Norge i dette spørsmålet, dere skriver dette, og Riksrevisjonen legger det til grunn i sitt arbeid. Da er spørsmålet: Hva mener du som direktør for faginstansen om hvorfor det har blitt sånn, når dere må skrive så alvorlige ting som dette? Det er det som er problemstillingen.

Kjetil Nilsen: Over lang tid, over mange år, er ikke området gitt den tilstrekkelige oppmerksomhet som det burde hatt. Over disse årene har man da altså ikke forestått god nok sikring, og årsaken til det er manglende lederoppfølging på virksomhetsnivå, manglende kravsetting til sikkerhetskrav, ledere styres ikke på sikkerhet, man har ikke foretatt verdivurderinger som man burde ha gjort, og dette har skjedd over lang tid. Derfor finner vi grunn til å løfte den problemstillingen. Men våre undersøkelsesobjekter er de mange norske virksomheter, og over tid ser vi dette sammenfallende. Årsaken vi mener ligger bak, er at det ikke er satt høyt nok på agendaen i virksomhetenes styrer og i den daglige ledelse i virksomhet i privat næringsliv og i offentlig forvaltning. Det er ganske gjennomgripende. Men det vi ser de senere årene, er at det har kommet mer på agendaen enn det var tidligere. Derfor sier vi nå at situasjonen er i bedring, fordi vi har gjennomført mange tiltak, bl.a. dette regelverket som jeg refererte til, objektsikkerhetsforskriften, som trådte i kraft i 2011. Etter det er det gjennomført en intensiv tilsynsvirksomhet – vi har ført tilsyn med over 200 virksomheter – og gjennom de tilsynene ser vi at vi har en positiv utvikling.

Martin Kolberg (A): Det du sier til oss nå, høres alvorlig ut i mine ører, og du gir en god og sammensatt forklaring på årsakssammenhengen. Men likevel: Det er gitt en egen instruks om dette temaet som vi behandler, objektsikring – en forskrift. Hensikten var nettopp å gi det så mye autoritet at dette konkret skal følges opp. Likevel sitter vi altså her. Du som sitter som ansvarlig direktør for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, hvorfor mener du at vi sitter her med en slik rapport?

Kjetil Nilsen: Jeg mener at vi sitter her med en slik rapport og våre egne utsagn fordi dette er et arbeid som tar lang tid. Dette er en kulturell utfordring, en styringsmessig utfordring og en lederutfordring, som vi har vært inne på i andre situasjoner tidligere. Dette tar tid, men det vi nå sier, er at vi er i en god bedring, ikke minst fordi vi fikk på plass et regelverk.

Martin Kolberg (A): Denne forskriften ble gitt i 2012. Det er fem år siden. Nå sier du at vi nå er i en god bedring. Jeg skjønner at dette er komplekst, vi respekterer det, og jeg forstår det. Men jeg må spørre deg, og jeg vet ikke om du vil svare på det, men du får muligheten: Er det slik at det som dere sier, ikke blir hørt i tilstrekkelig grad i Forsvarsdepartementet og i Justisdepartementet og ikke gitt tilstrekkelig prioritet i departementene?

Kjetil Nilsen: Våre vurderinger er ikke rettet mot de to departementene spesifikt, for vi fører tilsyn og følger opp på tvers av alle departementer. Våre konklusjoner er tuftet på det samtlige, ikke bare departementene, men på norske virksomheter i bred forstand. Vi mener at vi har god forståelse i de to departementene som du nevnte. Jeg vil bruke et uttrykk, og det er at det er strekk i laget – det tar lang tid før dette sitter i alle ledd i samfunnet på tvers og i den enkelte pyramide.

Martin Kolberg (A): Vi har egentlig allerede vært inne på ledelsesproblemer, du har allerede gitt det en ganske sterk karakteristikk, så jeg går videre fra det. Men jeg vil spørre om grunnsikringen av objektene i forsvar, i justis og i alle departementer – det er jo heller ikke på plass: Hva er din kommentar til det?

Kjetil Nilsen: Det er mye på plass. Det er ikke slik at det ikke er en sikring rundt i mange norske virksomheter som har et skjermingsverdig objekt, men i mange tilfeller kunne den vært av noe bedre kvalitet, og at den bør opp på et høyere nivå. Det er, som jeg innledet med å si, en dynamisk prosess som er på vei i en god retning. Men det må ikke heftes et slikt inntrykk at vi ikke overhodet har grunnsikring på plass, men det bør bli bedre. Det er også mange hederlige unntak her, men det er mange som har mye arbeid igjen å gjøre før de er i mål med en god nok grunnsikring.

Martin Kolberg (A): Hvis du skulle gi et anslag på tid, hvor mye tid kommer vi til å trenge før denne grunnsikringen som er så viktig, er på plass?

Kjetil Nilsen: Jeg tror at det er vanskelig å kunne si noen gang at nå er den på plass, for det kommer nye ob-

jekter til, andre faller fra osv. Dette er en kontinuerlig prosess. Men hvis vi skal si at vi har kommet opp på et nivå, vil det ta noe tid før den er på plass. Jeg kan ikke estimere noen tid for det, men måten man løser det på, er som regel med såkalte kompenserende tiltak. De kompenserende tiltakene kan være av mange arter. Hvis man f.eks. ønsker å ha et objekt inne i et fjellanlegg, kan det ta tid å få på plass objektet inne i fjellanlegget. I mellomtiden må man bruke vaktstyrker, et antall soldater e.l., eller man har leid inn sivile vakter, altså kompenserende tiltak. Men det optimale sett fra objektetiers side kan være å få det – jeg bruker eksempelet igjen – inn i et fjellanlegg. Det vil redusere behovet for slike vaktstyrker. Det er den typen endring i tiltakene som vi ser.

Martin Kolberg (A): Da var min tid ute.

Møtelederen: Da går møteledelsen tilbake til komitélederen.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Da er det Høyres tur og Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner (H): Det er vel slik at NSM er blitt styrket og har fått økt kapasitet. Hvordan vil du karakterisere arbeidet med objektsikkerhet som prioritert hos dere? Gi bare noen få ord, så vi kommer videre.

Kjetil Nilsen: Arbeidet med objektsikkerhet hos oss har kommet videre, det er helt riktig. Fra vi fikk nytt regelverk på plass, har vi jobbet kontinuerlig med å gi råd, arrangere kurs og følge opp – ikke minst har vi tatt det inn i all tilsynsaktivitet vi driver med. Jeg vil egentlig framheve det som kanskje vårt sterkeste virkemiddel.

Det er mange som driver med rådgivning. Rådgivning kan man kjøpe fra private og andre, men vi driver også rådgivning. Det er også i forsvarssektoren etablert et tungt rådgivningsmiljø, i Forsvarsbygg, som bidrar overfor Statsbygg og andre, men jeg vil framheve spesielt tilsynsaktiviteten. Den er forsterket. Tilsyn med objektsikkerhet er nå et tema i alle tilsyn hvor det finnes et skjermingsverdig objekt.

Michael Tetzschner (H): Det er to stadier – ikke sant – først er det rådgiver, og deretter må dere ha en oppfatning av om disse rådene følges. Er det noe dere venter med til det blir gjennomført tilsyn, eller har dere en oppfølging når dere ser at eventuelt råd ikke følges før dere kommer til tilsyn? Og når dere kommer til tilsyn, kan dere så gi pålegg som så blir etterfulgt?

Kjetil Nilsen: Vi vil kunne ta et situasjonsbestemt tilsyn på grunn av opplysninger vi mottar, men det normale er at vi ønsker å gjennomføre fulle, planlagte tilsyn. Vi gir pålegg med frister for oppfølging i de tilsynene. Måten vi da gjør det på, er at vi krever skriftlig tilbakemelding etter tilsyn, og så har vi en intensjon om å ha oppfølgingstilsyn av de objektene i ettertid. Hvis det er alvorlige ting i et tilsyn, vil vi også gi direkte pålegg under selve tilsynet.

Michael Tetzschner (H): Jeg vil også høre om dere følger den vanlige prioriteringen, nemlig at det er risiko og vesentlighet som styrer tilsynsaktiviteten.

Kjetil Nilsen: Det er helt riktig, det er risiko og vesentlighet. Jeg kan føye til at når det gjelder tilsynsaktivitet, har vi en tilsynsplan som er en årlig tilsynsplan. I 2017 vil vi føre tilsyn med alle skjermingsverdige objekter i høyeste klassifiseringsgrad, som et eksempel.

Michael Tetzschner (H): Når vi snakker om klassifiseringsgrad: Er dere tilfreds, eller gjenstår det noe når det gjelder å utpeke og klassifisere objektene?

Kjetil Nilsen: Nå har vi fått erfaring gjennom noen år. Vi erfarte en ganske ujevn innmelding av objekter i de første årene. Etter hvert har vi fått justert inn og nivellert bedre. Det betyr at det i noen sektorer er færre objekter i dag enn det var for en tid tilbake. Også omfanget av objektene er innskrenket fordi det ut ifra risiko osv. er mer hensiktsmessig å være mer «spot on». Så mye er gjort for å justere. Det er noen områder hvor jeg fremdeles gjerne skulle sett at vi hadde fått på plass flere objekter.

Michael Tetzschner (H): Da tror jeg kanskje mitt siste spørsmål må være: Har arbeidet med objektsikring og grunnsikring fått den nødvendige prioritet slik dere har oppfattet styringssignalene fra Stortinget etter 22. juli?

Kjetil Nilsen: Jeg vil si at vi har gjort det som har vært mulig. Vi har prioritert rådgivning i en periode, rådgivning med tanke på klassifisering og utvalgelse. Når den perioden var over, har vi gått over til å drive rådgivning på tiltak. Men så er det slik at det alltid er behov for ytterligere rådgivning. Vi styres av Forsvarsdepartementet på vår aktivitet. Vi styres stramt i den forstand at vi skal oppfylle og levere grønt. Vi styres virkelig på vår aktivitet. Jeg mener at vi har gjort det som er mulig, med de ressursene som er tilgjengelig. Men vi må huske at det er objekteier selv som har ansvaret her – det er objekteier selv. Det er en begrensning på hva vi kan drive av rådgivning. Det er mange aktører i markedet som gir konsulenttjenester, det er forretningsaktivitet fra mange norske firmaer å gi slike konsulenttjenester. Vi skal heller ikke gå dem i næringen. Så totalt sett er det blitt mange flere som arbeider på dette området. Sikkerhetsbransjen har de senere årene vokst. Det er mange flere konsulenter, det er mange flere rådgivende ingeniører på dette området enn det var tidligere. Det berger for at det er etterspørsel, og at det er mange som jobber med disse problemstillingene. Vi må ikke glemme at det er virksomheten selv som må ta ballen – vi som myndigheter må pushe og stille krav, men det er virksomhetene selv som må ta ballen.

Michael Tetzschner (H): Takk, da var min tid ute.

Møtelederen: Da går ordet videre til Fremskrittspartiet og Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Du sa i din redegjørelse at sektorprinsippet står sentralt, og at det er departementet med underliggende virksomheter som da skal vurdere behov for sikring av sine objekter. Dere fører tilsyn med

disse, og du sa at dere har ført tilsyn med 200 virksomheter. Er det alle departementene og alle underliggende etater som er omfattet av dette?

Kjetil Nilsen: Staten består jo av flere enn disse 200, vi har tilsynsansvar med flere enn de 200, så det tar tid å komme rundt. Men vi begynner å dekke de fleste sektorer på en god måte, så vi har et inntrykk ganske så bredt i forvaltningen og også der private eier objekter. Akkurat i disse dager pågår et kartleggingstilsyn. Det betyr at vi har et tilsyn, et papirbasert tilsyn, med alle departementer og deres oppfølging av sine underordnede i respektive sektorer. Det er for å se hvilken aktivitet – det er en egenmelding vi nå snakker om, altså at vi har iverksatt et egenmeldingstilsyn. Ja, vi har oversikt bredt.

Helge Thorheim (FrP): Så det innebærer at den kartlegging dere nå skal gjøre, vil gjelde samtlige departementer?

Kjetil Nilsen: Det vil den.

Helge Thorheim (FrP): Ja. Takk.

Kjetil Nilsen: Unntatt ett – unntatt Barne- og likestillingsdepartementet.

Helge Thorheim (FrP): Ok. Takk.

På spørsmål fra saksordføreren om hvorfor det er slik, sa du at det er virksomhetens styrer og daglig ledelse som ikke har hatt dette langt nok fremme. Kan du si noe om dere ser ulikheter, om hvorvidt det er et stort selskap eller et mindre selskap eller virksomhet. Har det med kompetanse/kapasitet å gjøre – slik dere har sett det i deres tilsyn?

Kjetil Nilsen: Jeg må reservere meg litt, for det blir litt mer min oppfatning enn at jeg nå har et helt klart svar. Det er et skjæringspunkt her. De minste har svake forutsetninger på hele sikkerhetsarbeidet, det være seg IKT, personellsikkerhet eller fysisk sikring. De er helt avhengig av å få hjelp eller å kjøpe tjenester, de har veldig lite innen huset. Når man ikke sitter på kompetansen selv, vil man ikke stille de riktige spørsmålene. Hele sikkerhetsarbeidet har en utfordring der de ikke har kompetanse, det er ofte de minste. Det er mange av dem i det norske samfunnet, vi har mange små virksomheter. De store har egne sikkerhetsavdelinger, de har kompetanse. Der arter ofte utfordringene seg annerledes, nemlig at det kan bli lang avstand i organisasjonen, som kan føre til at det ikke er god nok «connection» mellom øverste ledelse og de som faktisk arbeider med sikkerhet. Det er det vi ofte omtaler som manglende lederforankring, det er altså for stor avstand. Det ser vi i mange virksomheter, og det preger også den konklusjonen vi trekker i dokumentet Risiko 2016.

Helge Thorheim (FrP): Du sa at i dag har det etablert seg veldig mange selskaper som jobber med dette, at det har blitt en stor bransje. Etter det du nettopp nå sa: Kan det være en fare for at det ikke er konsistent sikkerhetsarbeid når det er så mange nye selskaper som jobber med dette, jobber for selskapene, og som dere – så vidt jeg forstår – kjøper inn bistand til tilsyn? Kan det ligge noe her som bør strammes opp?

Kjetil Nilsen: Jeg vet ikke om jeg misforsto det siste, men vi kjøper ikke bistand til tilsyn, vi gjennomfører på egen kjøp. Men det var mulig en misforståelse fra min side.

Men vi har piloter som pågår nå, og det går på det vi kaller tredjepartsordninger. Vi ønsker å utvikle en kvalitetsordning hvor kunden, eller virksomheten, vet hvilken vare den kjøper. Dette konseptet prøver vi nå på hendelshåndtering innenfor IKT. Det er mange tilbydere, men hvem er det som har en viss kvalitet? – Slik at den som skal kjøpe tjenester, vet mer om det.

Andre områder vil også etter hvert være egnet for slik tilnærming, og der kan vi absolutt gjøre en jobb – om vi ikke har en sertifiseringsordning – med i alle fall å ha en form for kvalitetsordning som gjør det lettere for norske virksomheter å kjøpe rett vare i det markedet.

Helge Thorheim (FrP): Da er min tid ute, møteleder.

Møtelederen: Det er riktig.

Da er det Kristelig Folkeparti og Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:51:16]: Takk for det, leder.

Du sier, Nilsen, at sikring ikke har vært gitt tilstrekkelig oppmerksomhet over mange år, og at dette ikke har stått høyt nok på agendaen. Riksrevisjonen peker jo på, som en hovedutfordring, en mangel på samordning mellom politi og forsvar – for å forklare dette bildet. I hvilken grad deler du og dere dette synspunktet?

Kjetil Nilsen: Jeg skal ikke gå inn i forholdene, for hva slags forhold de har med samordning seg imellom, må de svare på selv. Vi er på en måte ikke en del av det. Det jeg kan snakke om, er hvordan vi deler med hverandre. Vi deler jo objektlistene med hverandre. Den oversikten vi har når det gjelder skjermingsverdige objekter, deler vi med politi og forsvar, og vi får også tilgang til deres. Det er kommet på plass de senere årene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Du sier også at når en registrerer utfordringer – og bekymringen som dere har, knyttet til objektsikringen – er dette en lederutfordring. Hvem er det du ville adressere disse lederutfordringene til?

Kjetil Nilsen: Vårt perspektiv som et tverrsektorielt organ på både militær og sivil side, offentlig og privat, vil adressere det til alle som har en ledergjerning å gjøre i store og små norske virksomheter. Sitter du i dag som leder i et norsk firma, må du etterspørre sikkerhetsinformasjon, risiko rundt sikkerhet, like selvfølgelig som du etterspør finansiell risikoinformasjon. Det bør være helt allment og grunnleggende i enhver norsk virksomhet. Når ledere etterspør slik informasjon, begynner det å skje ting i organisasjonen. Da begynner det å bli produsert, flyte oppover og få en god forankring. Etterspørres det ikke, blir det i de sære – vi representerer en sær bransje, sikkerhetsbransjen, og da blir det der og blir ikke allment. Det må bli allment.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Handler dette også om ressurser til å kunne gjøre dette arbeidet, eller er det kun en lederutfordring og bevisstgjøring?

Kjetil Nilsen: Jeg tror ikke det nødvendigvis er slik at vi trenger mer ressurser til akkurat dette. Det er mer bevissthet for å få det på plass, og kanskje mer kompetanse enn ressurser i betydningen flere mennesker. Riktig kompetanse som etterspør de riktige tingene og gir de riktige rådene – hvis det er på plass, er mye gjort.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Dere skriver i rapporten for 2016 at dere er bekymret. Hvor bekymret er dere for den situasjonen som vi i dag kan konstatere, og som dere også deler bekymringen for?

Kjetil Nilsen: For det første: Det vi adresserer i den, er generisk, og det spenner over hele vårt ansvarsområde, inklusiv IKT. På hele den generelle er vi bekymret for at det ikke fokuseres nok på sikkerhet. Jeg kunne ha ønsket å snakke mye om IKT-biten av dette – å snakke om betydningen av lederoppfølging på IKT-området, og det er det som reflekterer vår bekymring. Fysisk sikkerhet likeså, men det er totaliteten her vi snakker om i denne rapporten.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Hvis du skal tenke framover, hva er det du ønsker skal skje når det gjelder bedring av objektsikkerheten med tanke på viktige tiltak framover for at vi skal kunne bevege oss i riktig retning?

Kjetil Nilsen: Det er mange tiltak. Vi kom i 2015 med en rapport som het Sikkerhetsfaglig råd. Der kom vi med til sammen 73 råd. Vi registrerer at mange av de rådene enten er tatt fatt i for videre utredning, eller at de er i ferd med å følges opp. Det er mye vi kan gjøre, men alt fordrer at det har et fokus fra ledelsen i norske virksomheter. Det er ledelsen som prioriterer, det er ledelsen som allokere penger og setter det på agendaen, og igjen: Hvis vi får ledelsen i norske virksomheter til å ta den ballen, er kanskje det noe av det viktigste vi kan få gjort.

Møtelederen: Da er det Senterpartiet og Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha.

Jeg har litt vanskeligheter med å få tak i dette, for det er mange abstrakte begreper og utsagn å la «god bedring», «dynamiske krav», «de fleste objekter», «fokus fra ledelsen i bedriftene» – i det hele tatt.

Riksrevisjonen legger fram en rapport som sier «svært alvorlig», i 2015. Hva var svært alvorlig i NSM i 2015? – Kort.

Kjetil Nilsen: Det som var alvorlig i 2015 ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ingenting var svært alvorlig?

Kjetil Nilsen: Jeg må konferere litt her for å se om vi brukte ordet «svært», men «alvorlig» vil jeg bruke. Så får de ved siden av finne ut om det ordet «svært» er brukt.

Men det er alvorlig at vi ikke har hatt god nok styring med sikkerhet, at vi ikke har satt det nok på agendaen i norske virksomheter.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvem er det som har ansvaret for at det skal være god nok styring? Hvilken institusjon er det?

Kjetil Nilsen: I hele regelverket her gjelder: Den som er pliktobjektet, er virksomhetens eier.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så hvis virksomhetens eier ikke gjør det den skal, er det ingen offentlige instanser som har ansvaret for at det skal være på stell?

Kjetil Nilsen: Vi er en tilsynsmyndighet, vi gjennomfører tilsyn og gir pålegg og rapporterer avvik.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvis ikke en eier gjør det den skal, er det dere som har ansvaret for at det skal være i orden. Er det rett forstått?

Kjetil Nilsen: Nei, ikke rett forstått, fordi ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvem er det da?

Kjetil Nilsen: Vi har altså et tilsynsansvar, men plikten påhviler etter regelverket her eieren.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så det er altså eieren av objektet som til enhver tid har ansvaret for at de krav som Stortinget stiller til sikkerhet på de virksomheter, blir oppfylt?

Kjetil Nilsen: Det er riktig, det er eieren av objektet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok. Hva er så deres ansvar, da? Du har forklart om rådgiver og sånn og sånn, det er på det nivået dere er, dere har f.eks. ikke ansvaret for nøkkelobjektliste av sivile objekter?

Kjetil Nilsen: Det vi skal gjøre, er å holde en nasjonal oversikt over skjermingsverdige objekter.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hva betyr det å ha en nasjonal oversikt, betyr det en liste?

Kjetil Nilsen: Det betyr en liste over hva som er skjermingsverdig.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Har dere ajourført den lista så den er på stell nå?

Kjetil Nilsen: Det har vi.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det har dere. Hadde dere det i 2015?

Kjetil Nilsen: Det hadde vi.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så det var ikke særlig krittikkverdig?

Kjetil Nilsen: I 2015 var den listen ajourført. I disse dager – jeg tror det var 17. mars – var innrapporteringsdatoen for neste liste, og listen for 2017 vil bli utgitt i april. Den kom i mars 2016.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Har Forsvaret tatt initiativ overfor NSM for å peke ut sivile nøkkelobjekter som skjermingsverdige objekter?

Kjetil Nilsen: Om Forsvaret har tatt initiativ overfor NSM?

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja.

Møtelederen: Nilsen, hvis du vil at andre også kan svare, så gjerne det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg har så lita tid!

Møtelederen: Ja, men du får tiden.

Kjetil Nilsen: Systemet er slik at det er Forsvaret som skal nominere overfor Forsvarsdepartementet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Har Forsvarsdepartementet da – for å være enda mer presis – tatt initiativ overfor NSM for å peke ut sivile nøkkelobjekter som skjermingsverdige objekter? Ja eller nei.

Kjetil Nilsen: Vi peker ikke ut. Det er det Forsvarsdepartementet som gjør.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg spør om Forsvarsdepartementet har tatt initiativ overfor dere.

Kjetil Nilsen: Forsvarsdepartementet trenger ikke å ta initiativ overfor oss, fordi det er de som sitter på det selv.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så dere har ikke noen rolle opp mot det som er mitt spørsmål nå.

Kjetil Nilsen: Nei.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Greit. Til slutt. Staten gir konsesjoner, f.eks. telekonsesjoner. Har det vært forlangt krav i konsesjonene til sikringsnivå?

Kjetil Nilsen: Krav i konsesjonene ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja, når en gir konsesjoner, kan en jo stille krav til sikringsnivå. Har det vært gjort?

Kjetil Nilsen: Det kan ikke jeg svare på, for det ville i så fall være under sektorregelverk.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja, men er ikke det sentralt for dere å følge opp i tilfelle, om konsesjonene er oppfylt?

Kjetil Nilsen: Vi har ikke noe kontrollansvar på konsesjoner.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvem har det?

Kjetil Nilsen: Det er det sektormyndighetene som har.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så vedkommende departement har det.

Kjetil Nilsen: På konsesjoner, ja.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk.

Møtelederen: Da går ordet videre til Venstre og Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Takk, komitéleder, jeg skal hjelpe litt med tanke på det Lundteigen var på jakt etter. For å omformulere hans spørsmål: Har Forsvarsdepartementet pekt ut sivile objekter som er skjermingsverdige?

(konferering mellom Kjetil Nilsen og bisitter Helge Rager Furuseth)

Abid Q. Raja (V): – Møteleder, kan du stoppe klokka?

Møtelederen: Jeg foreslår at Furuseth snakker til oss, så går det fint.

Helge Rager Furuseth: Det er det enkelte sektordepartement som til siste slutt nominerer og klassifiserer objekter i sin sektor. Det vil da være opp til ...

Abid Q. Raja (V): Det har vi skjont. Men mitt spørsmål var ikke om det var opp til, men har Forsvarsdepartementet – det som er innordnet under Forsvarsdepartementet og Forsvarsdepartementet – pekt ut sivile objekter som er skjermingsverdige? – Det er et ja- eller nei-spørsmål, egentlig.

Helge Rager Furuseth: Det er et ja- eller nei-spørsmål. Jeg sitter ikke med fakta på det her og nå, men det at det er iverksatt tiltak for å gjøre dette, kan jeg ...

Abid Q. Raja (V): Så det går ikke an å svare verken ja eller nei på det. Kan dere gå god for at alle departementene har laget nødvendig oversikt over samtlige skjermingsverdige objekter etter sikkerhetsloven § 17?

Helge Rager Furuseth: Det er jo det det kartleggings-tilsynet vi gjennomfører i år, vil undersøke, dvs. det var en frist for å innmelde skjermingsverdige objekter i løpet av 2012. Vi vil gjennom kartleggingstilsynet undersøke om disse listene blir tilstrekkelig vedlikeholdt, dvs. at man gjennom sikkerhetsrevisjoner og andre årlige vurderinger ...

Abid Q. Raja (V): Men spørsmålet er: Vet dere om hvert enkelt departement har pekt ut de skjermingsverdige objektene som er verdt å peke ut? Er alle skjermingsverdige objekter pekt ut?

Kjetil Nilsen: Da svarer jeg på det. Som jeg sa tidligere, det var områder vi gjerne skulle ha sett var pekt ut. Så svaret er at det finnes områder som vi mener burde ha vært pekt ut.

Abid Q. Raja (V): Ja – så loven, som altså sier at «hvert enkelt departement utpeker skjermingsverdige objekter innen sitt myndighetsområde», er, slik jeg forstår det, ikke fulgt opp på godt nok vis?

Kjetil Nilsen: Vi vurderer det slik at det er objekter som burde ha vært både vurdert og klassifisert.

Abid Q. Raja (V): Veldig bra svar. Riksrevisjonens rapport, har den satt hjulene ekstra i gang? Eller var aktiviteten høy fra før på dette området?

Kjetil Nilsen: På dette området har aktiviteten vært høy. Så vi ...

Abid Q. Raja (V): Det er greit. I Gjorv-kommisjonens rapport, kapittel 19.9, «Kommisjonens hovedkonklusjon og anbefalinger», står det i punkt 6:

«Sikkerhetslovens bestemmelser som pålegger tiltak for objektsikring, må gjennomføres på en offensiv måte. NSM må føre tilsyn med objektsikring.»

Har NSM mulighet til å føre tilsyn over alt som er sikringsverdig, når alt ikke er pekt ut?

Kjetil Nilsen: Svaret er nei.

Abid Q. Raja (V): For å bringe inn et annet tema inn i denne høringen, som ikke har vært tatt opp så langt: Hvordan vil Norge sikre skjermingsverdige objekter langs verdens nest lengste kyst, altså norskekysten, ved en kris situasjon? Hvordan er det tenkt gjort?

– Tiden går, vennligst ...

Kjetil Nilsen: De må jo pekes ut. Det er en grunnforutsetning for at det regelverket ...

Abid Q. Raja (V): Peke ut er én ting, men hvordan skal man gjøre dette hvis man legger langtidsplanen for Forsvaret til grunn, når Sjøheimvernet legges ned? Hvem skal gjøre dette?

Kjetil Nilsen: Det er det andre som må svare på. Det ligger ikke til vårt ansvarsområde.

Abid Q. Raja (V): Hvis man ikke har pekt ut objekter langs kysten – og vi har en enormt lang kyst – og du har et sjøheimvern som legges ned, så vet du ikke hva som skal skjermes, og hvis du først får pekt ut hva som skal skjermes, så vet du ikke hvordan man skal få det til. Hvis man legger Riksrevisjonens rapport i oktober til grunn som konklusjon – de sier det er «svært alvorlig» – og så tar i betraktning at langtidsplanen kom etter det, hvor Sjøheimvernet legges ned, og Heimevernet reduseres fra 45 000 til 35 000, hvordan vil du da karakterisere Riksrevisjonens konklusjon, som var «svært alvorlig»? Har det blitt mindre alvorlig, eller har det blitt mer alvorlig enn «svært alvorlig»?

Kjetil Nilsen: Dette kan ikke jeg svare på. Det er det andre som må svare på.

Abid Q. Raja (V): Kan du svare på om Norge har evne til å forsvare de syv punktene som NATO-artikkel 3 har satt fram?

Kjetil Nilsen: Det må adresseres til andre enn meg. Jeg har mitt regelverk å forholde meg til, og det er objektsikkerhetsforskriften under sikkerhetsloven.

Abid Q. Raja (V): Ut fra hvor du sitter, med den helhetlige oversikten og kompetansen dere har, tror du Norge er i stand til, på nåværende tidspunkt, å forsvare de syv kravene som NATO-artikkel 3 har satt fram? – Det er et ja- eller nei-svar.

Kjetil Nilsen: Det kan jeg ikke svare på.

Abid Q. Raja (V): Takk.

Møtelederen: Da er det Bård Vegar Solhjell og Sosialistisk Venstreparti.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk for det, og takk for grundig utgreiing ved starten av møtet. Eg skal bruke litt tid først her no for å ta oss tilbake igjen. I forbindelse med 22. juli-kommisjonen var spørsmålet om sikkerhetslova – som hadde tredd i kraft i 1998 og ikkje fått ei forskrift – eit tema, og det kom òg kritikk i den mot at NSM ikkje hadde ført tilsyn i den perioden. Så fekk vi endringar i lova, og vi fekk ei ny sikkerhetsforskrift, som tredde i kraft 1. januar 2011. Den hadde ein implementeringsfase på tre år. Då skreiv fagkomiteen, kontroll- og konstitusjonskomiteen, i si innstilling i Stortinget i forbindelse med 22. juli-kommisjonen samrøystes følgjande:

«Komiteen viser til at objektssikkerhetsforskriften har ein implementeringsfase over tre år, hvilket medfører at første frist for sikkerhetsklassifisering og vurdering av tiltak skal være gjennomført i løpet av 2012, mens fristen for gjennomføring av tiltak er utgangen av 2013.»

Så gjeld jo Riksrevisjonens rapport 2015. Då er spørsmålet mitt: Er det ei rimeleg tolking at det som skulle vere ferdig i 2013, heller ikkje var fullt ut ferdig i 2015? Forstår du Riksrevisjonens rapport slik?

Kjetil Nilsen: Det gjør jeg – ja.

Bård Vegar Solhjell (SV): Er det òg ei rimeleg tolking at sjølv første fase her, å vurdere tiltak som skulle vere gjennomført i 2012, heller ikkje var fullt ut ferdig i 2015?

Kjetil Nilsen: Ja.

Bård Vegar Solhjell (SV): Det er ei nyttig avklaring. Og då vil eg spørje vidare: Kan vi seie at begge dei to tinga er fullt ut ferdig der vi står i dag, i mars 2017 – etter ditt beste skjøn?

Kjetil Nilsen: Etter mitt beste skjøn er vi ikke i mål. Det er mer å gjøre i norske virksomheter for å få på plass gode tiltak.

Bård Vegar Solhjell (SV): Både for vurdering av tiltak og for gjennomføring av tiltak?

Kjetil Nilsen: Begge deler.

Bård Vegar Solhjell (SV): Då har eg eit par spørsmål til som går på å grunngje årsakene til dette. Det første er at Justisdepartementet og justisministeren i sitt svar av 15. august 2016, altså svaret til Riksrevisjonen, bruker, når

det gjeld objektsikring, nokre avsnitt på å beskrive at politireforma og gjennomføringa av den kan vere ei vesentleg årsak til at det har gått for sakte. Kan du seie litt om det? I kva for grad har de sett at politireforma har vore ein viktig grunn til at det innanfor justissektoren ikkje har gått så fort som det burde?

Kjetil Nilsen: Å gå inn på enkelte etater og hvilke funn vi har gjort i enkeltetater – da vil jeg bevege meg umiddelbart inn i graderte rapporter. Så jeg må være veldig generell på dette området. For det første, mange norske etater vil aldri være ferdig med det arbeidet, men det vil bli bedre og bedre. Det er mange som har mange utfordringer, for 60 pst. av alle objekter er forsvarsobjekter, 40 pst. er sivile. Innenfor de sivile er justissektoren den klart største objektieren. De har mange, mange objekter å ta hånd om. Jeg tror du må se det i det lyset. – Det var et veldig generelt svar.

Bård Vegar Solhjell (SV): Ja, veldig generelt. Eg respekterer det dersom du føler du ikkje kan seie noko om det, men eg spurde slik fordi eg trudde då eg unngjekk å vere heilt konkret – eg viste berre til deira generelle grunngeving...

Kjetil Nilsen: Når det gjelder ulike strukturer, f.eks. organisasjonsendringer, er det noe som vil komme i enhver framtid også. Man flytter hovedkvarter, man flytter vaktentraler osv., og for hver gang man gjør en slik operasjon, vil man måtte igjennom det på nytt. Da er det altså noe som er usikret inntil det er sikret.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:12:22]: Eg heldt på å seie: «my point exactly». Det vil vel stadig kome organisasjonsendringar.

Siste spørsmål: Forsvarsdepartementet er svært viktig i dette, Justisdepartementet òg. Har du eit inntrykk av om det er forskjellar i dei to departementa sine – kva skal eg seie – påtrykk, tempo, som du kan belyse her?

Kjetil Nilsen: Jeg oppfatter at begge departementene, som også sitter i min styringslinje – jeg rapporterer jo i sivil sektor til Justis- og beredskapsdepartementet – er veldig oppmerksomme på problemstillingen og har stor oppmerksomhet rundt disse problemstillingene nå. Så jeg vil si at begge to har jeg en opplevelse av har stor oppmerksomhet rundt problemstillingene.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk, leiar.

Møtelederen: Da er vi ferdige med den obligatoriske utspørringen. Da går vi over på en oppsummerende runde. Det er da slik at det er satt opp 20 minutter. Jeg ser på komiteen og sier: Vi skal kanskje klare det på 15. Men vi får se hvordan det går, hvor mange spørsmål som egentlig gjenstår. Da åpner jeg med et spørsmål selv her.

Jeg får bare si det, Nilsen, og dere to andre, at vi får jo inntrykk av at dere forsvarer dere litt, for å si det sann. Jeg vil si det på den måten at det er ingen i denne komiteen som ikke mener at Nasjonal sikkerhetsmyndighet gjør jobben sin. Det er ikke det som er saken, på sett og vis. Det som er saken, poenget, er at Riksrevisjonen slår fast – og det er i hvert fall inntil nå da ikke drevet tilbake – at et

hovedfunn er at Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet ikke har gitt samarbeidet mellom politi og forsvar til sikring av objekter nødvendig prioritet. Det er et av poengene. Derfor spør jeg nå: Fortell oss om sammenhengen mellom objektsikringen og sikkerhetsloven, som jo dere har ansvaret for, og instruksene som sier at sikkerhetsstyrker fra Forsvaret og politiet skal sikre objektene i fred, krise og krig. Dette er etter mine begreper et kjernesporsmål. Hva er ditt synspunkt på dette?

Kjetil Nilsen: Det er fire regimer her som er separate, men som også har tilgrensende flater. Det er sikkerhetsloven, som vi nå snakker om, hvor man har grunnsikringsprinsippet som ligger der, og som adresserer virksomheten selv – virksomhetens eier, om man vil. Så er det Forsvarets nøkkelpunkter, så er det politiets objekter, og så er det de sektorbaserte objektene. I tillegg er det de som omfattes av et eller annet sektorregelverk, og det kan finnes i mange sektorer. Disse fire har i utgangspunktet forskjellig formål. Noen er mer like enn andre. Nøkkelpunkt-direktivet er likere skjermingsverdig fordi formålet er beskrevet ganske likt. Det vil si at det vil være mer regelmessig sammenfall mellom Forsvarets nøkkelobjekter og skjermingsverdige objekter enn det vil være for de to andre, på grunn av at formålet er beskrevet slik.

Møtelederen: Unnskyld, Nilsen, det er absolutt mulig at dette handler om meg, men jeg forstår ikke dette helt. Jeg spør: Det er i rapporten fra Riksrevisjonen til Stortinget sagt at verken Forsvaret alene, politiet alene eller de to sammen kan gjennomføre en tilfredsstillende sikring av de kritiske objektene. Det står det, og jeg spør deg nå som tilsynsmyndighet: Hva er din kommentar til dette? Det er det jeg spør om.

Kjetil Nilsen: Da beklager jeg at jeg egentlig begynte å svare på noe annet.

Møtelederen: Det er mulig jeg snakker feil, men det er dette jeg må få vite.

Kjetil Nilsen: Når det gjelder Forsvarets nøkkelpunkter, politiets objekter og hvilken evne de har til å forsvare det, vil ikke jeg kunne gi et svar som kan opplyse om det. Det må de svare for selv. I sikkerhetslovens forstand har disse sikringsstyrkene ingen annen plass enn som et eventuelt påbyggingstiltak, og det vil falle utenfor kjernen av objektsikringsforskriften.

Møtelederen: Da går ordet videre. Bård Vegar Solhjell, vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg vil berre følgje opp med eitt spørsmål til elles ryddige og gode svar så langt. Det som ein samrøystes komité på Stortinget sa – det ligg òg i objektforskrifta – skulle vore gjennomført i løpet av høvesvis to og tre år, var etter ditt beste skjøn ikkje gjennomført i 2015, og det er ikkje på plass i dag, i 2017. Eg har lagt merke til at du i svara dine peiker på at det aller viktigaste for gjennomgåande å sikre objekt i samfunnet, kanskje er bevisstheit om det på alle nivå.

Då vil eg spørje: Viss det manglar bevisstheit om det i ein del verksemder av ulikt slag og ein skal skape den be-

visstheita ute, på kva nivå må det starte viss ein skal klare å få det til, viss det gjennomgåande skal gjerast slik at det er på plass alle stader?

Kjetil Nilsen: Bevisstheten fordrer jo at man har kunnskap. Det må starte med at vi vet hva som kan være farlig. Vi må vite hva som er våre sårbarheter. Vi må vite hva vi har å beskytte. Bevissthet om alle disse komponentene må til for at vi skal kunne vurdere risiko på en god måte. Det er mange som har ansvar for dette, men som samfunn er det viktig at vi som sitter i sentrale roller i dette samfunnet, meg inkludert, gjør vårt ytterste for å opplyse om disse alvorlige temaene.

Bård Vegar Solhjell (SV): Viss eg får lov til berre ei kort oppfølging. For å spørje på ein annan måte: Er det mogleg å skape den bevisstheita overalt i Noreg utan at det kjem ein veldig klar beskjed og vert oppfatta som ein veldig klar prioritet frå det øvste nivået, altså frå regjeringa?

Kjetil Nilsen: Jeg vil si at slik jeg leser alle dokumenter, kommer den marsjordren – jeg kommer fra forsvarssektoren, selv om jeg er sivil – fra Stortinget. Jeg opplever at jeg og vi har fått en marsjordre, og at den har vi fått av Stortinget. Vi har fått beskjed om at dette skal komme på plass, og vi jobber utrettelig for å få det på plass.

Møtelederen: Helge Thorheim, vær så god.

Helge Thorheim (FrP): Vi var i stad inne på den enkelte objekteier og hvorfor det ikke har fungert godt nok så langt. Du sa at når man skal vurdere dette med skjermingsverdige objekter, må man ha en betydelig systemforståelse for å se for seg hvordan anslag mot de konkrete objektene kan utføres, for å fastsette hensiktsmessige sikringstiltak. Jeg tror det var det du sa.

Da er mitt spørsmål: Betyr det at de i de ulike virksomhetene som skal sitte og vurdere dette, i grunnen må ha både en militærfaglig kompetanse og en politifaglig kompetanse for å ha den betydelige systemforståelsen som skal til? Er det realistisk å tro at alle virksomhetene – de er jo fra bare noen få mennesker til store organisasjoner – har denne betydelige systemforståelsen? En liten virksomhet kan også være en svært viktig virksomhet når det gjelder rikets sikkerhet. Kan du kommentere det litt? Jeg tror det var det du sa – at man må ha denne store systemforståelsen.

Kjetil Nilsen: Jeg erkjenner at det kan virke komplekst, og det er det også. Men vi må ikke gjøre det så komplekst at vi ikke kan gjøre noe med det. Det det handler om, er at en må ha bevissthet om hva som ligger i en grunnleggende risikohåndtering. Norske bedriftseiere vet dette utmerket godt når det gjelder økonomi, for det er noe de har god forståelse for. De vet hva som vil ødelegge bunnlinjen i selskapet. På samme måte må de tenke her, de må identifisere hva det er som vil ramme virksomheten deres, hva som er deres sårbarheter, stille de spørsmålene som er grunnleggende for en risikovurdering. I de minste virksomhetene, som kanskje heller ikke har store verdier å beskytte, kan det være nok. Men når man begynner å komme opp i større verdier, og nasjonale verdier, er det nødvendig hvis man ikke har kompetansen selv, å knytte

til seg andre med den kompetansen. Og ja, da kan det være folk med den bakgrunnen som det ble referert til, men man må altså ha den kompetansen som er nødvendig for deres situasjon.

Helge Thorheim (FrP): Kan jeg følge opp, leder?

Møtelederen: Hvis du er kort.

Helge Thorheim (FrP): Hvis jeg er leder for et selskap, er det i det daglige naturligvis økonomi, mennesker og alt dette vi styrer, men jeg skal også vurdere mulige anslag mot min virksomhet – det kan være IKT-anslag, det kan være tyveri, osv. Men hvis man tenker seg et terroranslag, et begrenset militært anslag, skal vel dette også vurderes når det er på det nivået man skal vurdere for skjermingsverdige virksomheter. Jeg gjentar mitt spørsmål: Er det da realistisk å tenke seg at alle bedrifter som skal vurdere dette, har den nødvendige kunnskapen?

Kjetil Nilsen: Hvis vi holder oss strikt til skjermingsverdige objekter som faller inn under dette regelverket, er det også plikter. Har man slike objekter, må man oppfylle de pliktene. Har man ikke kompetansen selv, må man skaffe seg den kompetansen. En del av virksomhetene vil ikke ha den kompetansen i utgangspunktet, og må skaffe seg den på en eller annen måte. Men utenfor dette regelverket vil det også være mange virksomhetseiere som må tenke likedan – på hva som kan ramme deres virksomhet.

Møtelederen: Per Olaf Lundteigen, vær så god.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Etter 22. juli satte jo Stortinget ned en særskilt komité, som avga Innst. 207 S for 2011–2012, den 1. mars 2012. Der viser en samlet komité til en forskrift om objektsikkerhet som trådte i kraft 1. januar 2011. Komiteen skriver videre: «Komiteen viser til at førstegangsfastsettelse av sikkerhetsklassifisering og vurdering av tiltak mot etterretningstrussel i forbindelse med klassifisering» skal gjennomføres sånn og sånn. Så sier du at dette ennå ikke er på plass. Da må jeg ha et veldig tydelig svar på: Hvem er det som har ansvaret for at den «førstegangsfastsettelsen», som er begrepet som her er brukt, skjer?

Kjetil Nilsen: Det er – igjen – eieren som er ansvarlig, men den som skal utpeke, er sektordepartementet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så dere har ikke ansvaret for førstegangsfastsettelsen, at det er i orden?

Kjetil Nilsen: Nei.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så det er altså uklart her. Det som en enstemmig komité har fastslått, er i praksis uklart, slik at det er noe av grunnen til at vi er der vi er. Er det rett forstått?

Kjetil Nilsen: Jeg opplever at regelverket er klart på dette området, at det er eieren som er ansvarlig, og at det er sektordepartementet som skal utpeke. Vi har en tilsynsrolle på dette området. Det er sektordepartementet som vil ha det ansvaret.

Møtelederen: Da er det Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Du har jo en bred kompetanse, og jeg forstår at dette med NATO-artikkel 3 og disse sju punktene ikke nødvendigvis er deres domene, men i neste runde, når dere skal føre tilsyn, og hvis man legger dem til grunn, er jo det helt essensielt i en krisesituasjon at man har telekommunikasjon som fungerer, et transportsystem som fungerer, og – kanskje enda mer grunnleggende – at vi har tilgang til energi, at borgerne har det, myndighetene har det, at det er mat og vann, at de ressursene ivaretas. Hvis departementene ikke har laget en full oversikt over de skjermingsverdige objektene, må man jo kunne legge til grunn at dere heller ikke kan føre tilsyn med de skjermingsverdige objektene.

Hvordan mener du at vi fra Stortingets side – du kastet ballen tilbake til oss, sa at vi har gitt dere marsjordre – på best mulig måte kan tilrettelegge for å sette de nødvendige aktørene i stand til å ivareta disse sju kravene som NATO har stilt opp, og som vi mener er helt essensielle i en krisesituasjon? Hva er ditt beste råd til oss?

Kjetil Nilsen: Det er et stort spørsmål. Jeg mener at et viktig arbeid som pågår nå, er arbeidet med sikkerhetsloven ved Traavik-utvalget. Det er en mulighet til eventuelt å hanke inn og lage et regelverk som er strammere i formen der det er nødvendig, enn dagens sikkerhetslov. Det er én mulighet, og det er jo en mulighet som Stortinget har. Hver sektormyndighet, de sektoransvarlige departementene, må ta den oppgaven på største alvor. Jeg vil si at de aller fleste gjør det. Etter min oppfatning er det noe som burde ha kommet på plass. Det kan komme på plass lettere gjennom en forsiktig innstramning gjennom Traavik-utvalgets rapport.

Møtelederen: Nå har jeg to spørreere igjen, og vi stopper med det. Erik Skutle, vær så god.

Erik Skutle (H): Jeg har et spørsmål som sikkert er vanskelig å svare kort på, men jeg ber likevel om at du prøver å gi et slags svar. Det er om du kan si noe om hvor langt vi har kommet siden 22. juli 2011, som mange oppfattet som et slags år null beredskaps- og sikkerhetsmessig. Det er i realiteten kanskje derfor vi har denne høringen også – at vi vil vite hvor langt vi er kommet siden den gang. Jeg lurte på om du kunne si noe om det.

Kjetil Nilsen: Jeg var innom det så vidt tidligere. Jeg mener at vi har gjort mye nasjonalt. Jeg vet at når vi er ute på tilsyn, ser vi bedring. Mye er gjort med bare det å ha orden i husholdet. Vi vet i mye, mye større grad i dag hva som skal beskyttes gjennom det regelverket som kom på plass i 2011. Det er først når du vet hva som skal beskyttes, at du kan ha en meningsfull drøfting om hvordan du skal beskytte det. Alle disse tingene som da har blitt gjort gjennom objektsikkerhetsregelverket, har etter min mening ført til en forbedring. Penger vet jeg også har kommet i kjølvannet av det, sånn at mye er gjort. Men det er mye som ikke er gjort også. Vi står altså igjen med en god del som jeg skulle ønske var kommet lenger. Jeg tror jeg nøyer meg med det.

Møtelederen: Da er det siste spørre, Jette Christensen.

Jette F. Christensen (A): Da må jeg undre meg, og spørre: Hvorfor har vi ikke kommet lenger – og hva skal til?

Kjetil Nilsen: Jeg har vært innom det ene momentet som vi har valgt å heve bl.a. i vår risikorapport, dette med leders mulighet til å influere – det er jo det det handler om – og at det er så viktig å få alle norske ledere om bord, som er særdeles viktig.

Jette F. Christensen (A): Tusen takk. Det handler om ledelse, tolker jeg det som.

Tidligere i dag sa du at vi må vite hva vi har å beskytte, og i Risiko 2016 skriver dere så rett at virksomhetene er nødt til å vite hva de skal beskytte, og på hvilken måte de skal beskytte det. Da er det ekstra bekymringsfullt for oss i komiteen å lese i departementets svar til Riksrevisjonen at det så sent som 2. mai i 2016 har vært et møte mellom departementet og direktoratet der det har vært litt diskusjon om hva det er som er viktige objekter, og hva det er som er objekter som er av særlig betydning for samfunnet. Opplever du nå at det er klart for Forsvaret og politiet hva det er som er viktige objekter, hva det er som er objekter som er av særlig betydning for samfunnet, og hvem det er sitt ansvar å sikre dem?

Kjetil Nilsen: Jeg er litt redd for at svaret ikke blir så veldig kort, men jeg skal prøve. Jeg nevnte at innledningsvis var det ikke nivellert godt nok. I noen sektorer var det for mange objekter, åpenbart for mange, som den etterfølgende dialogen har dratt ned i antall, altså redusert ganske betraktelig. Det handler jo om å finne ut hva som gjelder eller har størst betydning for oss. Og den vil pågå videre, den dialogen. Det har ingen hensikt å ha for mange objekter. Det må være de riktige. Vi har hatt dialog, og den har vi hatt med nesten alle, jeg tror bortimot alle departementene har hatt en dialog om: Er dette de riktige? Er det for mange eller er det for få objekter? Og den prosessen kommer til å pågå fortløpende for hele tiden å finne fram til de riktige objektene.

Det heter også i premissene at terskelen skal være høy for å utpeke et objekt. Så der har vi forsøkt å nivellere etter beste skjønn for å få en mer helhetlig tilnærming og nivellering.

En annen faktor som har voldt oss utfordringer, er at en del av disse objektene har vært veldig store i omfang. Man kan se for seg et ganske stort – jeg må finne et eksempel som ikke går inn på graderingen. Ok – bare tenk dere et ganske stort i omfang. Da har vi i den type møter som der ble skissert, jobbet med hvordan vi kan avgrense hva som vi virkelig skal beskytte innenfor det større. Så det er ikke bare objektet, men også avgrensning inne i objektet, og det er en faglig tung diskusjon som vi fører fortløpende.

Jette F. Christensen (A): Jeg forstår at det er vanskelig å svare kort. Men er det sånn at man kan stå i en situasjon nå, på grunn av at disse diskusjonene fortsatt holder på, at man kan risikere at objekter ikke er sikret fordi man ikke vet hvem det er som har ansvaret for dem? For sånn så det ut iallfall etter møtet 2. mai i 2016. Er situasjonen fortsatt lik?

Kjetil Nilsen: Risiko handler om å redusere den. Å si at vi er i den situasjonen at det ikke er objekter som ikke

vil være tilfredsstillende sikret – det vil være helt åpenbart at det vil være objekter som ikke er tilfredsstillende sikret per i dag.

Møtelederen: Da er utspørringen over.

Hvis Nilsen eller dere andre vil si noe til slutt her nå, kort, så har dere anledning til det – hvis dere ønsker å si noe mer, hvis det er noe som er usagt eller noe dere vil legge til, eller trekke fra for den saks skyld.

Kjetil Nilsen: Jeg vil bare takke for anledningen. Igjen: Vi mener at Riksrevisjonens rapport gir et grunnlag å jobbe videre med, som jeg startet med innledningsvis. Så er det et poeng som er veldig sentralt for oss, og det er at det er eier som er ansvarlig etter objektsikkerhetsregelverket. Takk.

Møtelederen: Da sier vi tusen takk til Nasjonal sikkerhetsmyndighet og dens representanter i denne høringen.

Da er det pause til kl. 11.50.

Høringen ble avbrutt kl. 11.37.

Høringen ble gjenopptatt kl. 11.50.

*Høring med forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen
og sjef Heimevernet Tor Rune Raabye*

Møtelederen: Da fortsetter vi høringen.

Da har vi gleden av igjen å ønske forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen hjertelig velkommen til høringen. Du har med deg en bisitter i dag. Det er generalmajor Yngve Odlo, som er sjef for Operasjonsavdelingen i Forsvarsstaben.

Så vil jeg på selvstendig grunnlag ønske velkommen sjefen for Heimevernet, generalmajor Tor Rune Raabye. Du har med deg to bisitter. Det er oberstløytnant Svein Jarle Sandvik, som er seksjonssjef for plan og utvikling i Heimevernsstaben, og det er oberstløytnant Sten Løitegaard, som er sjefsjurist i Heimevernet. Velkommen til alle sammen.

Dere kjenner reglene, så jeg repeterer ikke dem nå. Vi går rett på sak. Da har forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen 10 minutter til disposisjon først, og deretter sjef Heimevernet Tor Rune Raabye.

Vær så god, Haakon Bruun-Hanssen.

Haakon Bruun-Hanssen: Takk for muligheten til å kommentere enkelte forhold som er fremkommet i Riksrevisjonens rapport om Forsvarets og politiets objektsikring. Riksrevisjonen gjennomførte undersøkelsene i Forsvaret i perioden 2015–februar 2016.

Rapporten avdekket svakheter i oppfølgingen av regelverket for objektsikring og i forhold som har betydning for vår ivaretagelse av objektsikring. Svakheterne som er beskrevet i rapporten, er og blir tatt meget alvorlig. Jeg kan opplyse komiteen om at arbeidet med sikringstiltakene har fått økt prioritet, og at en rekke tiltak er iverksatt for å lukke de avvikene som Riksrevisjonen identifiserte.

La meg innledningsvis få understreke at når vi i dag omtaler sikring av objekter, snakker vi i praksis om tre forskjellige regimer.

Det første regimet knytter seg til skjermingsverdige objekter. Dette er objekter som må beskyttes i henhold til sikkerhetsloven. Det omfatter først og fremst forebyggende defensiv sikring, eller grunnsikring, og er objektseiers ansvar.

De to neste regimene knytter seg til sikring av objekter med sikringsstyrker. Nøkkellobjekter er både sivile og militære objekter med avgjørende betydning for forsvarsevenen og det militære forsvaret. De er lovlige militære mål og sikres med militære styrker.

Politiets objektsikringsregime skal sikre objekter mot kriminalitet og annen samfunnstruende virksomhet. Dette er politiets ansvar, men politiet kan anmode om bistand fra Forsvaret til denne sikringen.

Skjermingsverdige objekter reguleres av forskrift om objektsikkerhet, som trådte i kraft 1. januar 2011. Forsvaret utarbeidet liste over egne skjermingsverdige objekter i 2013 og har gjennomført årlig revisjon etter dette. De fleste av Forsvarets skjermingsverdige objekter har en form for permanent grunnsikring i utgangspunktet. En rekke av objektene finnes innenfor sikrede områder i militærleirer. Likevel tilfredsstilte ikke alle objektene alle kravene som er gitt i sikkerhetsloven. Mellom 2011 og 2016 har Forsvaret gjennomført en rekke tiltak innen forebyggende sikkerhet på våre skjermingsverdige objekter. Kostnadene til disse tiltakene har så langt beløpt seg til over 1 mrd. kr.

Forsvaret har et meget høyt antall skjermingsverdige objekter. Derfor har det tatt tid å utvikle de påkrevde risiko- og sårbarhetsanalysene og deretter utarbeide tilhørende tiltak. I tillegg er kompetansen til å gjennomføre dette arbeidet spredt på tre etater: Forsvaret, Forsvarsbygg og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Dette har krevd både opplæring og betydelig koordinering.

I dag foreligger det en komplett liste med foreskrevne risikovurderinger, og ytterligere tiltak er nå under utarbeidelse. Flere av disse tiltakene har imidlertid store økonomiske kostnader og vil ta tid å implementere.

Da Forsvarsdepartementets instruks om sikring og beskyttelse ved bruk av sikringsstyrker trådte i kraft i 2012, var utgangspunktet krevende for Forsvaret. Overordnede forsvarsplaner for å kunne utpeke de riktige nøkkellobjektene var ikke oppdatert. Kompetansen i organisasjonen var mangelfull, og ressursene som en gang hadde hatt ansvaret for planlegging, utvikling og oppfølging av nøkkellobjekter, var blitt rasjonalisert bort.

I 2012 ble den eksisterende listen over Forsvarets nøkkellobjekter fra 2006 gjennomgått, og uaktuelle objekter ble fjernet. Et nytt direktiv for nøkkelpunkt ble fastsatt våren 2013, hvor ansvar og oppgaver ble fordelt i Forsvaret. Til sist ble det gjennomført kompetansehevede tiltak i perioden 2013–2015.

Forsvaret har over flere år nå oppdatert nasjonalt planverk til den nye sikkerhetspolitiske situasjonen. Tilsvarende NATO-planer er under oppdatering. Disse planene gir grunnlag for nominering av nye nøkkellobjekter, som både må skjermes og sikres. Planutviklingen har medført at nøkkellobjektlisten har vært meget dynamisk de siste årene, med betydelige endringer fra et år til et annet.

Ansvar for å utvikle objektsikringsplaner for det enkelte nøkkellobjekt er lagt til det utøvende nivået i Heimevernet, nærmere bestemt heimevernsområdene. De er som kjent ikke fast tjenestegjørende, men står til vår disposisjon noen få dager i året. Derfor vil det alltid ta tid fra et

objekt er utpekt som et nøkkellobjekt til detaljerte sikringsplaner foreligger. Selv om objektsplanene til det enkelte objekt ikke har vært ferdigstilt innenfor tidsfristene, har Forsvaret, og spesielt Heimevernet, i hele perioden hatt kapasitet til å gjennomføre objektsikring. Utgangspunktet er de generelle planene for sikring av objekter samt den trening og øving som Heimevernets styrker gjennomfører på et av sine hovedoppdrag.

Ved inngangen til 2017 foreligger det objektsplaner for 97 pst. av nøkkellobjektene utpekt før 2016. I 2016 er et stort antall nye sivile objekter definert som nøkkellobjekter. Heimevernet er nå i gang med å utarbeide objektsplaner for disse, men det vil ta tid før alle planene foreligger.

Problemstillingen som komiteen legger til grunn for denne høringen, tar opp samarbeidet mellom politiet og Forsvaret. La meg få understreke at jeg opplever at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er meget godt. Vi har regelmessige møter på alle nivåer, fra ledermøter mellom forsvarssjef og politidirektør til samarbeidsmøter mellom heimevernsdistriktene og politidistriktene. Politidirektoratet og Forsvarets operative hovedkvarter har faste liaisoner hos hverandre, og det gjennomføres ukentlige videotelefonkonferanser mellom Politiets situasjonscenter, Forsvarets operative hovedkvarter og Forsvarsstaben.

Det har de senere år vært et fokus på å styrke samarbeidet innen beredskap, og da særlig kontraterrorberedskapen. Samarbeidet på dette området oppfattes i dag i Forsvaret som å være meget godt og fruktbart i alle ledd helt ned, og inkludert det utøvende nivå.

En samlet liste over objekter der politiet ønsket sikring med sikringsstyrker fra Forsvaret, forelå første gang i 2014. Denne listen er gjenstand for dynamiske endringer og er sist oppdatert inneværende måned. Sjef Heimevernet vil i sin innledning komme mer tilbake til hvordan Heimevernet har arbeidet med utarbeidelsen av disse objektplanene i den siste perioden.

Avslutningsvis vil jeg si at det har tatt lengre tid enn forventet å få gjennomført alle pålegg i objektsikringsforskriften av 2011. Videre har vi ikke objektplaner for sikring av objekter med sikringsstyrker for alle de nominerte objektene. Årsakene er som jeg har redegjort for. Mye er nå tilfredsstillende, men noen tiltak vil det fortsatt ta tid å få gjennomført.

Selv om det har tatt lengre tid enn forventet å tilfredsstille forskrifter og instruksjoner, har Forsvaret evne til å utføre sikringsoppdrag med sikringsstyrker, og våre skjermingsverdige objekter har en grunnleggende permanent grunnsikring. Jeg deler derfor ikke Riksrevisjonens vurdering om at Forsvaret ikke er i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse og sikring av viktige objekter ved en trusselsituasjon.

Jeg avslutter min innledning der og ser fram til å svare på spørsmål fra komiteen.

Møtelederen: Takk til admiral Bruun-Hanssen. Da går vi videre til Raabye, sjef for Heimevernet – vær så god.

Tor Rune Raabye: Komiteleder, komitémedlemmer. Objektsikring er en av de viktigste oppgavene til Heimevernet. Objektsikring er en av oppgavene knyttet til begrepene lokalt territorielt ansvar og territoriale operasjoner. Heimevernet ivaretar som del av disse begrepene også andre viktige oppgaver, som sikring av alliert mot-

tak, overvåkning og kontroll, beskyttelse av viktige framførings- og forsyningsveier, bekjemping av mindre fiendtlige styrker og sivilt-militært samarbeid.

Heimevernet er en militær beredkapsorganisasjon og er meget godt egnet til å ivareta disse oppgavene. Heimevernets beredskap og evne til å reagere raskt bygger i svært stor grad på avdelingens lokale tilhørighet og den tilgjengeligheten og høye reaksjonsevnen dette innebærer. Beredskapen i Heimevernet avhenger også av at avdelingene organiseres, utrustes og trenes slik at de evner å iverksette oppdragsløsning på kort varsel.

Heimevernet er gjennom forsvarssjefens nøkkelpunkt-direktiv og Forsvarets nøkkelpunktliste pålagt et særskilt ansvar knyttet til sikring av militære og sivile nøkkelobjekter i en sikkerhetspolitisk krise- eller krigssituasjon. Denne sikringen innebærer innkalling og bruk av Heimevernets styrker.

Videre er Heimevernets avdelinger med sin lokale tilhørighet og høye reaksjonsevne svært aktuelle for bistand til politiets objektsikring mot anslag av kriminell karakter. Heimevernet skal i samarbeid med politiet planlegge og trene på sikring av de objekter hvor politiet ber om forhåndsplanlagt bistand.

Først noe om sikring av nøkkelobjekter: Sikring av nøkkelobjektene er dimensjonerende for Heimevernets objektsikring, og Heimevernet fokuserer sterkt på dette. HV-distriktene støtter Forsvarets operative hovedkvarter i arbeidet med å utvikle nøkkelobjektlisten. HV-distriktene koordinerer sine innspill med andre militære avdelinger innenfor sitt geografiske ansvarsområde. HV-distriktene samarbeider dessuten med sivile myndigheter og objektere når det kommer til nominering av sivile nøkkelobjekter, herunder utveksler HV-distriktene informasjon om nøkkelobjekter med aktuelle politidistrikter.

HV-distriktene oppdaterer årlig sine planverk, og endringer i nøkkelobjektlisten følges opp med justeringer i oppdragene til de aktuelle underavdelingene. I tillegg utvikles det konkrete objektplaner for det enkelte nøkkelobjekt. Ikke alle nøkkelobjektplanene var på plass da Riksrevisjonen gjennomførte sin kontroll, men ved slutten av 2016 hadde Heimevernet objektplaner for hele 97 pst. av objektene på nøkkelpunktlisten for 2016. Antallet objekter er i år økt med 40 pst. Dette kan synes som en dramatisk økning, men til informasjon er det færre nøkkelobjekter i 2017 enn det var i 2012. Jeg nevner dette for å vise at arbeidet med nøkkelobjektlisten er en årlig prosess, og at de årlige endringene vil påvirke arbeidet med objektplanene.

Per i dag har HV-distriktene objektplaner for ca. 80 pst. av objektene på den nye nøkkelpunktlisten. Vi har som målsetting å utarbeide resterende objektplaner i løpet av dette året. Det må dog legges til at det er viktig at de avdelingene som skal være forberedt på å gjennomføre den fysiske objektsikringen, også er med på utarbeidelsen av objektplanene. På grunn av områdestrukturens treningssyklus vil det derfor kunne ta noe mer tid før alle de nye planene er ferdig utarbeidet og iverksatt på avdelingsnivå.

Mangelen på objektplaner må ikke forstås dit hen at Heimevernet ikke vil kunne sikre de aktuelle nøkkelobjektene. Med de teknikker og prosedyrer avdelingene tilegner seg gjennom å sikre andre objekter, vil de også kunne sikre nøkkelobjekter det mangler objektplaner for.

HV-distriktene har etter 2013 fokusert mer på trening på objektene på nøkkelobjektlisten. Men det må her legges

til at HV-distriktene også må trene på de andre oppgavene som de er forventet å ivareta, som f.eks. sikring av alliert mottak, sikring av viktige veier, overvåkning og kontroll mv. Treningsfrekvensen i områdestrukturen medfører at Heimevernet ikke vil kunne trene på alle nøkkelobjektene hvert år.

Så til Heimevernets bistand til politiets objektsikring: La meg først minne om at bistand til politiets objektsikring ikke er en dimensjonerende oppgave for Heimevernet. Bistand til politiet skal gis innenfor de kapasiteter som Heimevernet har etablert for å løse sine militære oppdrag i en væpnet konflikt.

HV-distriktene har etter min vurdering et generelt meget godt samarbeid med politidistriktene. Alle HV-distriktene har inngått samarbeidsavtaler og gjennomfører årlige møter med sine respektive politidistrikter. HV-distriktene og politidistriktene møtes også i fylkesberedskapsrådene og andre møter knyttet til ivaretagelse av totalforsvarskonseptet. HV-distriktene inviterer politiet til alle større øvelser i Heimevernet, og nær halvparten av HV-distriktene har nå utarbeidet felles treningsplan med sine respektive politidistrikter. Alle unntatt ett HV-distrikt har bistått politiet i arbeidet med å peke ut hvilke objekter politiet bør be om forhåndsplanlagt bistand på. HV-distriktene har også støttet arbeidet med politiets objektplaner for disse objektene.

Politiet fremmet i 2014 en liste over forhåndsplanlagt bistand, som inneholdt et høyt antall objekter. Heimevernet har ikke hatt kapasitet til å utvikle planer for et så høyt antall objekter. Antallet objekter er nå nær halvert, og HV-distriktene har nå objektplaner for ca. 70 pst. av objektene på den nye listen. Heimevernet vil søke å utvikle de resterende planene i løpet av 2017, men arbeidet med nøkkelobjektplanene vil om nødvendig bli gitt prioritet først.

Min vurdering er at kapasiteten til samtrening er den største utfordringen i samarbeidet med politiet per i dag. Heimevernet og politiet trener sammen hvert år, men de enkelte HV-distriktene har ikke kapasitet til å trene på alle objektene politiet har bedt om forhåndsplanlagt bistand på. Dette skyldes at HV-distriktene må prioritere trening på sine dimensjonerende militære oppdrag. Jeg mener dog at HV-distriktene gjennom de møter, planprosesser og samøvelser som gjennomføres med politiet, opprettholder et samtreningnivå som gjør at samvirke mellom politidistriktene og HV-distriktene kan fungere i henhold til intensjonene.

Min vurdering av tilstanden i Heimevernet er at HV-distriktene på kort varsel vil være i stand til å iverksette enkelte objektsikringsoppdrag som del av den pålagte krise- og bistandsberedskapen i Heimevernet. Dette gjelder både på nøkkelobjektene og på objekter hvor Heimevernet skal være forberedt på å yte bistand til politiet. HV-avdelingenes kompetanse innen objektsikring gjør at de også vil kunne sikre objekter de på forhånd ikke har utarbeidet objektplaner på.

Dagens mangler innen særlig materiell påvirker etter min mening Heimevernets operative evne mer enn mangelen på objektplaner. Med de planer som er lagt for 2017, gjennom bl.a. økt trening i noen prioriterte avdelinger og økt tilførsel av materiell og tiltak for å ta igjen etterslep i vedlikehold på materiell, forventer jeg at den operative evnen til HV-distriktene vil bedres.

La meg avslutte med en vurdering av om Heimevernet

vil være i stand til å sikre alle objektene. Dersom Heimevernet kun skulle ha drevet med objektsikring, ville den nylig vedtatte heimevernsstrukturen vært tilstrekkelig for å sikre både nøkkelobjektene og objektene med forhåndsplanlagt bistand til politiet. Bistand til politiet er, som allerede nevnt, dog ikke dimensjonerende. I en situasjon hvor statssikkerheten er truet, og hvor Heimevernet må løse bredden av sine dimensjonerende oppdrag samtidig, vil HV-distriktene ha liten eller ingen ekstra kapasitet til å yte bistand til politiet. Endringer i denne prioriteringen må avgjøres politisk.

Avhengig av den trusselen og de samtidutfordringer som kan oppstå i en sikkerhetspolitisk krise, eller i en krigssituasjon, vil det også kunne oppstå behov for at Heimevernet må prioritere mellom ulike militære oppdrag.

Med dette avslutter jeg min innledning og ser fram til å besvare komiteens spørsmål.

Møtelederen: Takk også til Raabye. Da går møteledelsen over til Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Møtelederen: Da åpner vi for saksordførers utspørring, innenfor en ramme på 10 minutter.

Martin Kolberg (A): Jeg begynner med Bruun-Hanssen: Kjernen i denne saken er at Stortingets kontrollorgan, Riksrevisjonen, karakteriserer det temaet vi snakker om her, som svært alvorlig. Det betyr fare for liv og helse. Det som videre er kjernen i dette, er to forhold. Jeg tar det første først, og det er påstanden om at Forsvaret ikke kan forsvare de objektene som er viktige for samfunnet på en ordentlig og tilfredsstillende måte, verken alene eller sammen med politiet. Jeg hørte du sa at du var uenig i det. Det er meget viktig at du først begrunner det mer.

Haakon Bruun-Hanssen: Ja, jeg ga uttrykk for at jeg var uenig i den konklusjonen. Faktaene, de forholdene som Riksrevisjonen har avdekket, har jeg ingen grunn til å bestride, og dem tar vi meget alvorlig. Vi iverksetter tiltak for å sørge for at vi tilfredsstillende når det gjelder de områdene, svakhetene. Det er selve konklusjonen jeg er uenig i, og hovedgrunnen til det er at Heimevernet og de sikringsstyrkene vi har, er trent for å beskytte objekter. Vi har også et pålegg om å kunne beskytte objekter som ikke er forhåndsplanlagt, så kunnskapen, kompetansen, personellet og materiellet er til stede for å beskytte et hvilket som helst objekt i samfunnet dersom det blir påkrevet. Det vil også gjelde for de objektene – enten det er politiets liste eller våre egne nøkkelobjekter – hvor planene ennå ikke er ferdigstilt.

Martin Kolberg (A): Men Bruun-Hanssen, det sies jo veldig tydelig at samarbeidet med politiet på ingen måte er tilfredsstillende. Du sa det var meget godt. Hvordan kan dette stemme? Betyr det at du som forsvarssjef mener at Riksrevisjonens rapport til Stortinget på dette punktet er gal?

Haakon Bruun-Hanssen: Nei, det betyr ikke at jeg mener at rapporten er gal. Vi har allerede tatt det ene punktet hvor jeg er uenig i konklusjonen. Jeg har en an-

nen oppfatning når det gjelder samarbeidet med politiet. Jeg har vært involvert i Forsvarets operative ledelse på ulike nivåer i snart 15 år, og jeg har samarbeidet med politiet regelmessig i alle de 15 årene. Det samarbeidet har blitt stadig bedre, med økt kunnskap og forståelse for hverandre, hverandres oppgaver, hverandres ressurser – og samarbeidet for å løse samfunnsutfordringer i fellesskap har blitt stadig bedre. Noe som jeg pekte på, er at særlig innenfor kontraterror har vi samarbeidet mye i den senere tid, og satt deler av Forsvarets ressurser på økt beredskap for at politiet skal være i stand til å løse kontraterroroppgaver hurtigst mulig.

Martin Kolberg (A): Et siste spørsmål om dette er: Når dette allikevel påstås fra Riksrevisjonens side, til tross for denne spesielle instruksjonen som har pålagt et samarbeid mellom politiet og Forsvaret, som kom i stand etter den forferdelige tragedien 22. juli, og som er en av de viktigste tingene – og jeg hører hva du sier, men jeg spør igjen – hva tror du kan være grunnen til at Riksrevisjonen, som er et veldig kvalifisert organ for å bedømme slike ting, kan ta så feil?

Haakon Bruun-Hanssen: Det er vanskelig for meg å svare på hvilke eksakte forhold de har lagt til grunn, men de peker på en del forhold hvor verken Forsvaret eller politiet har tilfredsstillende grunnleggende kriteriene i sikkerhetsloven og forskriften, og at det altså er grunnlaget for å vurdere at samarbeidet vårt ikke er godt nok.

Jeg vurderer samarbeidet til å være godt. Som jeg pekte på, er det fra Forsvarets side flere årsaker til at vi ikke har tilfredsstillende tidsfristene som er angitt i sikkerhetsloven, eller i forskriften til den.

Martin Kolberg (A): Det er svært tilfredsstillende å høre at forsvarssjefen nå sier at de tar rapporten veldig alvorlig, og at de nå følger opp dette på en grundig måte. Det er viktig og bra å høre.

Men mitt spørsmål går på at mange av dem som sitter på denne siden av bordet, var med når det gjaldt 22. juli og oppfølgingen av den, og var med på å legge det politiske grunnlaget for den instruksjonen. Det var nettopp for at vi ikke skulle komme i den situasjonen som vi er i i denne høringen nå, at vi må holde denne høringen. Og hva er forsvarssjefens oppfatning av: Hvorfor har ikke dette skjedd mer eksplisitt, slik at vi hadde sluppet en slik rapport fra vår riksrevisjon, og sluppet denne stortingsbehandlingen? Hva er det som er grunnen til dette, forsvarssjef?

Haakon Bruun-Hanssen: Som jeg var inne på i min innledning, ble det stilt betydelige krav om skjermingsverdige objekter og nøkkelobjekter, med tidskrav til når dette skulle være avsluttet. Med det store antallet skjermingsverdige objekter vi har i Forsvaret, og manglende kompetanse på en del av disse områdene, har vi brukt lengre tid. Det har vært betydelig mer omfattende enn jeg tror både Forsvarsdepartementet og Forsvaret så for seg da forskriften og oppdraget til Forsvaret ble gitt i 2011.

Når det gjelder nøkkelobjektene, er det først og fremst fordi vi har måttet laget nye planer for forsvaret av Norge i en ny virkelighet med et helt annet forsvar enn det vi hadde under den kalde krigen. NATO opplever det samme og er i prosess, og dette er også et viktig grunnlag for å kunne

identifisere nøkkelobjektene. Det er det som gjør at dette har tatt tid.

Martin Kolberg (A): Jeg går til Heimevernets ledelse, Raabye. Jeg tror du forstår at det du sier, vil bli lyttet veldig spesielt til, fordi det er åpenbart at Heimevernet skal ha en veldig sentral rolle i objektsikring, slik som dere begge to har beskrevet, egentlig, og særlig du – det er slik det ofte er eller må være. Da blir spørsmålet: Har du de ressursene som skal til? Jeg hører at du svarer indirekte på det i din innledning, for vi hører veldig intenst etter, og vi er flinke til å lytte – dette er et nøkkelpunkt nå: Har Heimevernet de ressursene som skal til for å tilfredsstille den forskriften som foreligger som en beskjed fra regjering og storting, og bestemmelsene i sikkerhetsloven, begge deler? Har Heimevernet de ressursene som du trenger?

Tor Rune Raabye: Jeg vil starte med å si at som enhver militærsejef skulle jeg ønske at jeg hadde hatt mye mer enn det jeg har.

Martin Kolberg (A): Har du det du trenger?

Tor Rune Raabye: Det skal jeg komme tilbake til, komitéleder.

Jeg tror at faktum er at det ambisjonsnivået og de oppdrag jeg har i dag, er det strukturen er tilpasset til. Så vil jeg bare raskt ta komiteen tilbake ...

Martin Kolberg (A): Hva betyr det? Hva betyr den setningen? Det kan hende, men jeg tror ikke det er jeg som ikke hører, men dette er litt sånn internspråk – som strukturen krever. Hva i all verden betyr det?

Tor Rune Raabye: La meg gå tilbake til 2015, hvor jeg gjennomførte en framstidsstudie om hvordan Heimevernet med de oppdrag som også gjelder i dag, kunne se ut. Den hadde en struktur som ligner på det vi har hatt de siste år, og det var min anbefaling til forsvarssjefen. Forsvarssjefen har sitt privilegium og sine ressurser og må tverrprioritere på tvers av Forsvarets behov. Der kommer det ut en anbefaling som går til Stortinget, og Stortinget tar sin beslutning, og det er det jeg må forholde meg til, jeg må forholde meg til den endelige beslutningen.

Martin Kolberg (A): Var det ja eller nei?

Tor Rune Raabye: Det var et nei.

Martin Kolberg (A): Det var et nei, ja. Det var veldig viktig å få høre akkurat det ordet, fordi det er det viktig for oss å høre som sitter med – som du helt riktig sier – ansvaret for beslutningen.

Jeg går tilbake til Bruun-Hanssen i mitt siste spørsmål, tror jeg, innenfor tidsrammen. Sikkerhetslovens bestemmelser, Bruun-Hanssen, om sikring av egne objekter, altså Forsvarets egne installasjoner, kritiseres også. Jeg hørte ikke at du sa så mye om det, og spørsmålet er: Er du uenig også på dette punktet i hva Riksrevisjonen sier? Hvordan vil du kommentere påstandene fra Riksrevisjonen, eller ikke påstandene, men Riksrevisjonens mening om at Forsvarets sentrale institusjoner heller ikke er sikret i henhold til sikkerhetsloven?

Haakon Bruun-Hanssen: Takk for det, komitéleder. Vi er helt enig i det som Riksrevisjonen har påpekt, det er det jeg kaller skjermingsverdige objekter, altså vår evne til å beskytte vår egen infrastruktur i henhold til de økte krav til kvalitet som er lagt gjennom sikkerhetsloven og forskriften fra 2011. Det er dette vi har jobbet med siden 2011, og, som jeg sa i min innledning, vi har til nå brukt mer enn 1 mrd. kr på å bedre denne sikkerheten rundt omkring. Det er sikring, det er permanent sikring på alle Forsvarets objekter, men den har ikke vært god nok i forhold til de kvalitetskravene som NSM har stilt gjennom sin veileder. Det er nettopp det å forbedre den kvaliteten vi jobber med. Vi har identifisert alle objektene. Vi har gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse for alle objektene, men det gjenstår fortsatt å implementere en del tiltak. De har også betydelig økonomisk kostnad, så det vil fortsatt ta noe tid før alle er på både kvalitet og det nivået som forskriften nå foreskriver.

Møtelederen: Ja, da var tiden ute. Da går møteledelsen til komitélederen.

Martin Kolberg overtok her som møteleder.

Møtelederen: Ja, det er litt fram og tilbake dette, men det er dette som er Stortingets forretningsorden, så vi får følge den.

Da er det Michael Tetzschner som har ordet på vegne av Høyre.

Michael Tetzschner (H): Takk for det. Forsvaret er objekteier i 60 pst. av de skjermingsverdige objektene vi har lest om i denne rapporten. Siden vi begynte dagen med en henvisning til denne diskusjonen som har pågått mellom Riksrevisjonen og fagdepartementene om nedgradering, kunne jeg tenke meg å spørre hvor sentrale Forsvaret har vært i vurderingen nettopp som objekteier i den diskusjonen om nedgradering.

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg tror ikke Forsvaret har vært sentrale. Jeg har ikke vært direkte involvert med departementet, men det er fullt mulig at departementet har stilt noen spørsmål til Forsvarsstaben eller til fagspesialister hos oss, men ikke noe utover det iallfall.

Michael Tetzschner (H): Vi begynte også dagen med å referere til tre hovedproblemstillinger av i alt fem, som jeg mener Forsvaret har indirekte besvart her, men bare for å ta det i sammentrekt form: Er dette samarbeidet mellom politiet og Forsvaret nå etablert slik Stortinget har forutsatt, og instruksene krever? Og er det gjennomført et godt samarbeid og gode forberedelser i den henseende? Og er det slik at arbeidet med objektsikring og grunnsikring har fått nødvendig prioritet, slik et enstemmig storting mente etter 22. juli? Jeg forstår det slik – jeg er så frimodig at jeg av de foregående svarene fra forsvarssjefen sier – at dette utkvitteres med ja. Og så er mitt egentlige spørsmål: Er det noe som er kommet på plass gradvis, eller har dette vært i orden fra Forsvaret hele tiden, for Forsvaret var ikke av de instansene som fikk særlig kritikk etter 22. juli? Eller er det noe som er kommet på plass helt nylig i lys av Riksrevisjonens rapport?

Haakon Bruun-Hanssen: Det har vært et samarbeid mellom Forsvaret og politiet på objektsikringen av politiets objekter hele veien. Gjennom tiden før 2011 var det også et samarbeid mellom Forsvaret og politiet. Det som er forskjellen nå, er at de skjermingsverdige objektene som er grunnlaget for politiets objektsikring, skulle identifiseres. Listen kom ut fra NSM for første gang med totaloversikten i 2013, og det har vært en gjennomgang av disse, hvor både NSM med politiet, og Heimevernet har bistått politiet og DSB har bistått med å identifisere hvilke av disse som krever sikringsstyrke. Når de er kommet på plass, og med den oversikten som vi fikk fra politiet i 2014, har det vært samarbeid mellom heimevernsdistriktene og politidistriktene om å utforme disse planene. Det har, som jeg var inne på i min innledning, ikke gått hurtig nok i forhold til de tidsfristene som er stilt i forskriften. Når Riksrevisjonen påpekte det så tydelig som de gjorde – det erkjenner vi – så har både politidirektøren, forsvarssjefen og departementene gjort alt vi har kunnet for å øke prioriteten ytterligere for å få ferdigstilt disse planene. Men det er noen begrensninger, særlig dette med at heimevernsområdene må være involvert hvis vi skal ha spesifikke planer, og det er det som er tidkrevende.

Michael Tetzschner (H): Da vil mitt formodentlig siste spørsmål gå på nettopp Heimevernet fordi det fra en tidligere spørre i dag ble implisert at nedleggelse av Sjøheimevernet skulle hatt negative effekter for evnen til å ta vare på skjermingsverdige objekter. Så siden vi har Raabye her, hadde jeg tenkt å rette det spørsmålet til ham.

Tor Rune Raabye: For det første går jeg ut fra at det er nøkkelobjekter vi snakker om, altså lovlige, militære mål. Etter at beslutningen er blitt tatt om nedleggelsen av Sjøheimevernet, har jeg blitt gitt anledning til og forsvarssjefen gitt meg en åpning til å se på hvordan jeg kan ta noen av kapasitetene i det nå snart nedlagte Sjøheimevernet, inn i Landheimevernet for å forsøke å håndtere den utfordringen det blir å sikre objekter med sjøsida, og den vurderingen pågår for tiden.

Michael Tetzschner (H): Og svaret på spørsmålet var?

Tor Rune Raabye: Svaret på spørsmålet, basert på den vurderingen som nå pågår hos meg, er at jeg vil komme ut i andre enden med en vurdering og en anbefaling til forsvarssjefen om hva jeg eventuelt skal forsøke å beholde fra Sjøheimevernet for å sørge for fullverdig sikring av objekter med sjøsida. Takk.

Michael Tetzschner (H): Da er min tid ute.

Møtelederen: Helge Thorheim og Fremskrittspartiet.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det. Først til forsvarssjefen: Kjenner du deg igjen i det øyeblikksbildet fra 2015 som Riksrevisjonen beskriver? De beskriver dårlig samarbeid mellom politi og forsvar, og så er det dette med kapasitet til å sikre disse objektene. Var det riktig på det tidspunkt?

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg kjenner meg absolutt igjen i faktaene, at vi manglet identifiserte planer både på

skjerming av Forsvarets egne installasjoner, at vi manglet planer på nøkkelobjekter som var pekt ut, altså lovlige militærmål, og at det manglet planer fra politiet. Men som jeg også sa: Jeg kjenner meg ikke igjen i beskrivelsen av at det var dårlig samarbeid mellom Forsvaret og politiet, det var ikke hovedgrunnen til det, etter min vurdering.

Helge Thorheim (FrP): Da til HV-sjefen: Dette med HVs operative evne har også vært gjenstand for en annen rapport fra Riksrevisjonen, og de peker for så vidt igjen på at man ikke har evne til å sikre disse objektene som vi har. Men ut fra din fremstilling i dag oppfatter jeg det slik at du har kapasitet til å sikre disse objektene. Du sa vel også at man kan sikre objekter det ikke finnes planer for. Dette med samarbeid og samtrening forsto jeg, ut fra det du sa, også er godt med politiet. Det var vel ett HV-distrikt som ikke hadde gjort dette – hva skal jeg si – fullt ut, så vidt jeg forstår. I LTP skal HV trekke ned en del personell. Er det tatt hensyn til i ditt svar, at med det nedtrekket så har du kapasitet til å sikre disse objektene?

Tor Rune Raabye: Som jeg sa i mitt åpningsinnlegg, så er det ikke slik at objektsikring er det eneste oppdraget jeg har. Objektsikring er en del av det totale oppdraget i hver av disse elleve geografiene jeg har sjefer i, slik at det viser bare en del av behovet for styrkestruktur, så det er det viktig for meg å få fram. Jeg tror også det er viktig å få fram at dersom objektsikring bare skulle vært gjennomført av nøkkelobjekter og politiets objekter, har jeg ressurser nok i dag, men som jeg startet med: Det betyr mer å drive det som vi kaller territoriale operasjoner enn bare å sikre objekter, fordi alt rundt det må også fungere, slik at jeg tror det er det svaret jeg kan gi.

Helge Thorheim (FrP): Betyr det at når du skal prioritere noen av de andre tingene som du har ansvar for, vil du ikke ha kapasitet til å sikre disse objektene? Kan man trekke den konklusjonen?

Tor Rune Raabye: Det jeg kan si, er at dersom man havner i det vi kaller for samtidighetsproblematikk, at alt skal gjøres på en gang, er det enkelte ting som jeg ikke klarer å gjøre. Samtidig ligger det også i det aspektet at volum gir deg utholdenhet over tid, for det er ikke slik at disse oppdragene antakelig bare vil vare noen få dager. Vi kan risikere at de varer uker og måneder, og da må man ha noe å fylle på med. Det er min kortversjon av svaret.

Helge Thorheim (FrP): Et siste spørsmål som går mer på hvordan man samarbeider med objekteier: Er dere involvert sammen med dem når dere legger planer for objektsikringen, og gjelder det alle departementene vi har, at dere jobber interaktivt sammen med dem for å legge planer?

Tor Rune Raabye: Måten vi arbeider på, er at vi arbeider direkte mot objekteierne. Vi arbeider ikke mot departementene. Det er departementene som velger objekter, slik som det er sagt tidligere i høringen, men vi arbeider direkte fysisk mot objekteier for å utarbeide planene.

Helge Thorheim (FrP): Og her er det objekter fra alle departementer?

Tor Rune Raabye: Det kan være sivile objekter, og det kan være militære objekter.

Helge Thorheim (FrP): Takk, leder.

Møtelederen: Da er det Hans Fredrik Grøvan, Kristelig Folkeparti.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Først til Bruun-Hanssen: Du har allerede bekreftet et par ganger at du opplever at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret på dette området er godt. Betyr det det samme som at også samordning og koordinering mellom politiet og Forsvaret er godt, det som Riksrevisjonen peker på som en utfordring? Eller er det to forskjellige ting?

Haakon Bruun-Hanssen: Samordningen og koordineringen med politiet har blitt bedre i de 15 årene hvor jeg har jobbet mye med politiet på ulike nivå. Knyttet til objektsikringen er den samordningen blitt betydelig bedre etter at vi fikk listene på plass i 2014. Samordningen går jo i første rekke mellom politidistriktene, heimevernsdistriktene og heimevernsområdene som skal foreta utarbeidingen av planer og den fysiske sikringen. Men det er en utfordring når politiet kontinuerlig må ha fokus på dag-til-dag-oppgaver, og vi har heimevernspersonell i områdestrukturen som er inne kun et fåtall dager i året. Det er vanskelig å koordinere og et av de områdene som vi kunne blitt bedre på, som vi virkelig har satt press på siste året etter Riksrevisjonens kritikk, nettopp for å være sikre på at vi fikk det gjennomført så fort som mulig.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det.

Så til Raabye og Heimevernet: Du har allerede sagt til flere av spørrene noe om kompetanse og organisering av oppgavene knyttet til objektsikring. Hvis du skal peke på noe som dere opplever at dere mangler i dag for å kunne gjøre den oppgaven fullt ut i tråd med intensjonene, hva er det da du vil peke spesielt på når det gjelder behov for kompetanse og ressurser?

Tor Rune Raabye: Jeg tror volum er ett av svarene. Det andre er tid til trening. Der er selvfølgelig komiteen klar over at det er Stortinget som fastsetter fra år til år hvor mye Heimevernet skal trene. Så det er en faktor som jeg også må ta hensyn til.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Hvis en ser på konsekvensene av det du allerede så vidt har vært inne på, av en ytterligere nedbygging av Heimevernet på noen områder, hva slags utfordringer representerer det for å kunne håndtere objektsikringen framover i tråd med intensjonene og forutsetningene?

Tor Rune Raabye: Jeg tror at det som jeg var inne på i sted, dette med samtidighetsproblematikken, hvis alt skal gjøres samtidig, og evnen til å holde ut over tid har betydning for hvor stor styrken er til enhver tid. Det er to faktorer som jeg tror det er viktig hele tiden å ha med seg. Samtidig er det slik at samtidighet ikke nødvendigvis er det som faktisk skjer, og da vil jeg si, som jeg også sa tidligere i dag, at basert på den strukturen som har blitt vedtatt, vil jeg være i stand til, hvis objektsikring er fokuset, å

ivareta nøkkelobjekter og politiobjekter med den strukturen. Men igjen minner jeg om at det betyr bare enøyd fokus på objektsikring og ikke de andre delene av Heimevernets operasjoner.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): I forbindelse med denne saken har komiteen også mottatt brev fra Folkeaksjonen Styrk Heimevernet ved Sjak R. Haaheim, hvor det bl.a. uttrykkes sterk bekymring over at mandatet til landmaktutredningen ikke i tilstrekkelig grad tar på alvor de utfordringene som Riksrevisjonen har presentert når det gjelder objektsikring. Er du enig i den vurderingen som det er blitt gitt uttrykk for, at dette elementet ikke er tatt godt nok vare på i forbindelse med hvordan Heimevernet skal organiseres, og spesielt i det mandatet som er utformet, og at det har glippet her på et viktig felt hvor Heimevernet har en sentral oppgave?

Tor Rune Raabye: Forsvarssjefen kan sikkert utfylle svaret, men slik som jeg kjenner landmaktutredningen – den er jo ennå ikke ferdig ennå, den pågår jo – er ikke dette et spesifikt område som vurderes i landmaktutredningen, så langt jeg kjenner til. Men det er mulig at forsvarssjefen kan utfylle litt mer.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Er det en bekymring for Raabye?

Tor Rune Raabye: Jeg må jo avvente landmaktutredningens anbefalinger. Vi har våre egne med i utredningen, og vi forsøker å være med og bidra med fag, og så får vi se hvor det ender.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Har forsvarssjefen lyst til å svare på det?

Haakon Bruun-Hanssen: Landmaktutredningen er et arbeid som pågår for tiden, og det er under min ledelse. De vurderer alle oppgavene som både Hæren og Heimevernet har tillagt i de forsvarsplanene som eksisterer per i dag. De vurderer ulike løsninger, ulike sammenstillinger av Hæren og Heimevernet for å løse disse oppgavene. Objektsikringen er en del av det. Det er med, og det blir vurdert.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk, da er jeg ferdig.

Møtelederen: Da er det Per Olaf Lundteigen, Senterpartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha.

Bruun-Hanssen først: Finnes det ajourført totaloversikt over forhåndsutpekte objekter nå?

Haakon Bruun-Hanssen: Ja, det gjør det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det var et betydelig arbeid å ajourføre de listene. Hvem er det som har ansvaret for løpende å ajourføre dem?

Haakon Bruun-Hanssen: Her er det tre forskjellige lister. Skjermingsverdige objekter, altså den passive beskyttelsen, utfører Forsvaret. Vi har den listen tilgjengelig

ved det operative hovedkvarteret. Nøkkelobjektene er det Forsvarets ansvar å utpeke. Det gjøres av Forsvarets operative hovedkvarter, og vi samarbeider med DSB for de sivile objektene. Det siste punktet, politiets objektliste, er det politiet som utpeker. Men vi utveksler lister med hverandre. Politiets liste oversendes Forsvaret og er grunnlag for forhåndsplanlegging av sikring av objekter med bruk av Forsvarets styrker. Alle listene er tilgjengelig, og de deles mellom aktørene.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Har Forsvaret tatt initiativ overfor NSM for å peke ut sivile nøkkelobjekter som skjermingsverdige objekter?

Haakon Bruun-Hanssen: Det er noe som tilligger departementet. Det vi har gjort og brukt som grunnlag hele veien, er at hvert nøkkelobjekt er også skjermingsverdige. Vi kan ikke bruke Forsvarets styrker til å beskytte noe i en krise-/krigssituasjon hvis vi ikke samtidig foretar nødvendig grunnsikring. Det ligger som et grunnlag for alle nøkkelpunkt.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Og svaret var ja eller nei?

Haakon Bruun-Hanssen: Svaret er at det er departementet som tar kontakt overfor andre når det gjelder å identifisere eller klassifisere objekt som skjermingsverdige objekt.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Men har du som forsvarssjef fått det oppdrag?

Haakon Bruun-Hanssen: Nei, det har jeg ikke.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Komiteen sier at en av problemstillingene er: Hvorfor er ikke kapasitetsbehovet avklart, slik at politiet og Forsvaret gjennom HV kan sikre og beskytte objektene? Hva svarer du til det?

Haakon Bruun-Hanssen: Som jeg har vært inne på tidligere i min innledning, mener jeg at dette er avklart. Vi har en kapasitet til på generelt grunnlag å beskytte objekter. Det kan vi gjøre uavhengig av om objektet er forhåndsutpekt for sikring eller ikke. Det er en del av oppgaven vår.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så på det sentrale punktet er du uenig i spørsmålsstillingen min? Det er i orden?

Haakon Bruun-Hanssen: Det vi mangler, er konkrete planer for sikring av noen av våre nøkkelobjekt, og vi mangler konkrete planer for sikring av noen av de objektene politiet har utpekt. Men vi evner å gjøre det for det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Men betyr det at en har klarhet i kapasitetsbehovet? Det var det som var mitt spørsmål.

Haakon Bruun-Hanssen: Ja, det har vi.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så til sjef Heimevernet: Takk for gode svar. De skjermingsverdige objektene er jo svært få nå i forhold til hva det var tidligere. Det er noen

få hundre, mens det tidligere var flere tusen. HV har bare en liten andel av Forsvarets budsjett, 3 pst. anslagsvis i min verden. Hvor stort HV-mannskap trenger sjef HV for å løse dagens oppgaver og oppdrag, altså inklusiv den 40 pst. økningen av objektene?

Tor Rune Raabye: Jeg må være litt varsom nå med å gå inn på tall og slike ting, for det har med gradering å gjøre. Jeg tror jeg trenger litt tid – hvis jeg kan få lov til det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg kan ta neste spørsmål.

Møtelederen: Det skal ikke gå ut over tiden din, Lundteigen, men jeg vil si til Raabye at du behøver ikke svare hvis du ikke vil svare på spørsmål som ligger i det du oppfatter som gråsoner, for å bruke et slikt uttrykk. Men hvis du vil svare, får du svare på den måten som det går an å høre i en åpen høring.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg kan for så vidt stille spørsmålet på motsatt måte: Når det gjelder de vedtatte reduksjoner av HVs struktur, hvilke konsekvenser har det for evnen til å løse oppdragene?

Tor Rune Raabye: I innledningen min var jeg inne på at politiobjekter er ikke dimensjonerende for oss. Det er nøkkelpunktlisten som er dimensjonert for oss når det gjelder objektsikringsdimensjonen. Som jeg har sagt allerede, er det slik at hvis det kun er det jeg skal gjøre, å sikre objekter, vil jeg klare å sikre både nøkkelobjekter og politiobjektene med dagens struktur. Men som sagt: Det er flere dimensjoner i dette enn det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Vi har mange sentrale olje- og gassanlegg, og Sjøheimevernet er av flertallet på Stortinget vedtatt nedlagt. Er du i stand til å sikre de olje- og gassobjektene med den styrken du har nå?

Møtelederen: Det er mulig det er et spørsmål som også befinner seg i gråsonen, og Raabye får selv velge hvordan han vil svare – eller ikke svare.

Tor Rune Raabye: Jeg vil si det litt mer generelt. Jeg tror at vår oppdragsportefølje som er knyttet til objektsikring og beskyttelse av veier langs kysten, ikke er endret. Men når det gjelder objekter generelt, som har en sjøsiden, er vi inne i en vurdering nå, etter at Stortinget har bestemt at Sjøheimevernet skal legges ned, for å se på hvordan vi eventuelt kan videreføre noen kapasiteter fra dagens sjøheimevern, for å sørge nettopp for det du spør etter.

Møtelederen: Et veldig kort spørsmål, Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Innenfor NATO blir det sivil-militære samarbeidet sjølsagt tatt opp i den beredskapssituasjonen vi er i. Det er vel vanskelig å gjennomføre den nødvendige opptrappingen der når du får færre mannskaper å bruke til jobben?

Tor Rune Raabye: Jeg tror egentlig ikke jeg skal kommentere det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Er det noe annet enn økonomi som ligger bak de nedskjæringene som nå skjer i Heimevernet, eller er det rett og slett at noen politisk eller på annen måte mener at HV ikke er nødvendig moderne for å fylle sin rolle? Er det økonomi, eller er det faglige som ligger bak den svekkelsen av HV som vi ser?

Tor Rune Raabye: Jeg tror forsvarssjefen er den rette til å svare.

Møtelederen: Det skal Bruun-Hanssen svare på, og da er Lundteigens tid ute.

Haakon Bruun-Hanssen: Takk for det, komitéleder.

Jeg fremla et fagmilitært råd til regjeringen 1. oktober 2015. Det ble kalt et nøkternt forsvar – mange i media omtalte det som et minimumsforsvar. Det var en tverrprioritering mellom alle kapasitetene i Forsvaret for å få mest mulig – og mest mulig relevant – forsvarsevne ut av de pengene som vi fikk tildelt, eller ba om å få tildelt. Vi fordelte både oppgaver og ressurser mellom forsvarsgrenene, avhengig av hva vi prioriterte ut fra den sikkerhetspolitiske utviklingen.

Det betyr at en del områder er blitt redusert, og andre områder er blitt styrket. Sjøheimevernet ble redusert fordi Forsvaret som helhet har flere ressurser og andre kapasiteter til å løse disse oppgavene. Det betyr ikke det samme som at vi har svekket evnen til å beskytte ting. Noen områder må vi tverrprioritere og endre på. Noen huller har dukket opp på enkeltområder som følge av disse grepene. Det er nettopp derfor sjefen i Heimevernet har fått i oppdrag å se på hvilke justeringer vi må gjøre, slik at vi tetter disse hullene. Det er svar på spørsmålet ditt.

Møtelederen: Da er det Abid Q. Raja og Venstre, vær så god.

Abid Q. Raja (V): Raabye, du sa at dere nå jobber med å se på hvordan deler av Sjøheimevernet kan videreføres, slik at du har en maritim kapasitet til objektsikring fra sjøsiden. Jeg forstår det slik at i 2015 ville du beholde Heimevernet på 45 000 og også beholde Sjøheimevernet. Så besluttet regjeringspartiene og Arbeiderpartiet – altså stortingsflertallet – i november i fjor, i 2016, å strippe Heimevernet, fra 45 000 til 35 000. Samtidig besluttet Stortinget å legge ned Sjøheimevernet. Har Stortinget etter din oppfatning med det styrket eller svekket din mulighet til å yte helhetlig objektsikring?

Tor Rune Raabye: Det er et spørsmål som jeg har veldig liten lyst til å gå inn i.

Abid Q. Raja (V): Nei, det må du jo gå inn i. Har ...

Tor Rune Raabye: Jeg ...

Abid Q. Raja (V): ... Stortinget styrket eller svekket din mulighet til objektsikring? Da snakker jeg ikke bare om militær objektsikring – for de militære – men om den helhetlige objektsikringen. Er den svekket eller styrket?

Møtelederen: Jeg vil si om det, Abid Q. Raja, at det er

et spørsmål hvor du ber en person som er i en embets situasjon, om å karakterisere et stortingsvedtak.

Abid Q. Raja (V): Jeg tror det er min tid nå, komitéleder. Jeg vil si at lojaliteten til ...

Møtelederen: Det går ikke ut over din tid, jeg bare sier at vi er i en situasjon hvor spørsmålet i tilfelle må omformuleres.

Abid Q. Raja (V): Jeg vil ikke omformulere spørsmålet. Jeg vil si til Raabye at jeg håper at kallet for dere som sitter på den siden, først og fremst gjelder det norske folk. Og da er jo spørsmålet tilbake til oss, som representerer det norske folk fra denne siden: Har vi bidratt til å svekke eller styrke deres kapasitet til objektsikring gjennom de vedtakene vi gjorde? Det kan ikke være lojalitet knyttet til dette.

Tor Rune Raabye: Mitt eneste svar på det er at jeg som embetsmann og i min rolle må forholde meg til den politiske beslutning som er tatt. Det er på en måte – sann er det.

Abid Q. Raja (V): Hvordan har du da tenkt å løse objektsikringsoppdrag fra sjøsiden? Vi tenker da på en krisesituasjon: Hvordan skal vitale objekter – som Melkøya, Evenes, Ørlandet, Ormen Lange, Kårstø, Mongstad osv. – sikres uten sjøheimevern?

Tor Rune Raabye: Som forsvarssjefen var inne på, har han gitt meg anledning til å se på hva jeg eventuelt kan videreføre fra Sjøheimevernet. Dessuten var forsvarssjefen også inne på at det er andre kapasiteter som han ser for seg skal være med på å bidra til å løse dette problemet.

Abid Q. Raja (V): Men Sjøheimevernet er jo besluttet nedlagt allerede i år, og båtene er vel allerede satt på land, så hvordan har man tenkt å yte dette? Sagt i folkelig språk: Man går jo ikke rundt og tror at huset skal brenne ned, men vi har en forsikringsordning – man tegner en forsikring. 80 mill. kr for å holde Sjøheimevernet i drift – er ikke det en veldig billig forsikring?

Tor Rune Raabye: Jeg vil heller si at det er alltid greit å være forsikret.

Abid Q. Raja (V): Forsvarssjefen, Bruun-Hanssen, sa at han har andre planer for å få dette til. Ut fra det jeg kan skjønne: I 2015 var det 32 000 utenlandske fartøy som anløp norske havner. Forsvarets hovedkvarter ønsket 1 000 visiteringer av disse. Bruun-Hanssen, det var 10 pst. av disse som faktisk ble gjennomført. Hvordan har man tenkt å gjennomføre disse visiteringene videre, i 2017–2018 og i årene framover? Hva er egentlig planen for kyststaten Norge? Eller har vi nå, ved å legge dette ned, avkledd kyststaten vår?

Haakon Bruun-Hanssen: Det er Marinen og Kystvakten – som daglig er bemannet, og som opererer – som foretar den kontrollen, og ikke Sjøheimevernet, som vi kun har inne fire dager i året.

Abid Q. Raja (V): De 1 700 menneskene som var i Sjøheimevernet, kontra de 17 som er på de fire båtene som man har: De skal kunne gjøre den samme oppgaven som de gjorde. Og når de klarte kun 10 st. av de visiteringene du ønsket, hvordan skal man oppfylle dette? Hvilke andre planer har man?

Haakon Bruun-Hanssen: Som jeg sa, dette gjennomføres med regulære marinefartøy og regulære kystvaktfartøy, som opererer daglig, er fullt bemannet og har en langt større kapasitet enn Sjøheimevernet har, som vi kun kan anvende et par dager i året. Det er deres primæroppgave, og ikke Sjøheimevernets. Sjøheimevernets oppgave kommer inn når vi aktiverer Sjøheimevernet, ikke før den tid.

Abid Q. Raja (V): Så du kan garantere oss at alle – både de militære og de sivile – målene som er langs norskekysten, har en fullgod objektsikring, man er fullt ut i stand til å yte det nødvendige objektsikringsansvaret – som man bør kunne gjøre i en krisesituasjon.

Haakon Bruun-Hanssen: Nå skiftet du fra fartøyer til objektsikring.

Abid Q. Raja (V): Langs kysten.

Haakon Bruun-Hanssen: Ja, langs kysten. Jeg vil aldri garantere for en fullverdighet på noe som helst. Norge er et stort land, med en stor geografí, og vi har et relativt lite forsvar. Men vi prioriterer alle de objektene som trenger beskyttelse, vi avsetter ressurser til dette, og vi trener og øver på det. Men avhengig av hvilken trussel vi blir utsatt for, vil det være nødvendig å foreta prioriteringer. Noen ganger vil vi dekke alt, andre ganger vil det bli en utfordring. Da må vi prioritere, som også Raabye var inne på.

Abid Q. Raja (V): Riksrevisjonsrapporten kom i oktober 2016. Dens konklusjon har vi fått lest opp, at det er svært alvorlig. Deretter kom langtidsplanen, hvor man både har redusert Heimevernets kapasitet og lagt ned Sjøheimevernet. Vil du, Raabye, si at Riksrevisjonens rapport har blitt mer alvorlig etter dette, eller har den blitt mindre alvorlig etter dette?

Tor Rune Raabye: Jeg kan egentlig ikke svare noe annet enn at jeg forholder meg til beslutningene som er tatt. Det er den strukturen jeg må gjøre det beste ut av. Det er på en måte der jeg er.

Abid Q. Raja (V): Et siste spørsmål, og det er til forsvarssjefen. Kan du forklare, hensyntatt langtidsplanen, at vi klarer å oppfylle NATOs krav hva gjelder artikkel 3 og de syv kravene som er stilt?

Haakon Bruun-Hanssen: Min klare vurdering er at Norge er en av nasjonene i NATO som har vektlagt artikkel 3, som i alle år veldig bevisst har søkt å holde et eget forsvar som har en viss kapasitet til å forsvare sitt eget territorium og befolkning. Vi har opprettholdt totalforsvaret og samarbeidet med Sivilforsvaret – sektorene og områdene der – som må være tett koordinert med Forsvaret og Forsvarets planer for at vi skal kunne beskytte samfunnet.

Min oppfatning og forståelse er at dette har vi gjort relativt godt i NATO. Vi kan alle alltid bli bedre. Det kan helt sikkert vi også.

Møtelederen: Bård Vegar Solhjell, vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk, komitéleiar – og takk for gode innleiingar.

Sjølvsom du, forsvarssjef, er veldig tydeleg på at du anerkjenner og er einig i dei faktiske forholda som ligg bak Riksrevisjonens rapport, er du ueinig i dei konklusjonane og vurderingane dei trekkjer på basis av det – særleg om samarbeidet mellom Forsvaret og politiet.

Utfordringa er at vi som sit i komiteen, har god tilgang til det materialet og kan sjølvsom gjere oss opp ei vurdering av det, akkurat som du, men eksterne observatørar, presse og andre interesserte har ikkje eit særleg godt grunnlag for å vurdere det spørsmålet, sidan materialet er gradert, bortsett frå nokre heilt enkle setningar.

Eg tenkte eg skulle lese opp det vesle Riksrevisjonen skriv som ikkje er gradert, og eg ber deg presisere så godt du kan kva det er i deira konklusjonar du er ueinig i. Dei skriv:

«Riksrevisjonen ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikkje har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksjonen krever.» – Vi snakkar altså om perioden 2012–2015. – «Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikkje gjennomført. Det er dermed risiko for at viktige objekter ikkje kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjonar.»

Dei rundar av det avsnittet med å skrive:

«Etter Riksrevisjonens mening er det sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det.»

Det er veldig bra å høyre at det openbert er eit litt anna bilde i 2017 – dette er eit bilde frå 2015. Eg vil spørje om du så presist som mogleg – innanfor det du kan seie her – kan svare på: Kva er det du er ueinig i i vurderinga frå Riksrevisjonen, som òg har eit ganske omfattande bakgrunnsmateriale som er gradert?

Haakon Bruun-Hanssen: Det er særleg den siste setninga jeg sa meg ueinig i i min innledning. Jeg er ikkje ueinig i at vi ikkje hadde planene klare i henhold til de tidsfristene, men dermed å si at politiet eller Forsvaret, hver for seg eller sammen, ikkje er i stand til å beskytte objektene, det er den biten jeg er ueinig i, nettopp fordi vi har en generell kunnskap, kompetanse, ressurser og materiell til å beskytte et hvilket som helst objekt. Det er en del av oppdraget vårt, og det gjelder også i denne sammenheng.

Bård Vegar Solhjell (SV): Kan eg få prøve å spørje litt meir konkret? Du får vurdere i kva grad du kan svare. I kva grad hadde de gjennomført felles øvingar på dette? Vi er då tilbake til 2015.

Haakon Bruun-Hanssen: I alle årene jeg har vært involvert operativt – og før jeg kom i denne jobben, satt jeg

og var sjef i Bodø – har jeg årlig inspisert øvelser mellom Forsvaret og politiet på ulike objekter.

Bård Vegar Solhjell (SV): Ok, så de gjennomførte felles øvingar for politiet og Forsvaret på objektsikring.

Haakon Bruun-Hanssen: Ja, jeg tror de som har sitt daglige virke i Oslo, nok kan huske bl.a. Sjursøya for et par-tre år siden, med politiet og Forsvaret i en stor øvelse. Vi har øvelser med Forsvaret og politiet årlig, men vi har ikke øvelser på alle objektene til enhver tid. Det har vi ikke ressurser til, ei heller tjenestegjørende dager til å gjennomføre.

Bård Vegar Solhjell (SV): Ville du karakterisert det som at det i liten grad, i middels grad eller i stor grad var felles øving?

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg tror jeg skal la sjef Heimevernet, som har bedre innsikt i detaljene der, få lov til å svare på det.

Tor Rune Raabye: Jeg kan være helt konkret. I 2016 trente vi på ca. 10 pst. av ...

Bård Vegar Solhjell (SV): Orsak, vi spør no om det året Riksrevisjonens rapport gjeld.

Tor Rune Raabye: Da har jeg ikke oversikt, for jeg har 2016 og 2017.

Bård Vegar Solhjell (SV): Fanst det ajourførte felles oversikter hos politiet og Forsvaret over skjermingsverdige objekt i den perioden vi her snakkar om, altså 2015?

Haakon Bruun-Hanssen: Når det gjelder det skjermingsverdige – altså hva vi selv skal drive en passiv beskyttelse av – er jeg usikker på om vi delte listene den gangen. Men når det gjelder nøkkelobjekter og politiets objektsikringslister, altså der hvor vi bruker styrker, har vi utvekslet disse listene helt fra de ble etablert – våre i 2012 og politiets i 2014.

Det skjermingsverdige samles hos NSM – det går via departementet og til NSM. I dag sitter vi på dem, men om vi gjorde det i 2015, er jeg usikker på.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg prøver meg kort på det siste spørsmålet, komitéleiar, og det er:

Har du, forsvarssjef, ei vurdering av i kva grad – de står jo for over halvparten av vekta, som vi veit – det er ei likeverdige oppfølging av dette på sivil og på militær side, eller i kva grad ei av sidene har vore dyktigare til å følge opp dette enn den andre?

Haakon Bruun-Hanssen: Det kan jeg ikke svare på, jeg har ikke oversikt over noe annet enn de objektene som er tillagt Forsvaret, og som Forsvaret jobber med. Hva som er i sivil sektor, må nesten denne selv svare for.

Møtelederen: Da er spørgerunden over, og vi går over til oppsummering og konkrete spørsmål innenfor en tidsramme på maksimalt 15 minutter. Jeg begynner med meg selv.

Vi begynner å få et bilde nå, synes jeg. Det var et meget viktig svar – mener jeg selv iallfall – fra Raabye på et spørsmål fra meg, om at han ikke har nok ressurser. Det er et spørsmål som selvfølgelig også Stortinget må høre, fordi det er etter en beslutning i Stortinget slik som det nå er organisert, men det er også etter forslag fra forsvarssjefen. Vi kan ikke slutte her uten at Bruun-Hanssen blir bedt om å kommentere det sjefen for Heimevernet nå har sagt, at han ikke har nok ressurser. Bruun-Hanssen, vær så god.

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg skal ikke drive med noe polemikk på den typen utsagn, verken her eller andre steder. Min vurdering og det fagmilitære rådet som jeg ga til regjeringen den 1. oktober 2015, var et forsvar som var i stand til å løse de oppgavene som jeg hadde fått i oppdrag å løse. Men det norske Forsvaret alene er ikke stort nok til å forsvare landet. Det gjør vi kun innenfor rammen av NATO. Det er utfordringen som har ligget i forsvarsplanene i mange år, og enhver forsvarssjefs dilemma er å foreta gode og riktige prioriteringer når vi gir anbefalinger. Det mener jeg vi gjorde i 2015, og som sådan er vi i stand til å løse de oppgavene som ligger her i fredstid og i krisetid på egenhånd, og sammen med NATO i krigssammenheng.

Møtelederen: Alt dette er det sikkert ikke noen uenighet om i hovedsak, men det var nesten ikke det som var spørsmålet. Spørsmålet er: Betyr dette at du kan være enig i at når det gjelder det som er vår sak, nemlig objektsikringsspørsmålet, har ikke Heimevernet fått det som trengs med tanke på at vi skal greie å tilfredsstille den forskriften som er gitt av storting og regjering? Det er spørsmålet.

Haakon Bruun-Hanssen: Det er jeg uenig i. Heimevernet har fått det de trenger. De ønsker seg jo mer. Det er slik det er i systemet vårt. Men Heimevernet har, etter min beste vurdering, fått tilstrekkelig til å gjennomføre den objektsikringen de er pålagt.

Møtelederen: Så du er uenig med Tor Rune Raabye?

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg tror Raabye var inne på akkurat det samme, at så lenge vi hadde fokus på objektsikring separat, hadde han nok ressurser til å løse både nøkkelobjektene, altså det som er militære mål, og politiets objektsikringsliste, som ikke er en dimensjonerende oppgave.

Møtelederen: Da går ordet til Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det. Til Raabye: Du har svart godt på at du mener du har kapasitet nok til å sikre disse objektene så lenge det er det som er prioritert, så vidt jeg har forstått. Men så sa du i sted, i din innledning, at du manglet utstyr. Da er mitt spørsmål: Er dette utstyr som er kritisk for den operative evnen man har på disse nøkkelobjektene, eller er det utstyr som det hadde vært veldig greit å ha for å modernisere Heimevernet?

Tor Rune Raabye: Det jeg har lyst å uttrykke glede over, er den satsingen som i år gjøres på Heimevernet når det gjelder ressurstilføring, nettopp for å ta fatt på

materiellmangler. Gjennom at vi bygger grunnmuren i Heimevernet, vil – som jeg sa i innledningen min – den strukturen som nå er vedtatt, få en annen og bedre operativ evne gjennom det. Og det er jeg svært glad for. Det vil ytterligere bedre vår evne til å gjøre den sikringen vi er satt til å gjøre.

Møtelederen: Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Forsvarssjef, du sa noe om at disse sju kravene var godt ivaretatt. Hvordan kan Stortinget kontrollere at det virkelig planlegges for å møte NATOs sju krav? Så vidt jeg kan huske, står det ikke noe om dette i langtidsplanen eller landmaktutredningen. Helt konkret, hvor står dette?

Haakon Bruun-Hanssen: Når det gjelder de syv kravene, er vel ett av dem militært og resten er sivile, så DSB, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, er det koordinerende organet for de øvrige seks områdene, og så koordinerer vi med DSB for at den sivile beredskapen og den militære beredskapen skal være samkjørte.

Abid Q. Raja (V): Et oppfølgingsspørsmål til det du sa i sted: Du sa at Sjøheimevernet er inne fire dager i året og har ikke denne kapasiteten, som du mente. Men er dette helt riktig? Områdestrukturen er inne fire dager i året, og de spesialtrente, altså innsatsstyrkene, er vel inne én måned i året. Kystvakten har vel ikke den samme kompetansen som Sjøheimevernet har hva gjelder bording av fartøyer. Kystvakten har vel heller ikke dykkere. Men dette kan jo du bedre. Ved å strippe og nedlegge Sjøheimevernet helt, har vi likevel den kapasiteten som trengs, Raabye?

Og bare for å legge til: Er du enig i anbefalingen om å legge ned Sjøheimevernet?

Tor Rune Raabye: Ja, helt åpenbart er jeg nødt til å være det. Det er slik det fungerer, og det må jeg bare forholde meg til.

Jeg tror det er viktig at jeg kommer tilbake til det faktum at vi nå har fått anledning til å vurdere hvorvidt det er mulig å videreføre noen av Sjøheimevernets kapasiteter i Landheimevernet. Det blir komplisert. Det kan bli vanskelig, men den vurderingen skal vi gjøre, og vi skal komme med en anbefaling om hvorvidt det er mulig eller ikke.

Møtelederen: Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk til Bruun-Hanssen. Forsvarsministeren skriver i brevet til Riksrevisjonen 15. juli 2016 at departementet vil gi «pålegg om tiltak for å forbedre status for samarbeidet mellom politiet og Forsvaret om bistand til politiets objektsikring med sikringsstyrker». Hvilke pålegg – med tanke på dette samarbeidet – har du mottatt i løpet av de siste ni månedene?

Haakon Bruun-Hanssen: Alle de avvikene og anbefalingene som lå i Riksrevisjonens rapport, er i sin helhet gitt til Forsvaret som pålegg, med tidsfrister, på absolutt alle områdene, så vidt jeg erindrer. Det er de påleggene

det er snakk om. Det har vi jobbet med, og det er i det samarbeidet vi har intensivert koordineringen, for å bruke det ordet, med politiet.

Møtelederen: Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Riksrevisjonen sier at det er svært alvorlige ting, og så sier forsvarssjefen at når det gjelder den sivil-militære beredskapen, er Norge et av landene i NATO som vektlegger artikkel 3 i NATO-pakten – underforstått at vi er nærmest den flinkeste i klassen. Hvilken målestokk bruker du for å belegge det standpunktet?

Haakon Bruun-Hanssen: Nå sa vel ikke jeg at vi var den flinkeste i klassen, men at vi er blant de flinkeste.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Nei, men du sa at vi var blant de flinkeste. Hva slags målestokk bruker du når du kommer med et sånt utsagn?

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg sitter fire ganger i året i NATOs militærkomité, hvor vi går igjennom status for nasjonene, og det er mitt inntrykk fra de gjennomgangene.

Per Olaf Lundteigen (Sp): OK, så det er ikke noe som vi kan forfølge.

Du sa at objektsikringen er mye mer omfattende og har tatt mye mer tid. Mitt spørsmål da er: Sivile og militære objekter var tidligere, så vidt jeg vet, under én ledelse. Er det en systemfeil her? Er det det som ligger bak det hele? Når sivil-militær beredskap skal bli mer sentral, kan det jo være klare argumenter for at det må under en enhetlig ledelse, sånn at det ikke oppstår glipper. Er det en systemfeil, sånn som vi har det i dag?

Haakon Bruun-Hanssen: Nei, ikke umiddelbart. Vi hadde et betydelig apparat i Forsvaret for å håndtere beredskap, med hele regimentstrukturen i Hæren. Vi hadde flere distriktshovedkvarter. Vi hadde regionale hovedkvarter som jobbet med dette. Og vi hadde et tett og godt samarbeid på både departementsnivå og med ulike etater som hadde ansvar innenfor den sivile beredskapen. Samkjøringen på sivil side inn mot DSB i dag har vel egentlig gjort dette enklere og formodentlig også bedre enn det var før, for nå kan Forsvaret og DSB jobbe tett på de tingene som går på koordinering mellom militær og sivil beredskap.

Møtelederen: Erik Skutle.

Erik Skutle (H): Takk for det. Raabye, du var i ferd med å ta en liten gjennomgang av øvingsvirksomheten mellom Heimevernet og politiet, men du ble avbrutt. Jeg kunne tenke meg at du gjerne fullførte den.

Tor Rune Raabye: Det som er av fakta når det gjelder 2016, er at vi trente på ca. 10 pst. av politiobjektene. Planen for 2017 er 20 pst. Dette har kort og godt å gjøre med antall dager tilgjengelig og ressurser.

Erik Skutle (H): OK, men selv om du ikke har konkrete tall for 2015 og bakover, kan du si noe om hvordan utviklingen har vært i de foregående årene også?

Tor Rune Raabye: Det er veldig vanskelig for meg, for jeg har ikke de faktaene. Men som jeg nå indikerte, er det en stigende prosent, så det er jo en positiv stigning.

Erik Skutle (H): Ja, og det har altså vært ...

Tor Rune Raabye: Det har selvfølgelig også å gjøre med at øvingsomfanget i Heimevernet er stigende, og at vi dermed også har fått koblet oss mer på dette.

Erik Skutle (H): For å oppsummere: Dere mener at selv om man ikke har hatt planer for absolutt alt, så har øvingsomfanget vært av en sånn karakter at man har vært godt nok rustet for også å kunne sikre objekter som det ikke har vært planer for. Er det riktig forstått?

Tor Rune Raabye: Det er riktig.

Møtelederen: Da er det Gunvor Eldegard.

Gunvor Eldegard (A): Takk, komitéleiar. Til forsvarssjef Bruun-Hanssen, og det du seier om samarbeidet med politiet: «meget godt» – og om sikringa. Då er det litt underleg at forsvarsministeren seier at ho tek rapporten og anbefalingane frå Riksrevisjonen på alvor. Hadde ho eigentleg ikkje trengt å seia det, eller er forsvarssjefen og forsvarsministeren ueinige om situasjonen og statusen?

Haakon Bruun-Hanssen: Nei, jeg tror ikke at forsvarsministeren og forsvarssjefen er uenige om situasjonen, men hun kommer hit til salen i morgen, så da kan du eventuelt få en vurdering fra henne. Vi mener at vi samarbeider godt, men det er helt klart at selv om vi samarbeider godt, er det enkelte områder hvor vi måtte bli bedre på koordinering, som Riksrevisjonen har pekt på. Det er også det oppdraget jeg har fått av forsvarsministeren og departementet: å iverksette og intensivere den koordineringen, slik at vi får utpekt de sivile objektene, at planene kommer på plass, og at vi får gjennomført det som er mulig – innenfor rammene – av trening og øving mellom politiet og Forsvaret. Det er det vi har lagt vekt på det siste året – å forbedre det i forhold til den tilstanden som var da Riksrevisjonen gjorde sine undersøkelser høsten 2015.

Møtelederen: Bård Vegar Solhjell.

Bård Vegar Solhjell (SV): Først, komitéleiar: Etter denne vesle runden føler eg eit behov for å seie at det er mange sterke argument for den etablerte tradisjonen i Norge med at etatar og embetsverk gjev sine klare råd, vurderingar og synspunkt på førehand, og så lojalt følgjer opp dei vedtaka som Stortinget måtte fatte, i etterkant. Og som vi har fått demonstrert her, er det i alle fall langt å føretrekkje framfor alternativet, at ein ikkje følgjer det opp, for å seie det sånn.

Eg har eitt spørsmål igjen, og då vil eg tilbake til det med samarbeidsforholda og vurderinga frå 2015. Eg trur eg rettar spørsmålet til sjef Heimevernet: Politidistrikta skal rapportere inn sivile skjermingsverdige objekt til For-

svaret som ein del av korleis det samarbeidet skal vere. Kan du svare på i kva grad det var gjort på det tidspunktet Riksrevisjonen undersøkte dette, altså i 2015?

Tor Rune Raabye: Vi sitter ikke med faktaene for 2015, så jeg beklager, jeg kan ikke svare på spørsmålet.

Møtelederen: Da er siste spørre, som får mulighet til ett konkret og kort spørsmål, Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Takk, komitéleder. Jeg føler at vi sitter her med mer eller mindre det samme samfunnsansvaret, og det handler om å sikre borgerne. Sånn sett smerter det å se hvordan du, Raabye, er bundet av lojaliteten og ikke kan formidle helt åpent hva du selv føler, med tanke på det vedtaket Stortinget gjorde i november.

Møtelederen: Raja, vi har ikke anledning til å karakterisere svarene.

Abid Q. Raja (V): Men jeg skulle stille spørsmål.

Møtelederen: Da gjør du det.

Abid Q. Raja (V): Vi har et revidert budsjett som kommer om noen måneder. Det er en anledning til eventuelt å rette opp feil man kan ha begått. Man har jo lov til å gi råd – Bruun-Hanssen også, vil jeg si, og det er jo et sted nå hvor man har mulighet til å gi råd. Bør Stortinget i den runden som heter revidert budsjett, se på muligheten for kanskje å finne de nødvendige pengene, slik at Sjøheimvernet kan bestå eller gjenopprettes? Ville det vært et riktig skritt å ta? Det er lov å være etterpåklok også – det er lov det. Det er jo ingen farlige ting som har skjedd ennå, men det er bedre at vi har den forsikringen. Dere har muligheten til å si om det ville være klokt.

Tor Rune Raabye: Jeg lurar på om jeg skal overlata til forsvarssjefen å svare på det, jeg.

Haakon Bruun-Hanssen: Forsvarssjefen vil ikke anbefale noen endringer i RNB. Nå har vi fått et oppdrag om å gjennomføre en landmaktutredning. Den landmaktutredningen gir åpninger for å vurdere både Hæren og Heimevernet. Skulle vi ha kommet i en situasjon hvor vi vurderer det annerledes når den er ferdig enn vi gjorde for to og et halvt år siden, da anbefalingen ble fremlagt, vil jeg fremme de endringene som det da måtte være nødvendig å gjøre.

Abid Q. Raja (V): Er Sjøheimvernet en del av landmaktutredningen?

Haakon Bruun-Hanssen: Nei, men Heimevernet er det.

Møtelederen: Da er utspørringen over, og da er det, som dere vet, anledning til å si ting dere ikke har fått sagt, legge til eller trekke fra – Raabye eller Bruun-Hanssen?

Haakon Bruun-Hanssen: Jeg vil bare understreke at det er veldig viktig at vi har en forståelse av at de kapasitetene som er i Forsvaret, herunder også i Heimevernet,

og det å drive med beskyttelse av objekter og personer er en av våre viktigste oppgaver. Den kompetansen har vi. Vi er i stand til å gjøre det for alt som er planlagt, men vi er også i stand til å gjøre det for de tingene hvor det ikke foreligger planer. Så det er ingen grunn til bekymring for at vi ikke er i stand til å beskytte objekter eller personer i en sikkerhetspolitisk krise eller i andre sammenhenger og settinger.

Møtelederen: Raabye, ønsker du å si noe?

Tor Rune Raabye: Jeg har ingen ytterligere kommentar.

Møtelederen: Da sier komiteen tusen takk til dere som har belyst dette for oss fra den synsvinkelen dere har ansvaret for.

Da er det lunsjpause for oss alle fram til klokken 14.

Høringen ble avbrutt kl. 13.17.

Høringen ble gjenopptatt kl. 14.00.

Høring med politidirektør Odd Reidar Humlegård

Møtelederen: Da er klokken blitt 14, og vi fortsetter denne åpne høringen i forbindelse med spørsmålet om objektsikring. Nå er det vår politidirektør, Odd Reidar Humlegård, som er til stede. Du har med deg to bisittere, og det er avdelingsdirektør i Politidirektoratet Knut Smedsrud og tidligere avdelingsdirektør i Politidirektoratet, politimester Kaare Songstad. Hjertelig velkommen til dere alle tre.

Jeg tror dere kjenner reglene, så vi repeterer ikke det. Jeg viser til disse reglene for høringen, men kan kanskje spesielt si at hvis det er noe som er av sikkerhetsmessig karakter, så skal det ikke sies, men dere skal si at dere sitter med en slik opplysning, slik at vi kan bedømme om vi må lukke høringen.

Da er det Humlegård som skal få ordet, og du har 10 minutter til disposisjon. Vær så god.

Odd Reidar Humlegård: Takk for det. Komiteleder, komitémedlemmer, takk for invitasjonen og muligheten til å uttale meg om Riksrevisjonens etterlevelsesrevisjon av objektsikring.

Riksrevisjonens rapport viser at politiet ikke har hatt forventet framdrift i arbeidet med å få på plass planer for sikring av objekter i samarbeid med Forsvaret eller sikring av egne skjermingsverdige objekter. Vi har fulgt og bidratt inn i Riksrevisjonens arbeid og har tatt på alvor de manglene som er påvist, og arbeider med å lukke de avvikene som er funnet. Men det må ikke etterlates et inntrykk av at disse avvikene skyldes manglende vilje til samarbeid mellom forsvar og politi. I politiets intensiverte arbeid med å etterleve instruksen og å følge opp revisjonsrapporten samarbeider vi nært med Forsvaret. Våre to etater samarbeider tett og godt også på en rekke andre områder som er viktig for å styrke vår samlede beredskap og innsatsevne. Jeg mener Forsvaret og politiet samarbeider mer og bedre enn noen gang.

Jeg vil i det videre redegjøre for vårt arbeid med bruk av sikringsstyrker og deretter om arbeidet med politiets skjermingsverdige objekter. PODs arbeid med oppfølging av instruks fra 2012 må ses i sammenheng med utpeking av skjermingsverdige objekter. En samlet liste over skjermingsverdige objekter fra NSM kom først i juni 2013. Denne listen var naturligvis et viktig utgangspunkt for utvelgelsen av objekter for bruk av sikringsstyrker.

I november 2013 fikk Politidirektoratet i oppdrag fra Justisdepartementet å gi en oppdatert status fra politidistriktene vedrørende forhåndsplanlegging av Forsvarets bistand til politiets objektsikring. 20 av de da 27 politidistriktene rapporterte at de hadde igangsatt et samarbeid med Forsvaret om utarbeidelse av planverk for sikring av aktuelle objekter.

I tildelingsbrevet for 2014 fra Justisdepartementet ble politiet gitt i oppdrag å lage en samlet framstilling av politiets arbeid med politiets sikring av samfunnskritisk infrastruktur og skjermingsverdige objekter. Det ble da utarbeidet lister med objekter som politiet ønsket Forsvarets bistand til å sikre. Rapporten ble oversendt Justisdepartementet 30. september samme år. Den viser at det tross alt er gjort et betydelig arbeid i politidistriktene og Politidirektoratet med objektsikring. Jeg mener Riksrevisjonen ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til dette arbeidet i sine konklusjoner.

På forsommeren 2015 varslet Riksrevisjonen Politidirektoratet om at de ville starte sin etterlevelsesrevisjon. POD har bidratt inn i Riksrevisjonens arbeid fram til den foreløpige rapporten ble forelagt Politidirektoratet i april 2016. POD fulgte opp denne rapporten umiddelbart og tilskrev politidistriktene den 26. mai 2016 for å starte arbeidet med å lukke de avvik som framkommer i Riksrevisjonens rapport for å øke fokuset på og styrke arbeidet innenfor objektsikring samt å gi felles retningslinjer, hvilket er vesentlig innenfor fagområder for politidistriktene.

Politidistriktene har per februar i år meldt inn flere hundre objekt, og de har utarbeidet planer for 95 pst. av disse objektene. Per nå har politiet utarbeidet planer for ca. 85 pst. av de forhåndsplanlagte objektene, altså de objektene politiet ber Forsvaret om bistand til å sikre. Men alle de skjermingsverdige objektene hvor det bes om bistand fra Forsvaret til å sikre, er ferdig planlagt. De gjenstående planene – altså av de forhåndsplanlagte objektene – antas ferdigstilt i løpet av første halvår 2017. Det er viktig å understreke at de objektene hvor det planlegges med bruk av sikringsstyrker for Forsvaret, kun utgjør 20 pst. av de samlede objektene som er utpekt av politiet. For de resterende 80 pst. vil det primært være en oppgave for politiet å foreslå sikring av objektet, eventuelt i samarbeid med Forsvaret etter særlig anmodning om bistand i det konkrete tilfellet.

Den aktuelle trussel som skal avverges eller forebygges, vil være bestemmende for innsatsen. Det er totalt sett et betydelig antall objekter som kan trenge beskyttelse, men det må prioriteres i henhold til det til enhver tid gjeldende trusselbilde eller den aktuelle og akutte trusselsituasjonen.

Riksrevisjonen har også revidert hvorvidt politiet har sikret sine egne skjermingsverdige objekter i henhold til kravene. La det ikke være noen tvil om at jeg deler Riksrevisjonens konklusjon om at politiet ikke har en permanent grunnsikring på plass ved alle objektene våre. Det må

likevel ikke feste seg et inntrykk av at politiets skjermingsverdige objekter ikke er sikret, eller at dette området ikke gis oppmerksomhet i politiet.

For det første er det i perioden fram til desember 2014 gjort et arbeid for å få på plass midlertidig kompenserende tiltak ved våre skjermingsverdige objekter, av teknisk, personellmessig og organisatorisk karakter. Parallelt med dette er det fra 2014 og fram til i dag utarbeidet risikoanalyser med anbefalt grunnsikring spesifikt for det enkelte av politiets skjermingsverdige objekter. Det er sikkerhetsfaglig vurdering som legges til grunn for hva som er tilstrekkelig permanent grunnsikring, og ikke et fasitsvar for hva som oppfyller lovens krav for det enkelte objekt.

Vi har de siste årene prioritert våre viktigste objekter og gjennomført en relokasjon i fjor sommer. Det er et eksempel på et omfattende arbeid som ble gjort i nært samarbeid med ulike aktører i Forsvaret, og hadde for dette tilfellet en kostnad på ca. 80 mill. kr. Videre har vi et pågående arbeid med å flytte ytterligere et skjermingsverdige objekt, hvor flere enheter i Forsvaret bisto politiet, og som planlegges gjennomført i 2019. Vi har bare gode erfaringer med samarbeid med Forsvaret, også i dette arbeidet.

Vi står etter dette igjen med flere skjermingsverdige objekter i politiet hvor det er store kostnader med å etablere permanent grunnsikring i henhold til lov og forskrift. I framtidige politihus må vi derfor ivareta objektsikring fra planleggingsstadiet for de av funksjonene som har et særskilt sikringsbehov. Ut fra en ekstern sikkerhetsfaglig vurdering er flere av våre objekter blitt anbefalt å flytte til en mer sikker lokasjon. Dette arbeidet vil nødvendigvis ta flere år å planlegge, gjennomføre og finansiere.

Et eksempel på dette er planlegging av politiets nye beredskapssenter. Dette er også et eksempel på arbeidet med å etablere permanent grunnsikring for våre skjermingsverdige objekter. Det er et omfattende og tidkrevende arbeid og har betydelige kostnader. Dersom dette bygget blir ferdigstilt, vil vi få på plass en permanent grunnsikring for flere av våre skjermingsverdige objekter. Inntil våre skjermingsverdige objekter er permanent grunnsikret, ivaretas sikkerheten med midlertidig kompenserende tiltak.

Med det avslutter jeg min innledning og er beredt til å svare på spørsmål fra komiteen. Takk.

Møtelederen: Da sier vi takk til politidirektøren og starter utspørringen. For denne delen av høringen er det Jette F. Christensen som fører ordet for Arbeiderpartiet.

Jette F. Christensen (A): Takk, leder.

Vi sitter her med en rapport fra Riksrevisjonen som sier at Forsvaret og politiet i undersøkelsesperioden samarbeidet så dårlig at det var farlig. Du, Humlegård, sitter her og sier at dere, altså politiet og Forsvaret, samarbeider mer og bedre enn noen gang. Mitt innledningsspørsmål er da: Når begynte dere med det?

Odd Reidar Humlegård: Jeg vil si at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret har utviklet seg godt de siste årene, uten dermed sagt at det har vært veldig dårlig tidligere. Men etter terroranslaget 22. juli 2011 har det vært helt nødvendig å samarbeide med Forsvaret. Det har vært en klar forventning og også en bestilling til oss.

Jeg opplever Riksrevisjonens rapport å snakke om manglende framdrift, at vi har gjort ting for sent når det

gjelder å etablere planverk for bruk av sikringsstyrker. Det er vi enige i. Vi sier også at dette ikke har hatt den nødvendige framdriften som vi skulle ønske, men det går ikke på manglende vilje til å samarbeide, det er kapasitetsproblemer, som også forsvarssjefen var inne på da han satt her, slik jeg opplevde det.

Jette F. Christensen (A): Hvilken type kapasitet er det dere mangler? Dere mangler jo ikke tiltak. Vi har møttes her i høring før, bl.a. etter behandlingen av 22. juli-kommisjonens rapport, da du viste til en rekke tiltak som var satt i verk, og ville bringe kommisjonens forbedringsønsker i orden. Du var også her senest i juni 2015. Der pekte du på over 1 000 tiltak som ville bringe sikkerhets-situasjonen i orden. Riksrevisjonen leverte en rapport som viste at det ikke virket etter hensikten. Så du mangler ikke tiltak, men du sier du mangler ressurser. Hvilken type forbedringer er det som trengs for at dette skal bringes i orden?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror nettopp det som man åpenbart har notert seg, var en oppsummering av hvilke tiltak som var gjennomført da endringsprogrammet ble overført fra program til linjen i beredskapsavdelingen i Politidirektoratet, den gang under ledelse av Songstad. Da talte man opp 1 049 tiltak. Det var smått og stort, det var alt fra kjøp av båter til å endre vaktlistene til å bli mer – skal vi si – i takt med når det var behov for å ha folk på jobb. Det er også et uttrykk for hvor mye arbeid som har vært gjort i politidistriktene de siste årene, så når jeg sier at det handler om kapasitet til å gjennomføre, er det noe av hovedforklaringen vår. Det har ikke gått så fort som vi skulle ønske heller, men det har heller ikke vært slik at det har vært en stor kapasitet til å gjøre dette ute i distriktene. Det har vært små miljøer, og som forsvarssjefen også var inne på, har det delvis vært nedprioritert over tid å drive med beredskapsplanlegging og objektplanlegging også i politiet. I de siste årene har politiet brukt veldig mye av sin kapasitet til å ruste opp beredskap og innsatsevne innenfor det trusselbildet som tegnes av PST, først og fremst. Men det er gjort mye arbeid. Som jeg sa i mitt innledningsforedrag, synes vi at den jobben som ble gjort i 2014, viser at det har skjedd en god del i politidistriktene, men det er ikke fulgt opp godt nok fra slutten av 2014 og til Riksrevisjonen begynner med sin revisjon i 2015.

Jette F. Christensen (A): Så det du sier, er at det var først da Riksrevisjonen begynte sine undersøkelser at dette ble fulgt opp godt nok, og du sier at beredskapsarbeidet ble nedprioritert i politiet.

La meg sitere deg fra høringen etter 22. juli. Da sa du: «POD har etablert et endringsprogram som tar opp i seg de forbedringstiltak som kommer fram i kommisjonsrapporten».

Det trodde vi på. Vi trodde at det skulle bringe forholdene i orden, for noe av det som rapporten peker særlig på, er samarbeidsproblematikk.

Mitt spørsmål er nå: Når oppdaget du at dere ikke hadde ressurser nok til å komme i mål, og hva gjorde du da? Ga du beskjed noen plass?

Odd Reidar Humlegård: (Lyd mangler)... og i politidistriktene ganske strengt, både på kapasitet og kompe-

tanse for å gjennomføre forbedringer innenfor beredskapsområdet. Vi må huske på at det er mange av de samme menneskene som jobber med dette, som jobbet med alt det andre vi har gjort på beredskapsområdet. Det gjelder også i Politidirektoratet. Da jeg kom inn i Politidirektoratet, var det en seksjon som jobbet med beredskap, og det var ikke engang et fullt årsverk som jobbet med dette som er tema for denne høringen. Nå er det rustet opp, vi har fått bedre kapasitet, vi har fått bedre kompetanse i Politidirektoratet. Og i de nye distriktene er det gitt føringer for sikkerhetsorganisering i politidistriktene, krav til beredskapsplanleggere, slik at vi ser dette nå i en linje fra direktoratet og ut til politidistriktene, som skal bli en mer helhetlig og kompetent måte å jobbe med også dette på.

Jeg vil altså understreke at det er gjort mye, men vi er ikke i mål med alt etter 22/7. For eksempel: En av de tingene som nevnes i Gjörv-kommisjonens rapport, er å bygge mer robuste operasjonssentraler, og det er ikke vi ferdige med før i februar neste år. Da har vi knyttet sammen de 27 til 12 nye operasjonssentraler og ressursatt dem på den måten som vi mener er nødvendig. Så det tar tid. Og jeg er enig i det Riksrevisjonen sier, at slik det er nå, har vi ikke kommet langt nok.

Jette F. Christensen (A): Men mener du at de nødvendige vedtakene som trengs å fattes, er fattet, for at dere skal komme i mål? Har dere nå nok ressurser for å komme i mål? Og hva er forskjellen på det du sier nå om at dere har nok tiltak, og de to andre gangene du har sagt det – i høringen etter 22. juli og i høringen i juni 2015? Da sa du at vi har planverk, vi har tiltak, og når vi får iverksatt det, vil det foreløpig bringes i orden. Men det skjedde jo ikke?

Odd Reidar Humlegård: Det har aldri vært ment fra min side å si at det skulle være i orden, da må vi nesten snakke forbi hverandre. For vi har jo fortsatt under arbeid planlegging av et beredskapscenter, bestilling av helikopter – det er jo en rekke ting som ikke er ferdig levert. Men innenfor det som er gjenstand for høringen her i dag, så er dette med skjermingsverdige objekter et godt eksempel. Det er heller ikke i orden, men det er altså – skal vi si – midlertidig kompensierende tiltak som ivaretar sikkerheten på en måte som vi kan leve med. Vi jobber langsiktig for å få dem permanent grunnsikret, slik de skal være, og det vil kreve store investeringer og store byggeprosjekter for enkelte av disse skjermingsverdige objektene.

Jette F. Christensen (A): Du brukte kanskje ikke begrepet «i orden», men du sa at de endringsprogrammene som er etablert, tar opp i seg de forbedringstiltakene som kommer fram i rapporten.

Odd Reidar Humlegård: Ja.

Jette F. Christensen (A): Har du nå de ressursene du trenger for å nå det målet? Har du nå nok kapasitet, nok kunnskap og nok bemanning til å sørge for at Norge skal slutte å ha en situasjon der politiet og Forsvaret, verken sammen eller hver for seg, er i stand til å trygge viktige objekter i en trusselsituasjon?

Odd Reidar Humlegård: Ja, altså, vi klarer ... For å ta det som er gjenstand for høringen: Vi har ikke innenfor

våre budsjetter nok penger til å finansiere, på kort tid, en relokalisering av våre skjermingsverdige objekter. Det krever særskilt finansiering, noe vi også har fått for noen av disse objektene, og som vi jobber med, som jeg sa i min innledning.

Når det gjelder sikringsstyrker, så er det bare for 20 pst. av disse objektene at vi ber om bistand fra Forsvaret til sikring. 80 pst. tar vi ansvaret for selv. Det er politiets ansvar. Der vil ikke vi ha utholdenhet ved alle disse objektene, samtidighet, over tid. Det har vi ikke ressurser til, det har vi ikke folk til, det er vi ikke dimensjonert for. Vi har en politireserve, som vi kanskje kan tenke oss å bruke mer enn det vi har gjort de siste årene, hvis den blir mer gripbar og bygges ut over hele landet, som også er til vurdering nå i departementet.

Men til å sikre på kort sikt, etter det trusselbildet som vi har i dag, så mener jeg vi er i stand til å gjøre vår del av jobben. Forsvaret skal også bistå oss, primært, selv om det ikke er en dimensjonerende oppgave, til det er en trusselsituasjon i Norge som nærmer seg en krigssituasjon. Da er det nøkkelobjektene som de har primæransvar for, de skal prioritere.

Jette F. Christensen (A): Nå er du akkurat ved kjernen: Du sier at du har ressurser til å gjøre den jobben du skal gjøre, den jobben politiet skal gjøre, og at Forsvaret kan bistå. Men spørsmålet, og kjernen i høringen, er jo: Hvorfor er det så vanskelig å få på plass et godt nok løpende samarbeid mellom de to etatene, som har en så felles oppgave? Vi som politikere, politiet og Forsvaret har én felles oppgave, den viktigste oppgaven, og det er å trygge dette landet. Hvorfor er det så vanskelig og har tatt så lang tid å få på plass en samarbeidsstruktur mellom politiet og Forsvaret for å få dette til? Hvorfor er det så vanskelig?

Odd Reidar Humlegård: Det er jo ikke så vanskelig bortsett fra at det er mye arbeid. Det er altså flere hundre objekter som skal planlegges. Vi fikk denne listen fra NSM sommeren 2013 – den var heller ikke helt oppdatert, viste det seg, det var en del feil i den – og siden har vi jobbet med dette. Vi er ferdige med å planlegge det vi skal for det aller viktigste, nemlig de skjermingsverdige objektene, og vi er nesten i mål for resten av de flere hundre objektene som vi har plukket ut. Det er en stor jobb vi har gjort, og vi har gjort det i nært samarbeid med Forsvaret. Det jeg gjerne skulle ønske det var mer tid til, som også Forsvaret var inne på, er tid til å trene på dette sammen.

Møtelederen: Da er tiden ute og vi går videre. Da er det Erik Skutle, på vegne av Høyre.

Erik Skutle (H): Takk for det.

Du sa i din innledning at for 85 pst. av objektene er det planer. Så sa du vel også at alle de skjermingsverdige objektene har planer. Betyr det at alle objektene som Forsvaret og politiet – sammen – skal sikre, har planer?

Odd Reidar Humlegård: Det er litt sånn at jeg ikke bør operere med tall her i en åpen høring ... men jeg sier at i løpet av noen ganske få måneder er alle de objektene som vi har bedt Forsvaret om bistand til, ferdig planlagt. Det er noen ganske få igjen. Men vi har prioritert de skjermings-

mingsverdige objektene, som utgjør ca. halvparten av disse objektene.

Erik Skutle (H): Så det betyr at en av de mest kritiske bemerkningene i Riksrevisjonens rapport vil være utkvitert om noen måneder, enkelt og greit?

Odd Reidar Humlegård: Ja, vi har jobbet intenst med å følge opp Riksrevisjonens rapport, for det er ingen tvil om at den setter fingeren på flere områder som det er viktig å vie oppmerksomhet, og som også har gitt enda større oppmerksomhet til dette området. Det er vi glad for.

Og som jeg sa innledningsvis, er vi egentlig enig i konklusjonen, hvis konklusjonen er at vi ikke har gjort det fort nok og etter den forventede framdriftsplanen. Men jeg har også prøvd å redegjøre for hvorfor det har tatt litt lengre tid, og for sikringsstyrker er det fordi det er et stort arbeid, fordi det er mange planer som skal legges for alle disse objektene. Når det gjelder de skjermingsverdige objektene – som politiet har få av – så handler det om store prosjekter som det krever tid å planlegge, gjennomføre og også å få finansiert opp.

Erik Skutle (H): Skjønner. Du har helt sikkert fulgt høringen fram til nå. Forsvarssjefen og sjefen for Heimevernet sa at for de objektene der det ikke forelå ferdige planer, var det i realiteten ikke noe problem fordi samarbeidet og samhandlingen og øvingen var av et slikt omfang og kvalitet at man uansett ville klare å håndtere det. Deler du den vurderingen?

Odd Reidar Humlegård: Ja, jeg stoler jo på forsvarssjefen når han sier det. Vi har også det inntrykket, og det gjelder for så vidt også for politiets del. Nå blir det mye fokus på disse objektene som er plukket ut, men veldig mye av det arbeidet som vi har gjort og fått finansiert de siste årene, handler jo om å håndtere et annet trusselbilde, et trusselbilde mot myke mål og ikke mot de profesjonelle, tunge installasjonene som mye av dette handler om.

Så vi er opptatt av å skjerme det som understøtter vår operative evne og våre kapasiteter, og innenfor skjermingsverdige objekter er det våre IKT-systemer, som er avgjørende for å kunne operere med våre mannskaper. Og ellers er det alle tiltakene som er iverksatt for mer trening, fremskutt lagring, en vesentlig økning i antall politifolk osv., som samtidig har hatt stor oppmerksomhet. Og vi må også være innrettet slik at vi kan sette inn våre mannskaper og våre kapasiteter også på mål som det ikke er planlagt for.

Erik Skutle (H): Jeg skjønner. Men når Riksrevisjonen påpeker at det mangler planverk for en del av objektene, bruker de uttrykket «svært alvorlig» om det. Betyr det at du mener at Riksrevisjonen rett og slett bruker feil karakteristikk, at det ikke er «svært alvorlig» at disse planene mangler, at de skulle gjerne ha vært der, men at dere har kompetanse og kapasitet til å håndtere det uansett, og at bruken av «svært alvorlig» vil være misvisende?

Odd Reidar Humlegård: Jeg synes det er vanskelig å kommentere hvordan Riksrevisjonen ordlegger seg og formulerer seg og gir karakteristikk, men i vår trusselbilde, i det visyenes er mangelfullt, der vihar vært engsteli-

ge, der vihar satt inn ressurser, så mener vi det har vært en riktig prioritering.

Vi ser, isolert sett, at vi skulle gjort dette arbeidet med å få på plass planer for bruk av sikringsstyrker raskere. Vi har holdt en viss framdrift i det, som sagt, men vi har altså brukt mye tid på veldig mye annet. Vi har f.eks. i denne perioden håndtert over et år med en forhøyet trusselsituasjon, et midlertidig bevæpnet politi, vi har gjort en rekke tiltak for å styrke beredskapen vår. Dette er også viktig. Vi har prioritert innenfor skjermingsverdige objekter og bruk av sikringsstyrker på den måten vi mener har vært det viktigste. Sikringsstyrker til de skjermingsverdige objektene, de planene er ferdige, og vi har flyttet/relokalisert det skjermingsverdige objektet som var kritisk for oss, og det er også det neste punktet på prioriteringslisten. Så vi har gjort nøye prioriteringer innenfor de prioriterte områdene, for å si det slik.

Erik Skutle (H): Kan jeg få et oppfølgingsspørsmål, eller to, møteleder?

Møtelederen: Vær så god.

Erik Skutle (H): Du sier at du ikke vil karakterisere Riksrevisjonens ordbruk, men her er vi helt i kjernen av hvorfor vi har en høring, for de skriver at mangelen på planer for disse spesifikke objektene som gjenstår, er «svært alvorlig». Det uttrykket bruker de vel fordi de mener at det er fare for liv og helse. Det må vi få et svar på, om det er riktig, altså om de har dekning for å bruke de sterke ordene. Slik jeg hører deg og forsvarssjefen, er svaret nei, men jeg vil gjerne høre deg kommentere det direkte.

Odd Reidar Humlegård: Jeg synes dette må sees i lys av den tiden vi har hatt, og i lys av hvordan objekter/bygninger ble tatt ut 22/7, og hvordan – skal vi si – forventningen har økt innenfor dette. Og så er det mange av disse objektene som ikke har den karakteren, men det å gi det den beskrivelsen er en formulering Riksrevisjonen har valgt. Jeg kan forstå det i den konteksten jeg nå snakker om, men vi har prioritert vår kapasitet mot mange andre områder som vi mener har vært svært viktig å få opp beredskapen og innsatsevnen og kapasiteten vår på, og da har det kanskje gått litt på bekostning av dette. Samtidig er det jo slik at politiet står i en reform, som gjør at skjermingsverdige objekter vil bli flyttet, de endres altså, og det er nok også slik at man har ventet litt på den beslutningen, som jo kom 10. juni 2015, om hvordan norsk politi ville se ut i fremtiden.

Erik Skutle (H): Så et aller siste, kort spørsmål: Det at politiet mangler permanent grunnsikring av noen av sine egne skjermingsverdige objekter – der hadde du midlertidig kompenseringstiltak. Gir det en fullgod beskyttelse, eller en reduksjon i sårbarheten?

Odd Reidar Humlegård: Det gir en tilstrekkelig beskyttelse. Men vi har som sagt tatt på alvor – og vi ser også i tilsyn fra NSM – at vi hadde en sårbarhet rundt enkelte av våre skjermingsverdige objekter som ikke var akseptabel. Det er prioritert, og det har vi brukt mye tid og penger på å få på plass. Det har tatt tid, og disse er nå

grunnsikret på en permanent måte. Det er også det vi er i gang med nå, som skal leveres i 2019. Men utover det mener vi at de midlertidig kompensierende tiltakene som er iverksatt for de resterende av de få skjermingsverdige objektene som politiet har, er tilstrekkelig, er til å leve med, særlig med tanke på at flere av disse må relokaliseres, og det vil ta tid. Jeg brukte da eksempelet med dette beredskapssenteret, som vil løse en del av våre utfordringer.

Møtelederen: Helge Thorheim, Fremskrittspartiet.

Helge Thorheim (FrP): Nå har politidirektøren brukt en del tid på å snakke om det som skjedde kanskje i 2016 og 2017, altså fremover. Jeg vil litt tilbake til 2015, som det er tatt utgangspunkt i. Riksrevisor har funnet det riktig å bruke uttrykket «svært alvorlig». Da må vi også ta dette svært alvorlig. Det ene er samarbeid. Jeg synes det er veldig gledelig å høre på forsvarssjefen, som sier at det bare er blitt bedre, at det er svært godt, og at det i grunnen har vært et godt samarbeid hele tiden bakover. Det står jo litt i motstrid til det en kan få inntrykk av gjennom riksrevisjonsrapporten. Hvordan vil politidirektøren vurdere det hvis du går tilbake til – la oss si – 2011, 2012, 2013 og der omkring og oppover, før Riksrevisjonens rapport kom? Var det manglende samarbeid? Er du enig i at det var et forbedringspotensial? Eller var det godt, slik forsvarssjefen også sa?

Odd Reidar Humlegård: Jeg har samarbeidet med Forsvaret i mange sammenhenger opp gjennom min tid i politiet. Jeg kom inn i denne jobben i august 2012 og har fra da av bare opplevd godt samarbeid og stor enighet om – skal vi si – vår felles forståelse for det ansvaret vi har for å styrke beredskapen og innsatsevnen vår, særlig der vi er avhengige av et samarbeid.

Jeg forstår kritikken fra Riksrevisjonen på en kanskje litt annen måte – at man ser at det har gått for sent, at vi ikke har fått på plass planer for bruk av sikringsstyrker så raskt som forventet. Det er jeg enig i. Vi skulle gjerne gjort det raskere, vi også, og vi burde kanskje prioritert det høyere i politiet enn det vi har evnet å gjøre. Men å si at samarbeidet generelt er dårlig, eller at det nesten mangler vilje – både Forsvaret og vi synes det er litt krevende å høre andre fortelle oss at vi er nær sagt uvenner og ikke ønsker å samarbeide. Vi samarbeider, som vi sier, godt og nært, og jeg vil si kanskje bedre enn noen gang nå.

Knut Smedsrud: Er det mulig å få lov til å supplere det svaret?

Møtelederen: Ja, hvis spørteren tillater det, tillater jeg det.

Helge Thorheim (FrP): Ja, gjerne det.

Knut Smedsrud: Dette er selvfølgelig et spørsmål som vi også har vært oppmerksom på. For det første leser vi Riksrevisjonens kritikk som at den i hovedsak gjelder samarbeid om objektsikring, ikke generelt. For det andre fortolkningsmomentet stilte vi et spørsmål til alle politidistriktene om nettopp dette – om det generelle samarbeidet mellom politiet og Forsvaret. Vi har fått svar på akku-

rat det spørsmålet som vi stilte til politidistriktene, hvorav 24 av den gangen 27 politidistrikter uttrykker at de har et meget godt eller godt samarbeid med Forsvaret. Så er det et par som har noen anførsler til det.

Dette er ikke bare et inntrykk som vi sitter med i ledelsen, det er også et inntrykk som deles jevnt over av hele politiet.

Helge Thorheim (FrP): Takk skal du ha. Det var veldig greit å høre, for det var i grunnen svar på mitt neste spørsmål: Én ting er hvordan de som har det øverste ansvaret, jobber sentralt, men hvordan er det ute i systemet? Nå har vi for så vidt fått svar på det.

Men dere har jo også en tilsynsfunksjon. Kan du beskrive hva tilsynet fra POD går ut på?

Odd Reidar Humlegård: Jeg vil si at det er noe som har et forbedringspotensial for oss også. Vi har i for stor grad – vil jeg si – sendt ut bestillinger til politidistriktene og fortalt hva vi forventer at de skal gjøre, som f.eks. denne innrapporteringen i september 2014, som ga en veldig god oversikt over hva som var status. Men vi fulgte det ikke opp utover våren, slik vi burde ha gjort i større grad. Det handlet om kapasitet i Politidirektoratet. Det vi nå har gjort, fra januar i år, er at vi har etablert en tilsynsenhet i Politidirektoratet og ansatt ny kompetanse, bl.a. med bakgrunn fra Riksrevisjonen, for nettopp å sette tilsyn og oppfylging av internkontroll – for å si det enkelt – i bedre stil og orden enn det vi har hatt tidligere, og koble god metodekunnskap for internkontroll med fagmiljøene for å følge opp f.eks. innenfor dette området. Det vil vi nå gjøre også innenfor dette området i tiden fremover for å – skal vi si – følge arbeidet, for det er et kontinuerlig arbeid å holde planverk oppe, slik som vi må i dette tilfellet.

Helge Thorheim (FrP): Bare litt i tillegg, leder?

Møtelederen: Vær så god.

Helge Thorheim (FrP): Når dere har fått oppdragsbrevne fra departementet, har de vært presise? Har det vært lett å forstå hva man krever av politiet i oppdrags-skrivene?

Odd Reidar Humlegård: Vi har én overordnet styringsdialog med departementet, der vi, ledergruppa i Politidirektoratet, deltar. I tillegg er det en fagdialog innenfor de forskjellige fagområdene. I denne fagdialogen har det vært ganske tett oppfølging. De siste årene har det vært ganske mange bestillinger fra departementet og klare forventninger til hva vi skulle gjøre innenfor dette området.

Helge Thorheim (FrP): Takk.

Møtelederen: Da er det Hans Fredrik Grøvan fra Kristelig Folkeparti.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det. Du sier, Humlegård, at noe av grunnen til at tingene ikke blir fulgt opp tilstrekkelig, handler om kapasitet. Men handler dette også om måten en har organisert seg på – med tanke på mangelen på oppfølging?

Odd Reidar Humlegård: Tenker du på organiseringen i Politidirektoratet?

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Ja.

Odd Reidar Humlegård: Det er ingen tvil om at det har vært en for dårlig kapasitet og også på enkelte områdene mangel på kompetanse i Politidirektoratet.

Det er jo en pågående diskusjon hvorvidt Politidirektoratet har est ut og blitt for stort. Min påstand og erfaring etter å ha jobbet der i noen år er at vi har vært for svakt satt opp til å koordinere, styre og lede ytre etat. Innenfor dette området, beredkapsområdet, var det fram til august 2012 kun én seksjon som jobbet med alt av beredkaps spørsmål i politiet. Det var for spinkelt. Derfor opprettet vi en egen avdeling for det, en egen avdeling for IKT, som skal styrke samarbeidet. Så det har vi tatt på alvor. Nå, med de nye distriktene, ser vi at vi får mer kompetanse og bedre kapasitet til også å drive med et langsiktig arbeid for beredkapsplanlegging sammen med Forsvaret.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Det har også vært snakk om dette med tydelighet når det gjelder kriterier for hvilke objekter som skal sikres, og hvordan objektplanene skal utformes. I hvilken grad opplevde du bestillingen fra Justisdepartementet som tydelig nok på dette området?

Odd Reidar Humlegård: Det blir kanskje litt komplisert å begynne på, men kortversjonen er at vi hadde et rundskriv som vi fulgte. Så kom denne instruksjonen, som var basert på en arbeidsgruppe. Vi fikk forståelsen av at vårt rundskriv i og for seg dekket opp og ikke behøvde å endres med en ny instruks. Det vi ser nå i ettertid, og som jeg også nevnte i min innledning, er at nettopp dette med felles kriterier er noe som ikke har vært bra nok. Den kritikken er vi enig i – det er vårt ansvar, ikke departementets.

Jeg tror Songstad har noe å tilføye.

Møtelederen: Vær så god.

Kaare Songstad: Jeg tror det er viktig for komiteen å være klar over at politiet i tillegg til det som her er hovedtema, med utspring i sikkerhetsloven og forskriften, har en hel rekke andre planleggingsplikter å forholde seg til. Jeg kan nevne politiloven § 2, som regulerer vårt ansvar for helt vanlige ting, som ambassader, sykehus, barnehager osv. – skjermingsverdige objekter har vi vært inne på – og SBS-en som et gradert system som gir politiet planleggingsplikter. Vi har også det vi kaller sektorregelverk, som vi i politiet nødvendigvis må forholde oss til – at vi f.eks. har et landanlegg i et politidistrikt som ikke er omfattet av sikkerhetslovens bestemmelser. Vi må lage planer for det sammen. Og det er flere punkter på listen. Jeg skal ikke dra den, men til sammen utgjør dette bakteppet for oss, og det er ganske krevende, for vi må planlegge for en bredde som vi mente at vårt rundskriv fra 2010 dekket. Det er ganske viktig, for vi brukte dette, vi klamret oss på en måte til vårt eksisterende planleggingsregime for denne typen aktiviteter og ba politimestrene forholde seg til det i fortsettelsen. Så ser vi, som direktøren var inne på, at her var det nok noe vi kunne gjort mer av i årene etter. Her ligger litt av forklaringen på at vårt eksisterende plan-

leggingsregime var det som var lagt til grunn. Det er mange tiårs erfaring fra denne type planlegging i politiet, så dette er ikke noe nytt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Hvis en går videre i den dialogen som har vært mellom justisministeren og Riksrevisjonen, snakkes det også om kvaliteten i den rapporteringen som kommer fra POD til Justisdepartementet når det gjelder kravene til objektsikkerhetsforskriften. Hva vil dere si om rapporteringen dere selv gjorde? Var den god nok, eller burde den hatt en annen kvalitet enn det som ble tilfellet?

Odd Reidar Humlegård: Tenker du på det som var da vi rapporterte i et spor, og så viste det seg at det kunne misforstås?

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Ja.

Odd Reidar Humlegård: Det må vi, og jeg, ta et ansvar for, naturligvis. Der har vi rapportert på bakgrunn av en rundspørring i politidistriktene, noe som også ble nevnt her innledningsvis. I denne O 9-matrisen, som den kalles, en oppfølging av endringsprogrammets 203 punkter, er det gjort en endring i PBS-en som vi mener er en utkvittering, og skriver på det. Det burde vi ikke ha gjort. Jeg forstår at departementet, som jo får mye, ikke fikk oppmerksomhet på et område som er merket med grønt, som gjennomført. Samtidig må det sies at vi i et annet spor i rapporteringen hadde sendt opp en rapport fra september 2014 som viste det betydelige arbeidet som er gjort i politidistriktene når det gjelder sikringsstyrker, men også en del av det som gjenstår. Her har det åpenbart blitt en misforståelse, og det må jeg ta ansvaret for. Men det er ikke slik at vi ville rapportere feil, for vi hadde en omfattende rapportering i faglinjen som tilsa at situasjonen ikke var grønn, for å si det slik.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Et lite spørsmål helt til slutt: I hvilken grad har denne kommunikasjonsutfordringen medført at arbeidet med objektsikringen har blitt forsinket eller utført på en annen måte enn det som var intendert?

Odd Reidar Humlegård: Det kan jeg ikke se har hatt noen innvirkning på det.

Møtelederen: Takk. Da er det Senterpartiet og Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Riksrevisjonen sier at det manglende samarbeidet mellom politi og forsvar er «svært alvorlig». Så sier dere at alt må ses i forhold til den tida og den situasjonen en sto i, men det regner jeg med at Riksrevisjonen har gjort. Hvis ikke har de bomma helt, og det nekter jeg å tro på. Hva er det som etter politidirektørens vurdering er «svært alvorlig»?

Odd Reidar Humlegård: Hva jeg mener er svært alvorlig generelt?

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja, for det er nå uklart om politidirektøren mener at det er noe dere har ansvaret for

som er svært alvorlig. Jeg er ikke sikker på om du erkjenner at Riksrevisjonen har påpekt noe svært alvorlig når det gjelder din jobb?

Odd Reidar Humlegård: Innenfor det som er gjenstand for høringen, aksepterer vi og legger til grunn at Riksrevisjonen har brukt de formuleringene de har gjort.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Men dere er ikke enig i at det er svært alvorlig?

Odd Reidar Humlegård: Det er ikke noe fasitsvar på det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg er blitt haugianer etter hvert, og det bygger på at også prester skal være ærlige. Vi må få noe mer konkrete svar, ellers blir jo disse høringene veldig lite nyttige for oss. Aksepterer politidirektøren ut fra sitt faglige ståsted at det er påpekt svært alvorlig ting fra Riksrevisjonen?

Odd Reidar Humlegård: Jeg legger til grunn at Riksrevisjonen har dekning for de formuleringene de har brukt, med tanke på den måten de skriver rapporter på – naturligvis.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok, da fikk jeg ikke noe svar på det. Men da skal jeg gå videre.

Du sier at du ikke vil at det skal etterlates et inntrykk av at det er en manglende vilje. Du sier at det er godt samarbeid, og at det er enighet. Da er mitt spørsmål: Hvorfor er det da ikke på stell? Kan du gi et ærlig, direkte svar på hvorfor det ikke er på stell – når samarbeidet er bra, kommunikasjonen er grei og det er til de grader vilje? Hva er problemet? Er det penger?

Odd Reidar Humlegård: Vi snakker jo nå om det som ikke er på stell når det gjelder bistand til politiet, sikringsstyrker, objektsikring – ikke skjermingsverdige objekter, som er viktig å skille på. Da er mitt ærlige svar, som jeg har forsøkt på også tidligere i dag, at det skulle gått fortere, men det står ikke på vilje. Vi har hatt kapasitetsutfordringer med å prioritere dette. Det er ikke noen tvil om at det er en av grunnene til at det ikke har gått fort nok, men det er jo også det Forsvaret sier. De har begrenset planleggingskapasitet. For det er de som skal sikre objektene, som må være med i planleggingen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok, jeg får ikke noe svar på det, heller. Det neste er om den permanente grunnsikringen. Du sier der også at det kan ikke være riktig å gi det inntrykk at det ikke gis oppmerksomhet. Nei, det håper jeg virkelig ikke, at det ikke er gitt oppmerksomhet, men fra å gi det oppmerksomhet til at det blir ordnet opp, er jo noe annet. Men for å ta et avledende spørsmål om det: Når en ikke har nødvendig grunnsikring, ville det ikke da kunne vært et midlertidig kompensierende tiltak å ha HV-soldater som står for det, inntil grunnsikringen er i orden?

Odd Reidar Humlegård: Vi kan jo ikke ha HV-soldater, altså uavhengig av trusselnivået, stående på disse objektene i flere år.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Du har rett til å be om bistand, det er det vi snakker om.

Odd Reidar Humlegård: Ja.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Men det er ikke en problemstilling, det? Manglende fysisk objektsikring kan i en overgangsperiode dekkes opp med mannskaper, er ikke det en problemstilling?

Odd Reidar Humlegård: Hvis du mener i en konkret trusselsituasjon – naturligvis.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Sjølsagt.

Odd Reidar Humlegård: Ja, det er jo det vi har planlagt for. Det er det vi nettopp prøver å si, at vi har brukt tiden på å prioritere de skjermingsverdige objektene. Der er planene klare. Det vil fungere godt. Men når vi snakker om midlertidig kompensierende tiltak, handler det om det som er varig over tid, med det trusselbildet vi har i dag, uten at det er eskalert, og da kan vi ikke bruke HV-soldater.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok. Så sa du at 80 pst. av de skjermingsverdige objektene var det dere som hadde ansvaret for, og eventuelt at en kunne be om særskilt anmodning. Hvor lang utholdenhet i tid har politiet i forhold til Heimevernet hvis en skal skjerme et sånt objekt i en uke? Hvis du sier at HV trenger 200 mann for å gjøre jobben, hvor stor politistyrke trenger dere for å gjøre tilsvarende jobb? Det er et konkret spørsmål, som er abstrakt.

Møtelederen: Det er mulig det er et spørsmål som ligger i randsonen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Nei!

Møtelederen: Men Humlegård får svare på det selv.

Odd Reidar Humlegård: Nei, jeg vet ikke helt, men jeg tror kanskje jeg kan prøve litt mer generelt å svare på det. Det er ikke noen tvil om – og det synes jeg også forsvarsledelsen var tydelig på – at jo høyere man kommer opp på skalaen for alvorlighetsgraden på den sikkerhetspolitiske situasjonen, jo mindre hjelp vil vi få av Forsvaret, fordi Forsvaret må da prioritere det de er dimensjonert for, naturligvis, og vi blir sittende igjen med en større del av det ansvaret selv. Vår utholdenhet for alle våre flere hundre objekter er ikke langvarig, men vi ser jo vanskelig for oss et trusselbilde som vil kreve at politiet sikrer alle disse hundrevis av objektene samtidig. Det er ikke slik det er lagt opp til. Det vi har sett på som en løsning som vi tror kan være nyttig i mange sammenhenger, er å få etablert en politireserveordning som kan kompensere litt for en slik situasjon. Det jobbes det også med – nå, i departementet – å finne en god dimensjonering for.

Knut Smedsrud: Kan jeg få lov til å supplere litt igjen?

Møtelederen: Ja, vær så god.

Knut Smedsrud: Jeg tror vi er nødt til å understreke at objektsikring ikke er noen permanent størrelse. Det er heller ikke sånn at vi får en situasjon hvor vi er nødt til å utgruppere mannskaper på alle objekter, og at det er en gitt størrelse. Politiets objektsikring er planlagt i forhold til alvorlig kriminalitet, i forhold til terror og i forhold til kriser, og der er det en stor skala. I det enkelte tilfellet vil objektsikringen være tilpasset det gjeldende trusselbildet og den gjeldende trusselsituasjonen, og man er nødt til å prioritere bruken av sikringsstyrker i forhold til det. Det er ingen permanent og gitt størrelse. Dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Det tror jeg det er viktig å forstå.

Møtelederen: Da er det Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Takk. Takk for svarene så langt. Jeg bare lurte på i hvilken grad politiet er i stand til å løse objektsikringsoppgaven uten Heimevernet sin støtte.

Odd Reidar Humlegård: Vi må jo være forberedt på det, for, som nevnt: Jo mer alvorlig den sikkerhetspolitiske situasjonen er, jo mer vil vi måtte klare oss på egen hånd. Det er altså 20 pst. av våre objekter som planlegges med bistandsstyrker, sikringsstyrker, fra Forsvaret. Men det er også viktig å understreke at da skal det være en svært alvorlig situasjon i Norge. Da er det krigsforberedende handlinger for at Forsvaret skal konsentrere seg om sine nøkkelobjekter.

Abid Q. Raja (V): Kunne du si noe om politiet og deres maritime kapasiteter?

Odd Reidar Humlegård: Det er begrenset.

Abid Q. Raja (V): Det er begrenset?

Odd Reidar Humlegård: Ja.

Abid Q. Raja (V): Hvordan ville det stå til, gitt at det er en krisesituasjon langs den lange norske kysten – og det er jo en del sensitive objekter langs denne kysten – hvis noe skulle skje, hva gjør politiet da? Hvem er det som skal komme og yte den nødvendige bistand?

Odd Reidar Humlegård: Politiet vil jo først rykke ut selv. Det er ikke noen tvil om at maritim kapasitet i politiet begrenser seg til noen politibåter, og de er det vel nesten færre av nå enn det har vært før, i hvert fall da jeg var båtfører for noen år siden. Så det er begrenset transportkapasitet i politiet til sjøs.

Abid Q. Raja (V): Forhåpentligvis bedre båter enn det vi så 22. juli.

Odd Reidar Humlegård: Det er det nok absolutt, men det er ikke slik at politiet har noe særlig transportkapasitet til sjøs. Det er det ikke noen tvil om. Det er noe av det vi absolutt ikke er så gode på.

Abid Q. Raja (V): Så hvis noe skjer langs Norskekysten, hvem ville dere ha bedt om bistand fra? Er det Sjøheimvernet fram til nå, og hva gjør dere framover?

Odd Reidar Humlegård: Vi har mange lokale løsnings-ger. Det er alt fra redningsselskaper, losskøyter, altså båter som går i trafikk, som vi har avtale med – ambulansébåter.

Abid Q. Raja (V): Hvem skal være mannskapet her, da – hvis noe er i ferd med å skje, og det er en situasjon som er oppstått? Vi har vel en del milliardgassanlegg langs kysten. Når du ikke har et sjøheimvern, eller når det er et heimevern som er redusert fra 45 000 til 35 000, hvem er det man skal rekvirere bistand fra? Har man utholdenhet i tid også? Ikke bare reaksjonstid, men har man også utholdenhet i tid hos politiet?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tenker at forflytningskapasitet til sjøs er ikke der jeg ser den største utfordringen for det vi nå snakker om i denne høringen. Det er generelt et ønske i politiet å ha bedre kapasitet for å flytte seg til sjøs, men her vil jo mye av operasjonen foregå på land av politistyrker eller av heimevernsstyrker, som vil ha bra utholdenhet.

Abid Q. Raja (V): Så hvis trusselen kommer fra sjøsiden, vil man ikke kunne gjøre noe fra sjøsiden selv? Da er man litt avhengig av noen andre?

Odd Reidar Humlegård: Ja, noen har båter, Songstad, som i Bergen, hvor man har en betydelig kapasitet, men det er veldig forskjellig ...

Abid Q. Raja (V): Det er litt langt unna – fra Bergen til Tromsø, jeg vet ikke hvor lang tid det tar, jeg, å komme seg opp hvis noe skjer der oppe, eller for så vidt ned til Agder?

Odd Reidar Humlegård: Nei, hvis du tenker på det med Sjøheimvernet, så ...

Abid Q. Raja (V): Hvis du tenker på det fra et faglig ståsted, er jo litt av konklusjonen til Riksrevisjonen at man ser at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret ikke er slik Stortinget og instruksjonen har forutsatt. Vil du si at den nedtrappingen som har skjedd i Forsvaret – og det har dere vel fått med dere – er heldig i forhold til det samarbeidet politiet og Forsvaret skal ha for å kunne bistå hverandre i akutte situasjoner?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror ikke jeg skal bevege meg inn på å snakke om situasjonen i Forsvaret, annet enn at jeg ser at en del av det som foregår der, gjør at man får bedre tilgang på flere kapasiteter, i hvert fall som er med på å understøtte vårt oppdrag. Det er vel det korte svaret på det.

Abid Q. Raja (V): Hvordan ser du på Riksrevisjonens mening, når de skriver at det er «sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det»?

Odd Reidar Humlegård: Jeg får si som det ble sagt fra forsvarsledelsen: I en situasjon hvor ikke vi får denne samtidskonflikten, eller at vi er på et nivå og trusselnivå som gjør at Forsvaret først og fremst må prioritere både

sine egne nøkkelpunkter og det de har av andre oppdrag – det er jo heller ikke bare objektsikring, vakt og sikring, Heimevernet skal gjøre – så vil det kunne bli en ressursknapphet, men da er vi også i en svært alvorlig situasjon. I normalttilfellet – normalttilfellet – uten at det er krigsforberedende handlinger, sier jo nettopp Forsvaret at de skal kunne stille opp og sikre de objektene som vi har utarbeidet planer for.

Abid Q. Raja (V): Et siste spørsmål. Jeg tror et av våre nordiske naboland, Danmark, ba Heimevernet om bistand opp mot 400 ganger i 2015. Hvor mange ganger har politiet bedt om bistand fra Heimevernet siden 22. juli?

Odd Reidar Humlegård: Ja, det er ikke godt å si, for det er nok mange ganger. Det er jo mye samarbeid mellom forsvar og politi lokalt, landet rundt, året rundt.

Abid Q. Raja (V): Be om bistand, altså, ikke trene, men be om bistand.

Odd Reidar Humlegård: Det spørs litt hva du ...

Abid Q. Raja (V): Be om bistand for å gjøre en oppgave – når skjedde det sist?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror ikke jeg kan si her og nå hvor mange ganger det har skjedd siden. Det klarer jeg ikke ta på strak arm.

Abid Q. Raja (V): Men kan du huske når det skjedde sist at politiet aktivt ba Heimevernet om å bistå for å løse en utfordring som hadde oppstått?

Odd Reidar Humlegård: For eksempel ved en alvorlig situasjon, ras, uvær – eller noe i den duren?

Møtelederen: Jeg tror det spørsmålet er besvart nå.

Odd Reidar Humlegård: Ja.

Møtelederen: Da går vi videre til Bård Vegar Solhjell.

Bård Vegar Solhjell (SV): Tusen takk for det, komitéiar, og takk for ei god utgreiing ved opninga av møtet, eller opninga av sekvensen.

Vi står, synest eg, litt i den same utfordringa som vi gjorde i førre sekvens. Eg oppfattar at du godkjenner, anerkjenner, dei faktiske resultatata som Riksrevisjonen har lagt fram, men det er usemje om korleis ein skal forstå eller fortolke det. Det kan vi som sit her, ta stilling til, men for dei som ser det utanfrå, er det svært vanskeleg å vurdere. Det vert på ein måte berre påstandar, fordi grunnlaget for det er gradert og ikkje tilgjengeleg. Difor vil eg prøve å stille nokre spørsmål, som du får vurdere sjølv korleis du kan svare på.

Når det gjeld spørsmålet om samarbeidet mellom Forsvaret og politiet, i kva grad vil du seie at det var felles øvingar – knytt til den tematikken vi no snakkar om, objektsikring – når vi er tilbake i 2015, mellom forsvar og politi?

Odd Reidar Humlegård: Det har det vært, men det er jo ikke noe man får øvd i alle distriktene – politidistrikt, heimevernsdistrikt – hvert år, på alle objektene. Det er det ingen tvil om. Så det er forskjellig. Det er også slik at samarbeidet jamt over, som vi forsøker å si, er godt, men det er liksom knapphet på tid i dette forholdet mellom forsvar og politi. Heimevernet har jo et begrenset antall dager som de kan prioritere å øve sammen med oss, som er politiet, eller å drive med objektplanlegging. Det er mye der jeg synes denne – skal vi si – misforståelsen ligger, i hvert fall slik vi oppfatter det, og det er det ikke noe problem å snakke om i en åpen høring. Men vi opplever at det at vi ikke har fått gjort ting raskt nok og kanskje godt nok, skyldes knapphet på tid og kapasitet både i politiet og i Forsvaret. Men det som blir feil, er å si at det handler om samarbeidsklima eller en vilje eller manglende vilje til å samarbeide. Det er det som blir et bilde som ikke vi kjenner oss igjen i, verken i Forsvaret eller i politiet. Men jeg tror begge etater i dag erkjenner at vi har ikke fått gjort dette så raskt som ønskelig, verken i Forsvaret eller i politiet. Men det handler om kapasitet og at det er mye som skulle gjøres på kort tid. Og for politiets del: Veldig mye annet innenfor beredskapsområdet samt at vi holder på med en stor politireform, gjør at vi ikke har hatt den nødvendige framdriften.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg oppfattar ikkje Riksrevisjonens rapport slik at han set spørsmålsteikn ved viljen, men at det er resultatata – det som faktisk har skjedd – han tek opp. Så igjen: Er du einig i at ei rimeleg tolking er at det var for lite felles øving i den perioden dei undersøkte?

Odd Reidar Humlegård: Ja, det tror jeg absolutt. Og det mener jeg, som jeg også nevnte, at det å øve mer er viktig. Vi i politiet øver jo mye med Forsvaret, store øvelser, «tabletop»-øvelser osv. Men det å øve på lokalt nivå med Heimevernet og lokalt politi blir viktig, ikke minst blir det viktig nå når de nye distriktene skal settes opp, å bli kjent med sine – skal vi si – nye samarbeidspartnere. Det blir viktig for politiet også.

Bård Vegar Solhjell (SV): La meg spørje: Var det i tilstrekkeleg grad ajourførte felles oversikter, som var gjort kjende for kvarandre, over objekt som skulle sikrast?

Odd Reidar Humlegård: Nei, jeg vil ikke si at det var tilstrekkelig. Vi satt jo med denne listen over skjermingsverdige objekter. Den fikk vi sommeren 2013. Da var det også slik at den var ikke helt å jour. Vi har hatt en del jobb med det. Det er mulig at jeg nå begynner å gjenta dette til det kjedsommelige, men vi må også ha in mente at det er snakk om hundrevis av objekter som skal planlegges, og det er få som har jobbet med dette i distriktene. Og jeg vil si det er en kapasitet som i enkelte distrikt var bedre før enn det den har vært helt fram til helt i det siste.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg har forståing for det.

Berre eit siste spørsmål: Vil de seie at de har klart å formidle informasjon om status på ein god måte oppover til departementet? Vil du seie at dei på det tidspunktet vi

snakkar om, 2014/2015, var godt og korrekt orienterte om status når det gjeld objektsikring?

Odd Reidar Humlegård: Om Songstad kan svare på det? Han hadde denne fagdialogen mer nært på.

Kaare Songstad: Jeg vil svare ja på det spørsmålet. Det var i denne perioden en ganske tett dialog mellom Politidirektoratet og Justisdepartementet ved de avdelingene som jobbet med det. Og hvis du spør noen i departementet om det samme, vil de bekrefte at de var veldig på oss i denne perioden – litt mer på objektsikringssiden enn på sikringsstyrkeproblematikken. Men her var det oppfølging, mange møter og brev som gikk frem og tilbake i denne perioden, særlig i 2014.

Jeg vil også tilføye noe til ditt forrige spørsmål, Solhjell, om dette med øvelser. Direktøren var inne på det innledningsvis, dette med vårt fokus i tiden etter angrepene i 2011. Det er viktig at man forstår mer av hvordan dette foregikk hos oss i denne perioden. Vår aktivitet var vi enige om var veldig rettet mot å sette politiet mer i stand til å respondere mot akutte hendelser som rammet befolkningen. Det var viktig for oss å jobbe med vår operative evne, vår responsevne, i forhold til det vi hadde sett, og som fortsatt ligger i PSTs trusselvurderinger, der det er angrep mot myke mål som har vært i fokus. Øvingsaktiviteten har også vært preget av den tilnærmingen vår, og vi har nok øvd mer på den type scenarioer enn objektsikringsdelen i denne perioden. Men forklaringen er, som jeg har vært inne på nå, litt den situasjonen som Politidirektoratet og politiet var i årene etter angrepene.

Odd Reidar Humlegård: Vi har kort sagt prioritert mer å styrke oss for å komme andre til unnsetning enn å komme våre egne objekter til unnsetning og øve på det. Det tror jeg må være en kortversjon av det. Men på de skjermingsverdige objektene som er avgjørende for at vi skal kunne operere ute og få styrker fram i rett tid, har vi prioritert det, og de er nå sikret etter en gullstandard.

Møtelederen: Da er spørreperioden over, og vi går over til konkrete oppfølgingsspørsmål innenfor en ramme på 15 minutter. – Jette F. Christensen først.

Jette F. Christensen (A): Den farligste plassen å hvile er i vedtak og planer. Man skal ikke hvile før resultatene er der – og resultatene er der ikke nå, og de var der ikke da denne rapporten fra Riksrevisjonen ble skrevet.

Dere har svart på mange spørsmål nå. Grunnen til at situasjonen oppsto, grunnen til at Riksrevisjonen leverte en så kritisk rapport, var at dere manglet planleggingskapasitet. Det har jeg respekt for. Det er en stor jobb. To av syv forbedringsmål som ble dratt opp etter 22. juli av Gjorv-kommisjonen, dreide seg om beredskap. Det betyr at dette er veldig, veldig viktig. Og det haster, for politiet og politikernes oppgave er ikke å sikre at folk skal være trygge og lykkelige senere. Det er å sikre at de skal være det i dag.

Jeg er nødt til å få svar på følgende: Når ga dere konkret beskjed om at det manglet ressurser til å fylle opp målene etter Gjorv-kommisjonen, etter vedtakene i Stortinget og etter regjeringens prioriteringer? Hvem ga dere beskjeden til, på hvilken måte ga dere beskjed, og når gjorde dere det?

Odd Reidar Humlegård: Innenfor dette området har vi ikke gitt noen tilbakemelding til departementet om at det ikke har vært ressurser eller kapasitet når det gjelder dette med planlegging for sikringsstyrken. Når det gjelder skjermingsverdige objekter, er det en annen historie, for da er det snakk om flere hundre millioner kroner. Men dette er noe som nok en gang må ses i sammenheng med alt som kom av forventninger, ambisjoner og tiltak etter 22. juli. Går man inn i Gjorv-kommisjonen, kan man se flere ting der som fortsatt ikke er på plass. Der er det en bestilling på beredskapssenter. Det er politihelikopter som skal være på plass. Det er snakk om operasjonssentraler som skal bli bedre. Og det er snakk om at politiet må få en annen styring av IKT-infrastrukturen sin for å kunne operere på en annen og mer moderne måte.

Alt dette er vi helt enig i. Alt dette tar mye tid. Plankapasiteten vår, f.eks. i Politidirektoratet, har bl.a. gått med i alt det arbeidet som er gjort så langt i å planlegge for et nytt beredskapssenter. Det er en stor jobb. Det er brukt titalls millioner på det. Det kommer til å sette politiet i en vesentlig bedre posisjon hvis det bygges. Det kommer til å håndtere mange av våre skjermingsverdige objekter på en veldig god måte. Men det tar tid. Ambisjonsnivået og framdriften innenfor alt det vi skulle gjøre – jeg tror det er der noe av dette ligger.

Det gjelder også for dette med bruk av sikringsstyrker. Det er ikke det at vi kan peke på noe spesielt tidspunkt hvor vi har sagt at her er det for lite ressurser. Vi har altså bygget opp politiet. Det er de siste fem årene tilført over 2 200 årsverk. Politidirektoratet har organisert seg og rustet seg opp på en helt annen måte for å håndtere dette. Og vi håndterer et ganske betydelig etterslep på både tiltak, teknologi, materiell og utstyr.

Jette F. Christensen (A): Så det betyr at før beredskapssenteret er på plass, vil ikke målene bli nådd uansett? Det er det vi venter på? Det er den datoen vi kan være trygge på?

Odd Reidar Humlegård: Nei, da har jeg uttrykt meg utydelig. Jeg sier at det er et eksempel på et tiltak som vil bl.a. forbedre antall skjermingsverdige objekter som er permanent grunn sikret etter en standard som vi legger til grunn. Men det var bare et eksempel på noe som tar tid å planlegge og gjennomføre og ikke minst koster mye penger. Men mye er blitt vesentlig bedre innenfor beredskapsområdet fram til nå, og vil også øke uavhengig av beredskapssenteret fremover.

Møtelederen: Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Vi har fått en rapport hvor en har brukt karakteristikken «svært alvorlig» omkring deler av beredskapssituasjonen, og det er en karakteristik som vi sjelden møter fra Riksrevisjonen. Derfor blir dette en viktig sak for oss. Dere beskriver at dere har fått mange oppgaver på beredskapsområdet. Dere har vært igjennom en omorganisering. Hvordan har dere opplevd prioriteringen mellom de mange oppgavene som dere har fått fra Justisdepartementet? Og har det vært en tydelig nok prioritering, sett fra deres side, av denne oppgaven i forhold til de mange andre?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror det er, med respekt for komiteen, vanskelig å sette seg inn i den porteføljen norsk politi sitter med – og har gjort siden 22. juli – med alt som har blitt gjort, og alt vi skal gjøre. Vi holder på med tidenes politireform. Vi har iverksatt en rekke tiltak innenfor beredskapsområdet, som har styrket beredskapen vesentlig. Det har aldri vært bedre enn det det er nå. Men det er ikke alt som er levert raskt nok. Det er også slik at mye av det vi nå sliter med, er ting som også Riksrevisjonen har påpekt tidligere innenfor IKT-området til politiet – før 22. juli. Men da er det altså snakk om systemer som er 40 år gamle, og som er ganske viktige for å understøtte vår operative evne.

Alt dette har vi nå gjort mye med. Vi prøver så godt det er mulig å prioritere de viktigste tingene først. Det opplever jeg at vi har god forståelse for i departementet. Så det handler ikke bare om penger. Det handler faktisk også om vår gjennomføringsevne, kapasitet. Vår utviklingsportefølje for 2017 er på 814 mill. kr. Alt dette kommer til å forbedre norsk politi, også innenfor beredskapsområdet.

Så det er veldig mye som skjer nå samtidig. Vi må ta ansvar for det som nå påpekes fra Riksrevisjonen, at dette ikke har gått fort nok. Men vi har også tatt denne rapporten på alvor. Vi startet allerede i mai i fjor da den foreløpige rapporten kom fra Riksrevisjonen, med å iverksette tiltak. Den endelige rapporten kom ikke før ut på høsten, i oktober eller noe sånt.

Møtelederen: Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Jeg har fått med meg debatten om en politireserve. Jeg lurer på: Hvorfor skal Stortinget og samfunnet bruke ressurser på å bygge opp en slik politireserve når man har Heimevernet, som allerede er trent til å gjøre de oppgavene – særlig sett opp mot Danmark som f.eks. har en grensekontroll pågående, hvor Heimevernet bistår, og de rekvirerer hjelp derfra veldig ofte? Handler ikke det i bunn og grunn om nettopp det Riksrevisjonen tar opp – at her er blå uniform og grønn uniform blitt dårlige til å samarbeide? Føles det litt som et nederlag å be om håndhevelsesbistand fra Forsvaret og ta i bruk den instruksen som gjelder, hvor Forsvaret skal yte bistand til politiet, altså instruksene fra 2012?

Og da, etter at du har besvart det, tilbake til mitt opprinnelige spørsmål, og det er: Hvor mange ganger har dere bedt om håndhevelsesbistand fra Forsvaret og Heimevernet?

Odd Reidar Humlegård: Jeg nevnte dette med politireserven. Jeg hadde som UP-sjef ansvaret da vi overtok den, og da var det 5 000 i reserven. Så bemannet vi ned til 1 000 og begynte med bedre trening og bedre utstyr. Vi så at dette ble lite brukt, derfor var jeg med på, da jeg ble intervjuet av Forsterkningsutvalget, å foreslå at man la ned politireserven, for jeg mente at hvis ikke en er mer gripbar og brukes mer, er det ingen vits i. Da er det bedre at vi bruker Sivilforsvaret og Heimevernet.

Jeg sier at dette kan være en gripbar ressurs rundt om i Politi-Norge hvis man tar det som en ressurs for hele landet og kanskje, som er vårt forslag, bemanner ned til rundt 600 reservister som trenes bedre og holder mye tettere kontakt med politidistriktene – ikke for ikke å bruke Heimevernet til det de skal brukes til, men fordi det vil være

politiets egen forsterkningsressurs i politiuniform, som kunne brukes til å sikre politiets egne objekter i en tilspisset situasjon. Jeg sier det er en mulighet, og den vil være billig. I dag koster reserven 3,5 mill. kr i året å holde i drift. Og det er til vurdering i departementet.

Vi bruker gjerne Heimevernet også i fortsettelsen. Det er ikke noe motsetningsforhold i dette.

Abid Q. Raja (V): Men til dette med håndhevelsesbistanden: Etter at den instruksene trådte i kraft i 2012, altså instruks for Forsvarets bistand til politiet – ikke den vi har snakket om til nå – har den noen gang blitt brukt? Har dere bedt om håndhevelsesbistand?

Odd Reidar Humlegård: Ja da, det har blitt brukt, men jeg klarer ikke nå å erindre hvor mange ganger og hvordan det er fordelt. Men det er klart at vi har brukt den. Vi har jo hatt flere situasjoner som både har vært offentlig kjent, hvor trusselnivået har dratt seg til, som sommeren 2014, hvor vi satt i en spesiell situasjon i over ett år. Men det er også incidenter hvor vi har gjort det med Forsvaret, uten at det har kommet ut i offentligheten. Vi har håndtert det på vårt nivå.

Møtelederen: Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk. Jeg vil gå tilbake til starten på dagen i dag. Da hadde vi NSM inne, og Kjetil Nilsen fokuserte på dette med objekteierens plikt. Da sa han at objekteierne må ha en betydelig systemforståelse for å kunne se hvordan anslag mot de konkrete objektene kan utføres for å fastsette hensiktsmessige sikringstiltak. Vi har nå snakket mye om samarbeid mellom politi og forsvar. Men når det gjelder samarbeidet mot objekteierne: Hvordan vurderer dere kompetansen til objekteierne til å forstå denne situasjonen som de skal sikre for? Kan dere kommentere noe på det og utviklingen man kan se fremover her?

Odd Reidar Humlegård: Jeg hørte spørsmålet og din spørsmålsstilling forrige gang, og jeg er enig i at det er ganske stor forskjell på kompetansen og kapasiteten ute i forskjellige sektorer og i privat næringsliv, naturligvis, som må kjøpes av denne tjenesten. Så det varierer, og det har blitt et eget fag. Det er mulig Songstad kan fortelle litt om hvordan man jobber med det på politidistriktet, noen konkrete eksempler.

Kaare Songstad: Det er ikke noen tvil om – som du er inne på – at det er varierende kompetanse hos noen av disse objekteierne, særlig de sivile. Som dere har fått med dere i løpet av høringen, foreligger det nå planer med tanke på alle disse skjermingsverdige objektene, både fra politiets side og fra Forsvarets side på de som vi har samarbeid om. I det planleggingsarbeidet er det en løpende dialog, selvsagt, med de ulike objekteierne. Som en tidligere i dag var inne på: Det er store forskjeller på kompetansen i andre enden, så her har vi fortsatt en jobb å gjøre. Norsk sikkerhetsmyndighet er en særlig viktig aktør i fortsettelsen og disse veilederne de produserer, er til god hjelp.

Møtelederen: Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvor stort behov for ekstrainsats vil det bli fra politiets side hvis Heimevernet reduseres til 35 000 mann og en tar vekk Sjøheimevernet? Hvilke konsekvenser har det for politiet?

Odd Reidar Humlegård: Jeg forstår forsvarsledelsen slik at de skal klare å gjøre den jobben som vi – nær sagt – ønsker å ha dem til å yte bistand til, også med den dimensjoneringen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Er det ingen konsekvenser for politiet sånn som du ser det?

Odd Reidar Humlegård: Jeg kjenner ikke godt nok til Sjøheimevernet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det er greit. Så var vi inne på politireserven – du sa den var rimelig, og noen mener at HV er rimelig.

Odd Reidar Humlegård: Det er noe av det samme konseptet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvem er dyrest?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror de er like billige.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Like billige. Til slutt: Du sa at når en er i denne situasjonen, som Riksrevisjonen har betegnet som svært alvorlig, og det etter hvert siger på at ikke alt er på stell, er det få som har jobbet med objektsikringen i politiet. Det er et ansvar som er flere steder, og det blir sjelden bra når ansvaret er flere steder. Er det en systemfeil her at ikke de sentrale objektene skal være ansvars plassert ett sted? Det var det ene spørsmålet. Og i tilfelle hvor – skal det være i politiet, eller skal det være i Forsvaret?

Odd Reidar Humlegård: Jeg tror nok ikke det forklarer noe av det som har blitt påpekt av Riksrevisjonen, at det er en systemfeil, og at det er det som er – skal vi si – problemet. Jeg vil holde på de forklaringene jeg har forsøkt å komme med underveis så langt. Men til den første delen av spørsmålet ditt er det ikke noen tvil om at det har vært og fortsatt er forskjellig kapasitet og kompetanse rundt om i politidistriktene når det gjelder dette. Det er også noe av det vi nå har gjort – vi har vel stilt 42 standardiserte krav til de nye politidistriktene til hva de skal levere på i det vi kaller for rammer og retningslinjer for å etablere nye distrikt. Da er dette noe av det som skal bli likere og bedre, og som gjør at vi får en linje fra beredskapsavdelingen i Politidirektoratet og ut til politidistriktene og det enkelte lensmannskontor for å ivareta dette, for det blir viktig for oss i fortsettelsen å følge opp. Selv om vi nå begynner å nærme oss 100 pst. innfrielse på planlegging og utvelgelse etter Riksrevisjonens gjennomgang, er ikke det en jobb som er gjort for bestandig. Det er et kontinuerlig arbeid å holde dette planverket ved like, og ikke minst ha øvelser i politiet og sammen med Forsvaret.

Møtelederen: Da har ikke jeg flere som har meldt seg til spørsmål. Vil du, Humlegård, si noe mer til slutt som du føler at er nødvendig å si før vi slutter?

Odd Reidar Humlegård: Ja, takk. Jeg takker for gode og innsiktsfulle spørsmål, og jeg håper at vi har klart å svare på en måte som har gitt mening. Jeg er opptatt av til slutt å si at vi har i det arbeidet som har blitt påstartet etter at Riksrevisjonen startet sin etterlevelsesrevisjon, fokusert mye på dette og vil også ta det på alvor i fortsettelsen. Så det har vært en nyttig revisjon for vårt vedkommende. Jeg håper at det er et inntrykk som også har festnet seg.

Så har vi også tillatt oss å foreslå noen endringer i regelverket og instruksene i gjennomgangen av det for å gjøre regelverket tydeligere og enklere for alle som skal bruke det.

Møtelederen: Da sier vi takk til politidirektøren og hans folk.

Da er det pause til kl. 15.35.

Høringen ble avbrutt kl. 15.21.

Høringen ble gjenopptatt kl. 15.36.

Høring med tidligere justisminister Anders Anundsen

Møtelederen: Da går vi videre i høringen. Vi har kommet fram til sekvensen som omfatter tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen. Vi ønsker deg hjertelig velkommen hit.

For deg er det selvfølgelig ikke nødvendig med noen form for formell gjennomgang. Du kjenner jo dette godt. Du har sittet her jeg nå sitter, i mange år, så vi hopper over den formelle gjennomgangen. Da vet du at du har 10 minutter til disposisjon, og jeg sier vær så god, Anundsen.

Anders Anundsen: Takk for det, komitéleder.

Kjære komité: Å sikre objekter som er viktige for å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner i en krise, er viktig. I min tid i regjering var objektsikring på regjeringens bord mange ganger og var et høyt prioritert område som gjelder alle departementer og alle sektorer. Riksrevisjonens rapport omhandler imidlertid ikke objektsikring som sådan, men små utvalgte deler av det samlede arbeidet med objektsikring. Rapporten omhandler kun objektsikring i to etater – politi og forsvar – og oppfølging av én spesifikk instruks om bruk av sikringsstyrker som objektsikring av utvalgte objekter. Jeg sier det fordi det er viktig å ikke dra saker ut av proporsjoner, og det er viktig og nødvendig å ha et relevant presisjonsnivå fra aktørenes side. Jeg vil i det videre i første rekke forholde meg til de områdene i rapporten som gjelder politiet i min tid som statsråd.

I Justis- og beredskapsdepartementet var arbeidet med objektsikring et sentralt område, både i departementets samordningsrolle og for å sikre tilfredsstillende gjennomføring i egne underliggende etater. Det siste er skjedd gjennom den ordinære styringsdialogen, som også utløste behov for særskilte oppfølgingsmøter på høyt nivå i departementet.

Det er viktig å skille mellom de ulike delene av Riksrevisjonens rapport. For det første omhandler den spørsmålet om permanent grunnsikring for politiets egne objekter. Jeg nevner det først fordi det er et spørsmål om oppfølging av forskriften, og fordi det dreier seg om relativt få objekter. Riksrevisjonen peker på at det ikke er etablert en til-

fredsstillende permanent grunnsikring ved enkelte av objektene.

I forskriften og veilederen til forskriften som Nasjonal sikkerhetsmyndighet også var godt inne på tidligere i dag, fremstår uttrykket «permanent grunnsikring» som noe betydelig mer dynamisk enn f.eks. krav til fysiske permanente barrierer. Blant annet fremgår det at permanent grunnsikring skal bestå av en kombinasjon av barrierer, deteksjon, verifikasjon og reaksjon som er tilpasset det enkelte objektet.

Videre står det at det for ulike typer skjermingsverdige objekter kreves ulik vektlegging og ulik kombinasjon av disse sikringstiltakene tilpasset det konkrete objektet. Dette er altså ingen eksakt vitenskap. Det er gjort en stor innsats for å få på plass tilfredsstillende sikring av de aktuelle objektene. Spørsmålet om hvorvidt en grunnsikring er tilfredsstillende, vil således avhenge av den til enhver tid gjeldende risikoanalysen for objektet og gjennomførte tiltak. Det kan altså endre seg.

Selv om politiet f.eks. foretrekker en grunnsikringstype som er kostnadskrevende, kan en tilfredsstillende grunnsikring også oppnås ved å gjennomføre alternative, kompenserende tiltak. Departementet fulgte grundig opp at slike kompenserende tiltak skulle komme på plass for politiets objekter før fristen 31. desember 2014. Det ble også rapportert til meg at dette i stort var i orden innen fristen.

I vurderingen av kompenserende tiltak kan det selvfølgelig være relevant at flere av de funksjonene som er skjermingsverdige, skal flyttes om relativt kort tid, delvis på grunn av nærpolitireformen og delvis på grunn av andre strategiske grep.

Grunnsikringstiltakene kan også, slik jeg forstår det, måtte endres som følge av et endret trusselbilde eller objektets aktualitet ved en sikkerhetshendelse eller lignende. Min erfaring tilsier at i den korte tiden som har gått fra vi startet opp dette arbeidet, har det skjedd endringer både i hva slags objekter som skal være utpekt, og i hva slags sikringstiltak som er tilfredsstillende. Objektsikring av politiets egne objekter har vært gjenstand for hyppig oppfølging i styringsdialogen.

For det andre omhandler Riksrevisjonens rapport i hvilken grad instruks om bruk av sikringsstyrker er oppfylt eller ikke. Da instruksjonen trådte i kraft i 2012, fikk Politidirektoratet i oppdrag å gjennomføre instruksjonen. Politidirektoratet ga så politimestrene i oppdrag å utpeke objekter og utarbeide planverk for objekter i eget politidistrikt. Det skulle gjøres i samarbeid med Forsvaret, og det skulle også gjennomføres øvelser. Dette følger også direkte av instruksjonen. Det har vært mye dialog og oppfølging av arbeidet med å følge opp instruksjonen, både mellom departementet og direktoratet og mellom direktoratet og politimestrene. Det har vært tema i tildelingsbrevet for 2014, og det har vært krav om oppdatering i 2015.

Det er to rapporter jeg mener det er særlig grunn til å merke seg. Den ene rapporten er til Justisdepartementet fra Politidirektoratet. Den er det også henvist til tidligere i dag, så jeg går ikke nærmere inn på den. Den er datert 30. september 2014, og viser faktisk at Politidirektoratet gjorde et godt stykke arbeid i 2014 som oppfølging av tildelingsbrevet for å sikre at instruksjonen skulle implementeres. Rapporten ble sendt departementet, og i tillegg forsvarsstaben og FOH, etter det jeg har fått opplyst. Opplistingen som foreligger der, har ingen «end date». Det er ikke slik

at den bare gjelder for en viss periode. Den gjelder inntil den blir endret.

Den andre rapporten er fra 18. mai 2015, da departementet fikk en statusoppdatering fra Politidirektoratet, som også så vidt var tema her i forrige runde med Politidirektoratet, hvor det står følgende punkt:

– Politiet og Forsvaret har et koordinert planverk for beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker.

Det ble rapportert på følgende vis ved status:

Gjennomført, objektplan utarbeidet, PBS er oppdatert, jf. instruks for bruk av sikringsstyrker fra henholdsvis politi og forsvar.

Den faktiske situasjonen samstemte ikke med rapporteringen til departementet.

I en slik styringsdialog er det naturlig at en har sterkere fokus på de områdene hvor det rapporteres avvik. Der det rapporteres i grønt eller som gjennomført, vil naturligvis fokuset til departementet for videre oppfølging være et helt annet enn hvis det rapporteres avvik. Departementet hadde heller ikke noen systematisk måte å gjennomføre tilsyn eller undersøkelser på som kunne avdekke at dette ikke var riktig. Det er en av årsakene til at jeg tok initiativ til å etablere et eget tilsyn for justisdepartementet hvor Justisdepartementet selv kan gå ut og gjennomføre tilsyn i underliggende etater på områder som er av kritisk karakter, men som vi likevel har fått rapportering på grønt, slik at man slipper å vente på ordinære eksterne tilsyn.

Det tredje temaet i Riksrevisjonens rapport er samarbeidet mellom politi og forsvar i spørsmålet om å utarbeide planer og øve objektsikring ved bruk av sikringsstyrker. Det er altså ikke generelt, men kun på dette området.

Jeg har lyst til først å si noen ord om samarbeidet mellom politi og forsvar generelt, som denne saken altså ikke omhandler. Det er etter min oppfatning et svært godt samarbeid mellom politi og forsvar, og jeg mener det er grunnlag for å si at det aldri har vært bedre. Uansett hvem jeg snakker med om dette temaet, enten det er politidirektør, forsvarssjef, enkelte operatører – eller på hvilket nivå det er – så er historien den samme. Samarbeidet mellom forsvar og politi er bra. Det er jo ikke det samme som at det ikke foreligger uenighet fra tid til annen. Uenighet er ikke et problem i seg selv. Det er hvis det er et samarbeidsproblem, en står overfor en utfordring. Min oppfatning er at vi generelt ikke gjør det. Det er selvfølgelig en forventning til at politi og forsvar samarbeider godt også lokalt ved gjennomføring av arbeidet med å sikre objekter ved bruk av sikringsstyrker. Jeg registrerer det som svært alvorlig at Riksrevisjonen mener at dette ikke har skjedd i tilstrekkelig grad i det tilfellet vi her snakker om.

Jeg har også lyst til å vise til at både det politiet har sagt, og det Forsvaret har sagt i denne høringen om samarbeidet, underbygger at samarbeidet er svært godt. Men jeg tror at i tillegg til eventuelle mangler ved samarbeidet som Riksrevisjonens rapport peker på knyttet til gjennomføringen av instruks, må en også se dette i et litt større bilde. Vi stiller veldig strenge krav til politiet på svært mange områder. Det er skjedd veldig mye i norsk politi de siste tre årene, også på beredskapsområdet. Politiet har de ressursene og den kapasiteten de har. De har ikke mer enn det. Det er antakelig helt uunngåelig at det er et avvik mellom det som er politiske forventninger av leveranser fra politiet, og det de reelt klarer å gjennomføre med den kapasiteten de faktisk har. Det gjelder ikke politiet alene. Planleggingen av

nærpolitireformen kan også ha stjålet ledelsesoppmerksomhet fra akkurat dette området.

Til slutt har jeg lyst til å si noe om beredskapssituasjonen generelt i dag, og jeg gjør det fordi jeg ser at det er noen som trekker linjene tilbake til terrorangrepet i 2011. Som komitélederen var inne på, har jeg ledet kontroll- og konstitusjonskomiteen, jeg ledet kontrollhøringen da den saken var til behandling i Stortinget, og jeg var også nestleder i Den særskilte komité. Det er intet grunnlag for å hevde at intet er bedre siden da. Det går rett og slett ikke an å ta mer feil – med respekt å melde.

Jeg vil bl.a. henlede oppmerksomheten på stortingsmeldingen som ligger til behandling i dette hus nå, Meld. St. 10 for 2016–2017, Risiko i et trygt samfunn, hvor det rapporteres på de tiltakene som både Gjørnv-kommisjonen, Den særskilte komité og Stortinget kom med etter den såkalte terrormeldingen, hvor det rapporteres på en svært grundig og god måte. Det viser en gjennomgripende endringstakt og gjennomføringskraft på tiltak som har gitt oss en svært mye bedre beredskap. Det betyr ikke at vi finner oss i et beredskapsmessig nirvana, for noe slikt finnes ikke. Det vil alltid være potensial for forbedring, og det gjenstår fortsatt oppbygging av enkelte kapasiteter. Det vil alltid bli gjort funn, som Riksrevisjonen har gjort i denne saken, som viser kritikkverdige forhold, og vi kommer aldri i mål. Beredskap handler nettopp om det, om å være beredt også på det vi ikke kan forutse. Truslene vil skifte, og vi må tilpasse oss som samfunn som best vi kan, men vi vil aldri bli perfekte, selv om ambisjonen vår skal være det perfekte.

Møtelederen: Da sier jeg tusen takk til Anders Anundsen.

Jeg gir nå møteledelsen til Michael Tetzschner. Jeg vil bare si at Arbeiderpartiets representanter vil dele litt på de 10 minuttene vi har til disposisjon.

Michael Tetzschner overtok her over som møteleder.

Møtelederen: Ja vel, da er vi orientert om det. Kan du si noe om fordelingen?

Martin Kolberg (A): Jeg begynner.

Møtelederen: Er det 5 minutter og så 5 minutter på neste?

Martin Kolberg (A): Vi får se hvordan svarene faller.

Møtelederen: Ja vel. Da får vi se hvor mye plass det blir til nummer to. Vær så god, komitéleder og saksordførere.

Martin Kolberg (A): Det er jo riktig som tidligere justis- og beredskapsminister Anundsen sier, at han kjenner denne saken veldig godt fra mange sider – og vi gjorde det sammen. Denne saken har sin forhistorie knyttet til 22. juli og alt som skjedde da. Det som Stoltenberg-regjeringen gjorde, og som Stortinget var med på å bestemme, var å etablere denne instruksen som er til behandling her i dag, egentlig, slik som du selv presiserer.

Riksrevisjonen, som vi alle har tillit til, og som du har uttrykt tillit til mange ganger, sier at situasjonen er svært alvorlig. Det betyr, som du vet, fare for liv og helse og at instruksen ikke er fulgt opp – vår riksrevisjon sier at verken politiet alene eller Forsvaret alene eller de sammen kan beskytte de relevante objektene på riktig måte. Dette er en konklusjon som er bakgrunnen for denne høringen og bakgrunnen for komiteens behandling av saken. Du har jo sittet som justisminister etter valget i 2013 og fram til ikke så altfor lenge siden. Det betyr at dette må være ditt politiske ansvar. Vi er selvfølgelig veldig spent på å høre: Hva er tidligere justisministers kommentar til det som er Riksrevisjonens konklusjoner i denne veldig alvorlige saken – vi husker veldig godt at objektsikringen var et meget sentralt spørsmål ved behandlingen av Gjørnv-kommisjonens rapport både her i komiteen og i Stortinget? Jeg har hørt hva du har sagt, men du må svare mye mer konkret på hvorfor du mener, eventuelt, at Riksrevisjonens konklusjoner og rapport til Stortinget ikke er riktig.

Anders Anundsen: Det har ikke jeg sagt. Jeg har tvert imot sagt at jeg ser på merknadene til Riksrevisjonen som svært alvorlige og la som statsråd det til grunn for den videre oppfølgingen. Men som jeg har redegjort for, burde dette vært på plass i 2012. Det burde vært på plass i 2013, og så ble det lagt inn i tildelingsbrevet for 2014, fordi vi så at det ikke var på plass verken i 2012 eller i 2013. I 2015 fikk vi rapportert på tildelingsbrevet at dette var i orden. Sånn sett er dette egentlig midt i kjerneområdet for den virksomheten Riksrevisjonen har, for nettopp å avdekke forhold som man egentlig tror er annerledes. Jeg synes at på det området har Riksrevisjonen gjort en svært god jobb. Grunnen til at dette er svært alvorlig, er at det burde ha vært på plass for svært lenge siden, når det gjelder instruksen.

Martin Kolberg (A): Unnskyld, Anundsen – bare et lite øyeblikk. Jeg var klar over dette, men hvorfor kom det ikke på plass når det ble sagt fra din side at dette skulle ha topp prioritet – og her skulle det vises gjennomføringssevne? Hvorfor kom det ikke på plass etter en slik fundamental katastrofe som 22. juli 2011 var – og slik som stortingsbehandlingen forutsatte? Hvorfor kom ikke dette på plass på din vakt?

Anders Anundsen: Nå tror jeg det er viktig å si at dette er ett tiltak av svært, svært mange. Det er gjennomført en enorm oppbygging av norsk beredskapsevne etter 22. juli, noe iverksatt av den forrige regjeringen og svært mye iverksatt av den sittende regjeringen. Dette er ett tiltak. Hvorfor det ikke kom på plass i 2012 eller 2013, er det veldig vanskelig for meg å si noe om. Årsaken til at det ikke kom på plass på min vakt, er det faktisk krevende å gi en fullgod forklaring på, fordi vi faktisk fikk rapportert at det var i grønt. Det var rapportert at dette skulle være i orden. Den 18. mai 2015, som jeg nettopp henviste til, fikk vi sluttrapporteringen på at dette skulle være i orden. Det viste seg ikke å være tilfelle. Årsaken til at det er blitt sånn, tror jeg også jeg berørte i innledningen min. Det er en enorm endringstakt i norsk politi, det er en enorm oppbygging og endring for å bedre kapasiteten for å håndtere og forebygge terror, og så har det nok ikke fått den prioriteten

som det burde ha fått, fordi en har prioritert annerledes, på tross av de klare signalene som er i tildelingsbrevet.

Martin Kolberg (A): Du bekrefter jo dette også i brevet til Riksrevisjonen, at departementet burde gått nærmere inn på dette og fulgt det mer konkret opp. Allikevel er det slik at det er statsråden og departementet som sitter med ansvaret. Jeg spør igjen: Hva er din tanke om grunnen til at man ikke greide å få på plass dette, som var så sentralt i Stortingets behandling av Gjørsv-kommisjonens rapport? Vi husker diskusjonene om gatestenging og alle diskusjonene rundt dette som var spissen i angrepene på Stoltenberg-regjeringen den gangen. Nå spør jeg en gang til: Hvorfor mener du at det ikke var på plass? Du sier at det er vanskelig å svare på, men det er jo ikke et svar du selv hadde tillatt som godkjent ved tidligere anledninger. Det vil jeg i hvert fall tillate meg å si.

Anders Anundsen: Nå stiller du spørsmål om to forskjellige ting. Det ene er objektsikring, og du bruker det som grunnlag for det som var hovedkritikken knyttet til Gjørsv-kommisjonens rapport – objektsikring i stort. Det mener jeg er i all hovedsak på plass. Det er fortsatt noen få mangler, men i all hovedsak er det på plass. Når det gjelder bruk av sikringsstyrker, var det en veldig liten del av oppfølgingen etter 22. juli, men likevel en viktig del. Jeg tror nok at det spørsmålet må heves litt, utenfor bare dette lille området, for det sier litt om hvordan styringen i staten generelt er. Den er jo faktisk basert på at man skal ha en beskjed ut og en rapportering tilbake og så forholde seg til det. Når man ikke kan gjøre det, mener jeg det er grunnlag for, og det nevnte jeg ...

Martin Kolberg (A): Men det er statsrådets ansvar.

Anders Anundsen: Nettopp, og det er derfor jeg nevnte i innlegget mitt at det var nødvendig å innføre en ordning hvor vi også kan reise ut og gå på tilsyn for å avdekke avvik på kritiske områder og ikke vente på at Riksrevisjonen eller uavhengige tilsyn skal gå inn på disse områdene for å gjennomføre den kontrollen. Det er et helt konkret tiltak for å hindre at vi skal komme i den situasjonen på nytt.

Martin Kolberg (A): Med møtelederens tillatelse skal vi bytte til Jette F. Christensen, men jeg har et spørsmål før det, og jeg vil spørre: Betyr dette, Anders Anundsen, tidligere justis- og beredskapsminister, at du er enig i Riksrevisjonens rapport? Sier du det – eller hva sier du?

Anders Anundsen: Jeg er enig i Riksrevisjonens konklusjoner på dette.

Martin Kolberg (A): Og du mener at det er ditt ansvar, i stor grad?

Anders Anundsen: Ja, det er mitt konstitusjonelle ansvar i den tiden jeg har sittet, og så er det foregående justis- og beredskapsministers ansvar for 2012 og 2013.

Møtelederen: Da er det Jette F. Christensen, etter hva jeg forstår.

Jette F. Christensen (A): Takk. Du sier at vi ikke skal dra saken ut av proporsjoner, og du henviser til tema på høringen som «denne lille saken». «Denne lille saken» dreier seg om at Forsvaret eller politiet – verken sammen eller hver for seg – kan trygge objekter i Norge i en trusselforhold. Det å reagere på det er ikke å dra en sak ut av proporsjoner, det er en selvfølge.

Etter at du har svart Riksrevisjonen på deres bemerkning, skriver Riksrevisjonen:

«Riksrevisjonen merker seg at statsråden ikke gir fullgod forklaring om årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunn sikring ikke er gitt nødvendig prioritet.»

Hvorfor ble ikke arbeidet med objektsikring og grunn sikring gitt tilstrekkelig prioritet på din vakt?

Anders Anundsen: For det første kan jeg ikke si at jeg har sagt at dette handler om «denne lille saken», men det er et begrenset område som Riksrevisjonens rapport faktisk omhandler. Det betyr ikke det samme som at den er uviktig eller av liten betydning, snarere tvert imot. Dette er et viktig saksfelt, som jeg også har vært veldig opptatt av. Derfor har vi hatt veldig sterk styringsfokus på dette området, men det har dessverre ikke materialisert seg godt nok i akkurat dette som gjelder instruksene, ut i politidistriktene.

Så gjentas denne påstanden som både Forsvaret og politiet i høringen i dag vel har ment å kunne tilbakevise. Begge sier at de er i stand til å forsvare objektene. Det som også er viktig å få med seg, er at på tross av at en har en mengde objekter som i gitte situasjoner skal beskyttes med sikringsstyrker, er det vanskelig å se for seg en trusselforhold som skulle føre til at alle disse objektene samtidig hadde behov for bruk av sikringsstyrker. Det er avhengig av hva slags type trusselforhold man faktisk står overfor. For eksempel vil Forsvarets kapasiteter, når det gjelder Heimevernets beskyttelse av deres nøkkelpunkter, først utløses dersom det er en nært forestående krig. Jeg tror det er viktig ikke å overdrive, selv om det er viktig å vite hva slags type kapasiteter en har tilgang til, og ikke overdrive det at man ikke samtidig kan beskytte absolutt alle objekter, hvis det skulle være tilfellet. Både politi og forsvar har i høringen i dag sagt det motsatte.

Møtelederen: Da var vi gjennom ...

Jette F. Christensen (A): Jeg har noen sekunder igjen. Jeg overdriver ikke. Jeg tar på alvor det Riksrevisjonen sier.

La oss gå tilbake til det Alexandra Beck Gjørsv sa her i en høring. Hun sa at hun synes det er et problem at ulike etater på en måte har lagt problemstillingen bak seg når man har fattet et vedtak.

Jeg opplever at du henviser til tiltak og bevilgninger, men vi forholder oss til resultater som ikke har kommet. Resultatene har ikke kommet. De som har sittet her tidligere i høringen, har sagt at de ikke har ressurser til å følge opp de instruksene som er blitt gitt. Hvorfor er ikke Forsvaret eller politiet blitt gitt ressursene til å løse den viktigste oppgaven de sitter på, nemlig å sikre beredskapen – på din vakt?

Anders Anundsen: Med respekt å melde mener jeg det er en fullstendig feiltolkning av det som er blitt sagt både fra Forsvaret og fra politiet. Politiet har riktignok sagt at de har hatt utfordringer med sin planleggingskapasitet, hvilket ikke er unaturlig når det skjer så mye i en etat som det det har gjort i politiet, særlig på beredskapsområdet, men det er ikke det samme som at de ikke har hatt de samlede ressursene til å ivareta dette på en god nok måte. Det handler om etatens interne prioriteringer.

Møtelederen: Da er Arbeiderpartiets tid ute, som vi velvillig har latt gå inn under saksordførers 10 minutter.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Da er det Høyre og Michael Tetzschner – vær så god.

Michael Tetzschner (H): Takk.

Du var jo med her i Stortinget på å formulere kritikken mot den manglende beredskapen den 22. juli. Kan du si noe om du – etter at du ble justisminister – tok med deg det man vil formode var en ren arbeidsliste over ting som skulle og burde forbedres?

Anders Anundsen: Takk for det spørsmålet. Det har vært førende for svært mye av den virksomheten jeg har utført som statsråd på de områdene av Gjerv-kommisjonens konklusjoner, og ikke minst det arbeidet som ble gjort her i Den særskilte komité og i oppfølgingen av stortingsmeldingen om terror, hvor det var 77 oppfølgingspunkter.

I samfunnssikkerhetsmeldingen Risiko i et trygt samfunn, som jeg viste til i innledningen min, går vi punkt for punkt gjennom hva som er levert, og hva som ikke er levert, for det er også noe som gjenstår. Av tiltakene fra Stortingets særskilte komité, som Stortinget sikkert har en særskilt grunn til å oppfylle, er 12 av 14 tiltak gjennomført, to er kontinuerlig arbeid, og ett er under fortsatt gjennomføring – det omhandler oppfølging av pårørende.

Av de tiltakene som Gjerv-kommisjonen la frem, er 21 av 31 helt gjennomført, fem er kontinuerlig arbeid, og fem er fortsatt under gjennomføring. Det handler om f.eks. beredskapssenterets store investeringer og også delvis ting en har gjort eller valgt andre løsninger på enn det Gjerv-kommisjonen foreslo. Av de 71 – jeg sa 77 i stedet, jeg beklager det, det er 71 tiltak fra stortingsmeldingen om terror – er samtlige unntatt syv gjennomført eller en del av et kontinuerlig arbeid. De syv som gjenstår, er dels de samme som gjenstår fra Gjerv-kommisjonen, og omhandler en del strukturelle utfordringer.

Det har vært en veldig viktig sak for meg å følge opp de bestillingene som Stortinget har gitt som konsekvens av oppfølgingen etter terrorangrepene 22. juli 2011. Derfor synes jeg også det var veldig bra at vi kunne rapportere på den måten vi kunne til Stortinget gjennom det vedlegget som ligger i samfunnssikkerhetsmeldingen.

Michael Tetzschner (H): Noe av kritikken fra Gjerv-kommisjonen var jo at ressurser ikke fant hverandre, bl.a. dette at Forsvaret hadde tilbudt bistand uten at det ble kvittert ut med klare svar fra underliggende etat, altså ikke Forsvarets underliggende etat, men politiet som un-

derliggende etat til departementet. På hvilken måte er det bedre i dag?

Anders Anundsen: Der er det en helt ny og annerledes struktur på plass i dialogen mellom forsvar og politi. Blant annet er det forhåndsdefinerte og forhåndsdedikerte ressurser som er delegert til bruk, slik at beslutningene om bruk skal gå mye raskere. Politiet har etablert et eget situasjonssenter som håndterer og koordinerer hele politiets arbeid knyttet til konkrete anmodninger, og det er blitt brukt ganske mye arbeid for å sikre at flyten og kapasiteten til Forsvaret skal brukes av politiet når det er behov for det. Det har de siste årene vært brukt både gjennom alminnelig bistand og håndhevelsesbistand i ganske stor utstrekning. Så samarbeidet mellom politi og forsvar, også rent konkret ved aktuelle hendelser og ved øvelser, er nå langt bedre.

Michael Tetzschner (H): Da tror jeg at jeg rekker et spørsmål til.

Er det noen av funnene i Riksrevisjonens rapport som du nå i ettertid vil si om: Ja, det var det ergerlig at vi ikke rakk?

Anders Anundsen: Ja, jeg synes det er ergerlig at ikke instruksene er oppfylt, det burde den ha vært. Det er absolutt ikke akseptabelt at en ikke er i en situasjon hvor et såpass viktig område faktisk er ivare tatt på en god nok måte. Så har jeg også respekt for at det er en ressursprioritering i politidistrikter som er pålagt å gjøre store endringer innenfor beredskapen, store endringer innenfor det ordinære politiarbeidet. Det burde nok vært prioritert høyere for å sikre at instruksene faktisk ble fulgt opp. Men jeg fulgte med interesse også politidirektørens forklaring på årsaken til at prioriteringen var annerledes, og jeg må si at jeg har en viss forståelse for det, men jeg har ikke forståelse for at klare bestillinger ikke følges opp.

Michael Tetzschner (H): Da kan vi vel avrunde der.

Møtelederen: Da er det Helge Thorheim og Framskrittspartiet.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det.

Riksrevisjonen sier de ser svært alvorlig på at Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksene krever. Nå har jeg i dag lyttet til sjefen for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, og så vidt jeg forsto på ham, er det bra samarbeid. Da jeg lyttet til forsvarssjefen, var det svært godt samarbeid, det har vært godt samarbeid hele tiden, og det har blitt bare bedre og bedre. Jeg lyttet til politidirektøren, han sa det samme. Og nå lytter jeg til deg, som også sier det. Kan du kommentere litt på styrken i Riksrevisjonens konklusjon når de sier det er «svært alvorlig», og så kommer dere fire og sier at dette er bra og har vært bra. Kan du kommentere litt på det?

Anders Anundsen: Hvis jeg kan få lov til å dele svaret mitt i to:

Jeg tror det er viktig først å understreke at det Riksrevisjonen har undersøkt, ikke er samarbeidet mellom politi og

forsvar, men samarbeidet mellom politi og forsvar hva gjelder arbeidet med instruksjonen og implementeringen av denne. Det er ikke noen generell betraktning rundt samarbeidet mellom politi og forsvar, det formoder jeg at en kommer tilbake til. Det som er svakheten her, er at beskyttelsesplanene, eller objektsikringsplanene, ikke er på plass. At det kan skyldes svikt i samarbeidet, utelukker jeg ikke.

Jeg tror i tillegg det er en del andre faktorer som bidrar til at resultatet ikke står i forhold til forventningene. Det er nok ikke vektlagt like sterkt av Riksrevisjonen, men jeg har ikke noe grunnlag for å si noe om vektingen av Riksrevisjonens ord. Det er Riksrevisjonen som vurderer hvilken alvorlighetsgrad de mener dette har. Men det er viktig å understreke at dette ikke er noen dom over samarbeidet mellom forsvar og politi, det er kun knyttet til gjennomføring av denne aktuelle instruksjonen, hvor de mener at det er påpekt alvorlige svakheter.

Helge Thorheim (FrP): Da har jeg lyst til å gå inn på et helt annet tema, som vi faktisk ennå ikke har berørt her i dag, og det er dette sikkerhetsmomentet ved Statsministerens kontor:

«Komiteen finner det også relevant å belyse rollen til Regjeringens sikkerhetsutvalg, blant annet fordi regjeringen i september 2015 annonserte at de ville etablere en ny kriseorganisasjon etter hard kritikk mot at regjeringen ikke hadde fulgt opp sentrale råd fra Gjærv-kommisjonen.»

Daværende statsråd Helgesen ved statsministerens kontor sa følgende til VG:

«Vi har sett behovet for en bedre samordning av samfunnsikkerheten og den nasjonale beredskapen, og for rakere og sterkere styring. Derfor blir det nå opprettet en egen enhet ved SMK, som skal støtte Regjeringens sikkerhetsutvalg.»

Nå er det for så vidt tema i morgen, men som statsråd i disse tre og et halvt årene som har gått, kan du si noe om hvilken rolle dette sikkerhetsmomentet hos Statsministerens kontor har i forhold til det vi diskuterer her?

Anders Anundsen: Det er fristende å si at den rollen ikke er til stede i særlig grad, rett og slett fordi dette omhandler sektoransvaret i henholdsvis Forsvaret og Justis- og beredskapsdepartementet. Det er statsråden som er konstitusjonelt ansvarlig for alt som skjer i deres linjer. Sånn sett er ikke hensikten med den styrkingen som er skjedd av RSU ved statsministerens kontor, i realiteten å skyve på ansvar eller overta noen oppgaver fra sektordepartementene, snarere tvert imot har jeg opplevd det som et viktig bidrag til å løfte overordnede problemstillinger og bidra til å skape gode og nyttige diskusjoner og vurderinger om viktige sikkerhets- og beredskapsmessige spørsmål. Inn i denne typen problemstillinger er det vanskelig å se for seg at de skulle ha noen rolle utover det som fagstatsrådene har.

Helge Thorheim (FrP): Takk, jeg slutter der.

Møtelederen: Takk for det. Da er det Hans Fredrik Grøvan og Kristelig Folkeparti.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det.

Du brukte en formulering, at du ikke var helt fornøyd – skuffet eller et eller annet i den duren – med tanke på at en ikke hadde oppfylt denne forskriften fullt ut, og at en ikke var helt i mål. Handler dette bare om politiets evne til å oppfatte oppdragene de får, eller handler det også noe om justisministerens vilje og evne til å prioritere – sånn at dette blir forstått som et høyt prioritert oppdrag?

Anders Anundsen: Jeg tror det er vanskelig ikke å ha oppdaget at dette er et høyt prioritert oppdrag. Dette har vært en del av tildelingsbrevet, det har vært en del av den løpende styringsdialogen. Nå regner jeg med at det var instruksjonen det var relatert til, selv om det ble sagt forskriften. Det som er litt av utfordringen, er når en for sent oppdager at noe en trodde var i orden, ikke er i orden. Da iverksettes det selvfølgelig nye tiltak. Etter at Riksrevisjonen startet sitt arbeid og vi ble klar over situasjonen, er det gjennomført et veldig sterkt oppfølgingsopplegg overfor underliggende etat. Vi mente altså å ha grunnlag for å tro at dette var i orden. Når det gjelder spørsmålet om forskriften, som omhandler objektsikring av politiets egne objekter, som er veldig få, var det en meget tett oppfølging gjennom hele 2014 for å sikre at det skulle være på plass innen fristen 31. desember 2014.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Sier du da, Anundsen, at det var Riksrevisjonens rapport som egentlig bidro til å skape denne nye og riktige forståelsen av oppdraget?

Anders Anundsen: Ja, når det gjelder instruksjonen, tror jeg faktisk ikke at vi, i hvert fall med det første, ville kommet under vær med at tilstanden ikke var som vi hadde forventet. Så kan man alltid i ettertid si: Burde vi undersøkt mer, burde vi stilt flere spørsmål, burde vi hatt en eller annen form for oppfølging? Kanskje burde vi det. På den annen side er det en utrolig stor portefølje som nå endres i politiet, det er et enormt arbeid, og det er nok av avvik å følge opp. Sånn sett faller på en måte prioriteringen – og det tror jeg er generelt, helt uavhengig av hvilken sektor det er – på at man selvfølgelig følger nærmere og tettere opp de områdene hvor det åpenbart foreligger avvik og rapporteres avvik, for at de skal komme innenfor grønn sektor.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Det har i dag vært snakket mye om tilstrekkelige ressurser, kapasitet og kompetanse for å kunne ta sikringen på riktig måte i forhold til instruksjonen. Men handler også dette noe om organisering fra politiets side når det gjelder å kunne oppfylle dette fullt ut?

Anders Anundsen: Det tror jeg det gjør. Vi hadde 27 politidistrikter med 27 politimestre som skulle forholde seg til 11 heimevernsområder. Jeg tror det bidrar til å skape økt kompleksitet. Derfor er nå nærpolitireformen et svært viktig bidrag til å forenkle den dialogen. Da er det tolv politidistrikt og elleve heimevernsdistrikt. En får bedre og sterkere planleggingskapasitet og bedre kompetanse i hvert enkelt politidistrikt. Jeg tror den organisatoriske endringen vil bidra til at en får enda mer kraft til å følge opp dette på en bedre måte i tiden som kommer.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Det har vært pekt på veldig tydelig i dag at det er det enkelte departement som har ansvaret for å peke ut objektene som krever sikring. I den grad enkeltdepartementer – nå snakker jeg ikke om Justisdepartementet eller Forsvarsdepartementet – ikke gjør jobben med å peke ut objektene som skal sikres, hvem er det da som har ansvaret for å si at dette skal gjøres i henhold til det som har vært formålet med objektsikringen?

Anders Anundsen: For det første er det objekteieren som må nominere objekter, så er det departementet som til slutt utpeker. Hvis disse objektene verken blir nominert eller utpekt av et departement, er det naturlig at det f.eks. avdekkes gjennom tilsyn fra NSM. Men det er uansett den ansvarlige statsråd for det aktuelle området som har ansvaret for hvorvidt det rapporteres inn eller ikke. Dersom det er uenighet, f.eks. hvis Justis- og beredskapsdepartementet skulle mene at det burde vært innmeldt flere objekter, osv., er det til slutt regjeringen som må ta stilling til hvordan dette skal være. Dette området er jo ganske grundig berørt i en av NOU-ene som kom nå på høsten, hvor bl.a. den typen problemstillinger er berørt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Regjeringen betyr her rett og slett statsministeren, som må gripe inn og sørge for at disse objektene blir nominert og tatt initiativ til skal sikres?

Anders Anundsen: Ikke så konkret at det gjelder objekter og områder, men hvis det er nødvendig med regelendringer eller en type ting hvor det er uenighet mellom ulike departementer, er det regjeringen som tar stilling til det i fellesskap. Jeg har ikke grunnlag for å mene noe annet enn at den til enhver tid sittende statsråd for det området som til enhver tid skal innmelde objekter – det gjelder altså alle departementer – selv bærer ansvaret for om man velger å innrapportere objekter eller ikke. Det er ingen som kan frata noen det ansvaret.

Møtelederen: Da er det Per Olaf Lundteigen, Senterpartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha.

Først: Takk til at tidligere statsråd er enig i Riksrevisjonens konklusjon og også er så tydelig på at det er statsråden som har det konstitusjonelle ansvaret. Jeg setter svært stor pris på at det endelig er en som tar ansvar.

Punkt to: Du sa at statusoppdateringen den 18. mai 2015 viste seg ikke å være som den skulle være. Jeg greide ikke å få med meg den viktige opplysningen da politidirektøren var her, så det kan hende jeg ikke fulgte med, men etter min vurdering var det veldig sentralt. Hvilke konsekvenser fikk det for de berørte at oppdraget ikke var utført, og at en feilrapporterte?

Anders Anundsen: Det fikk først og fremst konsekvenser for oppfølgingen, eller den manglende oppfølgingen, fra departementets side, fordi forhold som rapporteres som gjennomført, i liten grad blir fulgt opp i den videre styringsdialogen. Hvis det der ikke hadde vært rapportert på grønt eller ikke vært rapportert at dette var i orden, ville det vært naturlig å følge det videre opp i styringsdia-

logien for å sørge for at dette faktisk ble levert. Så først og fremst har det den konsekvensen at det ikke får den oppfølgingen som det burde ha fått hvis riktig status hadde vært rapportert.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så sa du at du tok initiativet, sånn som jeg forsto det, til et eget tilsyn på justissektoren. Hvorfor i all verden lage til det når vi har Riksrevisjonen, som er betydelig dimensjonert, og som tidligere statsråd tidligere har sagt kanskje var overdimensjonert? Da får vi vel dobbeltbyråkrati her. Hva er grunnen til å etablere et eget tilsyn som passer på at folk er rettskafne, når vi har Riksrevisjonen?

Anders Anundsen: Litt enkelt sagt hadde det jo vært en fordel å avdekke disse manglene selv, istedenfor å sitte her og forklare det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja, det er helt klart, men er det ikke en omvei å lage et eget tilsyn ved siden av Riksrevisjonen?

Anders Anundsen: Nei, altså, det er ikke snakk om et eget tilsyn som et eget organ. Det vi satte i gang ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det er vel lønninger vi snakker om.

Anders Anundsen: Ja, men det må gjennomføres av de fagavdelingene vi har, så det skal ikke bygges opp noe nytt byråkrati. Men jeg tror det er nødvendig å ha et virkemiddel på kritiske områder, som dette er, som setter departementet i stand til å gå inn på felt og undersøke om tilstanden er i samsvar med det som faktisk er rapportert. Jeg mener dette er et godt eksempel. Vi har også andre eksempler som jeg mener gjør at dette er et godt forslag. Hva status er på det nå, vet jeg ikke, men det arbeidet ble igangsatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hvor mange ganger har politiet bedt om håndhevelsesbistand fra Heimevernet i din tid som statsråd?

Anders Anundsen: Jeg har tall for 2014, 2015 og 2016, men ikke den siste delen av 2013. I 2014 ble det bedt om håndhevelsesbistand 7 ganger. Det ble bedt om alminnelig bistand 39 ganger og såkalt EOD-støtte, som er, så vidt jeg vet, bombegruppens støtte, 403 ganger. I 2015 ble det bedt om håndhevingsbistand 4 ganger, alminnelig bistand ble det bedt om 27 ganger og EOD-støtte 339 ganger. I 2016 frem til 11. august ble det bedt om håndhevelsesbistand 2 ganger, alminnelig bistand 22 ganger og EOD-bistand 216 ganger. – Og hvis jeg bare også får nevne kilden, slik at jeg ikke blir hengt hvis det skulle vise seg at det var et tall som var feil, så er dette fra Røksund-utvalgets rapport, hvor den oversikten finnes.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha. HV er jo trenet nettopp for dette. Så etter din vurdering er det en naturlig måte å bruke Heimevernet på – da vil en få en billig løsning, Heimevernet vil også få trening, og det er til alles tilfredshet? Det er det som er vurderingen som ligger bak sånn som du styrte i din tid?

Anders Anundsen: Nå gjelder ikke alle disse håndhevelsesbistandene Heimevernet. Dette er generelle bistandsanmodninger fra politiet til Forsvaret, og det var ulike kapasiteter det var bedt om. Jeg har ikke brutt det ned, men Heimevernet er en svært god og viktig kapasitet for politiet å bruke, særlig i situasjoner hvor det er nødvendig å beskytte objekter over tid.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Til slutt: Politidirektøren sa at det var ikke manglende vilje, og det var gode forhold – det understreket du også – mellom politi og forsvar. Likevel er vi i denne situasjonen. Er det rett og slett et så krevende svar på det at beredskapsarbeid blir lavt prioritert, at det er noe som en ser som nærmest en utopi, sånn at det på tross av hva Stortinget beskriver som oppdrag, er noe som en ikke har tatt inn over seg i praksis og dermed prioriterer det grunnleggende lavt når det kommer til den daglige hverdag?

Anders Anundsen: Jeg tror egentlig det er motsatt. Jeg tror årsaken til at denne instruksjonen ikke er blitt fulgt opp på en god nok måte, er at en prioriterer andre beredskapstiltak høyere, og så har en rett og slett nedprioritert dette.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jo, men det å si at andre prioriteres høyere, er vel en måte å si at dette prioriteres ned, på.

Anders Anundsen: Akkurat dette med instruksjonen, men ikke beredskapsarbeid generelt. Det er veldig viktig å skille.

Møtelederen: Abid Q. Raja og Venstre, vær så god.

Abid Q. Raja (V): Takk, leder. Riksrevisjonen skrev jo om den første rapporten sin sånn at den skulle gjøres lettere tilgjengelig, eller enklere kunne gjøres tilgjengelig. Jeg regner med at du har lest den – forsøket som kunne innebære at den kunne offentliggjøres?

Anders Anundsen: Jeg gikk av som statsråd 20. desember, og jeg tror arbeidet med en fornyet rapport ble konkludert etter det.

Abid Q. Raja (V): Ok, så du har ikke lest den nye – skal vi si – nedskalerte versjonen?

Anders Anundsen: Det var ikke det jeg sa. Jeg sa at de beslutningene ble tatt etter at jeg gikk av som statsråd.

Abid Q. Raja (V): Ja, men du har lest den? Eller har du ikke lest den?

Anders Anundsen: Jeg har lest rapporten.

Abid Q. Raja (V): Du har jo også skrevet et brev 15. august 2016, på rundt fem og en halv side. Er det noen vensforskjell mellom det brevet og den rapporten som Riksrevisjonen har skrevet? – Er det noe mer alvor som framkommer i den som ikke er offentliggjort?

Anders Anundsen: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan gå inn og validere det som er offentlig og det som er unntatt av hensyn til sikkerhetsloven. Det er en vurdering som er foretatt som jeg mener en bør respektere.

Abid Q. Raja (V): Nå er jo den hemmeligholdt, da, men du har jo vært statsråd i noen år, og ut fra hvor du sitter, og den erfaringen du har gjort deg, ser du om det er noen saklig grunn til at den skulle ha vært hemmeligholdt?

Anders Anundsen: Jeg mener de juridiske vurderingene som ble gjort knyttet til sikkerhetsloven og offentliggjøring, var riktige da jeg satt som statsråd, og jeg ser ikke noen grunn til å tvile på at det er det samme som er tilfellet nå.

Abid Q. Raja (V): All right. Kunne vi gå litt tilbake i tid – du tok over som justisminister i 2013. Kunne du si noe om tingenes tilstand når det gjelder den materien vi opererer med her? Hva var tingenes tilstand da du tok over? Hvordan var husets vegger, osv.?

Anders Anundsen: Jeg hadde nær sagt jeg håper jeg har god tid! Det er jo for så vidt komiteen kjent med fra tidligere kontrollhøringer, hvor jeg har sagt en del om hvordan tilstanden var. På en del områder var det svært mye ugjørt. Det var nødvendig å gjennomføre viktige endringer både i den interne organiseringen og i oppfølgingen av Gjærv-kommisjonens forslag. Den særskilte komiteens forslag og oppfølging av terrormeldingen. På enkelte områder var det gjort viktige og riktige skritt for å bedre beredskapen, men det var et langt lerret å bleke. Jeg mener vi har vært veldig strukturert i oppfølgingen av den styrkingen som har vært nødvendig på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Jeg mener at vi i dag er i en helt annen situasjon enn vi var i i 2011, men også i 2013. Men det betyr også, som jeg sa i innledningen min, at vi aldri kommer i mål på samfunnssikkerhet og beredskap. Vi er alltid i bevegelse, vi er nødt til hele tiden å tilpasse oss nye trusselbilder, nye trusselsituasjoner. Vi må følge opp, og det er også viktig på objektsikkerhetsområdet, for det er ikke svart-hvitt. Det er ikke sånn at vi noen gang kommer til en endelig objektsikkerhetsliste med en endelig oversikt over hva som er sikringsverdig, og hva slags tiltak som skal gjennomføres, for det vil være i bevegelse. Derfor er det viktig at de listene skal være oppdaterte og relevante.

Abid Q. Raja (V): Fra da du tok over, var det altså ganske mye arbeid, ut fra det jeg forstår, som måtte gjøres. Da du ga deg, hvor mye arbeid sto det igjen allikevel? Fikk du krysset av, sjekket ut det meste av det?

Anders Anundsen: Ja, jeg synes samfunnssikkerhetsmeldingen er en ganske god oppsummering av veldig mye av det som ble gjennomført i min statsrådtid. Jeg gikk av med god samvittighet.

Abid Q. Raja (V): Så ramset du opp en del tall i stad. Bare for at vi har det klart – er dette den bistanden som er blitt bedt om fra Heimevernet, eller er dette noe annet?

Anders Anundsen: Det er bistandsanmodninger fra politi til forsvar, og det vil være ulike kapasiteter som er berørt av de anmodningene.

Abid Q. Raja (V): Så det er ikke Heimevernet. Har du noen tall på når Heimevernet er blitt bedt om ...

Anders Anundsen: Jeg har ikke nedbrutte tall på det.

Abid Q. Raja (V): Så det kan hende at tallet kan være ned mot null?

Anders Anundsen: Jeg kan ikke spekulere i det, jeg har de samlede tallene, og de samsvarer med det jeg oppga i stad, men jeg har ikke noen nedbrutt versjon av det.

Abid Q. Raja (V): Har du noen oversikt over et annet departement, Olje- og energidepartementet, i hvilken grad de har klart å identifisere og tilkjenne de objektene som er verdt å kunne klassifiseres som skjermingsverdige?

Anders Anundsen: Det er olje- og energiministerens konstitusjonelle ansvar, og det kommer jeg ikke til å svare på her, selv om jeg nå er stortingsrepresentant.

Abid Q. Raja (V): Ja, men har du oversikt over i hvilken grad man har gjort det? For du har vel som justisminister hatt en grei oversikt over om andre departementer har gjort det man skulle gjøre? Jeg sier ikke: om alt er identifisert, osv., men har du oversikt over om noe ble gjort der?

Anders Anundsen: Det er en kvalifisering av behov og gjennomføring som er olje- og energiministerens konstitusjonelle ansvar. Det er det han som må svare på. Men Justis- og beredskapsdepartementet har ganske god oversikt over de andre departementenes arbeid på samfunnsikkerhet- og beredskapsområdet som følge av den samordningsrollen departementet er tillagt.

Abid Q. Raja (V): Så den beredskapen som dere skal yte langs kysten på de objektene som finnes der, vil dere kunne yte fordi Olje- og energidepartementet har gitt dere den nødvendige oversikten?

Anders Anundsen: Som sagt kan ikke jeg si noe om hva som er meldt inn og ikke meldt inn av Olje- og energidepartementet. Det må nesten den angjeldende statsråden svare for.

Møtelederen: Da er det til slutt i denne spørrerunden Bård Vegar Solhjell, SV. Vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk for utgreiinga ved opninga. Du var altså nestleiar for den særskilde komiteen som behandla utgreiingane som vart gjevne her i Stortinget etter 22. juli- angrepet, og som du heilt sikkert hugsar, var forskrifta om objektsikkerheit eit veldig sentralt tema. Eg siterer bl.a. to setningar frå innstillinga:

«Komiteen vil understreke betydningen av at virksomheter og departementer gjennomfører de plikter som følger av objektsikkerhetsforskriften.»

Og litt lenger nede:

«Komiteen understreker betydningen av at dette følges opp innen de angitte tidsfristene» – altså 2012 og 2013.

Så kjem du inn, og du oppdagar, som du sjølv har forklart her no, at det er ganske mykje som ikkje er ferdig, og du set i verk ting. Så går det litt tid, og den 5. mai 2015 er du i Stortinget og vert spurd om dette i forbindelse med eit representantforslag i ein replikkrunde om objektsikring, og då svarar du:

«Når det gjelder objektsikring, er det jo skjedd store endringer på det området allerede. Denne regjeringen har vært svært opptatt av å bedre objektsikringen. Det er gjennomført på en svært god måte (...).»

Altså det året – «svært alvorlig» når ein ser det i ettertid, «svært god måte» då.

Så svarte du den 6. april 2016, altså i fjor vår, på eit skriftleg spørsmål. Då skreiv du:

«Justis- og beredskapsdepartementet informerte i desember 2014 NSM om at samtlige virksomheter i justissektoren har rapportert at skjermingsverdige objekter er sikret i henhold til forskrift om objektsikkerhet. Til tross for at noen av sikringstiltakene er midlertidige i påvente av permanente tiltak er jeg veldig fornøyd med det arbeidet som er utført.»

Så legg du til at du nyleg er vorten kjend med at det i forbindelse med sikring av objekt gjenstår ein del arbeid, og nokre veker seinare skannar du eit nytt brev der du refererer til at du er vorten kjend med Riksrevisjonens arbeid.

Berre for å oppsummere dette: Du står i Stortinget og kallar arbeidet «svært godt» heilt fram til det. Korleis forklarar du egentleg det på eit område du kjende godt til, der det ikkje stod godt nok til då du kom inn, at du rett og slett godkjenner det over bordet i Stortinget?

Anders Anundsen: Det er egentlig veldig enkelt, for det dreier seg om forskjellige ting. Det objektsikringsarbeidet som jeg viser til i Stortinget, er selvfølgelig det objektsikringsarbeidet som er skjedd på tvers. Det var virkelig gjennomført enorme forbedringstiltak i alle sektorer, det var innrapportert nødvendige objekter fra svært mange departementer, og det var en helt annen struktur på det arbeidet på tvers i regjeringen. Det var også hovedsakelig tilfellet for de objektene som er i justissektoren. Men underveis kom vi under vær med at det for noen av objektene til politiet ikke var gjennomført tilfredsstillende tiltak. Derfor var det viktig å gjennomføre en ganske tett oppfølging frem til det punktet hvor vi mente at dette var i orden. Så er det også viktig, tror jeg, å ha med seg at objektsikring er ikke svart eller hvitt ...

Bård Vegar Solhjell (SV): Unnskyld meg, om eg får lov til å avbryte deg.

Anders Anundsen: Vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Meiner du at dersom det på eit avgrensa område var svært alvorlege manglar, så var det heilt greitt likevel generelt å kalle det svært bra? Når du var med på den innstillinga som vektla tidsfristane og viktigheita av det nokre år før, ville du stått i Stortinget og kalla noko svært bra dersom du visste at det på ein del område var alvorlege manglar?

Anders Anundsen: Når det gjelder det generelle arbeidet med objektsikring, så er det svært bra, det var svært bra, og det er det fortsatt. Det at Riksrevisjonen har funnet dette ene – viktige – avviket, er ikke det samme som at objektsikringsarbeidet for øvrig er svakt eller dårlig. Så kan du selvfølgelig spørre om valideringsord – ville du brukt det begrepet eller et annet begrep hvis du hadde visst det vi fikk vite etter hvert? Det kan jeg rett og slett ikke svare på, men gjennomgående er arbeidet med objektsikring i regjeringen svært godt.

Bård Vegar Solhjell (SV): På dette tidspunktet, truede du at dette arbeidet var i rute, at det ikkje var noko å utsetje på verken samarbeidet eller det å ha ajourførte lister eller at instruksjonen vart følgd opp? Eller kunne du ha grunn til å tru noko anna?

Anders Anundsen: Nå husker ikke jeg tidspunktene som du refererte for de spørsmålene, så hvis du kunne gjenta det?

Bård Vegar Solhjell (SV): Mai 2015, og seinare april 2016 – eg refererte deg frå Stortinget.

Anders Anundsen: I mai 2015 fikk jo vi rapporten om at dette var i orden. Det er når Riksrevisjonen starter sitt arbeid, vi får vite når det gjelder instruksjonen, at det ikke er i orden.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg spør på denne måten, fordi ein kanskje kunne førestille seg at når det kom ein rapport som du sjølv sa du var heilt einig i, frå Riksrevisjonen, som er ganske alvorleg i sin kritikk, at du i ettertid i noko større grad ville ta høgde for at du burde ha formulert deg annleis og sett det på ein annan måte. Men det verkar som du ikkje på nokon måte meiner det.

Anders Anundsen: Jeg må jo ta utgangspunkt i den informasjonen jeg rent faktisk hadde på de tidspunktene da dette ble sagt. Og det er viktig at en skiller mellom det som er det generelle objektsikringsarbeidet i regjeringen, som gjelder alle sektorer, og det som gjelder instruksjonen hvor Riksrevisjonen har påpekt manglene.

Bård Vegar Solhjell (SV): Sagt på ein annan måte: Du vart for dårleg informert av dine underliggjande etatar, difor formulerte du deg sånn?

Anders Anundsen: Nå har jeg vel redegjort for hva som var informasjonen fra underliggende etat og rapporteringspunkter, og når vi fikk vite om de ulike forholdene. Men det er viktig å skille mellom disse to forholdene. Det ene gjelder instruks, og det andre gjelder det generelle objektsikringsarbeidet i regjeringen, som jeg fortsatt mener er svært godt.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg forstår det skiljet. Men du gjorde ikkje på noko tidspunkt det skiljet då du snakka om dette i Stortinget. Du snakka generelt, og det var ein viktig del av det.

Eit siste spørsmål: Korleis vil du karakterisere det i ettertid – er du einig i det Riksrevisjonen skriv, at det er grunnlag for å seie at det er svært alvorleg?

Anders Anundsen: Heldigvis er det ikke min jobb å vurdere hvilke begreper Riksrevisjonen bruker, det er det Riksrevisjonen som står ansvarlig for fullt og helt. Det jeg mener er mest alvorlig i Riksrevisjonens rapport, er at det som burde vært på plass for lenge siden, likevel ikke er på plass. Da har jeg forståelse for at man bruker den typen begreper.

Møtelederen: Da er den delen av høringen slutt. Vi går over til oppsummering innenfor en maksimal tidsramme på 15 minutter.

Den første er Jette Christensen.

Jette F. Christensen (A): Tusen takk. Anundsen, du sa at du og jeg var uenige i tolkningen av det Forsvaret og politiet sa. Det kan godt være, men det de sa, var at de manglet planleggingsressurser til å gjennomføre oppdraget sitt. Kanskje er det derfor Riksrevisjonen formulerte at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet. Tidligere nå svarte du Bård Vegar Solhjell at det generelle arbeidet er svært bra, selv om Riksrevisjonen har funnet dette ene lille området som er verdt å kritisere. Du sier at du er strålende fornøyd med ditt eget arbeid. Men grunnen til at vi sitter her, er at du har fått kritikk. Grunnen til at vi sitter her, er at du ikke har klart å svare Riksrevisjonen på hvorfor du ikke har evnet å prioritere en av de viktigste oppgavene man har som justisminister, nemlig å sørge for at objekter i Norge er sikret. Det handler om så viktige ting som viktige samfunnsfunksjoner, som vann, elforsyning og bygninger. De var ikke sikret i den perioden. Du fikk beskjed om at de var det, du fikk beskjed om at det var en oversikt, du fikk beskjed om at det var grønt lys, men du prøvde ikke å undersøke, ettergå det – hvorfor det var riktig. Måten du svarer på i denne høringen, gjør meg bekymret, fordi du tar så lett på det, og du omtaler dette som en liten del av det. Men dette var det aller viktigste Gjør-v-kommisjonen trakk fram.

Jeg har lyst til å sitere Alexandra Bech Gjør-v. Da hun satt her i høring, sa hun at en av grunnene til at det gikk galt, var: «[E]vnen til å erkjenne risiko og ta lærdom av øvelser har vært for liten.»

Måten du svarer på i denne høringen, minner meg om at vi ikke er kommet noen vei. Men jeg må bare spørre deg en gang til, for vi har ikke fått noe svar: Hvorfor klarte du ikke i din tid som justisminister å prioritere beredskap og objektsikring godt nok?

Anders Anundsen: Med respekt å melde – det du sier er feil. Det du snakker om, er ikke det Riksrevisjonens rapport omhandler. Riksrevisjonens rapport omhandler objektsikring ved bruk av sikringsstyrker, ikke objektsikring som sådan. Arbeidet med objektsikring som sådan, sikring av kritisk infrastruktur, er godt ivaretatt i det arbeidet som regjeringen har lagt ned. Det som er svikten, som Riksrevisjonens undersøkelse omhandler, er bruken av sikringsstyrker, som er et påbyggingstiltak ved en aktuell situasjon, f.eks. en trusselsituasjon. Det er elementet som ikke er på plass. Og hvis du sammenligner det med det store objektsikringsarbeidet som er skjedd i alle sektorer i landet siden regjeringsskiftet, er på en måte den problemstillingen som Riksrevisjonen har vurdert, veldig

mye mindre. Derfor er det feil, med respekt å melde, når du sier at dette omhandler objektsikring som sådan, at kritisk infrastruktur ikke er tilstrekkelig sikret. Vi har hørt NSM fortelle om permanent grunnsikring og vilkårene for permanent grunnsikring tidligere i dag. Hvis man forholder seg til det og til det som Riksrevisjonen faktisk omtaler, ser man at det bildet er litt annerledes. Det Riksrevisjonen påpeker av kritikk, er helt rimelig, det burde vært på plass, det er det ingen tvil om. Men det er ikke grunnlag for å si at objektsikringsarbeidet som sådant er blitt sviktet på noe vis.

Møtelederen: Lundteigen, vær så god.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk. På tross av din åpenhet her og ellers skriver Riksrevisjonen til oss i sin sluttmerknad:

«Riksrevisjonen merker seg at statsråden ikke gir fullgod forklaring om årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet.»

Det er noe sjelden at Riksrevisjonen er så tydelig på det, for det er en lang runde hvor det er brevveksling mellom og kontakt mellom Riksrevisjonen og angjeldende departement, og her er det altså at statsråden ikke har forklart seg godt. Hvordan vil du forklare at du ikke har truffet blink når det gjelder å fortelle hvorfor det har blitt som det har blitt? Det burde være rimelig greit når man har så god oversikt som det du gir inntrykk av her.

Anders Anundsen: Ja, og det burde vi selvfølgelig svart på på en bedre måte. Nå var nok ikke dialogen mellom Riksrevisjonen og oss noe særlig inne på akkurat den problemstillingen. Det kan jo forklare noe av det. Men jeg tror det er litt avhengig av om vi nå snakker om instruks eller forskrift, for oppfølgingsregimene på de to områdene har vært ganske ulike. Så hvis spørteren kunne utdype det?

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg refererer bare til det som er – og som du også er kjent med – Riksrevisjonens korte sluttmerknad, hvor det er meget alvorlige ord som er brukt. Det har vært en dialog med departementet om det, og så har altså Riksrevisjonen til syvende og sist trukket den konklusjonen at statsråden, som er deg, ikke har gitt en fullgod forklaring om årsakene til at det er blitt som det er. Med din åpenhet og oversikt skulle det vært rimelig greit. Hva er det du har unnlatt å si som har ført til at Riksrevisjonen har en så sterk merknad?

Anders Anundsen: Når det gjelder instruks, tror jeg det er ganske enkelt, at vi har trodd at tilstanden var annerledes, basert på den rapporteringen vi har fått.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ja, men det har du vel forklart Riksrevisjonen, så det skulle jo da vært en grei forklaring, som de aksepterte. De aksepterer ikke forklaringen din. Det er det som er anliggendet mitt.

Anders Anundsen: Ja, nå er ikke det spesifikt omtalt, jeg vet ikke hva slags grunnlag Riksrevisjonen baserer sin konklusjon på, men ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det vet vi jo, det er jo du som har vært første involverte i dette, ingen skulle kunne det bedre enn deg.

Møtelederen: La tidligere statsråd Anundsen svare.

Anders Anundsen: Komiteen må jo akseptere at Riksrevisjonen må vurdere de elementene de ønsker å vurdere, og så må vi få spille inn det vi mener er relevant. Jeg mener at hovedårsaken til at tilstanden ikke var annerledes når det gjelder instruks, er knyttet til at vi trodde tilstanden var bedre. Vi trodde tilstanden var annerledes, og vi har ikke gjennomført tiltak for å sikre at det rapporterte tiltaket faktisk er gjennomført.

Så kan du si at det er kritikkverdige, men det er også en del av den ordinære styringen i staten, og det er derfor jeg tok initiativ til det tilsynsregimet.

Når det gjelder objektsikringen i politiet selv, altså oppfølging av forskriften, har det vært gjenstand for svært mye og hyppig dialog mellom departementet og direktoratet for å sikre at det skal være innenfor det regelverket som gjelder, innen fristen. I 2014 tror jeg det var 14 forskjellige kontaktpunkter frem og tilbake, det siste kontaktpunktet var en sluttrapport fra Politidirektoratet.

Møtelederen: Bård Vegar Solhjell.

Bård Vegar Solhjell (SV): Først til dette punktet: Er dette berre ein bitte liten ting, eller er det kjernepunktet frå 22. juli-kommisjonen? Sidan sjølve rapporten er gradert, har vi ikkje moglegheit til å gå inn i det, men la meg sitere korleis Riksrevisjonen sjølv beskriv det i den opne delen av Dokument 1:

«Formålet med revisjonen har vært å undersøke om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever instruks slik at viktige objekter opprettholder sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. Videre er det undersøkt om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever kravene i sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet om grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter.»

Altså til forveksling likt dei krava som ein nettopp understreka i Den særskilde komité og komitéinnstillinga etter behandling av 22. juli-kommisjonen, om at objektsikring må få auka vekt.

Så trur eg, Anundsen, at litt av grunnen til at du får mange kritiske spørsmål no, kanskje kan beskrivast sånn: Her er alle einige om eit svært viktig område, nemleg objektsikring og etterleving av den nye forskrifta, som må tre i kraft. Det vart ikkje gjort innan 2013. Du oppdaga det. Så rapporterer du nokre år seinare til Stortinget når du blir spurd om det, at det går svært bra. Så kjem Riksrevisjonen inn, og det er litt av funksjonen deira å avdekkje at her er det manglar, og så blir alle einige om det i ettertid. Så svarar du her no at ja, det er berre på det området, men elles går det svært bra. Då er jo utfordringa: Korleis skal ein føle seg trygg på at påstanden din om at alt det andre går svært bra, faktisk står, når du stod her for eit par år sidan i Stortinget og sa at det går svært bra, og så med ein gong ein vert kikka i korta, som alle institusjonar treng, viser det seg at det er manglar. Kan det vere sånn at det kanskje også er manglar på andre område der du legg vekt på at det går svært bra?

Anders Anundsen: Det er helt sikkert mangler også på andre områder når det gjelder objektsikring. Det er det ingen tvil om, og det har jeg vært inne på flere ganger i dag, nemlig at dette er ikke noen eksakt vitenskap. Det vil endre seg basert på trusselbildet, objektets aktualitet, andre typer forhold som vil bidra til at objektets sikkerhetsregime endrer seg, viktigheten av objektet endrer seg – og det skjer faktisk på ganske kort tid at objekter som tidligere har vært skjermingsverdige, ikke lenger er det, og at objekter som ikke har vært skjermingsverdige, blir det. Det er en dynamikk i dette som gjør at du får aldri meg til å si at nå går alt perfekt, for det kommer det aldri til å gjøre. Det vil alltid være utfordringer også på det generelle objektsikringsområdet, fordi det krever en løpende oppdatering og videreutvikling. Og jeg vil understreke: Det er ikke min hensikt å bagatellisere eller si at spørsmålet om gjennomføring av instruks er en liten eller bagatellmessig ting i seg selv, for i seg selv er det alvorlig nok, men det er viktig ikke å la det alene – det er mitt poeng – overskygge alt det gode arbeidet som ellers er gjort på objektsikringsområdet. Men det vil aldri komme en eneste statsråd eller et eneste noenlunde oppegående menneske som sier at nå er alt hundre prosent på plass herifra og til evig-heten. For sånn kan man ikke drive verken samfunnsikkerhet og beredskap eller objektsikring.

Møtelederen: Da har jeg Abid Q. Raja og meg selv – og Jette F. Christensen vil også stille et tillegsspørsmål. Da setter vi stopp med det, hvis det ikke er flere. Det er Abid Q. Raja først – vær så god.

Abid Q. Raja (V): Takk, komitéleder. Vi har nå hatt flere runder rundt beredskap, også tidligere og her, og det er – litt sånn folkelig – lett å tenke at vi er heldige i Norge, at det for så vidt er få farlige elementer som ønsker å ramme oss, det er få andre stater som ønsker å ramme oss med krig, vi er NATO-medlemmer – så vi har vært litt heldige, det har vært få forsøk på hendelser hvor vi har blitt forsøkt rammet. Men så er jo litt av oppgaven til beredskapen å være føre var, og ikke minst når krisen først er ute, hvordan står det til da, hva skjer da? Og du har heldigvis sagt allerede – du startet med at du er enig i Riksrevisjonens konklusjoner, bare så vi har det tindrende klart. For det Riksrevisjonen har lagt til grunn, er at verken politiet eller Forsvaret – sammen eller hver for seg – vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det. Det er en ganske alvorlig konklusjon at det er sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret – sammen eller hver for seg – vil klare å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter. Det er jo føre var-situasjonen. Kan man lene seg tilbake og si: ja, men det går bra, vi har en god beredskap – når dette er konklusjonen?

Anders Anundsen: Nei, man kan aldri lene seg tilbake i beredskapsmessige spørsmål. Snarere tvert imot – en må hele tiden jobbe for å forbedre, finne feil, finne mangler, finne svakheter, tenke nye scenarioer som er basert på det utenkelige. Det er det som gjør det krevende med beredskapsarbeid. Derfor er det også viktig å bygge opp de kapasitetene som er relevante. For eksempel er politiet nå styrket med flere tusen nye stillinger ...

Abid Q. Raja (V): Ja, men det blir et veldig langt svar, du må være mer presis. Du er altså enig i at verken politiet eller Forsvaret sammen eller hver for seg vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det?

Anders Anundsen: Jeg har ikke noe grunnlag for å mene det ene eller det andre utover det Riksrevisjonen og etatene selv har svart. Etatene selv har et litt annerledes svar på det, de sier at de er i stand til å beskytte de nødvendige objektene.

I tillegg mener jeg det er et viktig element at det er vanskelig å se for seg en krisesituasjon som ...

Abid Q. Raja (V): Denne rapporten er fra oktober 2016, ikke sant?

Anders Anundsen: Jo, men hvis jeg bare får lov til å fullføre akkurat det ...

Møtelederen: Anundsen må få fullføre nå, og så avslutter vi denne sekvensen. Anundsen, vær så god.

Anders Anundsen: Det er krevende å se for seg en krisesituasjon hvor samtlige objekter skal beskyttes med sikringsstyrker samtidig. Det er et veldig krevende scenario, for å si det sånn. Jeg sier ikke at det ikke kan skje – all erfaring tilsier at en skal ta høyde for det som en tror ikke kan skje. Men jeg tror det er viktig å ta høyde for at her vil det være geografiske hensyn, og det vil være avhengig av hva slags type trussel det er. Det er mange ulike forhold som vil bidra til å avgjøre hvilke objekter som må beskyttes med sikringsstyrker. Da er det aller viktigste – hvis jeg får si det – at en har en prioriteringsmekanisme som fungerer på en god måte.

Møtelederen: Jette F. Christensen, vær så god.

Jette F. Christensen (A): Jeg bare tegnet meg til oppfølging.

Det ble påstått at jeg tok feil. Det jeg gjorde, var at jeg refererte til et resultat av et møte i departementet 2. mai, der det ble diskutert hva viktige objekter er, hva objekter av særlig betydning for samfunnet er. Da ble det enighet om å legge til grunn NSMs liste over skjermingsverdige objekter i henhold til sikkerhetsloven og DSBs rapport om samfunnskritiske funksjoner. Det var det jeg refererte til da jeg nevnte eksempler på samfunnskritiske funksjoner. Dette er en del av det som ligger til grunn for å kunne oppfylle instruksene. Og det er jo det som har vært en del av Riksrevisjonens rapport. Jeg ville bare presisere det.

Møtelederen: Da har jeg tegnet meg selv.

Tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen har i høringen bekreftet at Riksrevisjonens framstilling av situasjonen på det området som saken egentlig handler om, er korrekt. Han bestrider ikke fakta. Det vil jeg si er veldig oppklarende og i og for seg befriende i den forstand at de to embetspersonene som henholdsvis har ledet Forsvaret og politiet, som vi har hørt før i dag, ikke har uttalt seg så klart. Men det var bra at den daværende ansvarlige statsråd har gjort det.

Det framkommer veldig tydelig av det som Anundsen også har sagt, at grunnen til at de ikke oppdaget dette, var at de rett og slett ble feilinformert av Politidirektoratet. Det er selvfølgelig veldig alvorlig på et så meget følsomt og alvorlig område. Det kan komiteen konstatere er tidligere statsråds oppfatning.

Da ender mitt spørsmål til Anundsen ut i – og dette sier jeg åpent, også med bakgrunn i at han har sittet her som jeg sitter: Er dette også på din vakt et uttrykk for det som var Gjerv-kommisjonens grunnleggende kritikk om at det var ansvarsfraskrivelse som man delvis holdt skjult, og at kreftene ikke fant hverandre da det trengtes? Er dette avgrensede området vi snakker om her, et faktisk eksempel på det i 2015, 2016?

Anders Anundsen: Nei, det tror jeg ikke. Jeg synes politidirektøren redegjorde på en ganske god måte for årsaken til at dette ble feil rapportert. Fra Politidirektoratets side ble det pekt på at det var en misforståelse fordi de mente at de hadde fulgt opp dette gjennom et annet tiltak. Det kan skje. Men det viser noen svakheter generelt i styringen av staten som er en risikofaktor i alle sektorer fordi en må legge til grunn at det som bestilles ovenfra, leveres nedenfra. Og når en får det rapportert, er det ikke unaturlig at en legger til grunn at det faktisk er gjennomført.

Samtidig er det i alle store organisasjoner, og kanskje særlig staten, som er så enorm, veldig viktig at en har tiltak som kan gjennomføres for å forsikre seg om, i hvert fall på de mest kritiske områdene, at tilstanden er i samsvar med det som er rapportert. Der mener jeg det er grunnlag for å tenke annerledes. Derfor tok jeg også det initiativet som statsråd å gjennomføre eller etablere en tilsynsfunksjon på den typen kritiske funksjoner. Det kan skje misforståelser, det kan skje feil, og det kan også skje at styringssignalene fra ledelsen ikke er sterke nok, tydelige nok eller gode nok. Det er et arbeid som jeg mener er et løpende arbeid, som alle statlige ledere egentlig er nødt til å ha med seg.

Møtelederen: Reglementet tillater ikke at jeg diskuterer med Anundsen, derfor gjør jeg ikke det! Da sier jeg bare som en avslutning på dette at du har anledning til å si det du har lyst til å si, nå hvis det er noe mer du vil si. Vær så god.

Anders Anundsen: Jeg har bare lyst til å understreke at jeg synes dette har vært en bra kontrollhøring. Jeg synes det har vært mange gode presiseringer underveis i høringen som jeg håper bidrar til – kanskje særlig det som er kommet før meg, men forhåpentligvis også noe av det jeg har kommet med – å gi opplysninger til komiteen som er viktig for det videre arbeidet.

Så håper jeg generelt at en også kan ta lærdom av at selv om det gjennomføres mye, selv om det gjøres et stort stykke arbeid, så vil det alltid være en risiko for at noe glipper. På samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet skal det være minst mulig som glipper, men jeg tror alle som har erfaring fra ulike lederverv, erkjenner at kontrollspennet er enormt. En må prioritere innenfor det fagfeltet en har ansvar for, og det er helt uavhengig av sektor. I et sånt bilde må en ha et system som i så stor grad som mulig fjerner usikkerhetslementer, fjerner flaskehals og vanskeligheter knyttet til kommunikasjon og rapportering. Det er krevende. Det er et arbeid som en aldri kommer i havn med.

Så har jeg til slutt også lyst til å nevne at jeg er veldig glad for at vi har fått anledning til å få frem så mye av det gode arbeidet på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet som faktisk er gjort. Komiteen og Stortinget har også bestilt en oppfølgingsrapport etter den rapporten som ble behandlet her i 2015, som jeg ser med spenning frem til. For det er utrolig viktig at en aldri lar garden falle når det gjelder samfunnssikkerhet og beredskap – helt uavhengig av om en har hatt trusselsituasjoner i nær fortid eller ikke.

Møtelederen: Da sier vi takk til den tidligere justis- og beredskapsministeren.

Denne delen av høringen er slutt for i dag. Vi fortsetter i morgen kl. 9.

Høringen slutt kl. 16.55.

Åpen høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen tirsdag den 21. mars 2017 kl. 9

Møteleder: Martin Kolberg (A) (komiteens leder)

Sak:

Politiets og Forsvarets objektsikring

Møtelederen: Da er klokken blitt 9, og vi fortsetter andre dag av denne åpne kontrollhøringen. Jeg ønsker hjertelig velkommen til denne dagen, som er et ledd i kontrollkomiteens behandling av saken om Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring, jf. tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017, som komiteen har besluttet å behandle separat i en egen innstilling.

Tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017 er gradert «konfidensielt» i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. offentlighetsloven § 13.

Etter at Riksrevisjonen avga sin rapport 18. oktober 2016, har det vært ført en omfattende korrespondanse angående avgradering mellom Stortinget og de berørte departementene. Det gjelder særlig de to departementene som er representert her i dag, samt statsministeren. Jeg gikk gjennom hele den korrespondansen i går ved innledningen til gårsdagens høring, og for protokollens skyld viser jeg bare til det som ble sagt i den sammenhengen i går, og gjentar ikke dette i dag – det er ikke nødvendig.

Komiteen har som kjent besluttet å holde en åpen kontrollhøring på bakgrunn av omtalen av svakhetene i Forsvarets og politiets objektsikring, som er beskrevet i den åpne delen av Dokument 1, og statsrådenes svarbrev til Riksrevisjonen, som er gjengitt i dette dokumentet – altså den åpne delen av det og de svarene dere har gitt som åpne svar.

Komiteen er selvsagt opptatt av at all relevant informasjon skal framlegges i høringen, og vi vil derfor gjøre oppmerksom på at det kan bli aktuelt med en lukket del på et senere tidspunkt. Komiteen vil i det tilfellet treffe en separat beslutning om det, og komiteen vil invitere til nye høringer hvis situasjonen skulle kreve det gjennom dagens høring.

Komiteen vil dog be om forståelse for at høringen i utgangspunktet er åpen. Det er etter komiteens syn meget viktig å ha åpenhet og offentlig debatt om så viktige temaer som rapporten omhandler, og at Stortinget i plenum også skal ha muligheten til å behandle, diskutere og ytre sin oppfatning i full åpenhet.

Det at vesentlige deler av denne rapporten er gradert, kan ikke etter komiteens oppfatning uten videre hindre Stortinget i åpent å behandle viktige og aktuelle spørsmål av stor betydning for befolkningen. Stortingets oppgave er å føre kontroll med at det er etablert tilfredsstillende kontrollsystemer, og at regjeringen og forvaltningen opptrer i henhold til Stortingets vedtak og Stortingets forutsetninger. Komiteen har derfor lagt opp til at høringen og den parlamentariske behandlingen av rapporten gjennomføres uten å gjengi de graderte opplysningene, men vil altså, som sagt, eventuelt komme tilbake til dette etter at høringen er avsluttet.

Dere kjenner alle sammen de bestemmelsene vi har i en sånn sammenheng som dette: Hvis det blir stilt spørsmål som krever at dere må oppgi fortlrolige opplysninger for å kunne svare fyllestgjørende, så skal dere ikke si dette, men dere skal gjøre oppmerksom på at det er nødvendig å komme med graderte opplysninger, slik at komiteen har mulighet til å vurdere om vi skal frafalle spørsmålet, eller om vi må lukke høringen på det punktet som er aktuelt.

Komiteens medlemmer er også pålagt taushetsplikt i henhold til forretningsordenens § 75 a, og jeg henleder medlemmene i komiteens oppmerksomhet mot det også i dag.

De problemstillingene vi skal diskutere, repeterer jeg ikke. De er utsendt og sikkert forstått av dem som er invitert til høringen, så jeg går ikke inn på det nå.

Høring med forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreide og justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen

Møtelederen: Vi har kommet til dagens høring. Velkommen til de to statsrådene. Velkommen til forsvarsminister Ine M. Eriksen Søreide, som har med seg tre bisittere. Det er departementsråd Arne Røksund, ekspedisjonssjef Jens-Thorleif Thorsen og ekspedisjonssjef Henning Vaglum.

Vi ønsker også velkommen til vår nye justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen, som er her for første gang, tror jeg. Det stemmer vel? Du er velkommen. Du har med deg tre bisittere. Det er departementsråd Tor Saglie, ekspedisjonssjef Thor Arne Aass og avdelingsdirektør John Arne Gisnås. Velkommen til dere alle sammen. Jeg tenkte på at Amundsen var her i rommet i egenskap av statsråd for første gang, men kanskje også for første gang i sin alminnelighet også. Jeg er ikke helt sikker på det.

Nå begynner vi høringen. Da begynner vi med vår forsvarsminister. Som du vet, har du 10 minutter til disposisjon, og jeg gir ordet til deg – vær så god.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Takk for det, komitéleder, og takk for muligheten til å komme hit og besvare spørsmål om objektsikkerhet.

Bakgrunnen for denne høringen er som kjent Riksrevisjonens rapport om objektsikring. Revisjonen legger vekt på hvorvidt formelle krav er innfridd eller ikke. Jeg ser alvorlig på de svakhetene som finnes innen objektsikring, og Riksrevisjonens hovedfunn har vært og vil fortsatt være svært viktige i det videre forbedringsarbeidet. Jeg har redegjort i detalj i brev til Riksrevisjonen for hvordan merknadene og anbefalingene følges opp. Forsvarsdepartementet ga 1. september i fjor Forsvaret og Forsvarsbygg oppdrag om flere forbedringstiltak som del av det kontinuerlige arbeidet med objektsikring, og basert på Riksrevisjonens anbefalinger. Mange av påleggene er allerede gjennomført, slik at status i dag er vesentlig bedre enn under revisjonen. Arbeidet med objektsikring er i sin form dynamisk og kontinuerlig med fortløpende tiltak, også uavhengig av Riksrevisjonens rapport. Forsvars- og justis-sektoren har et godt samarbeid om å følge opp revisjonen. Det er god dialog på alle plan, både mellom departementene og mellom Forsvaret og politiet.

Jeg vil her ta utgangspunkt i Riksrevisjonens anbefalinger for hvert av de tre områdene som berører Forsvarsdepar-

tementet. Først til Forsvarets sikring av nøkkelobjekter: Som komiteen er kjent med, er det etablert forskjellige objektsikringsregimer for å ivareta de ulike formålene med sikringen. Forsvarets nøkkelobjekter er definert som militære og sivile objekter som er av avgjørende betydning for forsvarsevnen og det militære forsvar i væpnet konflikt, og som er å anse som lovlige militære mål i væpnet konflikt. Gjennomføring av sikring med sikringsstyrker kan kun skje hvis vi er i en væpnet konflikt eller væpnet konflikt truer, eller rikets sikkerhet og selvstendighet er truet.

Riksrevisjonen anbefaler at departementet sørger for at Forsvaret ivaretar sitt ansvar for militær sikring av nøkkelobjekter med sikringsstyrker. Etter at den nye instruksen for politiets og Forsvarets objektsikring med sikringsstyrker kom i 2012, har Forsvaret grepet fatt i dette arbeidet og gitt det høy prioritet. Dette har skjedd parallelt med at Forsvaret har oppdatert sitt nasjonale operative planverk på grunn av en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon. Nøkkelobjektlista har blitt oppdatert årlig, og for 2016 hadde Heimevernet planer for 97 pst. av objektene. Ny liste for 2017 har et stort innslag av nye sivile objekter, for de militære objektene ble prioritert først, og planene er ikke helt ferdigstilt for disse. Så nå er det ca. 80 pst. av objektene som har planer. Siden lista er et dynamisk dokument, vil det periodevis være objekter som det ennå ikke er godkjent objektplan for. Det betyr ikke at objektene står uten noen form for sikring, eller at Forsvaret ikke vil være i stand til å iverksette sikring av dem med sikringsstyrker.

HV er den viktigste ressursen for militær sikring av nøkkelobjektene. Regjeringa har de senere årene generelt styrket HVs budsjett for å gi bedre materiell og mer øving. Dette forsterkes i den nye langtidsplanen. Det investeres nå bl.a. 0,5 mrd. kr i nye feltvogner for å gi HV økt mobilitet. For 2017 styrkes HV med 191 mill. kr, bl.a. for å ta igjen et langvarig etterslep på vedlikehold, anskaffe reserveredeler og ammunisjon og fasilitere høyere aktivitet og øving i prioriterte avdelinger. Styrkingen inkluderer 27 mill. kr til sperremateriell og vil bedre Heimevernets operative evne til objektsikring. For nøkkelobjektarbeidets del viser jeg til at det endrede trusselbildet etter den kalde krigens slutt medførte mindre fokus på dette arbeidet, samtidig som Forsvaret måtte bruke mye av sine ressurser til krevende skarpe operasjoner i utlandet. Det har tatt år å reaktivisere dette arbeidet til et godt nivå, men jeg mener vi nå er på et langt bedre sted.

Punkt 2 – Forsvarets bistand til politiets objektsikring: Riksrevisjonen anbefaler at departementene sørger for forbedringer i politiet og Forsvarets samarbeid om objektsikring. Dette gjelder Forsvarets bistand til politiets sikring av sivile objekter med sikringsstyrker mot terror og annen kriminalitet. For forhåndsplanlegging av bistand til politiet forholder Forsvaret seg til den sentrale objektlista med sivile objekter fra Politidirektoratet. Planarbeidet foregår i samarbeid med politiet, og HV øver sammen med politiet.

Politiets har primæransvaret for dette regimet, mens Forsvaret er en bistandsyter, som politidirektøren var inne på i går. Samarbeidet og dialogen mellom de to etatene er god på alle nivåer. Gjennomføring av objektplanlegging og øvelser er imidlertid avhengig av at begge etatene har tilstrekkelig kapasitet og mulighet til å kunne prioritere det. Det utarbeides objektplaner for nye objekter, og øvelser gjennomføres.

Allerede før revisjonen var det satt i verk en rekke tiltak

for å videreutvikle samarbeidet mellom forsvar og politi. Fra 2007 har Politidirektoratet og Forsvarets operative hovedkvarter hatt liaisoner hos hverandre, og fra 2016 har Forsvaret også en liaison hos Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap. Nå er det i tillegg faste ukentlige videokonferanser på hovedkvarternivå. Praktisk samarbeid har over mange år blitt øvd i felles øvelser, som f.eks. øvelsene Tyr, Oslofjord, Haugalandet og Hovedstad, som også inkluderer objektsikring.

Siden 2012 har Forsvarets høyskole og Politihøgskolen hatt en felles utdanningsmodul i krisehåndtering og beredskap. Fra 2014 ble det innført en egen mal for anmodninger om håndhevelsesbistand. Stortinget vedtok i 2015 å lovfeste Forsvarets bistand i politiloven. Oppdatert bistandsinstruks kom høsten 2015, og der ble det tatt inn en prosedyre for muntlig behandling av anmodninger og en hurtigprosedyre som gir etatene myndighet til å behandle anmodninger om bistand for enkelte tidskritiske kapasiteter uten politisk involvering.

Regjeringa har i langtidsplanen for forsvarssektoren og i samfunnsikkerhetsmeldinga lagt opp til en videre styrking av det gode samarbeidet. Riksrevisjonens konklusjon er at verken politiet eller Forsvaret sammen eller hver for seg vil være i stand til å utøve tilstrekkelig objektsikring ved en trusselsituasjon. Selv om ikke alle formelle krav er oppfylt, vil styrkene likevel ha en god evne til objektsikring, som i de fleste situasjoner vil gi tilstrekkelig beskyttelse og sikring av viktige objekter. Her vil jeg også vise til det forsvarssjefen og politidirektøren uttalte om dette i går.

Det tredje området i revisjonen som berører Forsvarsdepartementet, er forebyggende grunnsikring av Forsvarets egne skjermingsverdige objekter i henhold til sikkerhetslovens forskrift om objektsikkerhet. Dette omfatter sikring med f.eks. gjerder, sperringer, forsterkninger og elektronisk sikring eller såkalt permanent grunnsikring.

Ifølge Riksrevisjonens rapport har departementet ikke sørget for at Forsvaret har etablert en permanent grunnsikring for egne skjermingsverdige objekter i tråd med forskriftens bestemmelser. Det er riktig at ikke all sikring av samtlige av Forsvarets skjermingsverdige objekter fullt ut ivaretar alle formelle krav i forskrift om objektsikkerhet. Men jeg vil samtidig understreke at alle Forsvarets skjermingsverdige objekter har en form for permanent grunnsikring. En stor del av objektene befinner seg på militære baser som har gjerder, vakthold og elektronisk sikring i tillegg til sikringen av selve objektet. Lista over skjermingsverdige objekter oppdateres årlig, og det er praktisk vanskelig å tilfredsstille alle formelle krav til sikring umiddelbart etter at nye objekter er utpekt.

Arbeidet med sikring av skjermingsverdige objekter har hatt prioritet i Forsvaret, selv om man på noen områder ikke er kommet så langt som man burde. Siden forskriften trådte i kraft, er det gjennomført fysiske tiltak som forsterker den permanente grunnsikringen for objekter i Forsvaret, for mer enn 1,1 mrd. kr. Det er også investert 450 mill. kr i etablering og drift av elektroniske sikringssystemer, som har bidratt betydelig til forbedret permanent grunnsikring. Jeg prioriterer dette arbeidet høyt også i den kommende tida, og det er planlagt ytterligere 450 mill. kr til sikring av skjermingsverdige objekter de kommende årene. I tillegg vil jeg understreke at alle nye bygg og nye prosjekter har sikringen som en integrert del av investeringsprosjektet.

I tillegg er det nå investeringer for rundt 900 mill. kr som skal erstatte dagens radiolinjenett med fiberkabler, og det vil dermed redusere antallet skjermingsverdige objekter i forsvarssektoren.

Det er etablert et kompetansesenter i Forsvarsbygg for å dekke statens samlede behov for tjenester innen beskyttelse og sikring av eiendom, bygg og skjermingsverdige anlegg. Forsvarsbygg har bl.a. utarbeidet risikoanalyser for alle skjermingsverdige objekter på bestilling fra POD.

Det er riktig at iverksetting av sikring har gått ut over fristen i objektsikkerhetsforskriften. Sikringstiltak skulle vært etablert innen 1. januar 2014 med mulighet for ett års utsettelse. Erfaringen har vist at det både tok lengre tid å etablere den nødvendige kompetansen, og at det var mer omfattende og kostnadskrevenne å etablere selve sikringstiltakene enn hva man forutså da forskriften ble vedtatt. At fristene ble overskredet, er imidlertid ikke ensbetydende med at det ikke er implementert noen sikringstiltak. Jeg vil også framheve at NSM har blitt styrket i budsjettene i perioden 2013–2016, og det videreføres nå i den nye langtidsplanen.

Departementet har styrt Forsvarets arbeid med objektsikring på linje med øvrige fagområder. Vi har etter hvert som lover, forskrifter og instruks har kommet til på dette området, gitt konkrete oppdrag til Forsvaret i iverksettelsesbrevet. Forsvaret har rapportert gjennom det ordinære rapporteringssystemet. I tillegg har det på dette området blitt gitt særskilte oppdrag, blitt gjennomført særskilte statusundersøkelser, og det har vært særskilt dialog om oppfølging og av avvik.

I iverksettelsesbrevet for 2017–2020 er forebyggende sikkerhet etablert som ett av syv strategiske mål. I tillegg planlegger regjeringa å fremme en proposisjon for Stortinget om ny sikkerhetslov for forebyggende nasjonal sikkerhet i løpet av våren.

Avslutningsvis vil jeg bare få knytte noen korte kommentarer til graderingsspørsmål. Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har selvsagt gitt Riksrevisjonen full tilgang til alle opplysninger den har ønsket. Komiteen har hele tiden hatt full tilgang til den graderte rapporten, fra den ble lagt fram 18. oktober i fjor. I tillegg har våre ugraderte svarbrev vært tilgjengelig, i likhet med et sammendrag i Dokument 1, som også er offentlig tilgjengelig. Det er årsaken til, som komitélederen var inne på, at vi har en åpen høring.

Spørsmålet som har vært diskutert, er om det skal lages ytterligere et ugradert sammendrag, i tillegg til det som allerede er offentlig. Forsvarsdepartementet er informasjonseier etter sikkerhetsloven og er lovpålagt et ansvar for å beskytte skjermingsverdige informasjon. Vi har vurdert Riksrevisjonens forslag til ytterligere sammendrag nøye og søkt en dialog om mulig avgradering, men den faglige vurderingen er at forslaget fortsatt inneholder gradert informasjon. Vi mener det er bra at den kritikken som er kjent gjennom det ugraderte Dokument 1, at de hovedfunn og konklusjoner som er kjent, kommer fram, og det danner også basisen for denne diskusjonen.

Med det avslutter jeg min innledning og ser fram til å besvare komiteens spørsmål.

Møtelederen: Da takker komiteen forsvarsministeren for dette.

Da går ordet til justis- og beredskapsminister Per-Willy Amundsen – 10 minutter.

Statsråd Per-Willy Amundsen: La meg først takke for invitasjonen til denne høringen og for muligheten til å kommentere Riksrevisjonens rapport om revisjon av politiets og Forsvarets arbeid med objektsikring.

Innledningsvis vil jeg for ordens skyld gjøre oppmerksom på at jeg ikke har anledning til å gi eller svare på spørsmål med taushetsbelagt informasjon. Det vil jeg eventuelt kunne komme tilbake til i en lukket høring i egnet lokale.

Jeg vil understreke at jeg ser meget alvorlig på Riksrevisjonens merknader og funn. Riksrevisjonen peker på viktige forbedringsområder og gir et godt grunnlag for Justis- og beredskapsdepartements videre arbeid med objektsikring.

Komiteen har besluttet at denne høringen skal omhandle, men ikke begrense seg til, fem problemstillinger. Flere forhold dreier seg om fortiden, og jeg mener disse er grundig belyst tidligere i høringen.

Når det gjelder problemstillingen om hvorvidt kapasitetsbehov er avklart slik at politi og Forsvaret gjennom Heimevernet kan sikre og beskytte objektene, minner jeg om at det i instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikkerhetsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig fremgår at det ved forhåndsplanlegging av objektsikring skal tas utgangspunkt i en realistisk vurdering av hvilke ressurser som er tilgjengelig for ulike situasjoner. Videre må det tas hensyn til at sikkerhetsstyrker raskt må kunne omprioriteres fra forhåndsutpekte objekter til andre objekter.

Etter min vurdering må politiets arbeid være kunnskapsstyrt og etterretningsdrevet, og den aktuelle trusselen som skal avverges eller forebygges, må være dimensjonert for all politiinnsats. Ressurs- og kapasitetsmessige hensyn gjør det helt nødvendig. Det må erkjennes at en omfattende og langvarig objektsikring ved bruk av sikkerhetsstyrker vil være svært krevende og utfordre både politiets kapasitet og øvrige oppgaveløsninger i kritiske situasjoner.

Trusselvurderinger og etterretningsrapporter fra Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten og politiet for øvrig må således være førende for politiets arbeid. Det muliggjør målrettede tiltak for å kunne forebygge og avverge alvorlige hendelser, herunder at viktige objekter opprettholder sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner.

Det er etter min mening ikke mulig å gi et absolutt og presist svar knyttet til kapasitetsbehov. Behovet vil til enhver tid være betinget av den aktuelle trusselsituasjonen. Jeg legger til grunn at instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikkerhetsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig tidligere ikke har vært etterlevd på en tilfredsstillende måte i politiet. Min oppgave fremover blir således å sikre at nødvendige tiltak iverksettes i samsvar med gjeldende regelverk, og at arbeidet prioriteres innenfor en realistisk ramme.

I instruksens stilles det bl.a. krav til forhåndsutpeking av objekter, politiets forhåndsplanlegging av bistand fra Forsvaret til objektsikring, utforming og utarbeidelse av planverk samt gjennomføring og felles øvelse mellom politiet og Forsvaret. Ved Politidirektoratets oppdragsbrev til politimestrene, av 26. mai 2016, ble det iverksatt et arbeid for

å etterleve kravene i instruksen. Politidistriktene ble i brevet bl.a. bedt om å forhåndsutpeke viktige objekter hvor politiet vil kunne be om bistand fra Forsvaret til objektsikring, kartlegge objekter og utarbeide objektplaner samt utarbeide oversikter til direktoratet om øvelser som er avholdt i samarbeid med Forsvaret. Fra mai 2016 og frem til dags dato er det lagt ned et betydelig arbeid i politiet med sikte på etterlevelse av krav og forventninger som oppstilles i instruksen. Dette innebærer at objekter hvor politiet planlegger bistand fra Forsvaret til sikring, nå er forhåndsutpekt, at aktuelle objekter er kartlagt, og at utarbeidelsen av objektplaner i hovedsak er ferdigstilt. Etter min vurdering er det gjennomført et omfattende, godt arbeid for å sikre full etterlevelse av instruksen. Jeg vil følge det videre arbeidet tett fremover for å sikre at saksområdet fortløpende gis høy prioritet.

I lov om forebyggende sikkerhet og forskrift om objektsikkerhet stilles det krav til permanent grunnsikring av objekter som er viktig for rikets sikkerhet og andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, altså objekter med stor nasjonal betydning. Etter sikkerhetsloven omtales disse som skjermingsverdige objekter. Det er riktig som Riksrevisjonen påpeker, at det fortsatt gjenstår et betydelig arbeid for at alle skjermingsverdige objekter i politiet har en permanent grunnsikring som fullt ut tilfredsstillende ønsket sikringsnivå. Likevel er det viktig at man ikke sitter igjen med et bilde av at ingen sikring er på plass, eller at objektene er dårlig sikret, selv om det gjenstår en del arbeid. Det er ikke sånn at de skjermingsverdige objektene i politiet er usikret.

Siden revisjonen ble gjennomført i 2015, er tiltak blitt implementert, andre er i ferd med å implementeres. Arbeidet med sikring av skjermingsverdige objekter har vært krevende for politiet og har også for politiet medført vesentlige investeringer, f.eks. ved at IKT-infrastruktur som understøtter kritiske kommando- og kontrollfunksjoner, må flyttes. Sånne prosesser kan ta tid av økonomiske, tekniske eller praktiske årsaker. Et sånt objekt i politiet er relokalisert til en ny lokasjon med vesentlig høyere sikringsnivå etter at Riksrevisjonen gjennomførte sin revisjon.

Som politidirektøren har redegjort for, koster denne relokaliseringen flere titalls millioner. Ytterligere et sånt objekt har nå fått nødvendige avklaringer og finansiering, slik at det foreligger planer for objektet til å være relokalisert til en ny lokasjon med vesentlig høyere sikkerhetsnivå. Arbeidet med å få nødvendige avklaringer har tatt tid. Den kommende relokaliseringen medfører også investeringer i et betydelig omfang. Det pågår derfor et betydelig arbeid med objektsikring i politiet – et arbeid som må forstås som en kontinuerlig prosess, der Riksrevisjonens funn gir et øyeblikksbilde i en pågående prosess med å sikre objekter i politiet.

En av komiteens problemstillinger til høringen er om arbeidet med objektsikring og grunnsikring har fått nødvendig prioritet, sånn som et enstemmig storting mente etter 22. juli 2011. Jeg har derfor redegjort for det omfattende arbeidet som nå pågår for å etterleve instruksene samt lov og forskrift. Jeg vil også minne om at mange av de tiltakene som er iverksatt etter terrorhandlingen, har direkte eller indirekte økt politiets beredskapssevne, herunder kapasitet og kompetanse til å sikre objekter. Jeg viser her, som min forgjenger, til Meld. St. 10 for 2016–2017, Risiko i et trygt samfunn, som har vedlagt en oversikt over status for å iverksette tiltak etter 22. juli.

Jeg vil fortsatt følge arbeidet med objektsikkerhet tett, nettopp for å sikre at saksområdet gis nødvendig prioritet.

Med dette avslutter jeg min redegjørelse og ser frem til å besvare spørsmål fra komiteen.

Møtelederen: Da takker vi justis- og beredskapsministeren.

Da går møteledelsen til komiteens nestleder, Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Møtelederen: Takk for det. Da kan jeg gi ordet tilbake til Kolberg, som er sakens ordfører og derfor har inntil 10 minutter i denne påfølgende spørresekvensen.

Martin Kolberg (A): Takk for det.

Alle i dette rommet vet og forstår at behandlingen av denne saken, og at vi holder en høring om den, har forbindelse til 22. juli – og tragedien knyttet til den dagen. Da var spørsmålet om objektsikring et veldig sentralt spørsmål, og vi vet alle at det som skjedde da, slo ut vårt regjeringskvartal for tiår, faktisk. Det er selvfølgelig en demonstrasjon av hvor viktig denne saken er når Stortinget får en rapport fra vår riksrevisjon som sier at situasjonen vedrørende deler av objektsikringen er svært alvorlig. «Svært alvorlig» er å forstå som fare for liv og helse. Det som selvfølgelig er komiteens ansvar og tanke, vil jeg si, i denne forbindelsen, er: Hvorfor er vi fortsatt i denne situasjonen fem år etter at denne forskriften faktisk ble gitt?

På denne bakgrunn vil jeg først henvende meg til forsvarsministeren, som jeg vil si sa noe oppsiktsvekkende i sin innledning. Jeg for min del – jeg kan ikke her uttale meg på vegne av komiteen, for det kan være alternative meninger om dette, vi får se hvordan det framstår – har festet lit til at forsvarsministeren, gjennom den korrespondansen og de svar hun har gitt til komiteen i sakens anledning, har sett på Riksrevisjonens kritikk som riktig og alvorlig. Slik har jeg oppfattet teksten. Nå ser jeg også at dine embetsmenn nikker, forsiktig riktignok, men tydelig. Dette er alvor. Men nå høres det ut som – og det er det jeg mener er oppsiktsvekkende – at du nærmest frafaller det standpunktet ved å henvise til forsvarssjefens uttalelser i går, hvor han sa direkte at han var uenig i Riksrevisjonens konklusjon om at Forsvaret ikke kunne imøtekomme forskriftens bestemmelser om at man kunne forsvare de mest kritiske objektene på en forsvarlig måte. Nå stilte du deg bak det, det er nytt, og nå vil vi vite: Hva er forsvarsministerens oppfatning? Støtter hun Riksrevisjonens kritikk, eller er hun enig med sin forsvarssjef i dette?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Takk for det, leder. Først vil jeg si at jeg begynte min innledning nettopp med å understreke alvoret, hvordan vi har lagt til grunn Riksrevisjonens funn i det forbedringsarbeidet som vi både har gjort og kommer til å gjøre framover. Men jeg har samtidig sagt at det er viktig å understreke at selv om ikke alle formelle krav er innfridd, finnes det sikring. Og det mener jeg også er en viktig opplysning å gi.

Martin Kolberg (A): Med all respekt: Nå må du svare på spørsmålet. Støtter du Riksrevisjonens – og ikke alle disse ordene nå – versjon av dette, og at dette er en veldig

alvorlig situasjon, eller forsvarssjefens, som avviste Riksrevisjonen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: For det første opplever jeg ikke at forsvarssjefen avviser Riksrevisjonens konklusjoner eller funn.

Martin Kolberg (A): Det gjorde jeg.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Og som jeg sa: Vi har lagt til grunn det Riksrevisjonen har kommet med i sine funn. Vi har ikke påstått at noen av de funnene er uriktige. Men så har vi samtidig sagt – og det har også politidirektøren og tidligere justisminister sagt – at det allikevel er viktig å understreke at selv om ikke alle formelle krav er innfridd, selv om det er mye arbeid som gjenstår, er det også både grunnsikring og evne til å bruke sikringsstyrker dersom den situasjonen skulle oppstå.

Martin Kolberg (A): Hva er din kommentar til at Riksrevisjonen går til det meget uvanlige skritt å si at man ikke aksepterer innholdet i ditt brev til Riksrevisjonen som svar på at dette er i orden? Hva er din kommentar til det? Det er meget, meget sjelden – jeg tror nesten det er rikshistorie i Riksrevisjonen at man svarer slik.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Nå må jeg nesten be deg om å presisere spørsmålet noe.

Martin Kolberg (A): Riksrevisjonen sier at man ikke aksepterer din forklaring i brevet.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det Riksrevisjonen svarte, var at ingen av statsrådene hadde gitt fyllestgjørende begrunnelser for hvorfor det var slik. Det opplever jeg ikke som å si at man ikke aksepterer det som skrives. Det var bl.a. fordi både tidligere justisminister og jeg ga svarene på de funnene som var gjort, vi konsentrerte oss om de tiltakene som var iverksatt, og i mindre grad om å forklare hvorfor situasjonen var blitt som den var blitt.

Martin Kolberg (A): Jeg vil spørre om dette: Betyr det nå at du sier til oss, og dermed til Stortinget, at vi kan ha trygghet for at disse kritiske objektene er tilfredsstillende sikret, og at forskriftens bestemmelser er oppfylt? Sier du det, eller sier du det med forbehold?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg sa i min innledning, er det fortsatt arbeid som gjenstår. Ikke alle formelle krav er innfridd. Det jobber vi selvsagt videre med, basert på de funnene Riksrevisjonen har gjort. Allikevel er det viktig å understreke at det finnes permanent grunnsikring, og at det finnes mulighet til å sikre med sikringsstyrker dersom det skulle bli nødvendig. Og det arbeidet fortsetter videre. Så var jeg også tydelig på å understreke at det er klart at i en situasjon hvor man har en dynamisk trusselsituasjon, et dynamisk forhold til hvilke objekter som tas ut av listene, og hvilke objekter som kommer inn – det gjelder nøkkelobjekter, både militære og sivile, og det gjelder forhåndsplanlagt bistand som vi yter til politiet – vil det regelmessig være slik at ikke alle objekter har godkjente objektplaner, men det vil allikevel være mulig å sikre objektene. Man kan snu på det og si at

i en gitt situasjon vil også Forsvaret måtte kunne sikre objekter det ikke finnes objektplaner for, fordi de ikke har vært på lister til nå.

Martin Kolberg (A): Hva er forskjellen på formelle krav og reelle? Du sier at det er «ikke alle formelle», men betyr dette at alt reelt er på plass, slik at egentlig holder ikke Riksrevisjonens kritikk? Jeg forstår ikke dette ordentlig.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg sa i min innledning: For eksempel var det, fram til desember i fjor, 97 pst. av nøkkelobjektene som hadde godkjente planer. Så er det tallet nå blitt litt lavere, fordi det har kommet inn flere sivile objekter på lista etter den siste revisjonen. Det har vært et veldig bevisst arbeid da man begynte med de militære nøkkelobjektene, og så fortsatte med de sivile nøkkelobjektene, og der utarbeides det nå planer. Det vi da jobber med, er både å oppfylle forskriftens formalkrav og samtidig sørge for at sikring kan ivaretas. Her har særlig HV – holdt jeg på å si – en generisk kompetanse på objektsikring, som gjør at man også kan sikre objekter der det f.eks. ikke finnes planer. Og de situasjonene kan jo oppstå helt uavhengig av instruksjonen og regelverket, fordi man i en gitt trusselsituasjon plutselig kan måtte sikre et objekt ingen til nå har tenkt på.

Martin Kolberg (A): Jeg, for min del, hadde ikke tenkt, som det heter, å ta opp spørsmålet om gradering, avgradering og ikke avgradering, men når statsråden selv har gjort det, mener jeg det foranlediger at det er helt riktig å følge opp det sporet.

Riksrevisjonen er Stortingets kontrollorgan i henhold til egen lov og egen bestemmelse, og her har vi opplevd det helt spesielle at regjeringen har tilbudt seg å revidere Riksrevisjonens oppfatninger. Mener statsråden at det er en riktig måte for en regjering å gå fram på i forholdet til Stortingets riksrevisjon?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Vi har selvsagt ikke forsøkt å revidere Riksrevisjonen. Det ligger ikke på noen måte innenfor det vi ønsker, og det ligger heller ikke innenfor våre fullmakter. Men vi har ønsket en dialog med Riksrevisjonen, på samme måte som vi gjorde i forbindelse med fregatrapporten, som Riksrevisjonen ga i fjor sommer, og der vi i nært og godt samarbeid med Riksrevisjonen kom fram til en ugradert versjon som tok ut de mest detaljerte skjermingsverdige opplysningene på en slik måte at vi kunne legge den ugraderte versjonen til grunn for en åpen høring i Stortinget. Det ønsket vi å gjøre også denne gangen. Vi er veldig opptatt av at Riksrevisjonens hovedfunn – og ikke minst kritikken – har vært løftet fram og drøftet. Det er viktig for samfunnet, det er viktig for oss som statsråder, men jeg har samtidig et ansvar for å sikre at ikke skjermingsverdige informasjon kommer ut, rett og slett fordi jeg er pålagt det etter sikkerhetsloven.

Martin Kolberg (A): Jeg er avskåret fra å diskutere med statsråden. Jeg skal derfor bare uttrykke noe, og så skal jeg spørre.

Jeg har lest sammendraget, og ettersom statsråden sier det hun nå sier, tillater jeg meg å si at det er ikke mulig for

meg å lese noe i det sammendraget som ikke står i den åpne delen, som vi har til behandling her. Når departementet ikke har grepet inn mot den åpne delen i Dokument 1, blir spørsmålet: Hvem har da ansvaret for at de informasjonene ikke er stanset, i henhold til den argumentasjonen som statsråden nå har? Det må jo være en meget alvorlig situasjon for Forsvarsdepartementet, når man mener at dette sammendraget som ligger der, og som jeg har lest, for hun sier at hun har informasjonen som er dekket av sikkerhetsloven, og jeg holder meg til at jeg forteller ingenting om dette, men en kan ikke skyve sikkerhetsloven foran seg på en slik måte at Stortinget ikke får diskutert det som skal diskuteres, heller.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Dette er jo to helt forskjellige dokumenter. Det som ligger i det ugraderte dokumentet, Dokument 1, som har vært offentlig siden revisjonen kom i oktober, har ikke vært problematisk for departementet på noen måte. Tvert imot mener vi at den kritikken som der framkommer, de funnene som der framkommer, er viktige å få fram. Men det som da har vært spørsmålet, er om man skal lage ytterligere et ugradert sammendrag, som er fyldigere, og der informasjonen i helhet framstår som gradert, fortsatt. Det har vi som sagt ønsket en dialog med Riksrevisjonen om, for å kunne bruke samme arbeidsmåte som vi gjorde i det gode samarbeidet vi hadde om fregatrapporten.

Jeg vil også minne om at det er ikke noen uvanlig situasjon for Stortinget at det framkommer graderte dokumenter som Stortinget må forholde seg til, og jeg opplever at denne diskusjonen, denne høringen, det som skal skje i Stortinget når innstillinga legges fram, er et viktig bidrag til forståelsen av både status, situasjon og iverksatte tiltak når det gjelder objektsikring.

Møtelederen: Da er saksordførers tid ute, og møteledelsen kan gå tilbake til komitélederen.

Martin Kolberg (A): Takk for det.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Jeg fikk ikke konferert dette før vi begynte, men representanten fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, har et formelt oppdrag i salen kl. 10. Jeg foreslår at vi tillater at han slipper til først.

Da begynner vi med representanten fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen – vær så god, du har 5 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hjertelig takk.

Forsvarsminister, du sier at alle formelle krav ikke er innfridd, og jeg tror jeg har litt oversikt over forskjellen mellom formelle og reelle krav. Bare en åpningsmerknad: Den verdenen du beskriver, det du gir inntrykk av, er helt annerledes enn det jeg har lest i den graderte rapporten fra Riksrevisjonen. Jeg vil bare slå fast det, slik at alle er klar over det.

Mitt første spørsmål er: Mangler Heimevernet operativ evne? Nå snakker vi om 2015, vi snakker ikke om hva som har skjedd senere, for det er det debatten gjelder. 2015: Mangler HV operativ evne til å sikre og beskytte de militære nøkkelobjektene?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som Riksrevisjonen også har redegjort for i en tidligere rapport knyttet til Heimevernets operative evne fra 2014, og som Stortinget er godt informert om gjennom de årlige lukkede høringene om den operative evnen som forsvarssjefen gir hver høst i Stortinget, har det vært utfordringer med den operative evnen til Heimevernet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Betyr det at svaret er nei?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Kan jeg få fullføre?

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg må få litt kortere svar – unnskyld, statsråd!

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg tror man alltid vil kunne se mangler i den operative evnen hvis spørsmålet dreier seg om man skal kunne sikre alt samtidig, men hvis spørsmålet er om å kunne håndtere f.eks. nøkkelobjekter, mener jeg at den operative evnen både i 2015 og nå tilfredsstillende de kravene.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Svaret viser vel behovet for en lukket høring. Jeg prøver å være presis i spørsmålene og håper på presise svar. Har Forsvaret utpekt nødvendige sivile nøkkelobjekter som har avgjørende betydning for forsvarsevnen og det militære forsvaret i væpnet konflikt i 2015?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det arbeidet var godt i gang i 2015, men det ble ytterligere intensivert i 2015–2016, samtidig med at revisjonen pågikk, og grunnen var, som jeg nevnte i mitt innlegg, at man begynte med de militære nøkkelobjektene, og så har man i samarbeid med sivile organer nå utpekt de sivile nøkkelobjektene også.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det er, møteleder, et svakt presisjonsnivå på svarene, og jeg håper ikke at det går på at det er sikkerhetsgradert informasjon at statsråden svarer så uklart.

Neste spørsmål er: Har politi eller HV styrker kapasitet til å sikre de forhåndsdefinerte objektene i 2015?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Nå kan jeg bare svare for Forsvaret, så får justisministeren svare for politiet. Som jeg var inne på: Hvis man diskuterer de forhåndsplanlagte bistandsobjektene, var Forsvaret avhengig av at politiet meldte inn fullstendige objektlistene, og at det ble utarbeidet planer. Den objektlista kom fullstendig fra POD i oktober 2014, og det ble deretter fortløpende utarbeidet objektplaner, og dvs. at vi også hadde mulighet til å sikre disse objektene. Men igjen: Spørsmålet om samtidighet er selvfølgelig viktig hvis man skal sikre alt samtidig, både Forsvarets egne nøkkelobjekter og også de forhåndsplanlagte objektene, så ville det i 2015 også kunne være utfordringer.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så i 2015 var kapasitetsbehovet avklart, slik at Forsvaret gjennom HV kan sikre og beskytte objektene? I 2015 var kapasitetsbehovet avklart, og det var tilfredsstillende kapasitet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg nettopp sa, kom ikke den fullstendige lista fra Politidirektoratet før senhøsten 2014, og så skulle man begynne å utarbeide alle objektplanene i samarbeid mellom politiet og Forsvaret. Det betyr, som jeg sa, at man kunne ha noen kapasitetsproblemer fordi man ikke hadde oversikt over alle objekter på det tidspunktet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Til slutt: Riksrevisjonen har jo sine anbefalinger, og anbefalingene er jo skrevet av Riksrevisjonen, vanligvis, med nennsom hånd. Riksrevisjonen er jo klar over å behandle gradert informasjon. Er det statsrådets vurdering at Riksrevisjonens anbefalinger i denne graderte rapporten er av sikkerhetsmessig karakter, slik at de på sjølstendig grunnlag ikke kan offentliggjøres?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Hovedanbefalingene til Riksrevisjonen framgår også i den åpne delen, og jeg har jo knyttet kommentarer til den gjennom innlegget mitt. Jeg legger de anbefalingene til grunn. Jeg mener det er fornuftige og riktige anbefalinger.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Spørsmålet mitt var: De fire anbefalingene som ligger i den første graderte rapporten og den andre graderte rapporten, er de slik at de ikke kan offentliggjøres ut fra sikkerhetslovens bestemmelser?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Hovedkonklusjonene og hovedanbefalingene som vi har forholdt oss til i den åpne delen, har vi også snakket åpent om, og så er det jo noen grad av detaljering på disse konklusjonene som vi av hensyn til sikkerhetsloven ikke snakker om offentlig, men der hovedfunnene og hovedkonklusjonene ligger til grunn for det videre arbeidet. Det tar vi svært alvorlig, og det åpnet jeg også med å si.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk.

Møtelederen: Da er Lundteigens tid ute. Vi går til Høyre og Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner (H): Jeg går litt videre på avgraderingsspørsmålet, for det er grunnleggende sett snakk om å anvende en lov, kanskje en av de viktigste vi har i landet, nemlig sikkerhetsloven og dens strenge bestemmelser om at det som skal bli skjult for eventuelle fiender av landet, forblir skjult. Kan statsråden si litt om samspillet mellom politiske beslutninger og den lovanvendelsen som må finne sted når man bruker sikkerhetsloven?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Dette er en prosess som i de aller fleste departementer og virksomheter som behandler sikkerhetsgradert informasjon, skjer etter graderte og faglige vurderinger, og her vil jo en hel rekke faktorer spille inn. Og det er jo, som representanten er godt kjent med, gitt hans fagbakgrunn, ikke nødvendigvis sånn at det er enkeltord eller enkeltbegreper som kan utgjøre det problematiske, men det kan være helheten i et dokument som etter sikkerhetsloven da må graderes etter ulike nivåer.

I dagens situasjon, i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi har, er det klart at for potensielle trusselaktører vil det

være av stor interesse og av stor etterretningsmessig verdi dersom informasjon om potensielle sårbarheter eller svakheter blir kjent.

Man kan egentlig sammenlikne det litt med et stort puslespill der det er helt åpenbart at potensielle trusselaktører sitter på ulike deler av puslespillet både om Norge og andre land. Spørsmålet er om man da ved å gi ut en type informasjon som f.eks. setter sammen et bilde, kan bidra til å øke sårbarheter, som vi jo er godt kjent med at finnes. Vår veldig klare faglige vurdering av det, etter å ha gått flere runder med det, er at det fortsatt er den samlede informasjonen i det utkastet som Riksrevisjonen leverte til Stortinget, som er av en sånn karakter at det fortsatt må graderes.

Michael Tetzschner (H): Er det, bare for å få det klart, en politisk beslutning? Eller er det en juridisk beslutning?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Dette er en beslutning som må tas politisk i siste instans, men den er jo basert på faglige vurderinger. Det er klart at vi mener jo veldig bestemt at man i de faglige vurderingene som er, også basert på de åpne trusselvurderingene som både PST og Etterretningstjenesten gjør, forteller veldig mye om det samlede faglige grunnlaget. Vi har ikke noe ønske om på noen måte å politisere sikkerhetsloven, snarere tvert imot.

Michael Tetzschner (H): Er det noe område som på grunn av denne anvendelsen av sikkerhetsloven er blitt – skal vi si – skjøvet ut av det nedgraderte tilgjengelige materialet, eller er det mer snakk om et detaljeringsnivå?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det er det siste. Alle hovedfunn, hovedkonklusjoner og ikke minst kritikken og hovedanbefalingene er kjent, og de har også vært basis for debatten som har vært så langt, og de er selvfølgelig også basis for denne høringen.

Michael Tetzschner (H): I hvilken grad kan fagdepartementene, som her er Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet, overprøves av andre i anvendelsen av sikkerhetsloven?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Da er det i så fall Kongen i statsråd, og alternativt kan NSM gjøre overprøvinger, men det skal svært mye til.

Michael Tetzschner (H): Da vil jeg gå tilbake til din tidligere tid i Forsvarsdepartementet, fordi i iverksettelsesbrev for langtidsplanperioden 2013–2016 ble Forsvaret gitt i oppdrag å vurdere hvorvidt etaten har skjermingsverdige objekter med årlig rapportering. I en oppdatering til iverksettelsesbrevet i april samme år ble det presisert at etaten skulle etablere sikkerhetstiltak i henhold til regelverkets krav innen 31. desember 2013, altså rett etter at du overtok. Senere registrerte man at Forsvaret lå etter i sin oppgaveoppstilling. Hvordan sikret ditt departement at det var ajouritet i rapporteringen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg var litt inne på i innledningen min, har vi både gjennom den vanlige etatstyringen og gjennom særskilte statusrapporteringer og oppfølginger fulgt dette arbeidet nøye. Vi har over-

for Forsvaret vært veldig tydelig på, noe også forsvarssjefen i går bekreftet, hvilke oppdrag som gjelder. Samtidig har det vært veldig tydelig, og det ble veldig tydelig da vi overtok, at arbeidet nok var mer komplekst og omfattende enn man hadde sett for seg. Noe av det var, som jeg nevnte, at man hadde bygd ned mye av kompetansen etter at den kalde krigen var slutt – man hadde omdisponert personellet fra relativt små og sårbare fagmiljøer, mange var ute i krevende internasjonale oppdrag. På den måten var det også vanskeligere og mer tidkrevende og kostnadskrevenne enn man trodde, både å etablere den fulle oversikten og å etablere sikringstiltakene. Men Forsvarsdepartementet leverte NSM en fullstendig liste per 1. januar 2014 over skjermingsverdige objekter.

Michael Tetzschner (H): Da var det vel det vi rakk innenfor min tilmålte tid. Takk.

Møtelederen: Da er det Fremskrittspartiets tur. Helge Thorheim, vær så god.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det, og takk for gode innledninger fra begge statsrådene.

Jeg vil først stille spørsmål til forsvarsministeren. I rapporten fra Riksrevisjonen sier man at man ser svært alvorlig på spesielt to ting. Det er dette med samarbeid og sannsynligheten for å kunne beskytte disse objektene. Jeg vil sitere fra det sistnevnte:

«Etter Riksrevisjonens mening er det sannsynlighet for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det.»

Det er for så vidt mye av det samme som representanten Lundteigen var inne på.

Da vi i går snakket med forsvarssjefen og politidirektøren, fikk jeg inntrykk av at de kunne beskytte disse objektene, men dog ikke samtidig. Men man kunne beskytte disse. Det er litt i motstrid til det som man kan få inntrykk av fra Riksrevisjonens konklusjon. Dette var da i 2015.

Er forsvarsministeren enig med forsvarssjefen og politidirektøren i deres vurdering? Jeg håper jeg ikke har misforstått deres konklusjon, men kan du si litt rundt det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg har vært litt inne på i de foregående svarene også, er jo samtidighetsproblematikken noe som alltid vil kunne være til stede. Både Forsvaret og politiet vurderer det som mindre sannsynlig at absolutt alle skjermingsverdige objekter og/eller alle nøkkelobjekter skal måtte sikres samtidig med sikringsstyrker fra Forsvaret. Til det bildet hører også den store dynamikken som vil kunne være i et gitt trusselbilde. Hvis en situasjon oppstår, vil det selvfølgelig være en prioritering mellom hvilke objekter – altså sivile eller militære, men også hvilke militære, hvis jeg skal se det fra Forsvarets synspunkt – som skal prioriteres. Det vil jo være helt avhengig av hvordan situasjonen er, hvordan trusselen utvikler seg, og hva som er det sannsynlige målet for potensielle trusselaktører. Derfor er det en veldig dynamisk situasjon.

I 2015, på et tidlig tidspunkt etter at Forsvaret hadde fått oversendt den fullstendige lista fra Politidirektoratet, som da kom senhøsten 2014, ble det satt i gang et veldig

stort arbeid – i 2015–2016 – for å utpeke de sivile nøkkelobjektene. Det har vært en ganske betydelig reduksjon av nøkkelobjekter over noen år, altså fra 2012 egentlig, da man gjorde en ganske stor revisjon – forsvarssjefens nøkkelpunktdirektiv av 2013, som også setter opp veldig klare prioriteringer og rammer – og det gjør jo at, sånn som situasjonen er i dag, både forsvarssjefen og politidirektøren mener at ja, det kan være samtidighetsproblematikk, men utgangspunktet er at man har god evne til å sikre de viktigste objektene.

Helge Thorheim (FrP): Ja, og vil det si også i 2015, slik man kunne se det da, at det vil være sannsynlig at man kunne forsvare objektene, men dog ikke samtidighet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Ja, nå mener man nok at situasjonen i 2015 var noe mer utfordrende, bl.a. fordi det på et tidspunkt ikke fantes en full oversikt over de objektene som politiet ønsket forhåndsplanlagt bistand til, og dermed var det noe vanskeligere å få oversikt. Men den kom relativt godt på plass i løpet av 2015, og objektplaner utvikles i samarbeid mellom politiet og Heimevernet, og de opplever å ha et veldig godt samarbeid også på lavere nivå både i politiet og i Heimevernet.

Helge Thorheim (FrP): Takk. Så vil jeg til justissectoren. Vi fikk høre i går at rapportering fra politidirektøren i 2015 kunne det framstå som en glipp at det var rapportert i grønt. Tidligere justisminister sa for sin del at han måtte ta det for gitt at alt var i orden når det var rapportert som grønt, men han ser at det ikke var slik. Tidligere justisminister satte da i gang en tilsynsfunksjon i departementet. Er dette noe som nåværende justisminister vil videreføre, slik at man har et eget kvalitetselement i Justisdepartementet knyttet til dette?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Det er en sak som vi har til vurdering, hvor vi kommer til å konkludere litt nærmere sommeren. Men la meg si det sånn at jeg er litt usikker på om det å innføre enda et kontrolltilsyn er den riktige veien å gå frem. Det må i så fall kunne gjennomføres på en god og effektiv måte. Mitt anliggende er ikke å bygge opp mer byråkrati, det viktigste er at vi først og fremst har gode funksjoner på plass i det ordinære systemet, og så får vi vurdere om det er nødvendig å bygge opp noen ytterligere tilsynsfunksjon direkte underlagt departementet. Men det er i prosess.

Helge Thorheim (FrP): Takk. Kan jeg stille et spørsmål til?

Møtelederen: Vær så god.

Helge Thorheim (FrP): Kan jeg spørre dine bisittere, justisministere?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Det er selvfølgelig en mulighet.

Helge Thorheim (FrP): Det jeg vil inn på, er at i 2015 har jeg forstått det slik fra politidirektørens bisittere at selve departementets tjenestemenn hadde en fortløpende rapportering, og at man da kjente til stoda, hvordan det

var innenfor det arbeidet som skulle gjøres, dog ikke at justisministeren var kjent med dette i og med at det ble rapportert grønt da han fikk det.

Kan dere kommentere det litt, for det ble nevnt i går?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Thor Arne Aass kan sikkert si litt mer om det.

Thor Arne Aass: Det var en løpende dialog mellom fagavdelingen og POD om disse oppgavene, primært når det gjelder oppfølgingen av lov og forskrift, men også til en viss grad når det gjelder etterlevelse av instruksen i løpet av 2014.

Helge Thorheim (FrP): Betyr det at man var kjent med at man ikke var kommet så langt som POD rapporterte i 2015?

Thor Arne Aass: I 2014 var det åpenbart at man ikke hadde kommet helt i mål. I 2015 rapporterte de at dette var gjennomført, men i 2014 var det enighet om at her var det gjenstående oppgaver.

Helge Thorheim (FrP): Så dere oppfattet gjennom den rapporteringen at alt var i orden da dere rapporterte på grønt, også i departementet?

Thor Arne Aass: Vi forholdt oss til den rapporten vi fikk i 2015, som tidligere justisminister redegjorde for, for i år, hvor det fremgår at dette var gjennomført.

Helge Thorheim (FrP): Takk.

Møtelederen: Da går ordet videre til Kristelig Folkeparti. Hans Fredrik Grøvan, vær så god.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det. Mitt første spørsmål går til forsvarsministeren.

Det framstår fortsatt som litt uavklart for meg hva som er forsvarsministerens oppfatning av Riksrevisjonens rapport når det gjelder det forsvarssjefen ga uttrykk for i går. Og hvis jeg har notert det korrekt, fikk forsvarssjefen i går spørsmål om han var enig i Riksrevisjonens kritikk. Han svarte da at han var enig i faktabeskrivelsen, men uenig i konklusjonen. Er det også forsvarsministerens oppfatning?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg var inne på både i innlegget mitt og i de svarene jeg har gitt her, mener jeg at både kritikken som kommer, faktabeskrivelsene Riksrevisjonen gir på revisjonstidspunktet, er helt riktige. Samtidig har jeg lagt til at vi ikke er uten evne til å sikre. Det var vi ikke i 2015, og det er vi ikke nå – arbeidet har jo gått langt videre. Men jeg har ingen problemer med det som Riksrevisjonen har lagt fram som sin kritikk, sine forbedringspunkter og sin analyse av situasjonen, fordi jeg mener det er både viktig og riktig at vi får gjennomført denne typen etterlevelserevisjon.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Men er du enig i Riksrevisjonens konklusjon?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg var inne på, er jeg enig i funnene og anbefalingene og hovedkonklusjonene som kommer, men jeg hadde også behov for å si at vi har evne til sikring. Det er rett og slett fordi Riksrevisjonen i et av punktene påpeker, som også ble tatt opp nå nettopp, at det er risiko for at verken politi eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse og sikring av viktige objekter ved en trusselsituasjon. Og da mener jeg det er viktig å understreke at selv om ikke alle formelle kravene var innfridd, har vi allikevel evne til å sikre, men at arbeidet pågår fordi vi skal oppfylle de formelle kravene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Du er altså enig i konklusjonen, i motsetning til forsvarssjefen?

Det ble sagt i Riksrevisjonens rapport at en ikke sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politi og forsvar. Du var litt inne på det i ditt innlegg. Kan du konkret si hva som er blitt bedre etter 2015? Da går det ikke på det generelle samarbeidet, men på objektsikring.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg var også der litt inne på noen punkter. Det ene er at vi bl.a. gjennom utpeking av sivile nøkkelobjekter og forhåndsplanlagt bistand til politiet har jobbet mye tettere sammen nettopp for å peke ut de objektene. I tillegg har vi gjort endringer i instruks og lovverk, vi har gitt politiet og Forsvaret større ansvar for bl.a. å kunne utløse bistand i gitte situasjoner uten at man skal gå veien om det politiske leddet. I tillegg er det iverksatt tettere samarbeid gjennom mange av de eksisterende samarbeidsforaene. Der vil jeg særlig vil peke på at vi nå har ukentlige videokonferanser mellom POD og FOH, noe som er et veldig viktig bidrag både til tillitsbygging og til avklaring av potensielle situasjoner, og at vi også driver et ganske nært samarbeid – kanskje nærere enn man får inntrykk av i offentligheten – om f.eks. potensielle scenarioer og hvordan de skal løses. Og så øver og trener vi mer.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): I går pekte Raabye på to utfordringer for Heimevernet. Det var volum, og det var tid til trening. Hva vil en ytterligere nedbygging av Heimevernet bety for objektsikringen, slik du oppfatter og forstår utfordringene?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg er for det første uenig i premisset om at det er en nedbygging av Heimevernet. Tvert imot, som jeg var inne på i min innledning, styrker vi Heimevernet. Vi nådde allerede i 2014, takket være prioriteringer vi gjorde, det øvingsmålet som var satt for områdestrukturen i 2016, altså at 62 pst. av områdestrukturen skulle øves årlig. Vi gjør store investeringer i både vedlikehold og reservedeler, og vi tilpasser områdestrukturen til den reelle oppfyllingsgraden. Det er egentlig akkurat det samme som skjedde i foregående langtidsplan, der innsatsstyrkenes plantall ble redusert fra 5 000 til 3 000. Der har vi nå god oppfyllingsgrad, og vi har også bevilget penger til å øve og trene utvalgte innsatstropper mer. I 2017–2018 kommer vi også til å øke treningen for befal og mannskaper i HV.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Så et spørsmål til justisministeren: I går kom det tydelig fram fra politidirektøren at objektsikringen knyttet til sikkerhetsinstruksen var en prioriteringsutfordring, og en opplevde også fra den tidligere statsrådens side at en kanskje kunne ha hatt en mer framoverlent holdning når det gjaldt å sikre at det som ble beskrevet i oppdragsbrevet på dette punktet, ble oppfylt. Hvordan vil du som statsråd forholde deg til den utfordringen at en her må fokusere spesielt på sikkerhetsinstruksen når det gjelder oppfyllelsen framover?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Jeg har alle intensjoner om å følge dette tett opp i den ordinære styringsdialogen. Det er viktig at det gjøres. Jeg kan ikke uttale meg om ting som ligger tilbake i tid før min tiltredelse 20. desember, det ber jeg om forståelse for, men vi har høy bevissthet rundt disse tingene, vi følger opp tett, og jeg kommer personlig til å ha det høyt oppe i styringsdialogen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Bare ett tillegsspørsmål: Som det ble opplyst i går, var det jo først da Riksrevisjonen satte i gang sitt arbeid, at det ble opplevd at det var en kommunikasjonssvikt mellom Justisdepartementet og POD. Hvordan vil du sikre at den typen kommunikasjonssvikt blir løst på et tidligere stadium enn først når en får en riksrevisjonsrapport på nakken?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Jeg tenker at det at vi gjennom den ordinære styringsdialogen har høy bevissthet rundt dette, vil ivareta nettopp det. Så må vi vurdere om det er nødvendig å innføre ytterligere kontrollmekanismer, som min forgjenger gjorde rede for i går. Det er et arbeid som er i gang, og som vi kommer til å konkludere på i løpet av noen måneder. Jeg tenker det viktigste her er at man har en bevissthet rundt det, og at vi følger opp i den ordinære styringsdialogen.

Møtelederen: Da er det Venstre og Abid Q. Raja, vær så god.

Abid Q. Raja (V): Takk, komitéleder. Jeg har to tema til forsvarsministeren. Det andre temaet vil være hemmelighet av riksrevisjonsrapporten, det skal jeg komme til, men først om objektsikring. Norge har verdens nest lengste kyst, og det er mange objekter langs kysten. Hva er planen for å sikre disse objektene i en krisesituasjon? Hvordan skal det la seg gjøre?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: For det første er det viktig å understreke at Forsvarets primæroppgaver er å sikre de militære objektene, og så bistår vi politiet hvis politiet trenger det. Vi er altså ikke førstesponderenten, det er det politiet som er, men vi bistår, eller vi sikrer våre egne objekter. Da har vi en rekke kapasiteter som kan bidra til den sikringen. Forsvarssjefen var i går inne på de kapasitetene vi har totalt sett i Sjøforsvaret, som jo patruljerer daglig langs hele kysten. Men mange av punktene som ligger langs kysten, er også landfaste, og sånn sett vil både Heimevernet og andre ressurser kunne brukes dersom det skulle være aktuelt for Forsvaret å sikre. Men det er bare i spesielle situasjoner det er aktuelt.

Abid Q. Raja (V): Så alle olje- og gassinstallasjonene som vi har langs norskekysten – Melkøya, Evenes, Sørlandet, Ormen Lange, Kårstø og Mongstad – vil la seg sikre uten Sjøheimevernet, som er nedlagt?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Sjøheimevernet skal jo nedlegges etter en beslutning i Stortinget, men det er altså bl.a. spesialstyrker og politiet sammen som bidrar til å sikre offshoreinstallasjoner til sjøs.

Abid Q. Raja (V): Det er ikke en beslutning som Stortinget har tatt uten deres eget parti. I 2015 var det 32 000 utenlandske fartøy som anløp norske havner. Ut fra det jeg forstår, ønsket Forsvarets hovedkvarter at 1 000 av disse skulle visiteres. Man klarte kun 10 pst. av dette. Hvordan skal man klare dette arbeidet nå, uten Sjøheimevernet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Nå er det ikke Sjøheimevernet som visiterer fremmede fartøy som kommer til Norge. Det er i så fall et oppdrag som Kystvakten har. Det er et oppdrag som Kystvakten gjennomfører på daglig basis.

Abid Q. Raja (V): Har Kystvakten også bordingskompetanse?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det har Kystvakten. Jeg har selv vært om bord hos Kystvakten og gått om bord i utenlandske fartøy.

Abid Q. Raja (V): Vi har ikke hatt så mange saker, heldigvis, der det har vært nødvendig med påtvunget bording, men det har vel vært én sak som har vært kjent. Kan vi legge til grunn at Kystvakten har den samme bordingskompetansen som Kystjegerkommandoen og Sjøheimevernet har?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Nå er det jo Kystvakten, og hvis behov kan også fregatter bistå med bordingslag som fregatter har, og Kystjegerkommandoen kan også bidra dersom det er aktuelt. Jeg vil bare understreke at dette i utgangspunktet er noe som ikke er militære oppgaver i den forstand at vi er i en konfliktsituasjon. Det er jo ...

Abid Q. Raja (V): Det vil si at hvis 32 000 fartøy eller flere kommer til anløp og noen av dem trenger å bordes, skal man hente inn fregattene?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg var inne på, er dette noe Kystvakten gjør daglig, og det kommer Kystvakten til å fortsette med. Vi har patruljer langs kysten hele tida, og skulle det være en eskalerende situasjon, vil man selvfølgelig også bruke andre kapasiteter.

Abid Q. Raja (V): La meg sitere en tale du holdt 2. april 2014, da du sa til Landsrådet for Heimevernet:

«Sjøheimevernet er en betydelig ressurs med viktige militære oppgaver knyttet til kysten og de kystnære farvann. (...) SHV skal videreføres med nåværende oppgaver knyttet til maritim overvåking, kontroll med skipsfart og med styrket innretning mot objekter. SHVs

faglige ledelse, koordinering og utvikling skal fortsatt sikres gjennom SHVs utdannings- og kompetansesenter på Haakonsværn.

For en kyststat som Norge, er maritime kapasiteter svært viktige. Sjøheimevernet har en kapasitet som er tilpasset overvåking og kontroll av kysten både i fredstid og ved krise eller krig og er spesialisert for overvåking og kontroll langs kysten.»

Hva har skjedd siden april 2014 som gjør at Sjøheimevernet har gått fra alt dette som du sa, til å bli nedlagt?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det som har skjedd siden 2014, er at vi har fått en totalt endret sikkerhetspolitisk situasjon, som har gjort at vi har måttet endre innretningen av Forsvaret ganske dramatisk. Det betyr at vi har gjort andre prioriteringer ut fra de sikkerhetsbehovene vi har, for å løse de primære militære oppgavene som Forsvaret skal løse.

Abid Q. Raja (V): Så situasjonen fra 2014 til nå har endret seg slik at Sjøheimevernet har gått fra å være en betydelig ressurs til å bli nedlagt?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg har aldri sagt at det ikke er en ressurs. Vi har jo også lagt opp til i landmaktutredningen at eventuelle videreføring av kapasiteter kan skje. Men jeg tror det er viktig å forstå konteksten her, at både Norge og andre land ...

Abid Q. Raja (V): Så Sjøheimevernet skal være med i landmaktutredningen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det er lagt opp til at man skal kunne videreføre eventuelle kapasiteter der, men bare for å understreke ...

Abid Q. Raja (V): Så vidt jeg skjønner, koster det 80 mill. kr å videreføre. Er ikke det en ganske billig forsikring, tatt i betraktning alt de kan bistå med – tatt i betraktning det du selv sa for bare noen år siden?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som jeg var inne på, har vi en helt endret sikkerhetspolitisk situasjon, som har gjort at vi har måttet endre innretningen på Forsvaret ganske kraftig. Det er grunnen til at vi nå satser så mye på Forsvaret som vi gjør.

Abid Q. Raja (V): Et siste tema, som jeg varslet, er hemmeligholdet. Du sa her i høringen om Riksrevisjonens dokument som kom i januar, at det dokumentet inneholdt gradert informasjon. Nå er jo det brevet som du har skrevet til Riksrevisjonen om hemmeligholdet, også unntatt offentlighet, men har du framholdt det samme i det brevet som du har framholdt her i høringen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg kan av naturlige årsaker ikke gå inn på detaljene i det, for da berører jeg jo gradert informasjon. Men det er ikke et hemmelighold. Riksrevisjonens konklusjoner, anbefalinger og ikke minst kritikk er vel kjent. Vi sitter og diskuterer det åpent her nå.

Abid Q. Raja (V): Men statsråd, du sa i din egen innledning at dokumentet inneholder gradert informasjon.

Har du skrevet det samme i det svarbrevet om hvorvidt det dokumentet bør unntas offentlighet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det er summen av informasjonen som etter vår oppfatning fortsatt utgjør et graderingsgrunnlag.

Abid Q. Raja (V): Summen – men det er ikke noen konfidensiell informasjon der?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Etter vår vurdering er det ikke noen konfidensiell informasjon, men det er da heller ikke kravet for sikkerhetsgradering. Kravet er at det enten er enkeltopplysninger eller summen av opplysninger som gjør at dokumentet må graderes, og da finnes det fire ulike graderingsklasser.

Abid Q. Raja (V): Et siste spørsmål: Riksrevisjonen, som jo også sitter her, vil jeg anta også har en del faglig kompetanse på dette, men du mener altså at de har foretatt en feil juridisk vurdering når de mener at det ikke er noen grunn til å unnta dette dokumentet fra januar offentlighet? Eller mener du at dere har en annen politisk vurdering av dette?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Dette er ikke en politisk vurdering, men sikkerhetsloven slår veldig klart fast at det er informasjonseieren, i dette tilfellet Forsvarsdepartementet, som er ansvarlig for graderingen og for å gjøre vurderinger av den graderingen. Det er også bare informasjonseieren som har myndighet og kompetanse til eventuelt å avgradere eller omgradere dokumenter.

Møtelederen: Da er tiden til Abid Q. Raja ute. Sosialistisk Venstreparti og Bård Vegar Solhjell, vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk for det, leiar. Og takk for gode utgreiingar ved møtestart i dag. Eg vel å rette spørsmåla mine til forsvarsministeren og spørje litt meir om avgradering. Grunnen til at eg gjer det, er ikkje at det har betydning for komitébehandlinga av saka, for vi har den informasjonen vi treng. Det er fordi at i eit ope og liberalt samfunn er det å kunne føre ein offentlig debatt rundt kritiske forhold i realiteten ein del av forbetringa og behandlinga. Vi veit òg at kritikk som berre kjem frå nokre få, kan ha mindre effekt og føre til mindre handling enn viss kritikken er allment kjend og når breiare ut, at presset for å få ei forbetring kan verte større da.

Eg har lese fleire gonger det samandraget som var meint å vere ugradert, men som framleis er gradert. Mange har det. Eg er ikkje nokon fagperson, men mange av dei som har lese det, er jo menneske som er ganske vane med å lese graderte dokument. Eg må seie at med mitt aller beste skjønn er det svært vanskeleg å forstå at det skal vere gradert. Viss eg forstår statsråden riktig, er det altså ikkje enkeltopplysningar, men summen som her er utfordringa. Kan du prøve så presist som mogleg å forklare kva det er som gjer at det må vere gradert?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det er vanskelig å gå inn i detaljene om det uten å komme i berøring med det som er gradert. La meg heller si noe om hva vi jobbet sammen med Riksrevisjonen om, for å gi et lite bilde av

det. Det var, som representanten er godt kjent med, et arbeid vi gjorde om denne fregattrapporten for å bidra til at vi kunne få et ugradert sammendrag som kunne tjene som grunnlag for en åpen høring.

Jeg er helt enig med representanten i at det er viktig både at vi kan føre en offentlig debatt, og at kritikken er kjent. Det mener jeg den i aller høyeste grad er her også. Det vi ønsket å diskutere med Riksrevisjonen, var nettopp om det var mulig å bruke eventuelt ord og formuleringer eller bidra til en helhet som ikke kom i konflikt med sikkerhetsloven. Som jeg har vært inne på, er det ikke nødvendigvis bare ord og begreper som kan være utfordrende, og Riksrevisjonen hadde i sitt forslag også tatt ut en del av det mest konkrete. Men fortsatt er vår vurdering at summen av de forholdene jeg nevnte i stad, og som jeg ikke skal gjenta nå, er gradert.

Jeg forstår at det er noe som kan virke både komplisert og rart, men mitt ansvar som forvalter av denne informasjonen er å sørge for at vi ikke bidrar til å øke sårbarhetene våre ved å gi for mye informasjon om eventuelle svakheter.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg forstår det, men la meg likevel følgje opp på det. Det er altså, på fleire område, informasjon ute i offentlegheita no som er meir konkret og presis om dette enn det som står i det samandraget. Viss eg får gje tre eksempel: Eg vil seie at Justisdepartementets svarbrev av i fjor haust kan konkurrere, i alle fall, i konkretiseringsnivå med det som er gradert. Eit anna eksempel: Når Riksrevisjonen presenterte dette, gav dei konkrete eksempel på objekt, og det finst det ikkje noko av i det graderte samandraget.

Det tredje eksempel er at på høyringa i går svarte fleire etatsleiarar på ein god måte med heilt konkrete, prosentvise resultatoppnåingar på fleire felt – som er teke ut av det referatet som må vere gradert, men som vi kan finne tilbake til 2015 i den store rapporten. Men den store forskjellen er at den resultatoppnåinga er ganske dårleg, i det som ligg i 2015, og derfor er konklusjonane i den rapporten som er gradert, ganske kritiske. Mens det som vart presentert i går, for no, er ganske bra, det har vore ei god forbetring. Det som er utfordringa, er at det kan skape det inntrykket at det som først og fremst er problemet, er at den graderte rapporten, som offentlegheita ikkje får sjå, har ein ganske grunngeven og sterk kritikk av regjeringa sitt arbeid. Og då kan ein – langt betre enn i Dokument 1 – forstå dei kritiske merknadene.

Forstår forsvarsministeren at det heng igjen ein mistanke om at det først og fremst er å hindre kritikk som er grunnlaget for at ein har valt å gradere?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: La meg være helt klar på en ting: Sikkerhetsloven beskytter på ingen måte mot kritikk. Det finnes ingen hjemler i sikkerhetsloven som gjør det mulig å beskytte mot kritikk. Slik skal det være, og slik må det være. Vi som ansvarlige statsråder må selvsagt være åpne for den kritikken. Vi må selvsagt gjennomføre forbedringstiltak, og det gjør vi også, og jeg mener, som jeg har sagt flere ganger nå, at Riksrevisjonens rapport gir et veldig godt grunnlag for det forbedringsarbeidet. De gjør påpekninger som vi har tatt svært alvorlig, og som vi kommer til å ta alvorlig i det videre arbeidet.

Samtidig mener jeg at den kritikken kommer meget tydelig fram, i det ugraderte Dokument 1, og det kommer

veldig tydelig fram at vi tar denne kritikken alvorlig, i våre ugraderte svarbrev. Så vil nok situasjonen være litt ulik for informasjonen fra Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet. Det handler først og fremst om at jeg er ansvarlig for militære objekter der trusselsituasjonen kan se veldig annerledes ut enn for en del av de sivile objektene og for politiets objekter. Det betyr at det kan være ulik vurdering av skadepotensialet for en gitt informasjon mellom Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet, rett og slett fordi vi beskytter ulike objekter.

Møtelederen: Da er tiden for denne delen av utspørringen over. Vi går da over til oppfølgingsspørsmålene innenfor en tidsramme på 20 minutter, og jeg begynner med meg selv som saksordfører.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Martin Kolberg (A): Vi har lest alle dokumentene, vi har sett all korrespondansen, vi har hørt forklaringene fra de berørte og ansvarlige etatssjefer, og nå altså fra de statsrådene som er de viktige i denne sammenhengen.

Da er mitt spørsmål, som jeg mener er et hovedspørsmål: Hvorfor i all verden er vi nødt til å komme til dette punktet, og hvorfor i all verden har vi fått en så alvorlig rapport fra Riksrevisjonen når vi har de erfaringene vi har fra 22. juli? Hvorfor går det så sakte? Hvorfor er det så vanskelig å få til disse tingene når Stortinget har fattet de vedtak de har fattet, og Stortinget har tilrettelagt for den forskriften, som da er den spisse delen av behandlingen i denne høringen og i denne saken? Hvorfor er det slik at statsråden i dag må si at det fortsatt er mange objekter man ikke klarer å sikre samtidig, at det gjenstår en god del ting, at man kan gjøre noe, men ikke alt? Og stemmer dette med påstanden om at her skulle regjeringen vise handlekraft og gjennomføringskraft nettopp for at vi ikke skulle komme i denne situasjonen? Hvorfor skjer dette? Og det spørsmålet går til begge statsråder: Hvorfor skjer dette?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg kan gjerne begynne, leder. Jeg har, både i det jeg sa i min innledning og i løpet av spørreunden her, vært inne på en del av årsakene til at arbeidet har gått saktere enn det det burde. Jeg har samtidig har vært inne på – og det mener jeg også er en viktig del av den offentlige diskursen – å gi en klar tilbakemelding om...

Martin Kolberg (A): Men Søreide: Jeg skal ikke avbryte deg for mye, for jeg vet at det ikke oppfattes pent, og jeg gjør det ikke for å være uhøflig. Men dette har jeg jo hørt, og det har komiteen hørt nå. Men var det ikke dette som skulle gis høyeste prioritet så vi skulle slippe at sentrale objekter ble slått ut, slik de ble gjort den 22. juli 2011? Er det ikke dette det handler om – regjeringens ansvar for sikkerheten, som skulle være det helt essensielle? Det har i hvert fall blitt sagt fra alle representantene fra regjeringspartiene, at det skulle være det helt essensielle. Spørsmålet er: Hvorfor er vi ikke der vi skal være?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: For å kunne svare på det spørsmålet, må jeg få lov til å si noe om hva som er årsaksbildet til at vi har kommet dit, for det er det lederen spør om, og jeg har vært inne på det i flere omganger her.

Jeg mener også det er viktig å understreke at parallelt med intensivering av dette arbeidet, som begynte i 2014, har vi fått en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon som har gjort at vi har måttet oppdatere, Forsvaret har måttet oppdatere, både vårt eget nasjonale planverk og ikke minst NATOs planverk for forsterkning av Norge. Det har tatt mye ressurser, det har vært helt nødvendig, og samtidig har vi bedret samarbeidet mellom politiet og Forsvaret på dette og bedret rutinene. Jeg er samtidig opptatt av å understreke at vi ikke er i mål. Selv om ikke alt er helt ferdig, så har vi likevel evne til sikring.

Martin Kolberg (A): Så det er altså ikke så trygt som det skulle vært, det er det du sier, og at dette er et resultat av omprioriteringer under henvisning til utviklingen av den sikkerhetspolitiske situasjonen. Er det det du sier, eller sier du noe annet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg sier at vi har hatt en utvikling i den sikkerhetspolitiske situasjonen som fullstendig har nødvendiggjort at vi har måttet oppdatere det militære planverket for forsvaret av Norge. Det har vi gjort parallelt med at vi har jobbet med dette. Og jeg har vært inne på flere ganger at selv om ikke alle formelle krav er på plass, så har vi en god evne til sikring av objekter, både våre egne objekter, altså Forsvarets egne skjermingsverdige objekter, og militære og sivile nøkkelobjekter og der vi yter forhåndsplanlagt bistand til politiet.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Amundsen også til dette, før vi går videre på talerlisten.

Statsråd Per-Willy Amundsen: Jeg tror det er en sammensetning av forhold. Jeg vil først understreke at etter min tiltredelse, 20. desember i fjor, har vi hatt en annen situasjon enn det øyeblikksbildet som var skapt i 2015. Når det gjelder instruksene, har vi kommet langt, og det er levert. Men når det gjelder forskriften, har vi mye på gang, og en oversikt og detaljerte planer og kostnadskalkyler vil være på plass før sommeren.

Det er omfattende ting som gjøres når vi skal drive objektsikring, permanent grunnsikring. Det er tekniske forhold og ikke minst økonomiske forhold. Objekteier har noen forpliktelser som må iverksettes, og som har noen økonomiske dimensjoner.

Både forsvarssjefen og politidirektøren var vel inne på en del av problemstillingene i går, men det handler også om å bygge opp den kompetansen som har vært nødvendig – det tror jeg også man var inne på – for å kunne drive god grunnsikring. Men det viktigste som jeg tenker å melde tilbake, iallfall fra mitt departement, er at vi er i en helt annen situasjon i dag når det gjelder objektsikring, enn vi var i 2015 da denne revisjonen ble gjennomført.

Vi må også ha i bakhodet at vi, generelt, på beredskapsområdet har gjort svært mye, og mer kommer til å skje, og dette er en viktig del av det bildet. Men hvis vi legger til grunn Meld. St. 10, for 2016–2017, ser vi at det er gjennomført på veldig mange beredskapspunkter etter 22. juli. En sak som forhåpentligvis raskt vil komme på plass, er beredskapssenteret, som vil oppfylle store deler av de behovene vi har på objektsikringsiden.

Møtelederen: Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Spørsmålet går til Amundsen, og det gjelder tilsyns- og kontrollfunksjonen i Justisdepartementet. I går ble det opplyst fra Amundsen, din forgjenger, at funksjonen ikke er en egen, ny enhet som bygges opp, men at en benytter eksisterende kompetanse i den. Du har selv beskrevet dette som oppbygging av byråkrati. Jeg får ikke dette helt til å henge i hop. Er tilsynet en egen og ny enhet, eller hva er det egentlig?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Det jeg sa – det var i hvert fall det jeg mente å si – var at vi er opptatt av at det ikke i så fall blir mer byråkrati. Vi har gode kontrollmekanismer allerede i dag, som f.eks. Riksrevisjonens gode arbeid er et eksempel på. Så er spørsmålet om vi trenger ytterligere mekanismer for å drive kontroll. Siden det er et arbeid som er under utarbeidelse, tenker jeg at dersom vi skal gjøre det, må vi i så fall gjøre det på en effektiv og rasjonell måte, slik at vi ikke bygger opp unødvendig byråkrati. Men uansett vil jo, her som i alle andre sammenhenger, det viktigste være den ordinære styringsdialogen man har med underliggende etater og den oppfølgingen man må gjøre i så måte. Og så får vi se, når det gjelder det forslaget som er til utredningen nå, om vi trenger ytterligere kontrollmekanismer.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Men bare for å få det helt klart: Er dette en ny enhet, eller er det en funksjon som benytter seg av eksisterende kompetanse?

Statsråd Per-Willy Amundsen: I utgangspunktet – og slik jeg oppfatter bestillingen – er den basert på den kompetansen som departementet har, men det vil jo nødvendigvis bety en del merarbeid, og så er det jo litt avhengig av hvordan man gjennomfører disse tilsynene. Det er det vi konkret må få på det rene, hvilke alternative modeller vi ser for oss. Det fundamentale må, som sagt, være den ordinære styringsdialogen, og så er det et spørsmål om man ser seg tjent med forvaltningsmessig å etablere nye kontrollmekanismer på toppen av de andre vi har, etter dagens modell.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk.

Møtelederen: Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Til forsvarsministeren: Jeg nevnte at det var to ting jeg oppfattet at Riksrevisjonen ser spesielt svært alvorlig på. Det ene var dette med samarbeid, og det andre var beskyttelse av objektene. Beskyttelse av objektene var jeg inne på i stad. Men de skriver:

«Riksrevisjonen ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politi og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksene krever.»

Her har de vist til Innst. 207 S for 2011–2012 og Prop. 1 S for det følgende år og oppover. Dette er jo et sentralt spørsmål i og med at de har sett svært alvorlig på at man ikke har styrket og bedret samarbeidet mellom disse enhetene fra 2011–2012. Jeg tolker det slik at det er fra 22. juli 2011 og frem til da. Deler du Riksrevisjonens ster-

ke kritikk for at man ikke hadde bedret samarbeidet i løpet av de årene, frem til 2015?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Nå skal ikke jeg svare for situasjonen og tilstanden før jeg tiltrådte, men som jeg har redegjort for, eksisterer det både en rekke formelle samarbeidsfora og mye uformelt samarbeid. Mye av det formelle samarbeidet skjer også med andre sivile aktører til stede, som f.eks. Direktoratet for sivilt beredskap, som er en veldig viktig aktør når det gjelder akkurat objektsikring. NSM er også inne i bildet. Det er viktig at vi også øver og trener sammen. Det gjør vi i stadig sterkere grad, fordi det er viktig for å vite om hvilke kapasiteter vi gjensidig har og kan bruke i en gitt situasjon der det trengs. Det er også viktig å avklare alt fra prioriteringsmekanismer til hvordan det kan være aktuelt å sikre ulike objekter.

Jeg vil gjerne knytte én kommentar til noe som justisministeren sa avslutningsvis, som jeg mener det er veldig viktig å understreke: Det er objekteier som er ansvarlig for sikring av objektene. Både politiet og Forsvaret kommer først inn i bildet dersom det er en eskalert situasjon. Så det er objekteier – også på sivil side – som har ansvaret for å sørge for de forskjellige objektenes permanente grunnsikring. Den kan være ulik, alt etter hvilket objekt det er. Men det er viktig å understreke at det også har vært en viktig basis for det samarbeidet som jeg opplever nå er veldig godt mellom politiet og Forsvaret.

Helge Thorheim (FrP): Kan jeg få en oppfølging, møteleder?

Møtelederen: Vær så god.

Helge Thorheim (FrP): Da vi snakket med politidirektøren og forsvarssjefen i går, fikk jeg inntrykk fra dem av at det var et veldig godt samarbeid mellom de to fagorganene, og at det for så vidt også hadde vært det bakover i tid. Men de sa vel at det hadde bare blitt bedre og bedre. Er det også ditt inntrykk, at det er slik og har vært slik?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Ja, mitt inntrykk er det samme. Samtidig tror jeg det kan være greit å minne om at det heller ikke er unaturlig at to etater, som politiet og Forsvaret, med så stort ansvar og så store oppgaver som de har, av og til kan være uenige eller kan ha ulike prioriteringer. Det er en del av den debatten som driver samarbeidet framover, og som driver beredskapsarbeidet framover. Så det vil man i noen sammenhenger kunne se. Men det forsvarssjefen sier, og som han vel ga uttrykk for i går – jeg kan overlate til justisministeren å snakke om politidirektøren – er at det har vært en stadig bedring, stadig mer tillit mellom etatene på alle nivåer. Det er klart at for at vi skal få til beredskapsarbeidet på en god måte, er det avgjørende.

Helge Thorheim (FrP): Jeg har også lyst til å spørre justisministeren: Du har ikke så lang fartstid i departementet som justisminister, men hva er ditt inntrykk nå? I og med at dette er et sentralt punkt i Riksrevisjonens rapport, regner jeg med at du har forhørt deg bakover i tid også. Hvilket totalinntrykk sitter justisministeren med når det gjelder samarbeidet mellom Forsvaret og politiet?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Jeg kan ikke annet enn bekrefte både det som jeg opplever at forsvarsministeren sier, og det som kom fram under gårdsdagens høring, nemlig at det er et svært godt samarbeid mellom politi og forsvar. Det kan være at man er uenig på enkelte punkter, men det er i så fall ting som lar seg løse, og det er også slik som det må være dersom man skal få framdrift og bedre løsninger. Men i det store og det hele har jeg veldig vanskelig for å si noe annet enn at det er et godt samarbeid, og jeg har vanskelig for å forstå akkurat den beskrivelsen av at det skulle være noe annerledes enn som så.

Helge Thorheim (FrP): Takk. Det var alt, møteleder.

Møtelederen: Da er det Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk. Det vi behandler nå, er en del av det viktigste forvaltningsdokumentet som Riksrevisjonen kommer med, nemlig Dokument 1. Det er sjelden at komiteen ikke følger opp det som Riksrevisjonen kommer med der.

Saken gjelder året 2015, og det inntrykket som forsvarsministeren her skaper om Heimevernets evne til objektsikring, er helt ulikt det som er i Riksrevisjonens graderte rapport. Altså, vi får en helt ulik virkelighetsforståelse mellom det som er de offentlige uttalelsene, og det som er de graderte dokumentene.

Møtelederen: Jeg ber representanten Lundteigen tenke seg om før han går videre på det resonnementet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Vi har altså et demokratisk problem. Vi har også, for mange fagfolk, et etisk dilemma når en er i en sånn situasjon.

Er det mulig å etablere en felles demokratisk strategi for bl.a. hvordan en skal ruste Heimevernet for framtida, med økte beredskapskrav siden 2015? Er det mulig å etablere en felles demokratisk strategi når virkelighetsforståelsen er så forskjellig?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg har tidligere redegjort for hva jeg sa om den operative evnen i 2015, og at det er utfordringer i 2015 med den operative evnen. Det vil det sannsynligvis alltid være, avhengig av hva man skal sikre, og hvor mye man skal sikre samtidig. Men jeg synes representanten er inne på et interessant tema knyttet til det med en felles demokratisk strategi for å ruste Heimevernet. Det er nettopp det som er tanken bak alle de styrkingene vi nå gjør i budsjettene til og investeringene i Heimevernet, for Heimevernet er – som jeg sa – den viktigste ressursen vi har bl.a. for å bidra til denne sikringen. Forsvaret kan bidra med andre ressurser også, men det er gjerne den lokale kunnskapen og det lokale nærværet som er det viktige her. Det er bakgrunnen for at vi gjør de styrkingene vi gjør, og alt vi gjør nå med å styrke Forsvarets operative evne generelt, bidrar også til å bedre samfunnsikkerheten.

Møtelederen: Kort oppfølging, Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): I alle de snart 16 årene jeg har vært på Stortinget, har en hele tida sagt at en skulle

styrke Heimevernet. Min kollega Raja refererte til hva statsråden sa om å styrke Sjøheimevernet og Sjøheimvernets plass. Men så er vi gjentatte ganger i den situasjonen at det er en forskjell mellom det inntrykket som skapes, og det faktum som skjer. Dette begynner virkelig å bli, for en som er erfaren her, et etisk problem. Forstår statsråden det, når det hele tida sies at det skal satses på HV, men så kommer en i en så penibel situasjon at sjef Heimevernet uttalte seg meget presist her i går om de utfordringer han står overfor for å fylle rollen, en rolle som blir enda mer krevende når beredskapsutfordringene endrer seg og det sikkerhetspolitiske bildet endrer seg, slik som statsråden har sagt?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Grunnen til at vi oppnådde trenings- og øvingsmålene som var satt for 2016, allerede i 2014, var at vi satset på Heimevernet. Det har vært en bevisst opptrapping, både av utvalgte tropper i innsatsstyrkene og av områdestrukturen, og det har vært satsing på materiell nettopp for å kunne bruke HV på den måte HV er tenkt brukt. HV er en utrolig viktig ressurs i Det norske forsvaret. Det er en utrolig viktig ressurs også i det sivile samfunnet, for alt fra generell beredskap til det å kunne bidra f.eks. ved slukking av store skogbranner.

Så jeg er ikke enig i det bildet som tegnes, at det er en nedbygging av Heimevernet. Det er en styrking av budsjettene og investeringene, og det øves og trenes mer enn før. I 2009 trente ingen deler av områdestrukturen i HV.

Møtelederen: Gunvor Eldegard.

Gunvor Eldegard (A): Takk, leiar, og takk til forsvarsministeren så langt.

Eg har lyst å fortsetja litt på det med Heimevernet. Me hadde høyring i går, og på spørsmål til sjefen for Heimevernet om han hadde nok ressursar til øving for objektsikring, sa han faktisk at han ikkje hadde nok ressursar. Så sjølv om du, forsvarsminister, seier at du har auka budsjetta, meiner han at han ikkje har nok ressursar til å sikra objekta. Kan du forsikra Stortinget om at det er nok ressursar til objektsikring i Forsvaret?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Hvis man legger til grunn at alle sivile og alle militære objekter skal sikres samtidig ved bruk av HVs styrker, vil vi få prioriteringsutfordringer. Det har det alltid vært, og det kommer det sannsynligvis alltid til å være. Men det sjef Heimevernet også var veldig klar på i går, var at han forventer at den operative evnen vil styrkes ytterligere gjennom de grepe-ene som nå er tatt i langtidsplanen, som følge av tilførsel av flere ressurser. Jeg mener det vil være et veldig viktig bidrag til å styrke objektsikringen. Der har vi en bistandsrolle overfor det sivile samfunn, og vi har en hovedrolle når det gjelder våre egne nøkkelobjekter og våre egne skjermingsverdige objekter.

Møtelederen: Bård Vegar Solhjell.

Bård Vegar Solhjell (SV): Tilbake til Riksrevisjonens rapport: Eg har lyst å stille eit spørsmål til om gradering – ikkje fordi eg reknar med at forsvarsministeren vil endre syn i løpet av mitt spørsmål, men fordi eg meiner det er så sentralt, og at det er ein grunn til at det er vanskeleg å få ei

høyring som vert så god og konkret om dei spørsmåla som ho dreier seg om, som ein kunne hatt. Noko av utfordringa er at kritikken, slik han kjem fram i Dokument 1, er så generell at det er svært vanskeleg å forstå. Eg tenkte eg skulle lese berre eit kort eksempel på det som dreier seg om samarbeid:

«Riksrevisjonen ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter³ og instruksene krever. Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikke gjennomført.» Det kan jo bety egentleg alt. Men i den graderte rapporten, sjølve samandraget, kan ein, utan at det er nøyaktig, likevel forstå kva slags type samarbeid det dreier seg om, som ikkje var bra nok i 2015.

I går i høyringa her fekk vi høyre, heilt ned på talnivå faktisk, at det openbert hadde forbetra seg, og det vart brukt tal som konkretiserte kor stor del fellesøvingar det var på ein del objekt. For å seie det sånn: At det står brukbart eller bra til i dag, er ikkje gradert, men at det stod ein god del eller veldig mykje dårlegare til for to år sidan, er gradert. Det er vanskeleg å forstå at det som var i fortida, at det var dårlegare då, skal vere meir hemmeleg enn korleis det står til i dag – anna enn at det er meir kritikkverdige at det ikkje var kome lenger den gongen.

Eg vil stille forsvarsministeren to spørsmål:

Er det sånn at det som står dårlegare til, sjølv i fortid, kan vere meir gradert enn det som står bra til?

Sikkerhetslova er ikkje ein matematisk storleik. Det er jo eit skjønet her. Kvar i det skjønnet ligg vurderinga av at det samandraget Riksrevisjonen laga, måtte vere gradert? Var det ei soleklar vurdering, eller var det grunn til tvil om det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Jeg skal prøve å gi et noenlunde kortfattet svar på et langt spørsmål. Jeg vil henlede oppmerksomheten på det Traavik-utvalget, sikkerhetsutvalget, skriver i NOU 2016: 19 Samhandling for sikkerhet, om nettopp spørsmålet om sårbarheter. Det kan faktisk, i noen sammenhenger, være slik at det å snakke om sårbarheter og for så vidt også tiltak man har gjennomført, kan være bidrag til at potensielle trusselaktører setter sammen et bilde. Jeg mener at vi gjennom denne høringen og våre graderte og ugraderte svar om oppfølgingen av anbefalingene fra Riksrevisjonen har redegjort på en fyllestgjørende måte for hvor noen av utfordringene satt, og for hva vi har gjort for å bedre det.

Representanten har helt rett i at sikkerhetsloven gir en skjønnsmargin. Det er helt åpenbart at det hadde vært mest komfortabelt og enklest for meg bare å si at vi avgraderer alt. Men jeg har et ansvar som informasjonseier om helt vesentlige militære objekter, og dersom informasjonen kommer ut, kan det ha en skadefølge for rikets sikkerhet. Det er helt åpenbart at det er skjønnsmessige vurderinger, men det er helheten vi har vurdert, og det er det ansvaret jeg har etter sikkerhetsloven.

Møtelederen: Da har jeg to eller tre stykker igjen, og tiden er ute. Men sakens alvor tatt i betraktning foreslår jeg for komiteen at vi fortsetter til vi har fått stilt alle våre spørsmål.

Da er det Abid Q. Raja først.

Abid Q. Raja (V): To veldig korte spørsmål: Medfører det riktighet at Olje- og energidepartementet ikke har pekt ut noen eller veldig få skjermingsverdige objekter når det gjelder olje- og gassanlegg?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Det er et spørsmål som til dels er gradert, så det kommer jeg ikke til å kunne svare på i en åpen høring.

Abid Q. Raja (V): Jeg spør ikke om hva som er det, men har de overhodet pekt ut noen?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Som sagt: Jeg kan gi deg svaret på det, men jeg mener at det er å bevege seg i grenselandet for hva som er gradert informasjon.

Abid Q. Raja (V): Det ligger en sak ute på nettet nå, så jeg, som noen har skrevet. Så jeg baserer egentlig bare spørsmålet på det, men det kan jo tenkes at vi får komme tilbake til det.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Dersom den informasjonen ligger ute, som representanten sier, kan jeg gjerne komme tilbake til det spørsmålet.

Abid Q. Raja (V): Et siste spørsmål fra meg: Du sa, som svar på et tidligere spørsmål her, at Heimevernet er den viktigste ressursen vi har, og at deres nærvær i hele landet gir kort responstid, de kjenner landet osv. Derfor styrker dere det slik dere gjør. Sjefen for Heimevernet – en nokså ærekjær embetsmann – sa i går at han selvfølgelig alltid kunne tenke seg flere ressurser, og at man jobbet med de ressursene man har fått tildelt. Samtidig svarte han nei på spørsmålet om han hadde de ressursene han trengte for å løse sitt oppdrag. Du sier at dere styrker Heimevernet, men dette får jeg litt dårlig til å rime med at Heimevernet skal reduseres fra 45 000 soldater til 35 000 soldater, og at Sjøheimevernet allerede er lagt ned.

Hvordan klarer man å si at dette er det samme som å styrke det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: For det første var mitt svar om Heimevernet knyttet til objektsikring. Da er Heimevernet åpenbart en av de viktigste ressursene vi har, av de grunner jeg pekte på.

Plantallene på 42 000 for områdestrukturen og 3 000 for innsatsstyrkene har vært der en tid, men det har vært problemer med å klare å fylle opp strukturen. Derfor har vi på samme måte som den forrige regjeringa gjorde med innsatsstyrkene, tilpasset planrammene til den reelle oppfyllingsgraden og sørget for å øve og trene – kle opp, som det så fint heter når det gjelder Heimevernet – den strukturen. Det sjefen for HV også sa i går, var nettopp at med de satsingene som nå gjøres, mener han at det også vil øke Heimevernets operative evne. Heimevernet er viktig og kommer til å være viktig også i framtida. Vi skal ha en struktur som består av en områdestruktur på 35 000 og 3 000 i innsatsstyrkene. Det er 38 000.

Abid Q. Raja (V): Dette er ikke helt riktig i forhold til hva Heimevernets sjef sa i går. Jeg tror det var komitélederen som stilte spørsmålet om han hadde de ressursene han trengte. Og han svarte faktisk nei på det. Vi må kan-

skje lage noen politikerversvar, men jeg klarer ikke å forstå reduksjonen på 10 000 soldater og legge ned en avdeling som har vært viktig, som du selv beskrev i din tale, at det er det samme som å styrke. Det er en litt sånn politiker-måte å si det på – vi styrker det, men vi kutter det med 10 000 soldater, legger ned en avdeling her for to år siden vi mente var vesentlig viktig, men vi kaller det for å styrke det.

Møtelederen: En siste kommentar til dette, forsvarsminister.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Ja, for det første kuttet det ikke 10 000 soldater, og det har jeg redegjort for. For det andre tror jeg at uansett hvem man spør, om det er en forsvarssjef, en sjef for Heimevernet, en politidirektør eller andre, vil de selvfølgelig gjerne alltid ha enda mer ressurser. Det er litt av jobben deres. Nå får Heimevernet mye mer ressurser. Det får også Forsvaret for øvrig. Det er også en viktig satsing på beredskap i det sivile samfunn.

Møtelederen: Da har jeg Jette F. Christensen, Per Olaf Lundteigen og meg selv. Nå er ikke dette et vanlig møte, men hvis det er noen flere, må de gi signal nå, ellers stopper vi med de tre. Da er det Jette F. Christensen først.

Jette F. Christensen (A): Dynamikken i denne høringen blir veldig rar når vi i komiteen henviser til Riksrevisjonens kritikk, og dynamikken er sånn at statsrådene sier: Nå har vi gjort tiltak, så nå er det i orden. Når vi ikke kan gå inn i materien på det på grunn av at det er gradert, gjør det at det er vanskelig å stille spørsmål og få en informasjon vi kan hvile i.

Det som er trenden, er at mange statsråder ser ut til å tro at idet man har fattet et vedtak, er problemet borte. Er det noe tiden har vist dere, er det at det ikke er sant. Det er virkeligheten som betyr noe, om noe skjer. Det som skjedde, var at instruksen ble ikke fulgt opp, Stortingets vilje ble ikke fulgt opp. Riksrevisjonen skriver at ingen av statsrådene klarer å forklare hvorfor det ikke ble prioritert. Hvorfor ble det ikke prioritert å følge Stortingets vilje og følge instruksen? Det er jo det som er statsrådets jobb som Stortingets tillitsvalgt, å følge Stortingets vilje og instruksene.

Møtelederen: Vi kan begynne med statsråd Amundsen.

Statsråd Per-Willy Amundsen: Jeg ser alvorlig på det som har fremkommet fra Riksrevisjonen, og det er all grunn til å ta det på største alvor. Så opplever jeg at vi har vært litt inne på det tidligere, at det er flere sider her. Jeg tror nok i utgangspunktet at da man fastsatte disse kravene til objektsikring, så man kanskje ikke den fulle og hele bredden av hva det ville både bety kompetansemessig og medføre av betydelige ressursbehov. Det er faktisk en side av saken som jeg tror det er viktig å få med seg, at det er både tekniske, organisatoriske og ikke minst økonomiske begrensninger som setter noen rammer. Men jeg har ikke noe annet å si enn at dette burde vært fulgt opp. Det har det dessverre ikke blitt så tett som det burde vært.

Og så kan jeg svare på vegne av mitt eget departement at vi nå er i en helt annen situasjon, at vi i høyeste grad har oppmerksomhet rundt problemstillingen, og at vi leverer i

høyeste grad på det som Stortinget har etterlyst, men det vil ta noe tid. Så er det viktig å understreke at beredskapen aldri har vært bedre i sum når det gjelder dette området, men spesifikt på objektsikring gjenstår det ennå noe arbeid.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Da kan jeg følge opp. Jeg mener at representanten Christensen har helt rett i sin problemstilling om at et fattet vedtak ikke er det samme som at problemet er løst. Det betyr også – som jeg var inne på i min innledning – at vi har fulgt opp dette arbeidet gjennom den ordinære etatstyringen, men også gjennom særskilt rapportering. Mye arbeid var i gang fra Forsvarets side og særlig på det som omhandler det Forsvaret har primæransvaret for, sikring av sivile og militære nøkkelobjekter med sikringsstyrker og sikring av våre egne skjermingsverdige objekter.

Så var vi avhengig av at vi fikk den fulle oversikten over objekter der politiet ønsket forhåndsplanlagt bistand. Det fikk vi sent 2014 og begynte umiddelbart arbeidet med å lage og utvikle planverk. Det er vi ikke helt i mål med ennå, men jeg har redegjort for hvordan Forsvaret har jobbet med planverket for nøkkelobjektene, men også den forhåndsplanlagte bistanden.

Så er det helt riktig som representanten Christensen sier, at det er klart i sammenhenger som denne hvor komiteen også sitter på gradert informasjon som komiteen rutinemessig har regler for å håndtere, vil det alltid være noen deler av temaene man ikke kan gå inn på i den åpne høringen. Jeg mener likevel at vi gjennom disse to dagene har fått belyst på en veldig fyllestgjørende måte – etter min oppfatning – både hvor svakhetene ligger, hva vi gjør for å følge opp disse svakhetene, og ikke minst hvordan samarbeidet mellom politiet og Forsvaret for å håndtere de svakhetene nå er mye bedre enn det det var tidligere.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Statsråden sa i stad at det ikke var noen nedbygging av Heimevernet. Hvis en skulle bruke snekkerspråket, er vel det oversatt at det ikke er revet ned noen deler av Heimevernet – det er ikke revet ned, det er det andre ordet for å bygge ned. Det er ingen snekere som bygger ned, han bygger opp og river ned. Det var om begrepsbruken.

Spørsmålet mitt går på at du fikk spørsmål om mannskapsstyrken i HV med 42 000 i områdestrukturen og 3 000 i spesialstyrkene. Og så sa du som begrunnelse for å redusere det – en reduksjon i hvert fall – at det var problemer med å fylle opp, det var problemer med mannskaper, sånn jeg forsto. Har ikke forsvarsministeren tilgang til nødvendige mannskaper som har tjenestegjort i andre forsvarsgrener, som kan gå inn i Heimevernet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Når det gjelder spørsmålet om 3 000 i innsatsstyrkene, har det egentlig ikke vært en problemstilling, for der er oppfyllingsgraden god. Det er stor interesse og stor tilgang på flinke folk til innsatsstyrkene. Men det som har vært en utfordring, har særlig vært at det er litt ulikt geografisk fordelt, hvor det å finne nok personell særlig i nord har vært en utfordring. Jeg var selv og besøkte HV-17 i Finnmark nå i forbindelse med øvelse Joint Viking. Der sier de at situasjonen har vært sånn over noe tid, men de søker tiltak for å forbedre den. Så er dette en funksjon også av verneplikten og hvor

mange som går inn i HV etter det. Vi har spesielt i landmaktutredningen bedt om at det også ses på utdanning for HV-personell, og ikke minst har forsvarssjefen gjort tiltak for f.eks. å begrense adgangen til fritak. Det er ting som skal bidra til å øke antallet personer som kan være aktuelle for HV.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Bare helt kort: Jeg forstår de geografiske forskjellene, eksempelvis Nord-Norge, men det er ikke det du svarte på. Du sa at det var problemer med å fylle det opp, og det var grunnen til at det går ned. Så sitter vi på informasjon som er annerledes. Er det statsrådets mening at en ikke har folk som har tjenestegjort i andre forsvarsgrener, som er klare for Heimevernet, dersom forsvarsministeren ber om det?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Både departementet og jeg forholder oss til den formelle rapporteringen som forsvarssjefen har om oppfyllingsgrad. Det er det vi har lagt til grunn for dette arbeidet. Som representanten Lundteigen kanskje husker, foreslo forsvarssjefen at det skulle settes en områdestruktur på 30 000. Regjeringa vurderte at vi trengte en områdestruktur på 35 000 pluss innsatsstyrkene på 3 000. Det er det som ligger til grunn for de oppgavene Heimevernet, som en del av Forsvaret, skal løse.

Møtelederen: Da har jeg tegnet meg selv til slutt.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Martin Kolberg (A): Som det er blitt sagt fra de to ansvarlige statsrådene her i denne høringen, og som vi dessverre alle sammen erkjenner og vet, er muligheten for at objekter og befolkningen kan bli utsatt for terroranslag også i Norge i framtiden. Det er det alvorlige bakteppet for hele denne diskusjonen, nemlig befolkningens sikkerhet. Derfor har Stortinget gjort de vedtak det har gjort, og derfor er det blitt laget de forskrifter som skal lages for at de ansvarlige instansene i Norge som har ansvaret for befolkningens sikkerhet, politi og forsvar, skal ha det lovmessige grunnlaget for de handlingene som de gjennomfører.

Jeg vil ikke avslutte denne høringen uten at de to ansvarlige statsrådene svarer på følgende spørsmål: Kan Stortinget nå føle sikkerhet for at innsatsstyrkene og beskyttelsesstyrkene og samarbeidet mellom politi og forsvar er slik at hvis vi kommer i en trusselsituasjon, vil operasjonene fungere i henhold til de vedtak som Stortinget har fattet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Hvis jeg begynner, mener jeg at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret nå er på et sånt nivå at det vil kunne gjøre at sikringen foregår på den måten som sikringen er tenkt. Jeg mener også at fra Forsvarets side vil vi være i stand til å sikre de objektene som vi skal sikre med egne styrker, og der vi har forhåndsplanlagt bistand. Men hvis det kommer en samtidighetssituasjon, at absolutt alle objekter må sikres samtidig, noe som alle holder som usannsynlig, vil det selvfølgelig bli prioriteringsdiskusjoner. Det har det alltid vært, og det kommer det alltid til å være. Men vi tar vårt ansvar, både som primærgiver av sikkerhet på våre egne objekter og som bistandsgiver til politiet på de sivile objektene.

Statsråd Per-Willy Amundsen: Det vil alltid være risiko her som på alle andre områder, men jeg oppfatter at vi er i en langt bedre situasjon i dag enn vi var på det øyeblikksbildet Riksrevisjonen gjorde sitt arbeid. Så tenker jeg at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er godt, det har vært godt, og jeg oppfatter at det er en veldig samstemt tilbakemelding på det. Vi er i en situasjon nå hvor vi har oversikt over de objektene som er forhåndsutpekt til hjelp fra Forsvaret, så situasjonen er en annen. Man kan aldri være 100 pst. sikker, men jeg opplever at situasjonen i dag er langt bedre enn den var. Så er det viktig å legge til at det generelt på beredkapsområdet har skjedd en svært god og viktig utvikling etter situasjonen vi var i 22. juli 2011. Vi har på mange områder, som jeg også viste til i Meld. St. 10 for 2016–2017, levert mye godt arbeid som gjør at Norge i sum aldri har hatt en bedre beredskap enn det vi har i dag.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Møtelederen: Da er utspørringen over, og som dere vet, har dere nå muligheten til kort å si ting som dere føler dere ikke har fått sagt, eller om det er ting dere vil justere. Jeg vet ikke om det er aktuelt.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide: Takk for det – bare noen veldig få kommentarer fra min side. Som jeg har vært inne på ved flere anledninger: Vi tar denne kritikken veldig alvorlig, og den har dannet et veldig viktig grunnlag for det kontinuerlige forbedringsarbeidet vi gjør og må fortsette å gjøre. Dette er et område der det hele tida vil være en dynamisk utvikling gitt trusselsituasjonen og det sikkerhetspolitiske bildet som vi må klare å fange opp både i planverk og i utpeking av objekter, og hvordan vi sikrer objekter. Samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er godt på alle nivåer, vi har iverksatt tiltak og veldig mye er på plass, men det er fortsatt ting vi jobber med å få på plass i henhold til alle krav og forskrifter. Den storsatsingen på forsvar vi gjør gjennom den nye langtidsplanen, og der vi fikk et bredt flertall i Stortinget med Arbeiderpartiet, er også en avgjørende investering i samfunnsikkerhet og beredskap. Det å øke Forsvarets operative evne er et utrolig viktig bidrag til å kunne løse de oppgavene vi her snakker om.

Jeg har i mine svar til Riksrevisjonen – som jeg var litt inne på, både graderte og ugraderte – redegjort i detalj for hvordan vi følger opp kritikken fra Riksrevisjonen, som vi mener er viktig, og som vi mener er viktig at kommer ut på den måten den har kommet ut. Det har etter vår oppfatning også, som justisministeren var inne på, skjedd et betydelig forbedringsarbeid på beredkapsområdet etter 22. juli. Det skulle bare mangle, det var store svakheter som ble påpekt, og det har vi tatt til oss.

Når det gjaldt Gjørvt-kommisjonens rapport – jeg bare nevner det kort siden det har vært tema – så omhandlet kun én av anbefalingene der Forsvaret, og det var å stille helikopterberedskap både for politiet og for spesialstyrkene. Det har vi gjennomført ved at vi nå har stasjonert to Bell-helikoptre henholdsvis på Bardufoss og Rygge som vi har redusert klartida for, sånn at de har gått fra to timer til én time klartid. Det koster ca. 45 mill. kr i året, men det er en investering som er nødvendig, sånn at de er klare til å kunne bistå politiet hvis det trengs, eller frakte spesialstyrker

hvis det trengs, i løsningene av oppdrag. Vi har også gjennom behandlingen i Stortinget sagt at vi skal dedikere disse helikoptrene til spesialstyrkene og flytte alle til Rygge når vi har tilstrekkelig annen helikopterkapasitet.

Møtelederen: Ønsker Amundsen å si noe til slutt?

Statsråd Per-Willy Amundsen: Takk, komitéleder. Jeg vil avslutningsvis gjenta det samme, nemlig at vi – og jeg – ser svært alvorlig på de funnene og de merknadene som har fremkommet fra Riksrevisjonen, og også at det har gitt oss gode læringspunkter som vi er i ferd med å følge opp, og som gjør at vi er i en annen situasjon nå enn vi var i 2015. Det er veldig viktig for meg å understreke akkurat det. Det følges tett opp fra departementet. Jeg er personlig sterkt involvert i at vi skal få enda bedre resultater på dette området.

Jeg tror også det er viktig, litt sånn for perspektivets del, å understreke at selv om dette er ett viktig område hvor det burde og skulle vært levert tidligere, og hvor det nå blir levert, er det store bildet at vi på veldig mange områder har mye bedre beredskap i dag. Vi har styrket politiet betraktelig med 1 800 nye årsverk i politiet etter regjeringsskiftet, vi har styrket politiet med 2,5 mrd. kr, beredskapstroppen er styrket med 40 pst., det er økning i mannskap, vi er i sluttfasen med å få igangsatt beredskapssenter, vi skal også få på plass nye helikoptre til politiet. Så det er mange forhold som er i prosess, som gjør at vi kommer til å være enda bedre styrket på beredskapssiden. Dette er også viktig å ha med seg i det totale bildet, uten at det på noen som helst måte undergraver alvorligheten i de funnene som Riksrevisjonen har påpekt.

Møtelederen: Da sier vi takk til både forsvarsministeren og justis- og beredkapsministeren.

Da er denne delen av høringen over, og det er pause til klokken er 12.

Høringen ble avbrutt kl. 11.03.

Høringen ble gjenopptatt kl. 12.

Høring med statsminister Erna Solberg

Møtelederen: Da er klokken 12, og vi fortsetter denne åpne høringen, som handler om Dokument 1 for 2016–2017 og Tillegg nr. 1 til Dokument 1 for 2016–2017, vedrørende objektsikring og Forsvarsdepartementets og Justisdepartementets ansvar.

Jeg ønsker statsminister Erna Solberg hjertelig velkommen til denne høringen. Jeg viser her til de innledningene jeg tidligere har holdt, både i går og i dag. Jeg repeterer ikke dem nå, men jeg legger dem til grunn, og jeg legger også til grunn at statsministeren er informert om det som er sagt i den anledning.

Jeg legger også til grunn at statsministeren er vel kjent med de reglene som vi følger i forbindelse med disse høringene, så jeg repeterer heller ikke dem. Da går vi rett på sak, og jeg gir ordet til statsminister Erna Solberg for en innledning. Du har 10 minutter til disposisjon. Vær så god.

Statsminister Erna Solberg: Takk. Jeg vil benytte anledningen til å takke for muligheten til å redegjøre for viktige sider ved regjeringens arbeid med beredskapsspørsmål. Jeg ser frem til å svare på spørsmål om Riksrevisjonens rapport, men minner selvfølgelig om at svarene må begrenses til det som kan sies i et ugradert rom.

Fra vi tiltrådte, har vi jobbet for å løfte beredskap for å få til godt samvirke på tvers av sektorene. Det krever god beredskapskultur, og det krever lederskap. Som statsrådene har redegjort for tidligere, har regjeringen tatt en rekke initiativ for å styrke beredskapen siden vi tiltrådte. Jeg vil få lov til å nevne noen:

- Vi har lagt frem en ny langtidsplan for Forsvaret, med sterkere fokus på Forsvarets bistand til det sivile samfunnet og styrket operativ evne.
- Vi har lagt frem en nærpolitireform.
- Nasjonalt beredskapssystem er revidert.
- Det er ny instruks for fylkesmennenes samfunnsikkerhets- og beredkapsarbeid.
- Samfunnsikkerhetsmeldingen er lagt frem, med en nasjonal strategi for arbeidet.
- Midlene til politistillinger er økt betydelig.
- Responstiden for Forsvarets helikoptre, som skal bistå politiet, er redusert fra 2 timer til 1 time.
- Det er innført hurtigprosedyrer for håndhevelsesbistand.
- Kontrakt med leverandør om innkjøp av nye redningshelikoptre er inngått, og vi har besluttet innkjøp av flere politihelikoptre.
- Vi har økt bevilgningene til Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Siviltforsvaret og Heimevernet.
- Vi har styrket PST, Beredskapstroppen og arbeidet med cybersikkerhet.
- Vi har laget endringer i øvelsesstrukturen, hvor sivile nasjonale øvelser nå baserer seg på det nasjonale risikobildet og funn fra tidligere hendelser og øvelser.
- Vi har endret tilsynsfunksjonene i departementet, slik at tilsyn ikke lenger avsluttes før avvik er lukket, og tilsynsrapportene er offentlige.

Status i oppfølgingen av tiltakene etter 22. juli har Stortinget blitt orientert om ved flere anledninger, nå senest i samfunnsikkerhetsmeldingen, som vi la frem 9. desember 2016.

Temaet for dagens høring er objektsikkerhet. De som tidligere har vært inne, har belyst temaet med utgangspunktet i sine respektive sektorer. De viktigste oppgavene som ligger til regjeringen som et kollegium, og til meg som leder for regjeringens arbeid, er å sørge for at ansvaret er tydelig plassert, at uenighet og uklarhet tas tak i, og at nødvendige ressurser stilles til disposisjon.

Sikkerhetsloven og tilhørende forskrifter om objektsikkerhet fastsatte at alle skjermingsverdige objekter skulle være innmeldt innen 1. januar 2013, og at alle sikringstiltakene skulle være på plass innen 1. januar 2014. Da vi tiltrådte høsten 2013, så vi raskt at her lå utfordringer i uklarhet og uenighet som ikke var grepet fatt i. Blant annet var det uklarhet og ulike oppfatninger om hva reglene skulle ta sikte på å beskytte mot, og på hvilken måte. Et eksempel på uenighet og uklarheten som regjeringen har tatt tak i, er hvordan sikkerhetsloven og objektsforskriften skal anvendes for sektorer som er systembasert med redundansløsninger. Det gjelder kraft, petroleum, ekom, bank, finans og flere andre. Det resulterte i lovendringer som ble vedtatt i

Stortinget i juni, og Traavik-utvalgets utredning, som ble levert i oktober. Det tas sikte på at utredningen vil bli fulgt opp med en lovproposisjon denne våren.

I denne konkrete saken som komiteen nå har til behandling, er det ikke uklarhet om ansvar eller uenighet om tolkning av regelverket mellom politiet og Forsvaret. Tvert imot har begge sektorer fremhevet at samarbeidet nå er godt, og det er klarhet om hvem som har ansvar for hva. De svakhetene som er påpekt i Riksrevisjonens rapport, og som jeg oppfatter som alvorlige, skyldes andre forhold, som har vært grundig belyst av dem som har vært her før meg.

Objektsikkerhetsarbeidet var pågående da Riksrevisjonen gjorde sine undersøkelser og avga sin rapport. Jeg er enig med Riksrevisjonen i at arbeidet har tatt for lang tid. I tillegg til de strategiske spørsmålene om fordeling av ansvar og oppgaver har regjeringen og Regjeringens sikkerhetsutvalg, RSU, diskutert enkeltobjekter som i særlig grad berører regjeringen og de konstitusjonelle maktene. Formålet har vært å sikre fremdrift og gode avveininger mellom ulike interesser i saker som ofte er krevende når det kommer til konkrete tiltak.

Jeg vil også gjerne få lov til å redegjøre for arbeidet med å styrke samordningen på det øverste nivå av beredskapskjeden og hva jeg har gjort for å styrke rådgivningen til meg som statsminister.

Alle statsråder og departementer har sikkerhets- og beredskapsområder innenfor sitt ansvarsområde. Justis- og beredskapsdepartementet har samordningsansvaret for samfunnsikkerhet og beredskap i sivil sektor. Vi fastsatte 7. mars 2017 en ny kongelig resolusjon om samfunnsikkerhet i sivil sektor. Denne viderefører prinsippene fra den tidligere kongelige resolusjonen, men er enda tydeligere på ansvarsplassering og på samordningsoppgavene. Dagens fire grunnleggende prinsipper for beredkapsarbeidet skal videreføres: ansvar, nærhet, likhet og samvirke. Det følger av disse prinsippene at det operative ansvaret ligger hos dem som er nærmest krisen, hos dem som har ansvaret i det daglige. Styrkingen av staben på mitt kontor har ikke rokket ved dette.

Hendelsene 22. juli 2011 viste oss at bedre koordinering, rolleavklaring og samtrenning mellom aktørene på beredskapsområdet er nødvendig for å gjøre samfunnet godt forberedt på alvorlige hendelser. Det er altså min vurdering at det har skjedd en klar bevissthetsøkning rundt det forebyggende beredkapsarbeidet i departementene. Den akutte krisehåndteringen har fungert godt i de situasjoner vi har hatt, herunder brannen i Lærdal, terrortrusselen sommeren 2014 og oppfølgingene av hendelsene i Paris og København.

Som statsminister har jeg altså ansvar for å lede og koordinere regjeringens arbeid. Jeg skal se totalbildet for å ta vurderinger og støtte statsrådene innenfor deres eget ansvarsområde og støtte justis- og beredskapsministeren med å løfte beredskap samlet sett. I tråd med regjeringens plattformen har jeg styrket SMK for å sikre at rådgivningen til meg gir en bedre helhet, kunnskap og bevissthet. Det er også utnevnt en statssekretær som har beredskap på tvers av sektorene som sitt ansvarsområde.

Regjeringen er landets øverste organ for beredkaps- og sikkerhetsspørsmål og har jevnlig møter hvor samfunnsikkerhet og beredskap diskuteres særskilt. Jeg har lagt vekt på at viktige saker skal løftes frem for regjeringen, at

det tilrettelegges for gode prosesser, og at jeg kan være pådriver i aktuelle saker og etterspørre informasjon. Regjeringens sikkerhetsutvalg er vårt viktigste organ for å drøfte saker som har høyt gradert innhold, eller er av sikkerhetspolitisk karakter. I tillegg til statsrådene møter også de ulike tjenestene fra sivil og militær side.

Kim Traavik ble engasjert som spesialrådgiver i en periode ved kontoret for å se på tiltak for å sikre kapasitet og gjøre vurderinger i overordnede, langsiktige og tverrgående spørsmål, herunder samhandling både organisatorisk og faglig. Som en oppfølging av dette etablerte regjeringen et fast RSU-sekretariat på SMK. Sekretariatet ledes av en fagdirektør. I tillegg er det en fast stab der det inngår tjenestemenn fra SMK, Utenriksdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Sekretariatet skal bl.a. sikre godt forberedte tema av strategisk karakter og følge opp beslutninger.

Jeg mener at den forsterkede strukturen har fungert godt, og at den har bidratt til å løfte oppmerksomheten om beredskap. Jeg kan ikke se at man har skapt usikkerhet om den etablerte ansvarsdelingen mellom Justis- og beredskapsdepartementet og departementene.

Samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet blir aldri ferdig. Sammen med regjeringen har jeg høy oppmerksomhet på å gi våre borgere et trygt og godt samfunn. Riksrevisjonen har fremmet viktige anbefalinger når det gjelder objektsikring. Som dere har hørt de siste to dagene, vil justis- og beredskapsministeren og forsvarsministeren fortsette å følge opp anbefalingene med støtte fra meg og resten av regjeringen.

Men selv om samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet aldri blir ferdig, er jeg overbevist om at vi på dette området i dag er betydelig bedre enn før 22. juli 2011. Det skyldes initiativ tatt både av den forrige regjeringen og av min regjering. – Takk.

Møtelederen: Da takker komiteen statsministeren for den innledningen, og møteledelsen går til komiteens nestleder, Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner overtok her som møteleder.

Møtelederen: Da vil komitélederen, formoder jeg, som ordfører for saken benytte inntil 10 minutter. Jeg vet ikke om de 10 minuttene skal fordeles på flere?

Martin Kolberg (A): Nei.

Møtelederen: Vær så god.

Martin Kolberg (A): Takk for det. Jeg takker statsministeren for redegjørelsen. Men som statsministeren selvfølgelig har tung bevissthet om, vil jeg formode, har den saken en tydelig tråd tilbake til 22. juli 2011 og behandlingen av Gjørv-kommisjonens rapport. Da var det et samstemt storting som på den ene siden rettet kritikk mot den daværende regjering, altså Stoltenberg-regjeringen, men samtidig fattet helt konkrete vedtak for at man skulle unngå å komme i lignende situasjoner på nytt. Det var vedtak som omfattet andre ting og flere ting enn det som er til behandling her i dag, men det handlet også om det vi diskuterer her, altså objektsikringen. I den forbindelse ble det da vedtatt spesielle lover, det ble gitt forskrifter, og

det ble utarbeidet instruksjer. Statsministeren var da opposisjonsleder, og rett før du tiltrådte, sa du i sakens anledning, under henvisning til Stoltenberg-regjeringen: Hvor er læringen? Hvor er kulturen for å gjennomføre de tiltak som forbedrer sikkerheten i Norge, tiltak som vi er kjent med?

Så fikk du fullmakt av Stortinget, som ny statsminister og leder av en ny regjering, til å gjennomføre tiltak som skulle rette opp dette, også når det gjelder objektsikringen. Og så opplever vi her i dag at to av dine ansvarlige statsråder sier at dette arbeidet pågår fortsatt, det er ikke fullført. Det er altså fire år, fem år, siden disse vedtakene ble gjort. Riksrevisjonen holder fast ved sin konklusjon om at dette er en veldig alvorlig situasjon i tilknytning til håndteringen av disse spesielle objektene og det som instruksjonen og forskriften omhandler. Da er vi på et punkt, statsminister, hvor Stortinget må få vite: Hva er din kommentar til dette, og hvorfor har ikke regjeringen for lenge siden klart å håndtere dette, som er en så veldig viktig del av sikkerhetsspørsmålet for den norske befolkningen? Jeg hørte du sa at du er enig i at det har tatt for lang tid, og spørsmålet blir da selvfølgelig: Hvorfor har det tatt så lang tid at Stortinget mottar en så alvorlig rapport fra vår riksrevisjon?

Statsminister Erna Solberg: Jeg får bare si til de innledende bemerkningene om hvor er læringen, og hvor er kulturendringen, at noe av det regjeringen har jobbet mye med, er å sørge for at vi trener på de feil vi finner – altså i neste omgang øver vi på de utfordringene vi har. Derfor er det med på å skape en kultur der vi ser på hvordan vi kan dekke hull som er i hele beredskapstankegangen. Det har vært en viktig prioritering i måten vi jobber med øvelser, og læring på. Jeg husker også at det var knyttet til nettopp det den uttalelsen fra meg kom, nemlig læringen knyttet til feil som man da ikke i øvelser så komme igjen og igjen.

Vi har også gjort en annen viktig ting, og det er ikke å avslutte tilsynsarbeidet når det er en rapport om hva man skal gjøre, men først når det er gjort, og så har vi offentliggjort det. Det er to viktige grep som bidrar til at vi nettopp fyller de hullene som ble innledningsvis betraktet.

Så er jeg enig i at det ikke er tilfredsstillende, det vi har gjort på objektsikring, og de funnene som Riksrevisjonen har kommet med, viser at vi har ikke kommet langt nok og godt nok. Så tror jeg – og det har jeg lyst til å understreke – at vi må være klar over at objektsikring blir vi aldri ferdig med, fordi vi skifter objekter. Vi endrer strukturer. Vi gjør endringer. Dette er et dynamisk prosjekt, det er ikke et endelig prosjekt. Det er ikke et fast antall installasjoner eller spørsmål vi skal objektsikre, det kommer til å forandre seg. Derfor har det gått ting inn og ut av disse listene. Noen ganger går det inn fordi den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg. Det er en annen situasjon i dag, som kanskje vil gjøre at noen objekter blir oppfattet som mer nøkkelobjekter enn tidligere. På noen områder vil teknologien endre seg. Og noe av det denne regjeringen har jobbet mye med, er disse sektorene som har redundans, altså de som er i sivil sektor som har stor betydning for vår sikkerhet, men hvor mange av disse kanskje blir digitalisert og annerledes. Da er det andre typer objekter og kanskje andre typer plasseringer.

Så noen ganger er den endelige sikringen faktisk å skifte teknologi på noen områder. Derfor er det viktig å si at vi

blir aldri ferdig, og det må vi ha med oss i arbeidet med objektsikring, for det er noe vi jobber dynamisk med kontinuerlig, og objekter vil skifte.

Men det er to grunner til. Det ene er at det tok lengre tid fordi det var mer komplisert, det er mer krevende, og det har vært endringer i listene. Men det andre som er viktig, er selvfølgelig at da man fikk et signal om at det var grønt fra Politidirektoratet, altså at det var ordnet opp i justissektoren, var det et signal som var feil. Det skulle ikke ha skjedd, men det var altså en tilbakemelding og rapportering som ikke var riktig.

Martin Kolberg (A): Statsminister, i et så alvorlig spørsmål som dette skal man ikke forsøke å lure inn spørsmål eller ha lure svar, jeg mener det helt oppriktig – veldig. Men jeg må bare ha klarhet i følgende, statsminister: Du sier at du er enig i Riksrevisjonens kritikk, at det ikke har gått langt nok, at det ikke er godt nok, og at det har gått for sakte. Betyr det – og det ville være befriende egentlig, hvis statsministeren nå kunne bekrefte overfor komiteen, i motsetning til hva statsråder og embetspersoner har gjort, jeg viser her til forsvarssjefen og politidirektøren, som ikke går så langt som det du gjør nå – at du slutter deg til Riksrevisjonens rapport?

Statsminister Erna Solberg: Jeg er enig i at de faktafunnene og den beskrivelsen som er gjort av funnene på det tidspunktet, var riktig, og at det ikke var godt nok. Så trekkes det konklusjoner i Riksrevisjonens rapport som er videre enn det jeg mener det er grunn for, knyttet til vår sikkerhet generelt sett. Og det opplever flere av oss, både statsråder, forsvarssjef og politidirektør, som i går også sa at det er bedre sikkerhet i dag. Det er også bedre tiltak på objektsikring, men de er ikke gode nok. Det er gjort veldig mye siden vi ble klar over det, at det f.eks. var blitt sendt melding fra Politidirektoratet om at her var all objektsikringen klar, når det faktisk ikke var faktum.

Martin Kolberg (A): Jeg bare spør om dette, statsminister, jeg vet ikke om du har hatt anledning til å følge det i detalj, men din justis- og beredskapsminister sa her for en times tid siden at de fortsatt måtte arbeide med dette, og at det faktisk var slik at instruksene ikke var oppfylt, var hans ordlyd. Alle statsråder må jo tas på alvor i det de konkret sier, og det er derfor jeg spør om dette. Jeg vet ikke om du ønsker å kommentere dette noe ytterligere, men vi begynner å nærme oss noe som er veldig viktig, nemlig erkjennelsen av at den rapporten som Riksrevisjonen har kommet med, er riktig, og da er det mye lettere for komiteen å håndtere dette i ettertid.

Statsminister Erna Solberg: Den er riktig på faktafunnene på det tidspunktet de er gjort, og så det er gjort mye knyttet til disse spørsmålene. Det er viktig å huske denne dynamikken som ligger i disse objektlistene. Objekter vil gå inn og ut avhengig av teknologi, avhengig av sikkerhetssituasjon. Det vil være noen kjerneobjekter som alltid vil være der, f.eks. det som regjeringen har drøftet, som jeg har nevnt, altså statsmaktene. Men det vil være ulike scenarioer og ulike mønstre, for å svare på noe av det. Det ble også sagt av NSMs sjef i går, altså direktøren i NSM, at det er klart at hvis du på et tenkt objekt flytter en fasilitet til et mye sikrere lokale, så vil det kunne

gå ut av den objektlisten som skal stå med samme type styrke. Og det er det vi gjør systematisk på mange områder, og så er det mye som endrer seg knyttet til den nye teknologien.

Det er en utfordring fortsatt og grunnlaget for at regjeringen, da vi tiltrådte og så at her var et problem, særlig knyttet til sivil sektor-objekter, bestemte seg for at det må være et tosidig løp. Det ene er å gjøre noen endringer i sikkerhetsloven, som ble vedtatt i Stortinget i juni. Og det andre er å lage en helt ny sikkerhetslov – en sikkerhetslov som passer bedre for objektsikring, også for hvilke objekter som skal meldes inn, og hvilke krav vi stiller. Så dette har vi vært på hele tiden, men den loven vi har i dag, er ikke fullgod for at vi får en god dynamisk objektsikring, derfor lager vi en ny sikkerhetslov.

Martin Kolberg (A): Det er full forståelse for at objektene går ut og inn av en sånn liste, og at det må gjøres revurderinger hele tiden, men det er en side ved dette som ikke du er så sterk på, som dine tidligere statsråder var. Dette er jo ikke uttrykk for et øyeblikksbilde, statsminister. Dette er en undersøkelse som har foregått over tre år. Så det er i tilfelle et øyeblikksbilde over tre år, hvor mesteparten av dette handler om din regjeringstid. Spørsmålet er: Har du som statsminister vært tilstrekkelig aktpågivende overfor dette, når du nå overfører Stortinget i denne høringen sier at du er enig i Riksrevisjonens objektive funn, kanskje ikke karakteristikkene, men funnene, og Riksrevisjonens samlede kollegium, altså de fem som Stortinget har valgt, sier at dette er en svært alvorlig situasjon, altså fare for liv og helse? Er ikke tiden inne til å erkjenne at her har du som statsminister ikke gjort det du burde gjøre med tanke på å være aktpågivende nok i dette veldig viktige spørsmålet, som Stortinget har vedtatt helt konkret og gitt deg fullmakt til å gjennomføre?

Statsminister Erna Solberg: Det som er regjeringens fellesansvar, og det som er statsministerens ansvar, er å sørge for at det ryddes opp i uklarheter mellom departementer, at det ryddes opp i at ansvaret er tydelig plassert. I denne saken var ansvaret tydelig plassert. Det er objekteier som har ansvaret for sikring, og det er altså Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet. Det er ingen naturlig grunn til at denne saken skulle vært på regjeringens bord før vi fikk Riksrevisjonens rapport, som viser at her er det ikke gjort godt nok arbeid. Men det er ingen uklarhet i arbeidet, altså uklarhet i hvor ansvaret plasseres, eller uklarhet mellom departementene om hvem som har ansvaret for objektene i denne undersøkelsen. Men det var uenighet i spørsmål knyttet til et bredere område av objektsikringen enn det denne rapporten går på. Det har regjeringen håndtert, og derfor får vi en ny sikkerhetslov til behandling.

Martin Kolberg overtok her igjen som møteleder.

Michael Tetzschner (H): Jeg kan bare si at for Høyres del vil Erik Skutle stille spørsmålene.

Møtelederen: Da gir jeg ordet til Erik Skutle – vær så god.

Erik Skutle (H): Takk for det, komitéleder. Statsminister, siden riksrevisjonsrapporten omhandler

forhold som ligger til andre statsråders konstitusjonelle ansvar, skal jeg ikke spørre for mye om den. Men jeg vil gi deg muligheten til å redegjøre for de grepene som er gjort ved Statsministerens kontor i perioden når det gjelder sikkerhet og beredskap.

Statsminister Erna Solberg: Det vi har vært opptatt av på Statsministerens kontor, er å sikre at vi har god oversikt over hvor utfordringene ligger i sektoren, sikre at vi har god opplevelse av å være tidlig på nye konfliktbilder, nye utfordringer. Derfor har vi jobbet med å finne gode arbeidsmetoder og arbeidsløsninger. Vi har gjort flere tiltak. Det første er som sagt å ha en statssekretær som har et sektoransvar utover det vanlige ansvaret for enkeltdepartementer når det gjelder beredskap. Det betyr at man ser sammenhengen mellom beredskapselementer i mange departementer i den delen av arbeidet.

Det andre jeg nevnte, er at vi tilsatte Kim Traavik som spesialrådgiver for å gjennomgå og gi anbefalinger for hvordan vi skulle organisere det – når det gjelder hvor hullene er, og hva systemene burde være bedre på – noe som altså resulterte i at vi laget et permanent RSU-sekretariat. Vi har også hele perioden hatt inne hospitanter fra de ulike beredskapsdepartementene, sånn at vi systematisk har gjennomgått sektor for sektor for å gå igjennom hva er beredskapsutfordringer, hva er hull og mangler som vi har i disse utfordringene. Det betyr at vi har hatt folk inne fra Helsedepartementet, fra Næringsdepartementet og fra Olje- og Energidepartementet, for å se på energisektoren og for å gå igjennom ganske grundig de spørsmålene.

For oss har beredskapstemaene vært bredere enn bare det som vi kanskje ofte diskuterer i lys av 22. juli, nemlig menneskeskapte eller vilde handlinger – det er også de naturskapte handlingene. Det er ofte de som prøver det norske beredskapssystemet aller mest: naturkatastrofer, flom, skred – alt det som vi opplever i Norge i løpet av et helt år. Vi har derfor kartlagt, og ut ifra det har vi bl.a. sett på hull og problemer. En av de utfordringene vi har sett, var bl.a. at ansvar knyttet til biologiske og kjemiske uhell ikke var godt nok plassert. Vi har derfor sørget for å plassere ansvar der hvor det har vært uklarheter i ansvarsdelingen mellom ulike departementer. Det mener jeg er en viktig del av Statsministerens kontors jobb å gjøre – det å sørge for å se hvor hullene er, og hvor vi plasserer ansvar. Men så må oppfølgingen av sektoransvar gjøres i de ulike departementene.

Erik Skutle (H): Jeg takker for det.

Så vil jeg bare stille et spørsmål som du for så vidt har vært inne på i din innledning. Det dreier seg litt om det underliggende temaet for høringen. Det er om du kan redegjøre litt for hvordan beredskapen i Norge samlet sett har utviklet seg siden terroranslaget 22. juli.

Statsminister Erna Solberg: Jeg mener at etter 22. juli med den tragiske hendelsen og det tragiske angrepet det var, med de store konsekvensene, har beredskap blitt løftet til et helt annet nivå i Norge. Det gjelder både under den forrige regjeringen og under denne regjeringen. Derfor har man systematisk gått igjennom og fulgt opp, og vi har hatt oppfølgingslister på alt som har vært arbeidet med gjennom Gjørv-kommisjonen, men også av den spesielle komiteen som ble nedsatt i Stortinget. Vi får nå

rapportert tilbake på alle de punktene i samfunnssikkerhetsmeldingen om hvor langt vi er kommet. Det har vært viktig, for det er flere elementer. Noen av dem gjelder de store fysiske spørsmålene, altså beredskapsstasjoner, nye politihelikoptre og det som vi har gjort med å senke beredskapstiden for de helikoptrene som Forsvaret stiller til disposisjon for politiet. Men veldig mye av dette dreier seg om kultur, øvelse, trening, sikkerhetsperspektiv – sørge for at ting er bedre samordnet og bedre samtrent. Det har vi systematisk jobbet med, og jeg mener at vi kan se slutten på oppfølgingspunktene av 22. juli når beredskapsstasjoner og politihelikoptre kommer på plass. Da vil vi se det.

Men samtidig, som jeg har sagt i de andre innleggene mine før: Dette er en dynamisk endring, og de truslene vi står overfor i dag, som kan utfordre vår beredskap, kan være annerledes enn de truslene vi hadde 22. juli. Da hadde vi et terrorangrep, egentlig mot Norge. I dag kan vi se andre. Ikke minst innenfor cybersikkerhet er det nødvendig med et betydelig større fokus i årene fremover. Derfor er det også en prioritet i langtidsplanen for Forsvaret. Og vi jobber nå med oppfølgingen av de to Lysne-utvalgene som regjeringen har nedsatt for å sikre oss bedre på cyberområdet. Det vil henge godt sammen med veldig mye av det som oppleves som samfunnskritisk infrastruktur i vårt samfunn, fordi veldig mye av det i dag er digitalisert.

Erik Skutle (H): Jeg takker for svaret.

Møtelederen: Da er det Fremskrittspartiet – Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk.

Jeg vil takke statsministeren for en veldig god og klar innledning. Jeg vil gripe fatt i litt av det du sa, statsminister. Du sa om din rolle at det er å lede og koordinere og støtte Justisdepartementet i å løfte beredskapsarbeidet. Jeg tror det var den formuleringen. Kan du nevne eksempler på hvor det har vært nødvendig å utøve den funksjonen – å løfte beredskapsarbeidet, å hjelpe Justisdepartementet med å løfte beredskapsarbeidet?

Statsminister Erna Solberg: Jeg tror at i den saken vi diskuterer i dag, er kanskje det mest nærliggende det som jeg allerede har nevnt, spørsmålet om dagens sikkerhetslov og de uklarhetene som lå der, særlig knyttet til sivil sektor. Utfordringene våre er at veldig mye kritisk infrastruktur i Norge er knyttet til sivil sektor. Derfor så vi noen utfordringer med hensyn til kravene, hva som skjer hvis man skal innmelde disse som sikringsobjekter, som kan medføre ganske store kostnader for investering og etablering – er det riktig eller ikke? Derfor var det ganske mye motstand i sivil sektor mot innrapportering. Og vi så at loven på en måte ikke var dimensjonert for eller laget slik at den passet til det som var de nye utfordringene. Derfor sa vi at punkt én er å gjøre noen endringer i dagens lov. Dagens lov ble endret i fjor, hvor vi bl.a. tok inn det som dreier seg om komponenter, som vi vet er utfordrende, at man kan stille krav til å rapportere om kritiske komponenter som kjøpes, og som andre kan ha kontroll over. Det er en del av det vi endret i fjor. Det andre er å få en sikkerhetslov, som vi kommer til Stortinget med, som

passer bedre til de mer moderne utfordringene for sikring av kritisk infrastruktur fremover.

Helge Thorheim (FrP): Takk skal du ha.

Litt tilbake til Riksrevisjonens merknader. Jeg kunne godt ønske å høre din vurdering spesielt i forhold til dette med samarbeid, for de sier at de «ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter» – altså oppgjennom årene. Fra ditt ståsted, slik som du kanskje har bidratt til å løfte beredskapsarbeidet m.m. og har sett på både justis og forsvar: Hvordan vurderer du at det samarbeidet har vært, og deler du helt ut Riksrevisjonens vurdering av at det har vært mangelfullt?

Statsminister Erna Solberg: Jeg mener det var mangelfull samhandling på noen områder. Jeg mener at dette har vi gjort veldig mye med. I dag mener jeg, og det mener jeg også at både politidirektøren og forsvarssjefen var veldig tydelig på i går, at problemene i samarbeidet og de utfordringene som vi har hatt tidligere, har vi løst opp i.

Vi har revidert bistandsinstruksen – det er en viktig del. Vi har også hatt et utvalg som har gått gjennom en fornyet bistandsinstruks for å være helt sikker på alle ordningene. Vi har forbedret prosedyrene for anmodninger om bistand. Vi har sørget for forhåndsklarering ved enklere bistandsanmodninger. Vi har et system hvor det i utgangspunktet – i stedet for at det skal klareres politisk når man sender en bistandsanmodning – nå er forhåndsklarert mange scenarier. Det er veldig mange av disse tilfellene som vil gå helt automatisk, og så vil det eventuelt komme opp på politisk nivå i ettertid.

Det er en lærdom vi fikk etter den konflikten som på et tidspunkt var knyttet til spørsmålet om sikring av Stortinget ved Stortingets åpning under den forrige regjeringen. Det var klart at de bistandsanmodningsbehandlingene som var da, ikke var fullgode for at vi skulle ha et fungerende system. Dette prøvde vi under terrortrusselen i 2014, og på grunn av forhåndsklareringen gikk det mye raskere. Det var en sak som det var en feil ved, og som vi har lært av – for vi skal lære av feilene – men det var en sak som ikke var godt nok håndtert fordi den var litt for uklar. Det betyr at man må stille spørsmålene litt annerledes, slik at Forsvaret og politiet har bedre dialog seg imellom. Jeg mener faktisk at dette er et av de områdene vi virkelig har klart å rydde i.

Helge Thorheim (FrP): Takk.

Helt til slutt: Komiteen har valgt å touche inn på det såkalte elementet hos SMK. Og daværende statsråd ved SMK, Helgesen, sa dette til VG i 2015:

«Vi har sett behovet for en bedre samordning av samfunnssikkerheten og den nasjonale beredskapen, og for raskere og sterkere styring. Derfor blir det nå opprettet en egen enhet ved SMK, som skal støtte Regjeringens sikkerhetsutvalg».

Berører dette noe av det samme som NSM har ansvaret for? Kan du si litt om grensen mellom de oppgavene NSM måtte ha, og det som dette utvalget er tenkt å ha?

Statsminister Erna Solberg: Ja, dette har ingen ting med NSMs oppgaver å gjøre. Alt som skjer på Statsmi-

nisterens kontor, er å gi råd til statsministeren for å kunne gjøre jobben på en best mulig måte.

Det operative ansvaret er veldig tydelig forankret i den sikkerhetsinstruksen vi har, og som vi altså vedtok ny og forbedret den 7. mars i år. Det betyr at koordineringen i utgangspunktet ligger i Justisdepartementet, og så ligger det sektoransvar i alle departementene.

For å løse opp i disse utfordringene som ligger her, og for å tenke scenariobildene fremover, har vi styrket oss med et eget RSU-sekretariat. Det betyr at vi har en avdelingsdirektør som er ansatt ved Statsministerens kontor, og så er det avgitt ressurser fra de andre mest berørte beredskapsdepartementene. De jobber med å klarlegge hvilke scenarier, hvilke spørsmål og hvilke temaer Regjeringens sikkerhetsutvalg bør jobbe med, ta opp – uavhengig av enkeltsaker som rapporteres i linje opp for avklaring. Det dreier seg ofte om å skape et helhetsbilde av hvor de nye sikkerhetsutfordringene kommer, sånn at vi kan stille spørsmålene igjen fra Regjeringens sikkerhetsutvalg og fra Statsministerens kontor for å være sikker på at man har de riktige tiltakene. Det gjør at beredskapsarbeidet løftes – det er den ene delen av dette.

Så er det et operativt element ved en statssekretær som arbeider på tvers. Og vi har denne hospiteringsordningen, som jeg mener har vært veldig bra for oss. Det har betydd at vi har gått grundig gjennom de ulike sektorene. Det gir en læringseffekt også ut til departementene når folk har hospitert på Statsministerens kontor og fått være med og se koordineringsarbeidet derfra. Det er viktig å bygge læringskulturer begge veier.

Møtelederen: Da er det Kristelig Folkeparti og Hans Fredrik Grøvans tur – vær så god.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det.

Riksrevisjonens rapport bruker karakteristikker som alvorlige svakheter og «svært alvorlig» om objektsikringen og beredskapen rundt den.

Slik jeg har oppfattet det, sier du at du er enig i faktabeskrivelsen, men ikke nødvendigvis i hele konklusjonen. For å spørre på denne måten: Hvor alvorlig mener du at situasjonen etter din vurdering var på det tidspunktet som rapporten ble skrevet, i 2015?

Statsminister Erna Solberg: Jeg mener det var alvorlig at det ble rapportert fra Politidirektoratet til Justisdepartementet om at det var grønt. Det er det rapporteringssystemet man har når man melder. Når det blir rapportert at nå er alt klart, og det er feil, er det alvorlig, for da tror vi at tingene er i orden.

På forsvarssiden er det noen krevende utfordringer knyttet til hvordan man skal sikre noen av objektene. Det er spørsmål som i og for seg er vanskelig å svare på uten å gå inn i det graderte materialet, men jeg mener at vi ikke kan si oss tilfreds med situasjonen sånn som den var. Den var feil, men jeg ser samtidig at vi må passe oss for å tro at det går an å sette to streker under svaret på objektsikring, for objektene kommer til å forandre seg, teknologien kommer til å forandre seg. Det er noen kjerne- og nøkkelobjekter som selvfølgelig må være godt sikret uansett, men det er mange ulike strategier. En av dem er f.eks. å stoppe aktivitet på noen områder. Det har f.eks. alltid vært Norges hovedstrategi i Nordsjøen å stoppe oljeproduksjonen i til-

felle en krise. Dette lærte jeg da jeg satt i Willochs forsvarskommisjon i 1990. Det som er svaret da, er faktisk at man stopper produksjonen, for det er den beste sikringsmetoden.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Du har vært inne på en del av det oppfølgingsarbeidet som har skjedd etter Riksrevisjonens rapport, og det har også to statsråder orientert om. Men utover dette, når det gjelder måten å organisere arbeidet på framover, er det tatt noen grunnleggende grep utover det som disse statsrådene her har orientert om, og som du var inne på i innledningen, som denne rapporten har fått som sin konsekvens, og som en ikke hadde tenkt på samme måte om tidligere – før rapporten kom på bordet?

Statsminister Erna Solberg: Det er ikke noen grunnleggende endring på bakgrunn av denne rapporten, bortsett fra at man skal gjennomføre den sikringen som er nødvendig, og at en har økt arbeidet med det betydelig.

Det andre er arbeidet med kvalitetssikringen av opplysninger mellom Justisdepartementet og Politidirektoratet, som er en viktig del av dette. Vi må sørge for at det er en kvalitetssikring knyttet til hvilke tall og annet som kommer. Det betyr at det må man jobbe med i etatene for å ha oversikt, for vi skal ikke ha en situasjon hvor vi tror at noe er sikret, og så er det ikke sikret. Det er viktig.

Så mener jeg nok at hovedgrepet som tas på objektsikringsområdet, er å komme med ny sikkerhetslov – og vi nedsatte det utvalget lenge før Riksrevisjonens rapport. Men det berører det temaet som denne rapporten ikke berører, men som er en utfordring, som dreier seg om disse sivil sektor-objektene, som i dag har systemer for redundans, altså at man kan ta ut en enhet eller to og likevel få systemet til å fungere. Hvordan sikrer man disse tingene? Den gamle sikkerhetsloven var dårlig tilpasset det å håndtere den typen spørsmål, og her mener vi også vi må ha veldig tydelig sikring av disse funksjonene. Derfor vil en ny sikkerhetslov være et viktig hjelpemiddel for det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Det har vært tydelig presisert både fra din side og fra statsrådene som har vært på høringen, at det er den enkelte eier av objektene som har ansvaret for å melde dem inn.

Hva hvis det er objekter som et departement lar være å melde inn, som burde ha vært omfattet av en grunnsikring? Hvem er det som har ansvaret for at disse objektene til syvende og sist kommer på plass og blir en del av beredskapen?

Statsminister Erna Solberg: Da ligger det et ansvar til NSM å påtale hvilke objekter de mener man må samfunnssikre – og levere. Og så må selvfølgelig regjeringen gripe inn og ha en diskusjon om disse spørsmålene.

Det er nettopp diskusjonen om hva konsekvensene av den gamle sikkerhetsloven er, og hva som kan være tilfredsstillende sikkerhet, som gjør at vi nå får en ny sikkerhetslov – det kommer ut av den diskusjonen for hvordan vi skal gjøre det. Å bruke den gamle sikkerhetsloven med de kravene man har, vil kunne være ganske krevende for en del når det gjelder hvordan de skal kjøpe inn materiell, og det virker veldig fordyrende på sivil sektor i Norge. Det er

derfor vi forsøker å finne litt flere parametre for hvordan vi sikrer funksjonen deres.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Bare et spørsmål helt til slutt: Har NSM de verktøyene i sin verktøykasse som gjør at de kan påtale om objekter ikke blir meldt inn for sikring, som burde ha vært meldt inn, eller er det en del av det som skal komme i forbindelse med den nye sikkerhetsloven?

Statsminister Erna Solberg: NSM kan jo rapportere om områder til sin overordnede, som her er Forsvarsdepartementet.

Møtelederen: Da gir jeg ordet til Per Olaf Lundteigen fra Senterpartiet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk.

Statsminister, du sa at beredskapsarbeidet blir en aldri ferdig med, og det er jo en sjølsagt sak. Samtidig fikk jeg den forståelsen at du ser på dette beredskapsarbeidet som mer krevende, som viktigere, framover.

I forbindelse med Riksrevisjonens åpne dokument, står det på side 44 under Riksrevisjonens sluttmerknad når det gjelder forsvar:

«Riksrevisjonen merker seg at statsråden ikke gir fullgod forklaring om årsakene til at arbeidet med objektsikring og grunnsikring ikke er gitt nødvendig prioritet.»

Statsrådene får jo mulighet og god tid til å svare på det, og Riksrevisjonen svarer altså tilbake at en har ikke fått en «fullgod forklaring». Er det kritikkverdig at dine statsråder ikke greier å gi Riksrevisjonen fullgod forklaring?

Statsminister Erna Solberg: Det er jo ikke spurt om en forklaring fra Riksrevisjonen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jo.

Statsminister Erna Solberg: Nei. De to spørsmålene som er sendt i brev, handler om hva man skal gjøre med det, og kommentarer til det.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Unnskyld – har Riksrevisjonen misforstått? Dette er altså den siste merknaden fra dem.

Statsminister Erna Solberg: De spørsmålene som departementene er stilt fra Riksrevisjonen, er jo ikke spørsmål knyttet til å forklare hvorfor de tingene har skjedd – det handler om å kommentere innholdet i rapporten og hva man skal gjøre videre.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så det er altså en «language barrier» – en misforståelse – når Riksrevisjonen kommer til en sånn konklusjon? En har jo hatt mange muligheter til å korrigere det. Det har ikke blitt gjort hittil.

Statsminister Erna Solberg: Det må du nesten spørre Riksrevisjonen om. Jeg kan ikke gå inn i spørsmål om det. Jeg bare konstaterer at de spørsmålene som er stilt fra Riksrevisjonen i denne rapporten, ikke dreier seg om å be om en forklaring på hvorfor ting har oppstått. Det er jo

åpenbart at en av forklaringene i Justisdepartementet er at det ble meldt grønt når det ikke var grønt. Men det er altså ikke eksplisitt bedt om det. Derfor har jeg også vært forbauset over den konklusjonen fra Riksrevisjonen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg skal ikke kommentere det mer, men det synes jeg har noe med læringsaspektet i dette å gjøre når det fortsatt står åpent.

Videre under Forsvarsdepartementet på side 44 står det «Riksrevisjonen ser det som svært alvorlig ...»

Så er det referert en begrunnelse for det i et eget kapittel. Jeg skal ikke bruke tid på å ta alt det der, men du har sagt at faktafunnene er riktige, og at det ikke har vært godt nok. Hva er det som står i den åpne delen av rapporten her – det står «svært alvorlig» – som da er feil etter din vurdering, eller som du er uenig i?

Statsminister Erna Solberg: Jeg har ikke sagt meg uenig i verken faktafunnene eller at dette er alvorlig. Det er alvorlig når vi ikke har kommet lenger i objektsikringen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så statsministeren er enig i Riksrevisjonens rapport, hvor det står at det er «svært alvorlig», som er Riksrevisjonens sterkeste uttrykk?

Statsminister Erna Solberg: Ja, jeg mener det er alvorlig – og jeg bruker ikke graderingene til Riksrevisjonen – at vi ikke er kommet lenger, og det er alvorlig når justissektoren har trodd at man har hatt grønt lys og ikke har hatt det. Det er klart at det skulle ikke vært slik.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Men for å bruke statsministerens utsagn – har du noe vokabular eller noen ord som er sterkere enn «alvorlig»?

Statsminister Erna Solberg: Ja, men det er viktig å si

...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det kunne vært verre – er det det du sier?

Statsminister Erna Solberg: Det er viktig å si at dette er et arbeid som er krevende, og det tar lengre tid. Svarene på noen av disse spørsmålene er at vi skal finne gode løsninger fremover.

Men det er alvorlig at vi ikke er kommet lenger. Det er alvorlig at vi var i en situasjon hvor man trodde på justissektoren, at hele objektsikringen var i orden.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Heimevernet har en veldig sentral rolle når det gjelder Forsvarets ansvar for objektsikring. Forsvarsministeren sa at det hadde ikke vært noen nedbygging av Heimevernet, og det hadde vært en styrking av budsjettene. Er det noe som statsministeren kan si seg enig i?

Statsminister Erna Solberg: Ja, det var styrking av budsjettene til Heimevernet også i revidert nasjonalbudsjett i 2014. Vi øver betydelig mer i Heimevernet, og Heimevernet har fått en prioritet inn i årets budsjett, som bidrar til at vi styrker dem med utstyr. Vi trener betydelig mer i Heimevernet nå, ikke minst i områdestrukturen, enn det som ble gjort tidligere. Så Heimevernet er prioritert og

har vært prioritert i budsjettene. Og i år får de en betydelig styrking på materialsiden.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Når det gjelder mannskapssida, er regjeringas syn at en kan gå fra 45 000 til 35 000. Det er sagt fra forsvarsministeren at det var problemer med å fylle opp mannskapstallene, men ifølge Forsvarets personell- og vernepliktssenter står 13 000 soldater klare for HV-tjeneste. Er det problemer med å fylle opp mannskapstallene i HV, og er det det som er begrunnelsen for reduksjonen?

Statsminister Erna Solberg: Det spørsmålet må stilles til forsvarsministeren, ikke til statsministeren. Det er ikke jeg som har uttalt det. Men det er lagt opp til 35 000 i strukturen, pluss 3 000 i innsatsstyrken. Det er 5 000 flere enn det som var det fagmilitære rådet til regjeringen fra forsvarssjefen, fordi denne regjeringen aktivt ønsket å ha en sterkere heimevernsstruktur for de oppgavene som vi ser.

Vi har levert en langtidsplan som også har et eget kapittel knyttet til Forsvarets bistand til det sivile samfunn. Vi ser at Heimevernet har en viktig rolle i dette. Derfor har vi økt bevilgningene og også økt treningen, og vi har også økt strukturen i forhold til det som var forsvarssjefens militære råd.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Bare en kort kommentar: Forsvarets personell- og vernepliktssenter gir vel informasjon som vi kan stole på. Der står det altså at 13 000 soldater er klare. Det står klart i motsetning til hva forsvarsministeren sa nettopp.

Statsminister Erna Solberg: Det kan ikke jeg gi noen vurdering av, det spørsmålet må dere stille forsvarsministeren.

Møtelederen: Abid Q. Raja, Venstre, vær så god.

Abid Q. Raja (V): Takk. Jeg tenkte innledningsvis først å takke for en veldig grundig og god innledning og gode svar på mange gode spørsmål så langt.

I går var HV-sjefen her, og han svarte nei på spørsmål om han hadde de ressursene som trengtes for å løse det ansvaret han var pålagt. Det håper jeg statsministeren noterte seg.

Riksrevisjonens konklusjon har vi fått lest opp flere ganger her, noe av dette fra de merknadene som er åpne, at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når trusselsituasjonen tilsier det. Det hører vi jo er meget alvorlig – og også at statsministeren legger det til grunn.

Så har vi, etter konklusjonen fra Riksrevisjonen i oktober, fått langtidsplanen, som sier noe om Heimevernet og ikke minst om Sjøheimevernet, som forsvarsministeren for bare noen år siden løftet fram som en betydelig ressurs og sa også at Sjøheimevernets kapasitet er tilpasset overvåking og kontroll av kysten både i fredstid og i krise og er spesialisert på overvåking og kontroll av nettopp kysten. Vi har jo en veldig lang kyst – det er verdens nest lengste kyst – med mange viktige, vesentlige olje- og gassinstallasjoner over hele landet, som vil kreve en god del hvis

man skal klare å gi nettopp den objektsikringen som vi trenger.

Mitt første spørsmål til statsministeren er: Hvem er det som skal føre tilsyn med objekter som kommer inn under Olje- og energidepartementets område?

Statsminister Erna Solberg: På objektsikringssiden er det NSM, basert på de innrapporteringer som gjøres av kritisk infrastruktur som er nødt til å være innenfor objektsikring. Så vil det være spørsmål om andre tiltak, som f.eks. det jeg nevnte tidligere, nedstenging, altså stopping, av aktivitet i en gitt krisesituasjon som et av svarene – hvis det er tilsynsspørsmålet. Men hvis det er hvem som skal rykke ut, er dette i utgangspunktet, hvis det er en offshoreinstallasjon, et spørsmål som dreier seg primært om spesialstyrker, politi, med støttefunksjoner fra f.eks. Marinen.

Abid Q. Raja (V): Takk. Vi hadde NSM inne her i går, og de sa at de fører tilsyn med de objektene som er innmeldt til dem. Jeg leser nå fra nettavisen til Høgskolen i Oslo og Akershus, Journalen, hvor det er lagt ut en sak der det står:

«Olje og Energidepartementet ville ikke peke ut noen olje og gassinstallasjoner for at de skulle få beskyttelse i krise eller krig av politi eller forsvar.»

Stemmer det at departementet ikke ville peke ut noen olje- og gassinstallasjoner, og er dette greit?

Statsminister Erna Solberg: I utgangspunktet kommer jeg ikke til å kommentere disse spørsmålene, for det mener jeg er innenfor de områdene av opplysninger som er gradert. Men jeg kan si generelt det jeg har sagt tidligere i denne høringen, at en av grunnene til at vi får en ny sikkerhetslov, er at utfordringene knyttet til sivil sektorinstallasjoner må meldes inn med de kravene til objektsikring og kravene til hvordan f.eks. anbud og annet skal utformes i den sammenhengen. Det er bakgrunnen for at vi nedsatte Traavik-utvalget. Så kommer det en ny sikkerhetslov, som gjør at vi får et bedre fungerende system på de sivile områdene.

Men jeg har lyst til å si at dette jo ikke er en del av denne høringen. Riksrevisjonens rapport dreier seg om Forsvaret og politiet. Den andre delen av dette er et ganske stort spørsmål som er knyttet til hvordan vi sikrer de sivile installasjonene. Det var det vi tok tak i med en gang vi kom i regjering, for her var en av de store utfordringene nettopp disse installasjonene som er i sivil sektor, som kan løses med andre tiltak, der noen mener det er for dyrt å gå inn med vanlig objektsikring. Da kan svaret være den nye sikkerhetsloven, som vil gi litt andre metoder for dette.

Abid Q. Raja (V): Men statsminister, jeg vil jo mene dette hører hjemme i denne høringen, for det er tross alt en beskyttelse som politi og forsvar skal kunne yte nettopp av de sivile installasjonene som er viktige for Norge. Det er det objektsikringen handler om. Og dersom det stemmer, slik jeg nettopp leste fra en åpen kilde, at departementet ikke vil peke ut noen installasjoner, er det jo fryktelig mye vanskeligere for NSM å føre tilsyn med dette når de ikke har fått det pekt ut. Da kan vi heller ikke ha noen spørsmål og svar rundt hva de ville funnet på når det gjelder dette tilsynet, og da kan vi heller ikke få noen svar

her på hvordan det står til med den nødvendige objektsikringen av nettopp de installasjonene som er langs den norske kysten.

Så mitt spørsmål er: Må vi ha en lukket høring for å få de nødvendige svarene rundt OEDs rolle?

Statsminister Erna Solberg: Jeg mener iallfall at jeg ikke kan kommentere på disse spørsmålene i en åpen høring.

Abid Q. Raja (V): Da skal jeg la være å gå videre inn på det sporet nå.

Men jeg har et spørsmål til, og det er: Jeg noterte meg at statsministeren i innledningen og også i svar på oppfølgende spørsmål sa at man ikke hadde kommet langt nok på det tidspunktet Riksrevisjonen undersøkte, at det ikke var tilfredsstillende nok arbeid, og selv om man la til grunn de funnene som Riksrevisjonen hadde gjort, kunne man ikke dermed konkludere slik nå, fordi mye arbeid har skjedd, og man må se beredskapen i en større helhet. Spørsmålet mitt går tilbake til 2015. Vil statsministeren si noe om den konklusjonen som Riksrevisjonen har fatte? Var den presis og nøyaktig for året 2015?

Statsminister Erna Solberg: Når det gjelder fakta-grunnlaget, var den helt presis og nøyaktig på at det var betydelige mangler i objektsikringen, og at det var en situasjon i Justisdepartementet som ikke skulle vært der, at man trodde at man hadde full objektsikring, men at det ikke var slik.

Abid Q. Raja (V): Men dette er et helhetlig regjeringsansvar i utgangspunktet? Så stopper jeg der.

Statsminister Erna Solberg: Det er ansvaret til den enkelte statsråd, med ansvar for objektsikringen på sitt område. Det er de som har ansvar for å følge opp de enkelte områdene når det gjelder dette. Det som er ansvaret til hele regjeringen, og som er ansvaret til statsministeren, er å sørge for at det som er uavklart, blir løst, at ansvaret blir plassert – og ansvaret her var det ingen tvil om hvor var plassert. Det er heller ikke noe Riksrevisjonen påpeker, at det er uklarheter om hvem som har ansvaret. Problemet er at ansvaret ikke er fulgt opp godt nok innenfor den tidsrammen som var satt opp, og det har man gjort betydelige tiltak for å gjøre etterpå.

Møtelederen: Da er denne delen av utspørringen over, og vi går over til det som heter oppklarende spørsmål, innenfor en tidsramme av 20 minutter. Jeg tillater meg å begynne med meg selv.

Jeg mener det er bra at statsministeren så tydelig ved gjentatte anledninger i løpet av denne høringen har bekreftet at hun mener at situasjonen har vært alvorlig, fordi de ikke har kommet langt nok og ikke har gjort nok når det gjelder objektsikringen. Det står i motstrid til hva vi har opplevd ellers i denne høringen. Men som jeg sa: Det ville vært befriende hvis hun sa det. Og det har hun altså konstatert.

Så er det spørsmål om hvorfor det er blitt slik. Det er det som egentlig er spørsmålet: Hvorfor er det blitt slik? Det har jeg hørt at statsministeren har hatt resonnementer om, og de er registrert. Men statsminister, det er jo slik at du, selv ved mange anledninger i forbindelse med diskusjone-

ne om dette alvorlige temaet i Norge, har sagt at her var det helt nødvendig å ta deler av dette arbeidet til Statsministerens kontor for å styrke samordningen. Det var statsråd Vidar Helgesen som da var stabssjef og statsråd ved Statsministerens kontor. Han sa om dette, i det aktuelle tidsrommet som denne rapporten omhandler:

«Vi har sett behovet for en bedre samordning av samfunnsikkerheten og den nasjonale beredskapen, og for raskere og sterkere styring. Derfor blir det nå opprettet en egen enhet ved SMK, som skal støtte Regjeringens sikkerhetsutvalg.»

Dette sa Helgesen til VG.

Hvorfor sier jeg disse tingene? Dette er korrekte ting å si. Det er fordi jeg hører en ting som jeg vil ha ryddet opp i. Du henviser til Politidirektoratets feilinformasjon til Justisdepartementet. Det er alvorlig, jeg er enig i det. Men det er vel ikke slik at statsministeren gir denne etaten skylden for situasjonen, går jeg ut fra? Det er et spørsmål som jeg gjerne vil ha svar på. Dermed er det rett og slett dette: Har samordningen vært for dårlig, til tross for denne enheten? Hvor ligger ansvaret for den erkjennelsen statsministeren nå har kommet med til kontroll- og konstitusjonskomiteen? Hvem har ansvaret for dette? Er det intet ansvar hos statsministeren og Statsministerens kontor – er det regjeringen kollektivt, eller mener du at det er Politidirektoratet?

Statsminister Erna Solberg: Jeg mener at det ikke er en koordinerings- eller samordningsutfordring som Riksrevisjonen har påpekt her. Det er en mangel på evne til å følge opp, på det tidspunktet og så raskt som man skulle, en veldig klar og tydelig instruks. Det er ikke et samordningsspørsmål eller et koordineringsspørsmål. Det er en gjennomføringsutfordring i Forsvaret av det som har vært instruksen.

Så kan det være ulike forklaringer på det. En av forklaringene er kanskje at oppgaven var større enn tidsrammen, at det er andre store oppgaver som har kommet samtidig, f.eks. en helt ny sikkerhetspolitisk situasjon, som gjør at noen av de objektene blir endret på listene, bl.a. fordi man må kjernesikre andre objekter. Det er en forskjell fra situasjonen i 2011 og 2012, hvor man planla for terror, hvor man planla for den typen angrep, og til man kommer over i den situasjonen vi nå har, hvor f.eks. Forsvaret må planlegge for mye større sikkerhetspolitisk uro og større utfordringer. Det betyr at det kan være endringer i forklaringene på det.

Men jeg er nok ikke i stand til å se at dette er et samordningsspørsmål. Jeg ser ikke hvor samordningsproblemet er. Og når det gjelder politiets og Forsvarets samarbeid, mener jeg faktisk at det er bra, og det er løst. Den delen må være den eneste delen av denne saken jeg mener har en samordningsside ved seg.

Møtelederen: Hvis vi et øyeblikk legger uttrykket «samordning» litt til side, hvem har det politiske ansvaret for dette – det politiske ansvaret for at vi er i den situasjonen at vi faktisk må sitte her og ha denne høringen, etter så mange år?

Statsminister Erna Solberg: Det politiske ansvaret vil til enhver tid den sittende regjering og de sittende ansvarlige statsrådene ha for gjennomføringen av det og for systemene som man har. Det ansvaret tar man alltid for de

sakene. Så er det spørsmål om forklaringsmodellene for hvorfor det er blitt slik. En av forklaringene er at når man får informasjon som er kontrær til det som er realiteten, er det vanskelig for en statsråd å agere annerledes enn å tro at dette er riktig, og at det gjennomføres.

Møtelederen: Det siste fra min side i denne omgangen er: Når dine statsråder sier til oss – og du selv nå sier – at en av grunnene til dette kan være at det var mange oppgaver, mange andre oppgaver, som nærmest kom i veien for dette. Og vi gikk i går fra politidirektørens side mange argumenter for at det var blitt slik – det at man ikke hadde nok ressurser, nok planleggingsressurser, var en av de store tingene.

Ville det ikke i denne veldig alvorlige saken – for det er det dette er, dette er jo ikke en politisk diskusjon, dette er en alvorlig sak for befolkningen – da vært naturlig at regjeringen hadde kommet til Stortinget og meddelt dette, og ikke kommet i den knipen som dere nå er i, at Riksrevisjonen nå kommer og forteller oss dette og karakteriserer det som svært alvorlig? Hvorfor har dere ikke kommet til Stortinget og meddelt at dere ikke på egen kjøll greier å følge opp denne veldig viktige delen av Gjærv-kommisjonens rapport – men at Riksrevisjonen må gjøre det?

Statsminister Erna Solberg: Regjeringen var ikke klar over at situasjonen var sånn før vi faktisk fikk Riksrevisjonens rapport og fikk status på det. Det var da man først så at det lå dårligere an. Så er det slik at både Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet er blant de områdene som under denne regjeringen har vært prioritert økonomisk. Heimevernet har vært prioritert økonomisk, som gir det større muligheter, Forsvaret generelt har vært prioritert økonomisk, og Justisdepartementet har hvert eneste år fått betydelig økte bevilgninger.

Møtelederen: Jeg skal slippe de andre kollegaene til her nå, men dette er et nervepunkt, altså. Nå sier statsministeren at regjeringen ikke hadde noen kunnskap om tilstanden på dette veldig viktige området – det må jeg karakterisere som en sensasjonell uttalelse – at man ikke hadde noen kunnskap før Riksrevisjonen fortalte dere det. Dere har dette store apparatet, dere har denne samordningsenheten på Statsministerens kontor, dere har konstitusjonelt ansvarlige statsråder, men ingen meddeler verken deg, som ansvarlig sjef for regjeringen, eller Stortinget om denne tilstanden, som nå karakteriseres som svært alvorlig – fare for liv og helse. Dette krever en ny kommentar, statsminister.

Statsminister Erna Solberg: Det er altså sånn at når Politidirektoratet meldte grønt, og det ble meddelt Stortinget, så meddeltes det da Stortinget at man var i havn på objektsikring – men det var basert på feil informasjon. Det er mulig at vi skal ha et system hvor vi alle sitter og er kontrollører nedover på hverandre for å telle på nytt igjen. Det tror jeg ikke vil være best bruk av ressurser, hvis vi skal gjøre det. Vi må stole på de dataene som kommer opp. Stortinget ble altså informert om at det var god objektsikring fordi regjeringen hadde fått beskjed om at det var god objektsikring på Justisdepartementet sin side. Jeg er blitt informert om at det ikke er slik, når man nå vet at det ikke er slik.

Møtelederen: Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Ja takk. Det var litt i forlengelsen når det gjaldt betydningen av Riksrevisjonens rapport, og betydningen den har hatt for regjeringens videre beredskapsarbeid når det gjelder objektsikring. For å stille spørsmålet sånn: Hvor hadde vi vært hen hvis ikke rapporten hadde kommet på dette tidspunktet? Et oppfølgingsspørsmål til det: Finnes det ingen andre mekanismer som på en måte trer inn hvis en som her opplever at en får en korleksjon om at en ikke er på rett vei?

Statsminister Erna Solberg: Tilsynsarbeidet vil alltid være en korleksjon på dette, og regjeringens viktigste arbeid er det tilsynsarbeidet som gjøres. Det er NSMs tilsynsarbeid overfor de ulike, det er DSBs tilsyn overfor departementene på beredskapsområdet, og for Justisdepartementet er det Helsedepartementets tilsyn overfor Justisdepartementet som vil se etter ulike utfordringer. Men det er NSM som i så fall melder om at ting ikke er sikret godt nok, og at objektsikringen ikke er god nok, overfor de ansvarlige, og om listene er bra nok. Så det er en tilsynsmekanisme som da vil tre inn, og som da vil rapportere.

Møtelederen: Abid Raja.

Abid Q. Raja (V): Takk. Et siste spørsmål.

Nå har Traavik-utvalget levert en NOU, og det kommer en proposisjon til Stortinget. Burde Nasjonal sikkerhetsmyndighet kunne gis påleggsmyndighet, eller kunne de meddele til noen andre som skal kunne gis en påleggsmyndighet, dersom man oppdager at det er åpenbare svakheter når det gjelder objekter som er pekt ut som sikringsverdige etter sikkerhetsloven § 17? Det bør kanskje ikke bli en slik situasjon at enkeltdepartement lar være å gjøre den jobben de er pålagt å gjøre, men hvis de ikke gjør den jobben de er pålagt å gjøre eller overser noe, bør det være et «checks and balances»-system et sted, slik at den myndigheten som har tilsynsoppgaven, hvis de ser dette, skal kunne gå et sted og be om at disse objektene faktisk blir vurdert å være skjermingsverdige.

Statsminister Erna Solberg: Regjeringen behandler tilsynsrapporter for de enkelte departementene i plenum i regjeringen, og vi avslutter aldri tilsynene. Vi får egne rapporter til regjeringen når tilsynet avsluttes etter at alle avvikspunkter er lukket. Det er en ny metode som denne regjeringen har innført på generelle tilsyn.

Når det gjelder hvilken rolle NSM skal ha, og hvilke pålegg, har vi i regjeringen ikke behandlet spørsmålet om de enkelte, detaljerte forslagene fra Traavik-utvalget. Der er et forslag bl.a. om en form for konfliktløsningsmekanisme i spørsmål om hva du melder inn eller ikke. Der mener nok vi også at det kan godt tenkes at regjeringen skal ha en større rolle knyttet til det. Men vi er ikke så langt at jeg har lyst til å svare på spørsmål om hva som skal være regjeringens politikk, før vi har avklart hva regjeringens politikk er. Nå har vi en høring, og vi skal bearbeide de høringsuttalelsene på en god måte. Det er store verdier, og det er viktige spørsmål.

Møtelederen: Michael Tetzschner.

Michael Tetzschner (H): Jeg må nesten bruke samme spørreteknikk som noen av mine kolleger bruker, nemlig å implisere sine egne kommentarer og synspunkter før man munnner ut i spørsmål. Men jeg vil minne om at Stortinget har blitt orientert om at arbeidet med implementering av objektsikkerhetsforskriften var krevende, og at det ville ta noe lengre tid enn forutsatt å nå et sikkerhetsnivå som tilfredsstillende forventningene som ligger i regelverket. Dette er jo ikke løst snakk, komitéleder, man kan se statsbudsjettet for 2015, altså Prop. 1 S for 2014–2015, så jeg mener at statsministeren kan kommentere dette nærmere, men hun har sine ord i behold.

Mitt spørsmål må være om det har skjedd ytterligere forandringer i det bildet som gjør at man overveier i to faser å endre sikkerhetsloven, slik at den blir mer oppdatert i forhold til de trusselvurderinger som objekter i vår tid har, i motsetning til tidligere, hvor man har forestilt seg mer fysiske angrep mot installasjoner, fordi det nå er snakk om helt andre trusler, bl.a. ved utslag av cyberangrep.

Statsminister Erna Solberg: En av grunnene til at vi satte ned Traavik-utvalget, var nettopp at vi så at særlig på disse sivil sektor-områdene var det ikke nødvendigvis snakk om fysisk objektsikring på tradisjonell måte, men mange andre tiltak som kan bidra til at vi sørger for at kritisk samfunnsinfrastruktur kan opprettholdes og brukes. Så vi trenger en annen type sikkerhetslovgivning, for det var hull – hvis de ikke passet inn i det som var den gamle, så var det på en måte heller ikke et ordentlig lovverk som sikret det godt nok. Det vi da har forsøkt, som vi identifiserte ganske tidlig som en utfordring, og som vi har jobbet med, er to ting. Det ene er at ting produseres alle steder i verden, og vi har små duppedingser inne i store kritiske systemer. Så fikk vi de lovendringene vi fikk i fjor, også lovendringer som er knyttet til at vi kan sikkerhetsklarere personer som jobber med denne typen spørsmål, som vi følte var avgjørende å få gjort raskt for å ta det overordnede ansvaret for å sikre oss på disse områdene. Så er det et lengre løp for å finne et system hvor en kan ha et litt mer gradert system for hvordan du gjennomfører objektsikring med litt ulike typer metoder for det, og det er det som egentlig ligger i Traavik-utvalget.

Jeg mener at vi har informert Stortinget om at dette tar tid. Vi har også informert om akkurat dette spørsmålet, som er en utfordring. I så måte visste vi at det tok lengre tid, men det er særlig det at det var så dårlig på noen områder, og at vi hadde feilopplysninger, som jeg mener var veldig alvorlig.

Møtelederen: Jette Christensen.

Jette F. Christensen (A): Takk. Mitt spørsmål dreier seg om samarbeid, og jeg opplevde at statsministeren tidligere reagerte på at komiteens medlemmer dro fram samarbeid, for hun mente at det ikke var en del av Riksrevisjonens undersøkelser, så derfor må jeg sitere Riksrevisjonen:

«Riksrevisjonen ser svært alvorlig på at Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet ikke har sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret, slik Stortinget forutsetter og instruksjonen krever. Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikke gjennomført.

Det er dermed risiko for at viktige objekter ikke kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner.»

Altså: Politiet og Forsvaret samarbeider så dårlig at det potensielt kan være farlig. Det er derfor vi er opptatt av samarbeid.

Gjennom hele spørsmålsstillingen i dag, statsminister, har du sagt at grunnen til at situasjonen var sånn som den var, var at vi fikk beskjed om at det var greit, vi fikk grønn beskjed, og så var det ikke greit allikevel. Men den beskjeden er det mulig å ettergå, for instruksene om sikring og beskyttelse av objekter er det FD som eier. Det er de som har ansvaret for at den blir oppfylt. Så når Politidirektoratet gir beskjed om at de gir grønt lys, mener ikke statsministeren at det er det departementet som eier instruksene, nemlig Forsvarsdepartementet, som burde ettergått og sett om det var riktig? Har du ikke et ansvar for å dobbeltsjekke om det viktigste punktet i hele regjeringens arbeid, nemlig å sikre objekter, blir fulgt opp?

Statsminister Erna Solberg: Jeg har ikke i utgangspunktet svart på spørsmål om samarbeid. Jeg svarte på et spørsmål fra komitélederen om samordning, med en referanse til en uttalelse fra min stabssjef, statsråd Helgesen, om samordningsfunksjonen. Samordningsfunksjonen på Statsministerens kontor mellom departementene er noe annet enn spørsmålet om hvordan politiet og Forsvaret samarbeider. For øvrig påpekte jeg også i mitt svar da at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er betydelig bedret. Det var også kvittert tydelig ut av både politimesteren og forsvarssjefen i går, og vi har gjort en del arbeid knyttet til nettopp å sikre alt dette på forhåndsklaring og bedre ordninger knyttet til samarbeidet mellom politiet og Forsvaret. På dette området mener jeg at de konklusjonene som trekkes av Riksrevisjonen, er altfor vidtgående i forhold til hva som er situasjonen i samarbeidet mellom politi og forsvar.

Jette F. Christensen (A): Unnskyld, du sa at Riksrevisjonen er «altfor vidtgående». På hvilke punkter i denne alvorlige rapporten er det du mener at Riksrevisjonen overdriver?

Statsminister Erna Solberg: De trekker en konklusjon om at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er dårlig, når vi mener at det er betydelig forbedret.

Møtelederen: Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk. Vi har fått bekreftet fra alle, statsminister, at det går ikke på samordningen. Den forklaringen du gir, er den samme som ellers er gitt. Likevel er det betydelige svakheter, som du sier, og som Riksrevisjonen karakteriserer som svært alvorlig. Det må vel da ligge inn under politisk ledelse i det enkelte departement – det kan være en nærliggende forklaring, når det ikke er samordningen som er problemet. De enkelte departementene stoler vel på sine dataregistre. Er det altså det såkalte internkontrollsystemet i departementene som har sviktet?

Statsminister Erna Solberg: Om det er internkontrollsystemene som svikter i Justisdepartementet – mel-

lom Politidirektoratet og Justisdepartementet – kan ikke jeg gjøre meg til dommer over. Det kan være at man skal dobbeltkontrollere. Spørsmålet er hvor mye man skal gjøre av den type ting. Det er ofte en stor diskusjon om man skal ha en mer tillitsbasert ledelse i offentlig sektor. Jeg merker meg at mange tar til orde for det, at det skal være mindre tellekanter og mindre av annet. Dette vil i så fall være en annen vei knyttet til det. Så er det sånn at internkontrollsystemer og oppfølging er blant de tingene som det er tilsyn på for å passe på, men her er det forskjell på hva Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet har hatt av opplysninger. Forsvarsdepartementet har hatt oversikt over hva de har gjort, og har ikke hatt denne klarheten som har vært i Justisdepartementet.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok. Så sa du at regjeringa ikke var kjent med situasjonen før Riksrevisjonen kom med sin rapport. Hvorfor er det ikke en kultur for at de som er direkte ansvarlig, altså forsvarsministeren med underliggende forsvarssjef og justisministeren med underliggende politidirektør, kan si det samme som det du nå har sagt? Du sier her at regjeringa ikke var kjent med situasjonen før Riksrevisjonen. Hvorfor er det da ulik forklaring fra deg kontra angjeldende statsråder og underliggende? Det burde i hvert fall vært koordinert på den sida av bordet før høringen, så vi hadde fått en felles virkelighetsforståelse.

Statsminister Erna Solberg: Jeg er litt usikker på om jeg skjønner spørsmålet, for jeg opplever ikke ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Da skal jeg gjenta det.

Statsminister Erna Solberg: Jeg opplever ikke at det er forskjell. Hvilke sitater er det representanten Lundteigen har fra justisministeren og fra forsvarsministeren som er annerledes enn det jeg sier nå?

Per Olaf Lundteigen (Sp): Uttalelsene vi har fått fra forsvarsministeren og forsvarssjefen, er av en sånn karakter at vi sitter igjen med det bildet – vi kan lese av referatene – at det var ikke betydelige svakheter i objektsikringen. Dette er et demokratisk problem, for vi har så ulik virkelighetsforståelse i det offentlige rom – ut fra det dere sier, kontra det vi sitter med i de graderte rapportene – at det vil bli et problem å gjennomføre en felles politisk plan for den nødvendige sikring.

Statsminister Erna Solberg: Det er forskjell på hva som er situasjonen i Justisdepartementet og i Forsvarsdepartementet knyttet til dette. Det er ikke sånn at man er uten sikring fordi man ikke oppfyller hele objektsikringsforskriften, og det forsto jeg at forsvarsministeren også har sagt. Evnen til sikring eksisterer jo, og evnen til å sikre tiltakene er der, men ikke nødvendigvis sånn at det oppfyller objektsikringsforskriften. Det er mulig at det er der det er en forskjell i hva man hører at jeg sier, og hva eventuelt forsvarsministeren har sagt.

Møtelederen: Tiden er nå egentlig ute, men vi tillater en liten oppfølging – det er tre stykker, Helge Thorheim, Jette Christensen og meg selv. Med statsministerens tillatelse avslutter vi med de tre.

Helge Thorheim (FrP): Vi har nå sittet i to dager og fått gode svar på gode spørsmål, synes jeg, fra alle dem som har vært implisert. Som statsministeren også svarte: Man skal ha en læring av Riksrevisjonens rapporter og det arbeidet man skal gjøre videre med det.

Kan statsministeren si, med et overordnet blick på situasjonen, hvordan det er akkurat nå og fremover? Med den nye sikkerhetsloven som skal tre i kraft, med de tiltak som er gjort, og de økonomiske midlene som er stilt til disposisjon, er det rimelig å si at man kan anta at samarbeidet mellom politiet og Forsvaret er slik som Stortinget har forutsatt tidligere, og at man har evne til å beskytte viktige objekter om en trusselsituasjon skulle oppstå? Det er de to elementene jeg først og fremst føler at Riksrevisjonen har satt fingeren på. Kan statsministeren kommentere det?

Statsminister Erna Solberg: Som jeg sa innledningsvis: Vi blir aldri ferdige – vi blir aldri ferdige med beredskapsarbeidet, og vi kommer aldri til å bli ferdig med alt rundt objektsikring, fordi dette er dynamisk, det er nye enheter, det er ting som endrer seg hele tiden, og det må vi ha med oss. Hvis vi går fra noe som er fysiske installasjoner, til at noe blir digitalisert, kommer det andre sikringsutfordringer, men det er ikke de samme fysiske sikringsutfordringene. Det kan være å flytte på bygninger, plassere det annerledes – mye av dette. For noen objekter er det sånn at man må ha midlertidige sikringstiltak, mens man har en langsiktig plan om å sikre dem på en helt annen måte. Det krever så store investeringer at man ikke kan gjøre det på kort sikt, men gradvis vil utvikle dem til å bli bedre. Så det er litt vanskelig for meg alltid å gi hundre prosent svar på dette. Jeg tror vi må skjønne at dette er en såpass dynamisk og såpass endret situasjon.

Risikobildene mot oss endrer seg mye, alt fra spørsmålet om det vi begynte arbeidet med i 2011, spørsmålet om å sikre oss mot et terrorangrep, til det som i dag er en helt annerledes og vanskeligere sikkerhetspolitisk situasjon. Jeg mener at vi kan være sikre på at samarbeidet mellom politi og forsvar er blitt betydelig bedre på disse områdene. Det er viktig at vi trener dem sammen. Derfor trener vi på litt ulike konsepter. Vi må klare å trene dem sammen, så vi får bedre løsninger, sånn at man i praksis har sett hvordan det vil være.

Så mener jeg at evnen vår til å beskytte kritisk infrastruktur er bedre og kommer til å bli enda bedre med en ny sikkerhetslov, for da vil vi kunne ta en del andre elementer inn i arbeidet med objektsikring som vi i dag ikke klarer å plassere inn på grunn av kravene loven setter.

Så må vi huske at hva vi skal sikre, og hvordan vi sikrer det, avhenger av hvilken situasjon vi er oppe i. Førstrespons vil alltid være politiet – førstrespons vil være at politiet kommer for å løse en situasjon. Så vil man i en krisesituasjon, en krigssituasjon, ha et helt annet prioritersystem. Da vil det noen ganger være å slutte å gjøre noen aktiviteter, for det er den beste sikringen.

Jette F. Christensen (A): Nå er situasjonen den at vi gjennom høringene har hatt ministre inne som har prøvd å beskytte seg mot Riksrevisjonens kritikk, og det er jo forståelig, men de har erkjent den. Og så kommer statsministeren og sier at Riksrevisjonen tar feil, helt på slutten av høringen. Det er en veldig rar og vanskelig situasjon for

komiteen, fordi bakgrunns materialet fortsatt blir holdt hemmelig.

Men du svarte ikke på spørsmålet, statsminister. Jeg spurte om du ikke mener at man må ettergå det grønne lyset. I instruksjonen om sikring og beskyttelse av objekter står det at Forsvaret og politiet skal samarbeide om dette, at Forsvaret skal rådføre seg med politiet om dette. Derfor er det sånn at vi har hatt en situasjon der det er blitt sendt grønt lys. Det var ikke riktig, men det burde blitt ettergått flere ganger i henhold til instruksjonen, og det ble ikke gjort. Mener ikke statsministeren at instruksjonen her er brutt?

Statsminister Erna Solberg: Jeg er uenig i den konklusjonen som representanten Christensen ga av at jeg ikke erkjenner kritikken. Jeg startet innlegget mitt med å erkjenne kritikken og si at dette var alvorlig. Jeg merket meg at representanten Kolberg bekreftet at jeg hadde sagt det. Så jeg håper at det er noe Arbeiderpartiet kan la være å si også etter denne høringen. Jeg sa faktisk det absolutt motsatte.

Det andre spørsmålet er hvorvidt Forsvaret skulle visst. Jeg mener det er grunnlag for å diskutere etter dette om vi har gode nok oppfølgingsmekanismer – og det er også noe som Anders Anundsen sa i går – på kontroll av at data er riktig, og så er det en grense for hvor langt vi kan gå på kontrollen av dataene før vi ender opp med et rapporteringssystem som betyr mer byråkrati og mindre sikkerhet, egentlig.

Jette F. Christensen (A): Men, statsminister, som svar på spørsmålet mitt i stad sa du at du var uenig i konklusjonen til Riksrevisjonen om at samarbeidet var for dårlig.

Statsminister Erna Solberg: Jeg sa at jeg mener at samarbeidet er blitt betydelig bedre, og at jeg mente at konklusjonen i Riksrevisjonens rapport var for langtrekkende i forhold til det.

Møtelederen: Jeg har tegnet meg selv.

Det er ett aspekt, statsminister, ved hele situasjonen som vi ikke har berørt, men som vi bør berøre før vi slutter, og det er forholdet til hemmelighold. Vi kjenner alle de formelle argumentene knyttet til dette, men det er jo en veldig spesiell situasjon vi har vært i helt siden oktober i fjor. Det var i oktober i fjor Stortinget fikk disse meddelelsene, men vi har altså brukt denne tiden helt fram til nå, slutten av mars året etter, for å komme fram til det punktet at vi kunne holde denne høringen. Det knytter seg til korrespondansen og diskusjonen mellom storting og regjering – ikke komité og regjering, men storting og regjering, for det er Stortingets presidentskap som i samråd med komiteen har henvendt seg til regjeringen vedrørende avgraderingsspørsmålet. Vi har kommet i den helt spesielle situasjonen at Riksrevisjonen har avvist videre samarbeid med de berørte departementene, fordi man mener at det ville svekke alvorlighetsgraden i saken. Vi har sett at statsministeren to ganger – ikke én gang, men to ganger – har henvendt seg til Forsvarsdepartementet og bedt Forsvarsdepartementet vurdere denne saken.

Da må vi før vi slutter, høre regjeringssjefens verbale forklaring på hvorfor man ikke har gjennomført en avgradering av sammendraget. Det er ingen i komiteen som har

ment at den delen som først var hemmelig, skulle offentliggjøres, men at man skulle ha et sammendrag. To ganger har du bedt forsvarsministeren om å gjøre dette, to ganger har du også fått avslag. Du har et virkemiddel, nemlig å gå til Kongen i statsråd og foreta nødvendig avgradering, men du har ikke gjort det. Og her sitter vi, og det åpner selvfølgelig for en vurdering i komiteen av om vi må holde en lukket høring i forlengelsen av denne åpne høringen, fordi det foregår et hemmelighold her som veldig mange har veldig store problemer med å forstå innholdet i.

Statsminister Erna Solberg: Jeg har to ganger spurt forsvarsministeren fordi jeg to ganger har fått spørsmål fra Stortinget om det. Det er altså slik at det er Forsvarsdepartementet som her er informasjonseier, som etter sikkerhetsloven har ansvaret for å vurdere spørsmålet om gradering. Statsministeren kan ikke på egen hånd avgradere denne typen opplysninger. Det er helt riktig at det kan jeg gjøre – at Kongen i statsråd kunne ha gjort det. Men jeg ville oppfattet det som en meget dramatisk situasjon hvis Kongen i statsråd skulle overprøve det som etter sikkerhetsloven er ansvaret til Forsvarsdepartementet å gjøre en vurdering av i en sak som denne. Det mener jeg det ikke er grunnlag for å gjøre, og derfor har jeg valgt ikke å gjøre det. Det ville jeg oppfatte som en grunnleggende mistillit til den vurdering som Forsvarsdepartementet har gjort. Jeg har ikke grunnlag for å gjøre det, og jeg mener ikke at man skal gjøre det.

Så er det ikke noen behagelig situasjon for en regjering å sitte i når den vurderingen er gjort. Det ville vært mye enklere for oss at det hadde vært åpenhet rundt disse spørsmålene. Men hvis det av dem som har ansvaret for å vurdere sikkerheten rundt opplysningene, gjøres en vurdering av at dette vil være skadelig, kan vi ikke la være. Men det åpner jo for det politiske spillet og mistenkeliggjøringen av hvorfor regjeringen velger ikke å åpne dette. Det er ikke

noen behagelig situasjon for en statsminister å sitte i. Det hadde sannsynligvis vært mer behagelig for statsministeren hvis det motsatte hadde vært gjort. Men jeg mener det vil svekke vår sikkerhetslov og respekten for sikkerhetsloven hvis vi skal ha et spill rundt hvordan man gjør den typen vurderinger.

Møtelederen: Da er utspørringen over. Statsministeren har nå muligheten til å komme med et kort innlegg hvis hun ønsker det, hvis det er noe som er usagt, eller noe hun vil kommentere.

Statsminister Erna Solberg: Leder, jeg tror ikke det er mye som er usagt eller annet. Jeg er sikker på at det kommer oppfølgende spørsmål på ulike temaer etter hvert, også til de angjeldende statsrådene.

Jeg har bare lyst til å understreke én ting: Jeg tror vi i fellesskap er opptatt av en ting, og det er å sørge for at beredskapen i Norge er god. Og som jeg innledningsvis sa: Det er gjort store steg under den forrige regjeringen og under denne regjeringen for å løfte beredskapen. Det har vært høyt prioritert også økonomisk i løpet av denne regjeringsperioden. Vi har kommet lenger, men vi er ikke perfekte, og det er områder som det fortsatt skal jobbes mye med for å være sikker på at vi har god nok beredskap.

Møtelederen: Da er denne høringen over.

Komiteen vil i fortsettelsen av arbeidet med denne saken legge denne høringen til grunn sammen med alle annen informasjon vi har. Komiteen vil, som jeg allerede har annonsert, også på selvstendig grunnlag i sitt førstkommende møte drøfte behovet for å ha en lukket høring for å komme eventuelt lenger i saken. Det er en beslutning som da vil bli tatt på selvstendig grunnlag.

Jeg sier tusen takk, og vi er ferdige her.

Høringen ble avsluttet kl. 13.27.

